

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

AHMET HAMDİ TANPINAR’IN
“ABDULLAH EFENDİ’NİN RÜYALARI”
İSİMLİ ESERİNDE KELİME GRUPLARI

Yüksek Lisans Tezi

Fatih DURAN

Danışman

Doç. Dr. Turgut BAYDAR

Erzincan/2019

TEZ BİLDİRİMİ

“Ahmet Hamdi Tanpınar’ın *Abdullah Efendi’nin Rüyaları* İsimli Eserinde Kelime Grupları” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda intihal programı ile incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim.

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

FATİH DURAN

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĐÜNE

Fatih DURAN'a ait AHMET HAMDİ TANPINAR'IN "ABDULLAH EFENDİ'NİN RÜYALARI" İSİMLİ ESERİNDE KELİME GRUPLARI adlı çalışma, jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman / Jüri: Doç. Dr. Turgut BAYDAR

Jüri: Prof. Dr. Suat UNGAN

Jüri: Doç. Dr. Ali ÇİÇEK

AHMET HAMDİ TANPINAR'IN "ABDULLAH EFENDİ'NİN RÜYALARI" İSİMLİ ESERİNDE KELİME GRUPLARI

Fatih DURAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türkçe Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, Ağustos 2019

Danışman: Doç. Dr. Turgut BAYDAR

ÖZET

Edebiyat dile dayanır. Şiirde, hikâyede, tiyatrodaki, romanda oluşturulan duygu, düşünce ve hayaller varlıklarını kelimelere borçludur. Dilde on binlerce kelime, ifade ve tabir şekli vardır. Edebiyat, duygu ve düşünceleri günlük dilden çok daha kuvvetli bir şekilde ifade eder. Edebiyatçıların seçtikleri kelimeler, bu kelimeleri bir araya getiriş biçimleri, kurdukları cümleler onları diğerlerinden farklı kılan ve ölümsüzleştiren unsurlardır. Bu düşünceden yola çıkarak yapılan çalışmada; eserlerinde kelimeleri ustalıkla bir araya getiren, çok güçlü bir dile sahip olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" isimli hikâyesindeki kelime grupları incelenmiştir. Çalışmadaki temel amaç, incelenen eser aracılığıyla Türkçe söz diziminde kelime gruplarının özelliklerini ortaya koymaktır.

Kelime grupları söz diziminin en geniş ve detaylı konularından birisini teşkil etmektedir. Bu bakımdan çalışmamızda Türkiye Türkçesinde bulunan kelime grupları detaylı bir biçimde incelenmiştir. Çalışmamız; "Giriş", "Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları" ve "İnceleme" olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

"Giriş" bölümünde yazarın hayatından, edebî şahsiyetinden ve başlıca eserlerinden bahsedilmiştir.

"Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları" bölümünde araştırmacıların kelime grupları ile ilgili tanımlamalarına, açıklamalarına ve sınıflandırmalarına yer verilmiş ve bazı açıklama ve sınıflandırmalar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalardan yola çıkılarak çalışmamızda belli bir sınıflandırma esas alınmıştır.

“İnceleme” bölümünde ise “Abdullah Efendi’nin Rüyaları” isimli hikâyedeki cümleler, kelime grupları bakımından taranmıştır. İnceleme, üç ana başlık etrafında şekillenmiştir. Birinci bölümde; kelime gruplarının yapısal özellikleri, ikinci bölümde; kelime gruplarının diğer kelime gruplarının yapısına nasıl katıldıkları, üçüncü bölümde ise cümlelerde hangi görevlerde kullanıldıkları belirlenmiştir.

Çalışmanın sonunda, faydalanılan kaynaklara “Kaynakça” bölümünde yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Hamdi Tanpınar, Türkiye Türkçesi, kelime grubu, söz dizimi, Abdullah Efendi’nin Rüyaları

**WORD GROUPS WITHIN THE LITERARY WORK OF AHMET HAMDİ
TANPINAR'S**

“THE DREAMS OF ABDULLAH EFENDİ”

Fatih DURAN

Erzincan Binali Yıldırım University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language

Postgraduate Thesis, August 2019

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Turgut BAYDAR

ABSTRACT

Literature depends on language. The feelings, thoughts and dreams created by poems, stories, theatre and novels owe their existence to words. Thousands of words, expressions and phrases take place in a language. Literature reflects the feelings and views more strongly than daily language.

The words that men of letters choose, the way they bring those words together and the sentences they form are the factors that make them immortal and special compared to other language users. In that regard, this study analyses word groups of the well-known story “The Dreams of Abdullah Efendi” of Ahmet Hamdi Tanpınar, who is an influential user of language and places the words skilfully in his literary works. The main objective of the study is to reveal the features of word groups in Turkish syntax via examination of the story.

Word groups constitute the most comprehensive and detailed aspect of syntax. For this reason, word groups within Turkish as spoken in Turkey are analysed in detail as part of that study. The study consist of three chapters; “Introduction”, “Word Groups in Turkish as Spoken in Turkey” and “Analysis”.

In the chapter of “Introduction”, the author’s life, literary personality and major works are addressed.

In “Word Groups in Turkish as Spoken in Turkey”, the descriptions, explanations and classifications of researchers regarding word groups are indicated

and some of the explanations and classifications are compared with each other. The study is based on a specific classification within the scope of the comparisons.

In “Analysis” the sentences and word groups are screened in the story, “The Dreams of Abdullah Efendi”. The analysis is shaped under three main titles. In the first section structural features of word groups are determined; in the second section the way how the word groups are applied to other word groups’ structures is evaluated and in the last section the word groups are examined according to the tasks they do in the sentences.

All of References are cited at the end of the study.

Key words: Ahmet Hamdi Tanpınar, Turkish as spoken in Turkey, word group, syntax, The Dreams of Abdullah Efendi

ÖN SÖZ

Dil, sırları tam olarak çözülemeyen, değişik açılardan bakınca yeni şeyleri içinde barındıran çok yönlü bir varlık olma özelliğine sahiptir. İçerisinde çok sayıda değişkeni barındırır. Dil, insanı insan yapan özelliklerin başında gelir. Çünkü insan, içindekini dışa vurmaya isteyen, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla paylaşma ihtiyacı duyan, kendini başkalarına doğru şekilde ifade etmenin yollarını arayan bir olgudur. İşte bu noktada; insan en iyi anlatımını, içerisinde kendine ait yasalar barındıran, doğal ve canlı bir araç olan dil ile yapmaktadır.

Anlatımın temeli kelimelere dayanır. Kelimeler tek başlarına bir anlam ifade edebilirler. Fakat bu anlam, duygu ve düşüncelerimizi tam olarak ortaya koymakta çok eksik kalır. Bu eksikliği gidermek için kelimeler düzenli bir şekilde bir araya getirilir. Belirli bir ilişki içerisinde bir araya gelen kelimeler bir dil örgüsünü oluştururlar. Kelime grupları, bu dil örgüsü içerisinde tek bir sözcükle ifade edilemeyen nesne veya olayları ifade etmek için oluşmuş yeni dil birlikleri olarak tanımlanabilir.

Söz dizimi içerisinde kelime grupları çok önemli bir yere sahiptir. Araştırmacılar, söz diziminde sıkça kullanılan ve anlatıma güç kazandıran kelime gruplarını detaylı bir şekilde incelemişlerdir. İnceleme sırasında çalışmalarda çeşitli görüş ayrılıkları ve farklı isimlendirmelerin olduğu görülmüştür. Ayrıca kelime gruplarının sınıflandırılmasındaki çeşitlilik dikkat çekmiştir.

Çalışmamız; kelime gruplarının yapısını ortaya koymayı, bir kelime grubunun diğer kelime grupları içerisinde nasıl kullanıldığını görebilmeyi, kelime gruplarının cümlelerde hangi görevlerde kullanıldıklarını tespit etmeyi; bunlarla beraber kelime gruplarının anlaşılmasını ve bu sahada ortaya konulmuş çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamıştır. Bir eserde; hangi kelimelerin seçildiği, bunların hangi kelimelerle bir arada kullanıldığı, bu kelime veya kelime gruplarının çeşitliliği eser sahibinin üslubunu ortaya koymaktadır. Bu sebeple, çalışmamızda, Türk dilini büyük bir zevk ve hayranlık uyandıracak şekilde kullanan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Abdullah Efendi'nin Rüyaları" adlı eseri kelime grupları açısından incelendi.

Çalışmamız, “Ön Söz”, “Giriş”, “Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları”, “İnceleme” ve “Sonuç” bölümlerinden oluşmaktadır.

“Giriş” bölümünde Ahmet Hamdi Tanpınar’ın hayatı, eserleri, eserlerinde Türkçeyi kullanım biçimi ve edebî kişiliği üzerinde durulmuştur.

“Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları” bölümünde ise ilk önce araştırmacıların kelime grupları ile ilgili tanımlamalarına ve önemli görülen açıklamalarına yer verilmiş, hangi noktalarda birleştikleri veya görüş ayrılıklarına düştükleri tespit edilmiştir. Kelime gruplarını kaç çeşide ayırdıkları ve nasıl isimlendirdikleri ortaya konmuştur. Bu çeşitlendirmeden yola çıkılarak çalışmamızda geçerli olan bir sınıflama belirlenmiştir.

“İnceleme” bölümünde, “Abdullah Efendi’nin Rüyaları” isimli eserden seçilen kelime grubu örneklerine yer verilmiştir. İlk olarak kelime gruplarının yapısı ele alınmış, daha sonra başka kelime gruplarının yapısına nasıl katıldıkları ortaya konmuş, son olarak da cümlede ne tür görev üstlendikleri belirlenmiştir. Çalışmanın sonunda ise çalışmadan elde ettiğimiz özelliklere değinilmiş ve genel bir değerlendirmede bulunulmuştur. “İnceleme” bölümünde yer verilen örneklerin yanlarındaki sayıların ilki, örneğin bulunduğu paragraf numarasını, ikincisi ise örneğin yer aldığı sayfayı göstermektedir.

“Sonuç” bölümünde çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. “Kaynakça” kısmında ise, bilgi ve metot yönünden yararlanılan kaynaklar gösterilmiştir.

Çalışmam sırasında engin bilgisiyle, farklı bakış açılarıyla bende yeni ufuklar oluşturan değerli hocam Doç. Dr. Turgut Baydar’a, deneyimiyle yol gösteren hocam Prof. Dr. Arzu Sema Ertane Baydar’a, hoşgörüsü ve desteği ile her zaman yanımda olan eşim Tuğba Duran’a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEZ BİLDİRİMİ.....	I
TEZ KABUL TUTANAĞI.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT.....	V
ÖN SÖZ.....	VII
İÇİNDEKİLER	IX
GİRİŞ.....	1
A. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Hayatı.....	2
B. Edebi Kişiliği.....	7
C. Eserleri.....	9
I. BİRİNCİ BÖLÜM.....	11
1. Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları.....	11
II. BÖLÜM	62
A. İnceleme	62
I. İsim Tamlamaları	62
1. Yapıları Bakımından İsim Tamlamaları.....	62
1.1. Unsurları Tek Kelimededen Oluşan İsim Tamlamaları.....	62
1.1.1. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan İsim Tamlamaları.....	62
1.1.1.1. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan Belirtili İsim Tamlamaları.....	62
1.1.1.2. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	64
1.1.2. Tamlayanı Zamir Olan İsim Tamlamaları	65
1.1.2.1. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan İsim Tamlamaları	65
1.1.2.2. Tamlayanı İşaret Zamiri Olan İsim Tamlamaları	65
1.1.2.3. Tamlayanı “Kendi” Zamiri Olan İsim Tamlamaları.....	65
1.1.2.4. Tamlayanı Belirsizlik Zamiri Olan İsim Tamlamaları	67
1.1.3. Tamlayanı Özel İsim Olan İsim Tamlamaları	67

1.1.4. Tamlayanı İlgi Eki Yerine -den/-dan Çıkma Hali Eki Alan İsim Tamlamaları	68
1.1.5. Tamlananı Sıfat-Fiil Olan İsim Tamlamaları.....	69
1.2. Unsurlarından Biri veya İkisi Kelime Grubu Şeklinde Olan İsim Tamlamaları	69
1.2.1. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan İsim Tamlamaları.....	69
1.2.2. Tamlananı Bağlama Grubu Olan İsim Tamlamaları.....	70
1.2.3. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan İsim Tamlamaları	71
1.2.4. Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan İsim Tamlamaları	71
2. İsim Tamlamalarının Başka Kelime Grupları İçindeki Durumu	72
2.1. Bir İsim Tamlamasının Başka Bir İsim Tamlamasında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması	72
2.2. Bir İsim Tamlamasının Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması.....	74
2.3. Bir İsim Tamlamasının Sıfat Tamlamasında İsim Unsur Olarak Kullanılması.....	75
2.4. Bir İsim Tamlamasının Edat Grubunda İsim Unsuru Olarak Kullanılması	78
2.5. İsim Tamlamasının Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması....	79
3. Cümlede Öge Olmaları Bakımından İsim Tamlamaları.....	80
3.1. İsim Tamlamalarının Cümlede Özne Olarak Kullanılması	80
3.1.1. İsim Tamlamalarının İsim Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması ...	80
3.1.2. İsim Tamlamalarının Fiil Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması	80
3.2. İsim Tamlamalarının Cümlede Nesne Olarak Kullanılması.....	81
3.3. İsim Tamlamalarının Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması....	81
3.3.1. Çıkma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları	81
3.3.2. Bulunma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları	81
3.3.3. Yönelme Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları	82
3.4. İsim Tamlamalarının Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	82
3.5. İsim Tamlamalarının Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	82
II. Sıfat Tamlamaları	83

1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları	83
1.1. Unsurları Tek Kelimededen Oluşan Sıfat Tamlamaları	83
1.1.1. Tamlayanı Niteleme Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	83
1.1.2. Tamlayanı Belirtme Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	84
1.1.2.1. Tamlayanı Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	84
1.1.2.1.1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	84
1.1.2.1.2. Tamlayanı Sıra Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	84
1.1.2.2. Tamlayanı Soru Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	85
1.1.2.3. Tamlayanı Belirsizlik Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	85
1.1.2.4. Tamlayanı İşaret Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları	87
1.1.3. Tamlayanı “ki” ile Sıfat Yapılmış Olan Sıfat Tamlamaları	89
1.1.4. Tamlayanı Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması	90
1.2. Unsurları Birden Fazla Kelimededen Oluşan Sıfat Tamlamaları	92
1.2.1. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	92
1.2.2. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	93
1.2.3. Tamlananı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	95
1.2.4. Tamlayanı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	96
1.2.5. Tamlananı Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	96
1.2.6. Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	96
1.2.7. Tamlayanı İsnat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	97
1.2.8. Tamlayanı Yönelme Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	97
1.2.9. Tamlayanı Bulunma Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	97
1.2.10. Tamlayanı Çıkma Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	97
1.2.11. Tamlayanı Vâsita Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	98
2. Sıfat Tamlamalarının Başka Kelime Grupları İçindeki Durumu	98
2.1. Sıfat Tamlamasının Başka Bir Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	98
2.2. Sıfat Tamlamasının Başka Bir Sıfat Tamlamasında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	99
2.3. Sıfat Tamlamasının İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması	101

2.4. Sıfat Tamlamasının İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması.....	102
2.5. Sıfat Tamlamasının Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	104
2.6. Sıfat Tamlamasının Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması .	105
3. Cümlede Öge Olmaları Bakımından Sıfat Tamlamaları	105
3.1. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Özne Olarak Kullanılması.....	105
3.1.1. Sıfat Tamlamalarının İsim Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması	105
3.1.2. Sıfat Tamlamalarının Fiil Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması..	106
3.2. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması....	108
3.3. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Belirtisiz Nesne Olarak Kullanılması..	108
3.4. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması .	108
3.4.1. Çıkma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları.....	108
3.4.2. Bulunma Hali Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları .	109
3.4.3. Yönelme Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları..	109
3.5. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	110
3.6. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	110
III. Sıfat-Fiil Grubu	111
1. Sıfat-Fiil Grubunu Oluşturan Ekler	111
1.1. “mİş” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	111
1.2. “An” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	111
1.3. “-AcAk” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	113
1.4. “-dİk” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu	113
2. Sıfat-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu.....	114
2.1. Sıfat-Fiil Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması.....	114
2.2. Sıfat-Fiil Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	115
2.3. Sıfat-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması.....	115

2.4. Sıfat-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması.....	116
2.5. Sıfat-Fiil Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması .	116
3. Cümledeki Görevi Yönünden Sıfat-Fiil Grupları.....	117
3.1. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması	117
3.2. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması	117
3.3. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Olarak Kullanılması ...	117
3.4. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması....	118
3.5. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	118
IV. Zarf-Fiil Grubu.....	118
1. Zarf-Fiil Grubunu Oluşturan Ekler.....	118
1.1. “-ArAk” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu	118
1.2. “-IncA” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu	119
1.3. “-ken” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu.....	119
1.4. “-(y)A...-(y)A” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu	120
1.5. “-Ip” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu	120
1.6. “-mAdAn” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu.....	120
1.7. “-dIkçA/-tIkçA” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu.....	121
1.8. “-r, -mAz” Kalıbıyla Yapılan Zarf-Fiil Grubu.....	122
2. Zarf-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	122
2.1. Zarf-Fiil Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması..	122
3. Cümledeki Görevi Yönünden Zarf-Fiil Grupları	122
3.1. Zarf-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	122
V. İsim-Fiil Grubu	123
1. İsim-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	125
1.1. İsim-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması.....	125
1.2. İsim-Fiil Grubunun Belirtisiz İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması.....	125

1.3. İsim-Fiil Grubunun İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması.....	125
1.4. İsim-Fiil Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	126
2. Cümledeki Görevi Yönünden İsim-Fiil Grubu.....	127
2.1. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması.....	127
2.2. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması.....	127
2.3. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	128
2.4. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	128
VI. Ünlem Grubu.....	128
VII. Birleşik İsim Grubu.....	128
1. Birleşik İsim Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	129
1.1. Birleşik İsim Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması	129
VIII. Edat Grubu.....	129
1. Yapıları Bakımından Edat Grupları.....	129
1.1. “Beraber” ile Kurulan Edat grubu	129
1.2. “İle” ile Kurulan Edat Grubu	130
1.3. “İçin” ile Kurulan Edat Grubu	130
1.4. “Gibi” ile Kurulan Edat Grubu	132
1.5. “Göre” ile Kurulan Edat Grubu	135
1.6. “Kadar” ile Kurulan Edat Grubu	136
1.7. “Sonra” ile Kurulan Edat Grubu	137
1.8. “Doğru” ile Kurulan Edat Grubu	138
1.9. “Berî” ile Kurulan Edat Grubu	138
1.10. “Başka” ile Kurulan Edat Grubu	139
1.11. “Rağmen” ile Kurulan Edat Grubu	139
1.12. “Diye” ile Kurulan Edat Grubu	139
1.13. “Evvel” ile Kurulan Edat Grubu	140
1.14. “Üzere” ile Kurulan Edat Grubu.....	140

1.15. “Karşı” ile Kurulan Edat Grubu.....	141
1.16. “İbaret” ile Kurulan Edat Grubu	141
2. Edat Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu.....	141
2.1. Edat Grubunun Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	141
3. Cümledeki Görevi Yönünden Edat Grubu	141
3.1. Edat Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	141
3.2. Edat Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması.....	142
IX. Unvan Grubu	142
1. Unvan Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	143
1.1. Unvan Grubunun Sıfat Tamlamalarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	143
1.2. Unvan Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	144
1.3. Unvan Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması.....	144
2. Cümledeki Görevi Yönünden Unvan Grubu.....	144
2.1. Unvan Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması.....	144
X. Birleşik Fiil Grubu.....	144
1. Yapıları Bakımından Birleşik Fiiller	144
1.1. Bir İsimle Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller	144
1.1.1. Yardımcı Fiili “et-” Olan Birleşik Fiiller.....	144
1.1.2. Yardımcı Fiili “ol-” Olan Birleşik Fiiller	151
1.1.3. Yardımcı Fiili “bulun-” Olan Birleşik Fiiller	153
1.2. “Sıfat Fiil + ol- Yardımcı Fiili” Biçiminde Oluşturulan Birleşik Fiiller	153
1.3. Tasvir Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller.....	154
1.3.1. Yardımcı Fiili “Başla-” Olan Birleşik Fiiller.....	154
1.3.2. Yardımcı Fiili “iste-” Olan Birleşik Fiiller	155
1.3.3. Yardımcı Fiili “çalış-” Olan Birleşik Fiiller	156
1.3.4. Yardımcı Fiili “bil-” Olan ve Olumlu Olan Birleşik Fiiller.....	156
1.3.5. Yardımcı Fiili “bil-” Olan ve Olumsuz Olan Birleşik Fiiller	157

1.3.6. Yardımcı Fiili “kal-” Olan Birleşik Fiiller.....	159
1.3.7. Yardımcı Fiili “git-” Olan Birleşik Fiiller	159
1.3.8. Yardımcı Fiili “dur-” Olan Birleşik Fiiller	159
1.3.9. Yardımcı Fiili “ver-” Olan Birleşik Fiiller	159
1.4. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller.....	160
XI. Tekrar Grubu	162
1. Tekrar Çeşitleri.....	162
1.1. Unsurları Aynı Olan Tekrar Grupları	162
1.2. Unsurları Yakın Anlamlı Olan Tekrar Grupları	166
1.3. Unsurları Zıt Anlamlı Olan Tekrar Grupları.....	167
1.4. İlaveli Tekrar Grupları	167
2. Tekrar Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	169
2.1. Tekrar Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	169
3. Cümledeki Görevi Yönünden Tekrar Grupları.....	170
3.1. Tekrar Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması	170
3.2. Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	170
3.3. Tekrar Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması.....	171
XII. Bağlama Grubu	171
1. Bağlama Grubu Çeşitleri	171
1.1. “ile” Bağlacı ile Kurulan Gruplar	171
1.2. “ve” Bağlacı ile Kurulan Gruplar	172
1.3. “virgül” ile Kurulan Gruplar.....	173
1.4. “yahut” Bağlacı ile Kurulan Gruplar	173
1.5. “veya” Bağlacı ile Kurulan Gruplar.....	173
1.6. “ne...ne...” Bağlacı ile Kurulan Gruplar.....	174
2. Bağlama Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	174
2.1. Bağlama Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması.....	174

2.2. Bağlama Grubunun Sıfat Tamlamalarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması.....	174
2.3. Bağlama Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması.....	175
2.4. Bağlama Grubunun Belirtisiz İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması.....	175
2.5. Bağlama Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Olarak Kullanılması.....	176
2.6. Bağlama Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması	176
3. Cümledeki Görevi Yönünden Bağlama Grupları	176
3.1. Bağlama Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması.....	176
3.2. Bağlama Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması.....	176
3.3. Bağlama Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması	177
3.4. Bağlama Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	177
3.6. Bağlama Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	177
XIII. Sayı Grubu.....	177
1. Sayı Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	177
1.1. Sayı Grubunun İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması .	177
2. Cümledeki Görevi Yönünden Sayı Grupları	178
2.1. Sayı Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	178
XIV. Zarf Grubu.....	178
1. Zarf Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu	180
1.1. Zarf Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	180
1.2. Zarf Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması.....	182
1.3. Zarf Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olması.....	182
2. Cümledeki Görevi Yönünden Zarf Grubu.....	182
2.1. Zarf Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	182
2.2.Zarf Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması	183

XV. Kısaltma Grupları	183
1. Tür Bakımından Kısaltma Grupları.....	183
1.1. İsnat Grubu	183
1.2. Yönelme Grubu.....	183
1.3. Bulunma Grubu.....	184
1.4. Çıkma Grubu.....	184
1.5. Vâsıta Grubu	185
1.6. Klişe Kısaltmalar	185
1.6.1. İkinci Unsuru Yönelme Hâli Eki Taşıyan Kısaltma Grupları.....	185
1.6.2. Birinci Unsuru Uzaklaşma Hâli İkinci Unsuru Yönelme Hâli Eki Taşıyan Kısaltma Grupları.....	186
2. Kısaltma Gruplarının Kelime Grupları İçindeki Durumu	187
2.1. İsnat Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	187
2.2. Yönelme Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması.....	187
2.3. Bulunma Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması.....	187
2.6. Çıkma Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması	187
3. Cümledeki Görevi Yönünden Kısaltma Grupları.....	188
3.1. Bulunma Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması	188
3.2. Bulunma Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	188
3.3. Çıkma Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması.....	188
3.4. Vâsıta Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	189
3.5. Klişe Kısaltmaların Cümlede Zarf Olarak Kullanılması	189
III. SONUÇ.....	190
KAYNAKÇA.....	194

GİRİŞ

Dilin yapısı, eski tarihlerden beri birçok dil bilimcinin uğraş alanı olmuştur. Üretimsel Dönüşümsel dil bilgisinin kurucusu N. Chomsky bir tümcenin altında yatan asıl mananın derin yapı olduğunu vurgulamıştır. Söz dizimi ile ilgili “Söz dizimi özel dillerde cümlelerin kurulmasını sağlayan ilkelerin ve süreçlerin incelenmesidir. Belli bir dilin söz dizimsel incelenmesi konusu, bir dil bilgisinin kurulmasıdır; bu dil bilgisi, çözümlenen dilin cümlelerini üreten bir çeşit düzenek olarak kabul edilebilir.” (Chomsky, 2000: 15) demektedir. Cümleleri üreten önemli bir düzenek olan kelime grupları; kavramlar arasında ilişki kurmak üzere kelimelerin belli kurallar dâhilinde yan yana getirilmesi bir yapı oluşturulması işidir.

Cumhuriyet döneminin söz ustası olarak gösterilen Ahmet Hamdi Tanpınar, eserlerine kattığı derin mana, kurduğu uzun cümleler ve dili estetik kullanma konusundaki titizlik ile her zaman dikkatleri üzerine çekmiştir. Mehmet Kaplan onun eserleri hakkında şunları söylemiştir:

Tanpınar’ın roman ve hikâyeleri sadece estetik bakımdan güzel değildir. Onlarda çok zengin psikolojik, sosyal, metafizik ve kültürel değerler vardır. Bu değerlerin bütünü ilk okuyuşta anlamak ve kavramak mümkün değildir. Onlar estetik bakımdan da o kadar yoğunurlar... Bu eserlerde; aşk, tabiat, musiki, tarih, insan kaderi, ferdi meselelerle sosyal meseleler iç içedir ve birbirine bağlıdırlar. Tanpınar, Türk edebiyatında eserleri en yoğun ve karmaşık olan yazardır. Bundan dolayı onlar, tam mânâsıyla ancak tekrar tekrar okunmak suretiyle anlaşılırlar. Hatta onları bir kişinin tek başına anlaması güçtür (Kaplan, 1982: 15).

Ahmet Hamdi Tanpınar, rüya ve zaman kavramları üzerine kurulu sanatının özellikle “Huzur” ve “Abdullah Efendi’nin Rüyaları”nda ortaya çıktığını belirtmiştir:

Şiir söylemekten ziyade bir susma işidir. İşte o sustuğum şeyleri hikâyeye ve romanlarımda anlatırım. Onun için mümkün olduğu kadar kapalı âlemler olmasını istediğim şiirlerimin anahtarlarını roman ve hikâyelerim verir. Mamafih roman anlayışım şiir anlayışımdan fazla ayrılmaz. Orada da rüya

kelimesi için söylediğim şeyler, hatta rüyanın nizamı hâkimdir. Şu farkla ki, şiirde dolayısıyla kendimin, hikâye ve romanlarımda kendimle beraber mümkün olduğu kadar hayatımın ve insanların -kendimden başkalarının- peşindeyim. Ve başkalarına ait zamanın peşinde... Abdullah Efendi'nin Rüyalari'nda, Huzur'da sanatımın -eğer üzerinde duracak bir şey varsa- iki kolunun birleştiği yerler vardır. (Tanpınar, 2013: 320).

Bu bağlamda, "Huzur" romanına çeşitli çalışmalarda sıkça yer verilmiştir. Bu çalışmada "Abdullah Efendi'nin Rüyalari" adlı eserde kelime grupları incelenerek bu hikâyenin söz dizimi hakkında da bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Şunu söylemek gerekir ki eserleriyle olduğu kadar kişiliği, yaşam tarzı, kültür birikimi ile yakın dönem Türk Edebiyatının önemli şahsiyetlerinden biri olan Ahmet Hamdi Tanpınar, söz dizimi çalışmalarında incelenmeye değer görülen değerli bir şair, usta bir hikâyeci ve romancı olmuştur.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın nesirlerini iyi anlamak için onun şairane üslubunu iyi bilmek gerekir. Onun şiirlerinde derinleşmek gerekir. Çünkü kendi ifadesiyle şiirleri kapalı birer âlemdir ancak nesirleri de kolay anlaşılır değildir. Yazılarında asla boş cümlelere yer vermemiştir. Yani Tanpınar'ın nesirlerinde hiçbir kelime rastgele seçilmiş değildir. İşte, Tanpınar'ın bu kelimeleri bir araya getirebilme ustalığını, şairane üslubunu, "Abdullah Efendinin Rüyalari" hikâyesinde de görmekteyiz. Yapılan çalışmada, Tanpınar'ın bu eseri incelenerek yazarın uzun ve anlaşılması güç cümlelerinde kelime gruplarının yapısı, diğer tamlamalarındaki yeri ve cümledeki görevleri tespit edilmiştir. Tanpınar'ın cümleleri hakkında genel ve sağlam yargılara ulaşılmaya çalışılmıştır.

A. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Hayatı

İlk önce şunu belirtmek gerekir ki, Ahmet Hamdi Tanpınar hakkında çok kullanışlı bilgiler paylaşan birisi vardır. Bu kişi "bir genç kız" olduğu düşünülen fakat son araştırmalarda Mustafa Erol isimli birisi olduğu ortaya çıkan "Antalyalı Genç"tir. "Antalyalı Genç Kız'a Mektup" çok değerli hayat parçaları ve hatıralarla doludur. Bu bilgilere de müracaat ederek Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hayatından bahsedelim:

Ahmet Hamdi Tanpınar, 23 Haziran 1901 tarihinde İstanbul'da Şehzadebaşı semtinde dünyaya gelmiştir. Kadı Hüseyin Fikri Efendi ile Nesibe Bahriye Hanım'ın üçüncü çocuğudur. Çocukluğu ve ilk gençlik yılları kadı olan babasının memuriyeti dolayısıyla İstanbul, Ergani Madeni, Sinop, Siirt, Kerkük ve Antalya'da geçer. Bu sık yer değiştirmeler sebebiyle düzensiz bir öğrenim hayatı geçirmiştir. İstanbul'da Ravza-i Maarif İptidai Mektebinde başladığı öğrenimine Siirt Rüştiyelerinde devam etmiş, Siirt'te Katolik Dominician misyonerlerinin idare ettiği bir Fransız okulunda da bir yıl kadar okumuş, daha sonra lise öğrenimi için Vefa ve Kerkük sultanilerine gitmiş, Antalya Sultanisinden de mezun olmuştur. Tanpınar; çocukluk ve ilk gençlik yıllarını, bilhassa Antalya'da geçirdiği yılları, "Antalyalı Genç Kız'a Mektup" adlı yazısında şöyle anlatır:

"Hayatımı herhangi bir antolojide bulabilirsiniz. 1901'de doğdum. Babam kadıydı. Bu yüzden çocukluğum daha ziyade onun Anadolu'da tayin olduğu yerlerde geçti. İstanbul'da iki memuriyet arasında kalıyorduk. Ergani madeninde üç yaşında iken bir gün kendime rastladım. Çok karlı bir gündü. Ben sıcak ve buğulu bir camdan karla örtülü bayıra bakıyordum. Sonra birdenbire kar tekrar yağmaya başladı. Bir çeşit çok lezzetli bir hayranlık içinde kalmıştım. Bu ânı her karlı günde hatırlar ve yağmasını beklerim. Ergani'den sonra Sinop'a gittik (1908-1910). Orada denizle dost oldum. Çocukluğumun en büyük zevki bir berzahta kurulu şehrin iki yanındaki deniz kıyısında oynamaktı. Tophane tarafında (asıl ticaret limanı) bir yerde Delibaş diye bir ustanın gemi imalâthanesi vardı. Ben yedi sekiz yaşında bu geminin gönüllü işçileri içindeydim. Fakat arka taraftaki kumlukta dalgaların gelişini seyretmekten hoşlanırdım. Sonradan Şile ve Kilyos'a benzediğini öğrendim. Hiçbirisi kumluk sahilde dalgaların birbiri ardınca çığlar halinde gelişi kadar güzel olamaz. Siirt'te uzak dağlara akşam saatlerinde çöken yalnızlığı ve yıldızlı geceleri tanıdım. Yazları çok sıcak olan bu memlekette damlarda yatardık. Yıldızlı gece beni büyülerdi sanki. Sonsuzluk dalga dalga vücudumu ve ruhumu doldururdu. Bir Sümer rahibi gibi muhayyilem hep yıldızlarla meşguldü. Sırrın içinde yüzerdim. Buna akşam saatlerinde uzak dağların o korkunç yalnızlığını, o ezici morluğu ilave edin. Kerkük'te yine damlarda

yatardık (1913-1914). Yine gece ve yıldızlar. Şimdi kaybettiğimiz bu şehre on üç yaşında gelmiştik. Üç evde oturduk. Üçünün de geniş bahçeleri vardı. Antalya'ya 1916 sonbaharında geldik. Epeyce büyümüşüm. Tek başıma, geceleri deniz kıyısında veya kayalıklarda, Hastahanebaşı'nda gezmek hakkım vardı. Karanlık epeyce inip de kayaların gölgesi beni korkutana kadar orada kalırdım. Denizin iki manzarası beni çıldırtırdı. Biri bu kayaların sahile bakan yerinde sabah ve akşam saatlerinde durgun denizin ışığıyla dipteki taş ve yosunlarla aldığı manzara, biri de öğle saatlerinde güneş vuran suyun elmas bir havuz gibi genişlemesi. Bunlar benim muhayyilem için büyük manaları olan şeylerdi. Bu manalar sade güzel değildiler, bana bir türlü çözemediğim bir hakikati veya sırrı anlatıyorlardı. Bir gün İstanbul'a tahsile gönderecekleri gün, Hastahanebaşı'na giden bu manzara ile bir daha karşılaştım. Fakat büsbütün başka şekilde. Dostlarım Ali Kemahlı ile Nail'in evlerine gidiyordum. Bu evle yandaki evin arasındaki boşluktan yine güneşin bütün bir saltanat içinde dinlendiği durgun denizi gördüm. Hiçbir şey insana bu kadar yakın ve buna rağmen ezici şekilde güzel olamazdı. Manzara, söylediğim gibi, benim için yeni değildi. Gideceğim evin denize bakan herhangi bir yerinden Nail ile dama oynadığımız taraçadan da görebilirdim. Fakat o anda yeni bir şey gibi görüyordum. Bir iki dakika büyülenmiş gibi bu manzaraya baktığımı hatırlıyorum. Denizin ve aydınlığın dersi miydi? Böyle olsa bile o anda zihnimde herhangi bir vuzuh yoktu. Sadece mühim bir şey olduğunu biliyordum. Zaten gördüklerimi zihnî hayatıma nakledebilecek bir bilgin yoktu. O devirlerde bu şiire adamakıllı kendimi vereceğim devirdi. Çocuk denecek seviyede ve sadece roman okumayı seven bir adamdım. Bununla beraber, çözülmesi gereken psikolojik bir muamma karşısında bulunduğumu ve bunun benim gördüğüm şeyle kaynaşan şey arasında halledileceğini sezdim. Bu manzaranın sırrını çözebilsem, çözersem, çözebilirsem kendim için her şeyi halletmiş olacağıma kani idim. Fakat henüz çare ve fırsatlara sahip değildim. Bu ancak büyülenme kelimesiyle anlatılabilecek bir histi. Fakat galiba bu da yetmez, hakikat şu ki, üzerimde bir türlü çözemediğim bir sır, gelecek zamana ait bir ders tesiri yapıyordu. 1921 yılında tekrar Antalya'ya tatil için döndüğüm

zaman bir gün yine Hastahanebaşı yolunda iki evin arasında tekrar güneşle birleşmiş, güneşin havuzu ve sarayı olmuş bu su ile karşılaştım. Manzara sadece muhteşemdi. Fakat bu güzellik bana acayip bir ölüm düşüncesi arasından geldi. Hiçbir şey bu kadar insana yakın, buna rağmen bu kadar ezici, ondan ayrı olamazdı. Bu, şiire adamakıllı kendimi verdiğim sene idi. Birçok şair okumuştum. Yahya Kemal'i, Haşim'i tanıyordum. Zannedirim ki, o gün kendi şiirimin benim dışımda örneğini gördüm. Bunu gerçekten anladım mı? Bir insan kendisini ancak hayatının küçük meselelerinden sıyrıldığı yahut onları zihni bir şekle soktuğu zaman bulabilir. Talihimiz içimizde çok gizli bir yerdedir. Fakat ona erişebilmemiz için çok şeylerden kurtulmamız lazımdır. Bu, bende çok geç oldu. 1921 yılında ise, ben henüz bu çağda değildim. Dilin dışında hiçbir şeyin üzerinde duramıyordum. Aynı günlerde, yine bulunduğumuz memlekette denizin bir başka manzarasıyla karşılaştım. Güvercinlik denen deniz mağarasını gördüm. Bu mağara suyun hücumuyla, açılıp kapanan aydınlığıyla benim için mühim bir şey oldu. Dediğim gibi, gördüklerimi henüz küçük bir keşif haline getirecek seviyede değildim. Fakat estetiğimin temeli olan rüya fikri, biraz da bu mağaraya bağlıdır.” (Kaplan, 1963: 174-177).

1919-1922 yılları arası fakülte yıllarıdır. Mehmet Akif gibi önce Baytar Mektebine kaydolar. Ancak bir yıl sonra İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesine kaydolar. Önce tarih sonra felsefe eğitimi almak ister fakat Yahya Kemal dolayısıyla Edebiyat Şubesi'ni seçer. Tanpınar'ın birçok eserinde Yahya Kemal vardır. Beş Şehir, Huzur, Edebiyat Üzerine Makaleler, Yaşadığım Gibi, Saatleri Ayarlama Enstitüsü. Doğrudan konuştuğu eserlerin hemen hepsinde Yahya Kemal'i anmıştır. Yahya Kemal'e kitap hediye edemediği için kendisini suçlamıştır. Tanpınar, kendisini Yahya Kemal'i az yazıyor olmakla eleştirenlere “Çekiyle elmas tartılmaz, odun tartılır.” cevabını vermiştir.

1923'te mezun olunca Erzurum, Konya, Ankara ve İstanbul'da 10 yıl kadar öğretmenlik yapar. Erzurum, Tanpınar'ın biyografisinde birinci şehirdir. Erzurum Lisesi Müdürü Cevat Dursunoğlu'nun “Ne düşünüyorsunuz?” sorusuna

“Tekâütlüğüm ne zaman gelecek diye düşünüyorum” cevabını vermiştir. Hocalığı pek de severek yaptığı söylenemez. 1925’te Konya Selçuklu’da bulunmuştur. Selçuklu mimarisi için hoş satırlarda bulunmuştur. Fakat Selçuklu’yu Osmanlı’dan çok sevmeyi anlayamamıştır. 1927’de Tanpınar, Ankara Erkek Lisesindedir. 1929’un Ağustos ayında Ankara Muallim Mektebinde öğretmenliğe devam etmiştir. 1931’de ise Ankara Kız Lisesinde Edebiyat öğretmeni.

1933’te Ahmet Haşim’in ölümü üzerine boşalan Güzel Sanatlar Akademisi’ndeki sanat tarihi kürsüsünde estetik ve mitoloji dersleri vermiştir. 1927 yılında hocalık yaptığı yıllarda Hayat mecmuasında şiirleri yayınlanmaya başlamıştır. 1939’a kadar Görüş, Varlık, Kültür Haftası, Ağaç, Oluş dergilerinde yazmaya devam etmiştir. 1939 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine “Yeni Türk Edebiyatı Profesörü” olarak atanmıştır. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde açılan Yeni Türk Edebiyatı kürsüsünün ilk başkanı olmuştur. 1940 yılında, Kırklareli Kolordusu Topçu Kumandanı Astsubay Vekili Teğmen Ahmet Hamdi vardır.

1940-1943 yılları arası ilme ağırlık verdiği dönemlerdir. Bir yandan meşhur edebiyat tarihinin hazırlamaya çalışmış, bir yandan da çeşitli mecmualarda makaleler yazmıştır. Yahya Kemal ile ilgili yazılarının bazıları da bu dönemde yazılmıştır. Ayrıca, çok çeşitli okumalara müsait olan “Abdullah Efendi’nin Rüyaları” 1942’de tefrika edilmiştir.

1943 yılında Maraş milletvekili seçilmiştir. Bir dönem yürüttüğü milletvekilliğinin ardından 1946 yılında Milli Eğitim Müfettişliği, 1949’de Güzel Sanatlar Fakültesi estetik hocalığı, Edebiyat Fakültesi Yeni Türk Edebiyatı Profesörlüğü üstlenmiştir. 1953’te ilk defa Avrupa’ya gitmiştir. Daha sonra bir yıllığına fakülte tarafından Avrupa’ya gönderilmiştir. A.Hamdi’nin edebiyat çevrelerindeki adı *Kırtipil Hamdi*’dir. Hayatını yalnız tamamlayan Tanpınar, 24 Ocak 1962’de geçirdiği bir kalp krizi sonucunda ölmüştür. Rumelihisarı mezarlığında, Yahya Kemal’in yanına gömülmüştür.

B. Edebi Kişiliği

Tanpınar, edebiyatta güzellik ve mükemmeliyeti ön planda tutmuştur. Onun şiir ve nesirle olan bağlantısını Mehmet Kaplan, “Şiiri hayatının en büyük ihtirası haline getirmiş fakat asıl kabiliyetini şiir estetiğine göre yazdığı mensur eserlerinde göstermiştir.” şeklinde ifade etmiştir. Kendisi bu konuda, “Şiir söylemekten çok susma işidir. İşte o sustuğum şeyleri hikâyeye ve romanlarımda anlatırım. Onun için mümkün olduğu kadar kapalı âlemler olmasını istediğim şiirlerimin anahtarlarını hikâyelerim ve romanlarım verir. Mamafih, roman anlayışım şiir anlayışımın fazla ayrılmaz.” şeklinde açıklamıştır.

Tanpınar’ın şairlik tarafı çok kuvvetlidir. Çünkü şiire karşı çok titiz davranmış, şiirin mükemmeliyetine en üstün değeri vermiştir. Tanpınar’ın Antalya’da kaldığı yıllar şiir dünyasının oluşumunda çok etkili olmuştur. İlk şiirlerinin oluşumunda Ahmet Haşim’in etkisi vardır. Daha sonra Yahya Kemal’le şiirde mükemmeliyet fikrine ulaşmıştır. Tanpınar, Yahya Kemal’in yanı sıra Baudealire, Mallarme ve özellikle de Paul Valery’nin etkisi altında kalmıştır.

Tanpınar’ın şiirlerinde ön plana çıkan iki önemli kavramın zaman ve rüya olduğunu görmekteyiz:

“Ne İçindeyim Zaman’ın” şiiri, şiir halini, kozmosla insanın birleşmesini nakleder ki, bir çeşit murakabe (içine dalma) ve rüya halidir. Görüyorsunuz ki hakikî romanın tesadüfleri ve tuhaflıkları ile alâkası yoktur. Zaten rüyanın kendisinden ziyade, benim şiir anlayışında, bazı rüyalara içimizde refakat eden duygu mühimdir. Asıl olan duygu, bu duygudur. Musiki burada işe girer. Çünkü bu duygu musikişinas olmamak şartıyla musiki sevenlerde bu sanatın uyandırdığı hisse benzer. Bunu yaşadığımızdan başka bir zamana gitmek diye tarif edebilirim. Başka türlü ritmi olan ve mekânla eşya ile içten kaynaşan bir zaman (Kaplan, 1963: 177).

Ahmet Hamdi Tanpınar, özellikle XIX. yüzyıl şiirine kuvvetle geçiş yaparak Türkiye’de başarılı şiirler ortaya koymuştur. O, müzikaliteden çok hoşlanır. İç beni ve şuur altını anlatır. Toplum sorunlarına eğilmez. Ölüm, aşk, fizikötesi ve çeşitli ruh halleri onun konularıdır. Musikiyi sağlamak için iç uyuma, dil ve kompozisyona

önem verir. Şiire heceyle başlar. Şiirlerinde hecenin duraklarını belli etmeyen yumuşak geçişleri vardır. Şiirlerinde zengin mecazların, çeşitli simgelerin ustaca kullanımı göze çarpar.

Tanpınar'ın şiirine resim ve musikiyi yerleştiren unsur plâstik sanatlara olan düşkünlüğüdür. Onun kompozisyonunun örneğini musiki oluşturmuştur. 1933 yılında Ahmet Haşim'den sonra, Güzel Sanatlar Akademisinde estetik ve tarih dersleri anlatmıştır. Resim ve heykelle ciddi teması da burada gerçekleşmiştir. Şiirine Valery'den de bildiği “resim şiir” de girmiştir.

Şiirlerinde “hayal eden” Ahmet Hamdi Tanpınar, romanlarında daha çok düşünen adamdır. Beşeri merakı, bütün dünyayı, eski ve yeniye, görünen ve görünmeyeni, doğru ve yanlış denileni kurcalamaktır (Kabaklı, 1978: 156).

Tanpınar şair olduğu kadar, hikâyeci ve romancı olarak da karşımıza çıkar. Ancak romancılığı ve hikâyeciliği ölümünden sonra daha çok konuşulmuştur. Mehmet Kaplan onun nesirleri için şöyle değerlendirme yapmıştır:

Tanpınar nesirlerinde kendisini daha serbest, adeta daha mesut hissetmiştir. Zira burada onun karşısında Yahya Kemal ve Ahmet Haşim gibi büyük rakipler yoktur. Dikkate şayandır ki, Tanpınar, mensur eserlerini olgunluk çağına ulaştıktan sonra yazmıştır. Abdullah Efendinin Rüyaları (1943), Beş Şehir (1946), Huzur (1949), Yaz Yağmuru (1953), Saatleri Ayarlama Enstitüsü (1961) yılında basılmıştır. Uzun yıllar kendi şahsiyetini geliştiren Tanpınar'ın otuz beş yaşından sonra kaleme aldığı bu eserde, derin bir kültüre sahip olgun bir sanatkârın varlığı kendini gösterir (Tanpınar, 2013: 8).

Tanpınar, “XIX. Asır Türk Edebiyatı” isimli benzersiz eserini 1939 yılında hazırlamaya başlamıştır. 1954-1956 yılları arasında bir süre ara verdiği bu eseri tekrar ele almış ve kitap, nicelik ve nitelik bakımından önemli aşama kaydetmiştir. Hikâyelerini, “Abdullah Efendi'nin Rüyaları” ve “Yaz Yağmuru” isimli kitaplarında toplamıştır. Sanatçının yarım kalan romanlarından birisi kişi olay ve hatıra bolluğu olan Mahur Beste'dir. En çok sevilen eserlerinden biri Beş Şehir'dir. Bu eserin asıl konusu hayatımızda kaybolan şeylerin ardından duyulan üzüntü ve yeniye duyulan

ilgidir. Huzur romanında insanın bilinçaltını incelemiş, geçmiş ile ilişkileri ve milli kültür meselelerini usta bir dille yansıtmıştır. Modern ve yeniden hıncını aldığı eser olan “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” ve bir diğer eser “Sahnenin Dışındakiler” önemli romanları arasında yerlerini almışlardır. Çeşitli makalelerini “Mücevher Kutusu” ve “Yaşadığım Gibi” isimleri altında toplamak istemiş fakat bu eserler sağlığında basılamamıştır.

Tanpınar, çeviri işlerine çok itibar etmemiştir. O, hem şiirde hem nesirde titiz bir sanatkârdır. Şiir dili ile nesir dili birbirine benzerdir. Şiirlerindeki terimlerin bazılarını, nesirlerinde de geniş olarak işlemiştir. Onda kadın, ölüm, sanat, edebiyat düşünceleri bir bütün oluşturmuştur. Duygu ve düşüncelerini, ayrıntılarıyla bir bütün içerisinde açıklamıştır. Cümleleri uzuncadır. Cümlelerini resim veya musiki parçasına yaklaştıran hayallerle ifade etmiştir. Hayaller onda ön plandadır. Hayat karşısındaki pasif tutumu, rüya ve hayalin gerçek ile karışmasına sebep olmuştur. Şiirleri sembolizmin etkisindedir. Şiirlerinde, şekil, ses ve imaj etkisi görülür. Eserlerinde, tarih, zaman, çevre ve insan ilişkileri, psikolojik çözümler, rüyalar ve medeniyet sorunları önemli yer tutmuştur. Hem Doğu kültürünü hem Batı kültürünü özümsemiştir. Nesirlerindeki ruh halleri, bilinçaltı dünyasındaki olaylar, şiirsel bir anlatımla verilmiştir. Roman ve hikâyeleri zengin duygu ve hayallerle doludur. Türk nesrine bu anlamda yeni bir soluk getirmiştir. İyi bir yazar olmasına rağmen kendisine şair denilmesini tercih etmiştir (Tuncer, 2001: 205).

C. Eserleri

Romanları: Huzur (İst. 1949), Saatleri ayarlama Enstitüsü (İst. 1961), Sahnenin Dışındakiler (İst. 1973), Mahur Beste (İst. 1975), Aydaki Kadın (Vefatından sonra müsveddeleri bulunmuş ve tamamlanmamış roman, İst. 1987)

Hikâyeleri: Abdullah Efendi'nin Rüyalari (İst. 1943), Yaz Yağmuru (İst. 1955), Hikâyeler (İki kitapta yazılı olanlar ve bunların dışında kalanlar, İst. 1983)

Şiirleri: Şiirler (İst.1961), Bütün Şiirleri (Önceki kitabında bulunanlarla beraber onların dışında kalanlar, İst. 1976)

Denemeleri: Beş Şehir (Ank. 1946), Yaşadığım Gibi (İst. 1970, ilavelerle İst. 1996)

İnceleme ve Araştırmaları: Namık Kemal Antolojisi (İst. 1942), Tevfik Fikret Hayatı, Şahsiyeti, Şiirleri (İst. 1944), 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (İst. 1949, ilave ve değişikliklerle İst.1956), Yahya Kemal (İst. 1962), Edebiyat Üzerine Makaleler (İst. 1969)

Senaryoları: İki Ateş Arasında (Sahnenin Dışındakiler romanının bizzat yazarı tarafından film senaryosu olarak hazırlanmış metni ölümünden çok sonra bulunmuştur, İst. 1998)

Mektupları: Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Mektupları, Ank. 1974)

Çevirileri: Alkestis (Euripides'ten, Ank. 1943), Elektra (Euripides'ten, Ank. 1943), Medeia (Euripides'ten, Ank. 1943), Yunan Heykeli (Henri Lechat'tan, Zühtü Müridoęlu ile İst. 1945)

I. BİRİNCİ BÖLÜM

1. Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları

Kelimeler; tek tek kullanıldıklarında sadece birtakım nesnelere, hareketlerin ve kavramların karşılığıdır. Tam anlamıyla duygu ve düşünce bildirmekte yetersizdirler. Kelimeleri bir düzen ve kural içerisinde bir araya getirerek duygularımızı, düşüncelerimizi ve hayallerimizi tam olarak anlatabiliriz. Kelimelerin anlatım değeri kazanabilmesi için söz içinde bir ilişki ortaya konulması gerekir. Nesnelere ve hareketlerin çeşitli özelliklerini daha geniş bir şekilde ifade etmek için ortaya çıkmış olan kelime grupları cümlede tek bir öge olarak görev yaparlar. Söz dizimi içerisinde çok geniş bir kapsama sahip olan kelime grupları üzerinde birçok araştırma yapılmıştır. Araştırmacıların konuya ilişkin farklı görüşleri olsa da, genel olarak fikirler benzerlik göstermektedir. Fakat bir terim birliği olmadığı açıktır, eserler incelendiğinde birçok farklı isimlendirme göze çarpmaktadır. Bu bölümde araştırmacıların kelime gruplarına ilişkin tanımlarına, açıklamalarına ve oluşturdukları alt başlıklara değineceğiz.

Jean Deny, “Türk Dili Grameri” adlı kitabında kelime grupları ile ilgili şu ifadeleri kullanır:

Kelimelerin şekil bakımından olduğu gibi, mantık bakımından da bir bütün vücuda getiren her topluluğuna, biz, kelime grubu adını vereceğiz. Bir kelime grubu mantık bakımından az çok tam bir mânâyı içine almış bulunur. Şekil veya morfoloji bakımından ise esas itibarıyla tek bir kelimedenden ibaret imiş gibi insiraf hâllerini alabilir.

Jean Deny (1941), “Türk Dili Grameri” adlı kitabında kelime gruplarını “determinatif gruplar, appositionnel gruplar, coplement regimeden yapılan gruplar” olmak üzere üç ana gruba ayırmıştır (Deny, 1941: 709-712).

Prof. Dr. Muharrem Ergin’in kelime grupları konusundaki tanımlaması, açıklamaları ve başlıkları şu şekildedir:

“Kelime gurubu birden fazla kelimeyi içine alan, yapısında ve mânâsında bir bütünlük bulunan, dilde bir bütün olarak muamele gören bir dil birliğidir.

Kelime gurubu için birden fazla kelime birtakım kaidelerle belirli bir düzen içinde yan yana getirilir. Böylece belirli bir düzenle kurulduğu için kelime gurubunun yapısında bir bütünlük bulunur. Kelime gurubundaki bütünlük bilhassa mânâ bakımından göze çarpar. Kelime gurubu tek bir nesneyi veya hareketi birlikte karşılayan kelimeler topluluğu demektir. Kelime grubunun kullanımında da bu bütünlük kendisini gösterir. Kelime gurubu kelimelerle ve diğer kelime grupları ile münasebete geçtiği gibi, cümlelere de bir bütün hâlinde iştirak eder. Bu arada tek bir kelime gibi çekime tâbi tutulur, sonra gelen işletme eki bütün gurubu şumulü içine alır (Ergin, 2013: 374).

Yukarıdaki açıklamaya baktığımızda da üzerinde durulan noktanın kelime grubunun oluşumu itibarıyla artık farklı bir biçim ve mana göstermesi olduğudur. Özellikle anlam olarak bir bütünlük arz ettiği vurgulanmıştır. Ayrıca açıklamada belirtildiği üzere kelime grupları, kelimelerle ve başka kelime grupları ile münasebete geçerler. Bizim incelememizde bu durumun örneklerine sıkça yer verildi. ERGİN'in bu konuda devam eden görüşleri şöyledir:

Kelimeler bazen ekli, bazen eksiz birbirine bağlanmak suretiyle kelime guruplarını meydana getirirler. Kelime guruplarının dış münasebeti için getirilecek ek ise gurubun sonuna, yani yalnız asıl unsurun sonuna eklenir. O tek ek bütün gurubu şumulü içine alır. Kelime gurupları, kelime gurupları ve cümle içinde daima tek bir kelime gibi vazife görür, kelime guruplarının ve cümlenin çeşitli unsurları veya onların bir parçası olarak kullanılırlar (Ergin, 2013: 376).

Ayrıca Muharrem Ergin, bir kelime grubunu genellikle iki unsurun meydana getirdiğini söylemiştir. Bu konudaki açıklaması şu şekildedir:

Kelime gurupları nesnelere ve hareketleri daha geniş olarak veya geniş nesnelere ve hareketleri belirtmek için kullanıldıklarına göre bunlar birer '*belirtme gurupları*'dır. Tek bir nesneyi veya hareketi bu guruplar içinde yan yana gelen, birbirine bağlanan kelimeler, bir iş birliği yapar, birbirlerine yardım eder, birbirlerini tamamlarlar. Bir belirtme, bir yardım, bir tamamlama esası üzerine kurulan kelime guruplarında umumiyetle belirten-belirtilen,

tamamlayan-tamamlanan, tâbi olan-tâbi olunan, asıl-yardımcı olmak üzere iki unsur bulunur (Ergin, 2013: 375).

Muharrem Ergin (2013), “Türk Dil Bilgisi” adlı eserinde kelime gruplarını şu şekilde sıralar: Tekrarlar, Bağlama Gurubu, Sıfat Tamlaması, İyelik Gurubu ve İsim Tamlaması, Aitlik Gurubu, Birleşik İsim, Birleşik Fiil, Unvan Gurubu, Ünlem Gurubu, Sayı Gurubu, Edat Gurubu, İsnat Gurubu, Genitif, Datif, Lokatif, Ablatif Gurupları, Fiil Grubu, Partisip Gurubu, Gerundium Gurubu, Kısaltma Gurupları, Akuzatif Gurubu (Ergin, 2013: 377-397).

Zeynep Korkmaz (1992), “Gramer Terimleri Sözlüğü’nde” kelime grubunu “Cümle içinde kavramlar arasında ilişki kurmak üzere, birden çok kelimenin belirli kurallar ile yan yana getirilmesinden oluşan, yapı ve anlamındaki bütünlük dolayısıyla cümle içinde tek bir nesne veya hareketi karşılayan ve herhangi bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğu.” olarak ifade etmiştir. Korkmaz (1992), eserinde şu kelime gruplarına vurgu yapmıştır:

İsim Tamlaması (Belirli İsim Tamlaması, Belirsiz İsim Tamlaması, Zincirleme İsim Tamlaması), Sıfat Tamlaması (Zincirleme Sıfat Tamlaması), Sıfat-fiil Grubu, İkileme, Edat Grubu, Bağlaç Grubu, Unvan Grubu, Birleşik Fiil, Birleşik İsim”

Leyla Karahan da “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde kelime gruplarına genişçe yer vermiştir. Kelime grupları ve özelliklerine ilişkin açıklamaları şu şekildedir:

“Kelime grubu, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelenmek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir.

Kelime grupları;

Tek kelime ile karşılanamayan varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri karşılar. *Bilgisayar, akciğer, yarımada, ipek böceği ya da hastalanmak / hasta olmak* gibi.

Varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri, anlamlarını genişleterek, belirterek, niteleyerek, pekiştirerek karşılar. “Çocuk çiçeği arkadaşına uzattı.”

cümlesini “Küçük çocuk elindeki kır çiçeklerini çok sevdiği arkadaşına uzattı.” şeklinde varlıkların niteliklerini belirterek de kurabiliriz.” (Karahana, 2014: 39).

Leylâ Karahana, kelime gruplarının özelliklerini birkaç madde şeklinde sıralamıştır.

- a. Kelime grupları yargısız dil birlikleridir.
- b. Kelime grupları, cümle ve diğer kelime grupları içinde, tek kelime gibi; isim, sıfat, zarf ve fiil görevi yapar.
- c. Kelimelerin grup içindeki sıralanışı kurallıdır. Görev bakımından birbirine denk olmayan unsurların bulunduğu bir kelime grubunda ana unsur genellikle sondadır.
- d. Kelime gruplarında unsurların sırası, özellikle konuşma ve şiir dilinde değişebilir.
- e. Kelime gruplarının diğer kelime ve kelime gruplarıyla ilişkisi grubun sonundaki hâl ekleriyle sağlanır. Hâl eki, bağlandığı kelimeye değil, o kelime grubuna aittir.
- f. Fiile dayalı sıfat-fiil, isim-fiil, ve zarf-fiil gruplarında fiilin anlamı, cümlede olduğu gibi özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen öğelerle tamamlanır. Ancak bu gruplar yargı bildirmediği için cümle değildir.
- g. İki kiden fazla kelimeli kelime gruplarında iç içe geçmiş, birbirini tamamlayan başka kelime grupları da bulunur.
- h. Kelime gruplarının vurgusu grubun yapısına göre değişir. Vurgu, başta, sonda veya sondan bir önceki kelime üzerinde olabilir. Bazı gruplarda, bütün unsurların vurgusu aynıdır (Karahana, 2014: 39-41).

Leyla Karahana, kelime gruplarını şöyle başlıklandırmıştır:

1. İsim Tamlaması, 2. Sıfat Tamlaması, 3. Sıfat-fiil Grubu, 4. İsim-fiil Grubu, 5. Zarf-fiil Grubu, 6. Tekrar Grubu, 7. Edat Grubu, 8. Bağlama Grubu, 9. Unvan Grubu, 10. Birleşik İsim Grubu, 11. Ünlem Grubu, 12. Sayı Grubu, 13. Birleşik Fiil, 14. Kısaltma Grupları (Karahana, 2014: 39-79).

Tahsin Banguoğlu, “Türkçenin Grameri” adlı eserinde, kelime gruplarını, “belirtme öbekleri” ve “yargı öbekleri” olarak ikiye ayırır. Belirtme öbeklerinde bir sözcük, bir başka sözcüğün taşıdığı kavramı daha yakından belirtmek için kullanılır. Buna göre her belirtme öbeğinde biri belirtilen, diğeri belirten olmak üzere en az iki sözcük bulunur.

Sözü geliştirmek üzere kelimeler öbeklenirler, kavramlar arasında derece derece ilişkiler meydana getirirler. Böylece tek kavramdan anlatmaya doğru giderler. Bunlara *kelime öbekleri (groupe de mot)* diyoruz. Kimi kelime öbekleri sadece kavramları daha yakından belirtmeye yararlar. Kelimelerin sınıflamasında gördüğümüz gibi dilde işleyişleri ayrı, bazen de aynı kelimeler birbirlerini belirtmek üzere yaklaşır. Bir adın öbürünü belirtmesi, adlara sıfatların, sıfatlara ve fiillere zarfların gelmesi, adların takılar alması gibi: *kuşun kanadı, doğru yol, az tuzlu, geç kalmak, yardım için.*

Bunlara belirtme öbekleri (*groupe déterminatif*) deriz. Belirtme öbekleri bir yargı taşımadıklarından tek başlarına tam bir anlatma sayılmazlar (Banguoğlu, 2011: 496-498).

Banguoğlu’nun başlıklandırması ise şöyledir:

1. Ad Takımı, 2. Sıfat Takımı, 3. Zarf Öbeği, 4. Takı Öbeği, 5. Çekim Öbeği, 6. Bağlam Öbeği, 7. Yanaşma Takımı, 8. Katma Öbekler (Banguoğlu, 2011: 498-523).

“Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde Günay Karaağaç ise söz öbeğinin tanımını yapmış, söz dizimi içerisinde söz öbeğini açıklamaya çalışmıştır. Söz öbekleri ve özelliklerine ilişkin açıklamaları şu şekildedir:

Söz öbekleri, kısaca, cümle oluşturmayan söz dizimi birimleri olarak tanımlanır. Birden çok sözden oluşan yapılardır. Bütün dillerde söz dizimi, varlıkların nitelendirildiği yapılar olan, söz öbekleri ile yapma ve olmaların nitelendiği yapılar olan cümlelerden oluşur. Bir başka deyişle, söz öbeği, bir varlığın nitelendiği yapıdır. Söz öbeği, bir varlığı, bir niteliği, bir durumu veya

bir hareketi karşılamak üzere, belirli kurallar içinde yan yana gelen sözlük topluluğudur (Karaağaç, 2017: 160).

Sözlüklerin genelleme ve söz diziminin de özelleme olduğu düşünüldüğünde; genel olan sözlük bilgilerini inceleyip nitelerken, özele indirirken, yani dili kullanırken ve sözleri bir araya dizerken, belirli yollara başvurulur: 1. Söz Dizimi, 2. Cümle (Karaağaç, 2017: 160).

Sözlükteki yapılar, varlık ve eylemlerin genel adı iken, söz dizimindeki söz öbekleri varlığın nitelendirildiği; cümleler ise, varlıktaki değişimin, olma ve yapmaların nitelendirildiği yapılardır (Karaağaç, 2017: 160).

Günay Karaağaç söz öbeklerinin niteliklerini birkaç madde halinde şu şekilde sıralamıştır:

- a. Diğer dil birimleri olan sözler ve cümleler gibi, söz öbekleri de birer adlandırmadır. Söz öbekleri, tek söz ile karşılanamayan veya daha belirgin hale gelmesi istenen varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri karşılarlar: *ipek böceği, fotoğraf makinesi, telefon etmek, kör olmak* gibi varlık ve hareket isimlerinin dilimizde tek sözlük karşılıkları yoktur.
- b. Söz öbeği, en az iki asıl biçim biriminin, anlamlı sözün, asıl-bağlı, niteleyen-nitelenen, tamlayan-tamlanan ilişkisiyle oluşturdukları birliktir.
- c. Söz öbeğinin ögeleri, ihtiyaca göre değişebilirler veya yer değiştirebilirler. Söz öbeğinin dil bilgilik yapısı bu değişiklikten etkilenmez. Söz, birleşik söz, deyim ve atasözleri, daha önceden yapılmış hazır duran sözlük birimleri olarak, bir bütün oluştururlar; ne ögeleri ne de ögelerinin yerleri değiştirilebilir. Bu yüzden, kalıp birimler de, yapıcı söz öbeği veya cümle olmalarına rağmen, genelleşerek nedensizleştikleri için tek bir söz muamelesi sözlük birimleridir.
- d. Sözler, varlıkları, durumları, belirtileri, hareketleri vb. tek başlarına adlandırırken, söz öbekleri bunları birbirleriyle ilişki içinde adlandırır.
- e. Söz öbeğinin ögeleri arasında niteleyen-nitelenen, tamlayan-tamlanan, nesneleyen-nesnelenen, zarflayan-zarflanan, gibi söz dizimlik ilişkiler söz

konusudur; ancak kalıp yapılar halindeki birleşik sözlerde, deyim ve atasözlerinde bu ilişkiler silinmiştir.

- f. Söz öbeği, hazır söz birliği olmayıp, dilin söz dizimi kurallarının kılavuzluğunda konuşma sırasında oluşturulan serbest, değişken ve bireysel yapılardır. Bu yapılardaki sözler, başka sözlerle değiştirilebildiği için çekimlik ve bağımsız söz öbekleri olarak da nitelendirilirler.
- g. Söz öbeğinin anlamı, kendisini oluşturan ögelerin birlikteliğinden doğar; birleşik söz, deyim ve atasözleri bir bütün olarak, tek bir söz gibi algılanırlar; ancak bir bütün olarak anlam taşırlar.
- h. Söz öbeklerinden bağlama öbekleri ayrı bir yere sahiptirler. Bağlama öbekleri, bağlama edatları ile birbirine bağlanmış, iki veya daha fazla isim ögesinin meydana getirdiği söz öbekleridir. Sıralayıcı bağlama öbeklerinde ögeler, asıl ve yardımcı olarak ayrılmaz. Ögeler denk olarak birbirine bağlanır. Birkaç sözün sıralanmasıyla kurulan sıralayıcı bağlama yapısındaki sözlerden biri söylenmeyebilir; bu, sıralayıcı bağlama öbeğinin dağılmasına yol açmaz. Açıklayıcı bağlama edatları ise, öncesine veya sonrasına geldikleri söz, söz öbeği ve cümleleri, kendilerinden önceki veya sonraki söz, söz öbeği ve cümlelere bağlayan ögelerdir; cümle değil, metin edatı oldukları için, cümleler arası birimler oldukları için metin içinde, fakat cümle dışında kalan ögelerdir.
- i. Söz öbeklerinden özel ad öbekleri ayrı bir yere sahiptir. Dil birimlerinin anlamsız kullanımları olan özel ad öbeklerinde, herhangi bir tamlayan-tamlanan, asıl-bağlı, öge ilişkisi yer almaz. Dil ve düşünce dünyasında bir bütün olarak ve yalnızca ses yapılarıyla algılanırlar.
- j. Söz öbeklerinin diğer söz ve söz öbekleriyle ilişkisi, öbeğin sonundaki çekim ekleri ve edatlarıyla sağlanır. Çekim eki ve edatı bağlandığı söze değil, o söz öbeğinin bütününe aittir: *Sıradan insan olmanın erdemine inanmak, güzel insan olmamızın başlangıç noktasıdır.*

- k. Söz öbeklerinin içinde, iç içe geçmiş, birbirini tamamlayan başka söz öbekleri bulunabilir: *Küçük odadaki mumun soluk ışığı*.
- l. Söz öbeklerinin vurgusu, öbeğin yapısına göre başta, sonda veya sondan bir önceki sözün üzerindedir. Bazı öbeklerde, bütün ögelerin vurgusu aynıdır (Karaağaç, 2017: 160-161).

Karaağaç, söz öbeklerinin tanımını yapıp, maddeler halinde söz öbeklerinin niteliklerinden bahsettikten sonra, söz öbeklerini şu şekilde başlıklandırmıştır:

A. Yapımlık Öbekler

1. Fiilimsi Öbekleri

a. İsim-fiil Öbekleri

b. Fiil İsmi Öbekleri

c. Zarf-fiil Öbekleri veya Cümle + Edat Öbekleri

2. Kısaltma Öbekleri

a. İsnat Öbeği

b. Hal veya Edat Öbekleri

1. Yalın Hal Öbeği

2. İlgî Hali Öbeği

3. Yapma Hali Öbeği

4. Yaklaşma Hali Öbeği

5. Bulunma Hali Öbeği

6. Uzaklaşma Hali Öbeği

7. Vasıta Hali Öbeği

8. Yön Hali Öbeği

9. Eşitlik Hali Öbeği

10. Benzerlik Hali Öbeği

11. Karşılaştırma Hali Öbeği
12. Sebep Hali Öbeği
13. Sınırlandırma Hali öbeği
- c. Ünlem Öbeği
3. Sayı Öbeği
4. Birleşik Fiiller
  - a. İsimlerle Yapılan Birleşik Fiiller
  - b. Fiillerle Yapılan Birleşik Fiiller
5. Yineleme Öbekleri
6. Aitlik Öbeği
7. Bağlama Öbek ve Cümleleri
  - a. Sıralayıcı Bağlama Öbek ve Cümleleri
  - b. Açıklayıcı Bağlama Öbek ve Cümleleri
8. Özel Ad Öbeği
  - a. Birleşik Adlar
  - b. Unvan Öbeği
- B. Çekimlik Söz Öbekleri
  1. İlişkilendirme Öbekleri
    - a. İsim Tamlaması
      1. Belirtili İsim Tamlaması
      2. Belirtisiz İsim Tamlaması
      3. Zincirleme İsim Tamlaması
    - b. İyelik Öbeği
  - c. İlgî Hali Öbeği

2. Nitelendirme Öbekleri

a. Sıfat Tamlaması

1. Varlığın Var Oluş Sıfatları

2. Varlığın Eylem Sıfatları (Karaağaç, 2017: 159-218).

Günay Karaağaç'ın "Türkçenin Söz Dizimi" adlı eserinde olduğu gibi, Mazhar Kükey'de, kelime gruplarına "sözcük öbekleri" başlığı altında yer vermiştir. Mazhar Kükey sözcük öbeğini "Birden çok sözcüğü içine alan, anlamında ve yapısında bir bütünlük bulunan, tümcede bir sözcük olarak iş gören; tümceden küçük, sözcükten büyük, anlamlı geniş dil birimine 'sözcük öbeği' denir." diye tanımlamıştır. Ayrıca, sözcüklerin ek alarak veya eksiz biçimde birbirlerine bağlanarak sözcük öbeklerini oluşturduklarını söylemiştir (Kükey, 2005: 5).

Mazhar Kükey sözcük öbeklerini şu şekilde başlıklandırmıştır:

1. İkilemeler, 2. Bağlama Öbeği, 3. İyelik Öbeği, 4. Ad Tamlaması, 5. Önad Tamlaması, 6. İlgeç Öbeği, 7. Belirteç Öbeği, 8. Ünlem Öbeği, 9. Unvan Öbeği, 10. Sayı Öbeği, 11. Yükleme Öbeği, 12. "-e"li Sözcük Öbeği (datif öbeği), 13. "-de"li Sözcük Öbeği (lokatif öbeği), 14. "-den"li Sözcük Öbeği (ablatif öbeği), 15. Tamlayan Durum Öbeği (genitif öbeği), 16. Birleşik Ad Öbeği (Kükey, 2005: 5).

Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu, "Türkçenin Söz Dizimi" adlı eserinde kelime gruplarını yargısız anlatımlar olarak isimlendirmiştir. Yargısız anlatımlar hakkındaki tanımı ve açıklamaları şu şekildedir: "Yargısız anlatımlar en az iki sözcüğün türlü ilgi ve nedenlerle yan yana sıralanmasından doğan birliklerdir. Yargı bildirmeyen bu birlikler, anlatımlar ya kalıplaşmamış sözcüklerden kurulan her türlü tamlamalardır ya da kalıplaşmış sözcüklerden kurulan birleşik sözcükler, deyimler veya ikilemelerdir." (Hatiboğlu, 1972: 2).

Hatiboğlu "yargısız anlatımlar" dediği kelime gruplarını "yargısız anlatımların kalıplaşmamış olanları ve kalıplaşmış olanları" diye ikiye ayırmıştır. "Yargısız anlatımların kalıplaşmamış olanları" nı [ad tamlaması, (belirtili tamlama, belirtisiz tamlama, takısız tamlama), adıl tamlaması, sıfat tamlaması, zincirleme sıfat tamlaması, ikilemeli tamlama, iyelikli tamlama, çıkmalı tamlama, kalmalı tamlama,

yönelmeli tamlama, ilgeçli tamlama, bağlaçlı tamlama, zincirleme ad tamlaması, karma tamlama, girişik tamlama] diye ayırırken “yargısız anlatımların kalıplaşmış olanları”nı da, “birleşik sözcükler” ve “ikilemeler” olarak ayırmıştır (Hatiboğlu, 1972: 2-51).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli'nin hazırladığı “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserde ise kelime grupları “belirtme grupları” ana başlığı etrafında toplanmıştır. Bu eserde kelime grupları, “Tek kelime ile karşılanan varlıkları, hareketleri ve kavramları daha geniş olarak belirtmek veya tek kelimeyle ifade edilemeyen benzer durumları karşılamak üzere birden fazla kelimeyle kurulan dil birliklerine ‘kelime grubu’ denir.” (Özkan-Sevinçli, 2017: 14) şeklinde tanımlanmış ve özellikleri de maddeler halinde belirtilmiştir:

- a. Kelime grupları, tek kelimeyle karşılanamayan nesne, hareket ve kavramları karşılamaya yararlar. *Kara yolu, çamaşır makinesi, gaz maskesi, taş ocağı, bal arısı, hanımeli, canı sıkılmak, göz kırpmak, ölüm korkusu vb.*
- b. Kelime grupları, nesne ve hareketleri daha geniş olarak belirtmeye yararlar. “*Mavi trenle yolculuk yaptım!*” cümlesinde *mavi trenle* grubunu “*Ankara-İstanbul arasında sefer yapan mavi trenle*” biçiminde genişletebiliriz.
- c. Kelime grupları, yapı ve anlamca bir bütünlük göstermiş olup cümle içinde tek bir kelime gibi vazife görürler. Ancak bazen konuşma ve şiirlerde grubu oluşturan öğelerin yerlerinin değişmesi yanında iki ögenin arasına başka kelimelerin girdiği de görülür.
- d. Kelime gruplarındaki her unsur, kendi içerisinde başka kelime grubu ve gruplarını oluşturabilir.
- e. Bir kelime grubunun diğer kelime grubu ve gruplarıyla ilişkisini sağlamak için grubun sonuna, yani asıl ögeye ek getirilir. Grubun sonuna gelen çekim eki, bağlandığı kelimenin değil, bütün grubun eki olur.
- f. Kelime gruplarında vurgu ise her grubun yapısına göre değişir. Başta, sonda ve sondan bir önceki ögede bulunur.

g. Kelime grupları, cümle içinde tek bir kelime gibi işlev görür, cümlenin çeşitli ögeleri olarak kullanılabilir.

h. Kelime grupları, başka bir kelime grubunun ögesi olarak da işlem yapar (Özkan-Sevinçli, 2017: 15-17).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli'nin hazırladığı eserde kelime grupları şöyle başlıklandırılmıştır:

1. İsim tamlaması ve İyelik Grubu, 2. Sıfat Tamlaması, 3. Birleşik İsim Grubu, 4. Tekrar Grubu, 5. Aitlik Grubu, 6. Edat Grubu, 7. Unvan Grubu, 8. Birleşik Fiil Grubu, 9. İsim-fiil Grubu, 10. Sıfat-fiil Grubu, 11. Zarf-fiil Grubu, 12. Sayı Grubu, 13. Ünlem Grubu, 14. Bağlama Grubu, 15. Kısaltma Grupları (yönelme grubu, bulunma grubu, uzaklaşma grubu, isnat grubu, yükleme grubu, vasıta grubu, ilgi grubu, eşitlik grubu, kısaltma gruplarının tersi görünüşünde olan kelime grupları.) (Özkan-Sevinçli, 2017: 13-18).

Rasim Şimşek, “Örneklerle Türkçe Sözdizimi” adlı eserinde kelime gruplarını “belirtme öbekleri” olarak isimlendirir. Kelime grupları için “Sözcüklerin ikinci tür öbeklenmesi, kavramlar arası ilişkilere dayanır. Burada ad soylu sözcükler, bir yüklem olmaksızın, doğrudan doğruya kendi aralarında ilişki içine girerler. Sözcüklerin bu tür ilişkisinden belirtme öbeği adı verilen yargısız anlatımlar doğar. Yargısız anlatımlar, sözdiziminin alt birimini oluşturur.” (Şimşek, 1987: 322) açıklamasını yapmıştır. Rasim Şimşek, kelime gruplarını şöyle başlıklandırmıştır:

1. İyelik Öbekleri (Ad Takımı: Belirtili Ad Takımı, Belirtisiz Ad Takımı, Adıl Takımı)
2. Niteleme Öbekleri (Önad Takımı, Sayı Öbeği, San Öbeği, Belirteç Öbeği)
3. Çekim Öbekleri (Ad Öbekleri: Yönelmeli, Kalmalı, Çıkmalı, Belirtmeli, Katılmalı, İyelikli Ad Öbeği; Eylem Öbekleri, İlgeç Öbekleri)
4. İkileme
5. Bağlaç Öbeği (Ulama Bağlaç Öbekleri, Ayırtlama Bağlaç Öbekleri)
6. Ünlem Öbeği (Şimşek, 1987: 322-400).

Kelime Grupları ile ilgili bir eser de Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten (2005) tarafından hazırlanmıştır. Bu eserde kelime grupları ile ilgili şöyle bir açıklama yapılmıştır: “Türkçenin genel yapısı ve işleyişi içinde kelime gruplarının yeri kelime ile cümle arasındadır. Bu sebeple dilimizdeki kelime grupları, kelimedenden daha geniş cümleden daha küçük bir gramer birliği durumundadır.”

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, kelime gruplarını şöyle başlıklandırmışlardır:

A. Fiil Görevli Gruplar-Birleşik Fiil

B. İsim Görevli Gruplar

B.1. Tam İsim Görevli Gruplar (Tekrarlar, Sıfat Tamlaması, Sayı Grubu, Unvan Grubu, Ünlem ve Hitap Grubu, İyelik Grubu ve İsim Tamlaması, Genitif Grubu, Aitlik Grubu, Akuzatif Grubu, Datif Grubu, Lokatif Grubu, Ablatif Grubu, İsnat Grubu, Edat Grubu)

B.2. Cümle Yapısına Yakın Olanlar (Mastar Grubu, Partisip Grubu, Gerundium Grubu, Asıl Kısaltma Grupları, Bağlama Grubu) (Açıkgöz-Yelten, 2005: 17-83).

Sezai Güneş’in “Türk Dil Bilgisi” adlı eserinde kelime grubu tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Birden fazla kelimenin bir araya gelmesiyle oluşan, kendi içinde -yapı ve anlam yönünden- bir bütünlük taşıyan ve bir cümlenin kuruluşunda bir bütün olarak görev alan gramer unsurlarına kelime grubu denir.” (Güneş, 1996: 329) Kelime gruplarını şöyle başlıklandırmıştır:

1. İyelik Grupları, 2. İsim Tamlamaları, 3. Sıfat Tamlaması, 4. Aitlik Grubu, 5. Unvan Grubu, 6. İsnat Grubu, 7. Sayı Grubu, 8. Ünlem Öbeği, 9. Tekrar Grupları, 10. Bağlama Grubu, 11. Kısaltma Grupları (İlgi Grubu, Yönelme Grubu, Bulunma Grubu, Ayrılma Grubu) 12. Edat Grubu, 13. Fiilimsi Grupları (İsim-fiil Grubu, Sıfat fiil-Grubu, Zarf-fiil Grubu) (Güneş, 1996: 329).

“Türkçe Dilbilgisi” adlı eserinde kelime gruplarını “belirtme grupları” olarak adlandıran M. Kaya Bilgegil bunları “Birden ziyade kelimedenden meydana geldiği halde, cümledeki görevi bakımından bir tek kelimedenden farksız olan, gerektiği takdirde, yeni bir kelimeymiş gibi çekim alabilen, isim soyundan kelimelerin teşkil

ettiği birleşik sözlere belirtme (tayin) grupları diyoruz.” (Bilgegil, 1963: 115) ifadesi ile tanımlamıştır. Kelime gruplarını şöyle başlıklandırmıştır:

1. İsim Tamlaması, 2. Sıfat Tamlaması, 3. Bağlaç Grupları, 4. Zarf Grupları, 5. İsim Grupları, 6. İkizlemeler, 7. Edat Grupları, 8. Unvan Grupları (Bilgegil, 1963: 115-163).

Ahmet Beserek, “Türkçede Cümle Yapısı” adlı eserde kelime grupları hakkında şu açıklamaları yapmıştır:

Birden fazla kelimenin çeşitli faktörler vasıtasıyla bir araya gelmesi, bir bütün oluşturması kelime gruplarını meydana getirir. Kelime gruplarının en önemli fonksiyonu, bir kelimeymiş gibi işlem görmesidir. Çünkü kelime grupları cümle içerisinde bir blok, bir unsur oluştururlar. Kelime grupları bilinmeden cümlenin tahlil edilmesi zordur. Cümle konusunu da anlayabilmek için kelime gruplarını anlamak gerekmektedir (Beserek, 1991: 28).

Ahmet Beserek eserinde kelime gruplarını şu şekilde başlıklandırmıştır:

İsim Tamlaması, Sıfat Tamlaması, İsim Grupları, Edat Grubu, Unvan Grubu, Zarf Grubu, Tekrarlar (İkizlemeler), Ünlem Grubu, Bağlaç Grupları” (Beserek, 1991: 28-31).

Araştırmacıların kelime gruplarına dair isimlendirmelerine dikkat edildiğinde farklı terimlerin kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında araştırmacılar en çok “grup” ve “öbek” terimlerini kullanmıştır. Muharrem Ergin, Zeynep Korkmaz, Leyla Karahan, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, Halil Açıkgöz, Sezai Güneş, M. Kaya Bilgegil ve Ahmet Beserek’in “grup” terimini; Tahsin Banguğlu, Günay Karaağaç, Mazhar Kükey ve Rasim Şimşek’in “öbek” terimini kullandığı tespit edilmiştir. Vecibe Hatipoğlu farklı olarak “yargısız anlatımlar” terimini kullanmıştır.

Kelime gruplarının tasnifinde birkaç husus dikkat çekmiştir. Muharrem Ergin, tasnifinde aitlik grubuna yer vermiştir. Fakat Leyla Karahan’ın tasnifinde aitlik grubu yoktur.

Leyla Karahan, birleşik fiillerin içine “anlamca kaynaşmış birleşik fiiller”i almıştır. Ancak Muharrem Ergin’de, Leyla Karahan tarafından “anlamca kaynaşmış birleşik fiil” olarak kabul gören unsurlara yer verilmemiştir.

Muharrem Ergin ve Leyla Karahan’ın tasnifinde “zarf grupları” yoktur. Ancak Rasim Şimşek, Ahmet Beserek, M. Kaya Bilgegil gibi araştırmacıların tasnifinde “zarf grubu”na rastlanmıştır. Araştırmacıların bir kısmının bu tür söz dizilerini “sıfat tamlaması” kabul ettiği görülmüştür.

Muharrem Ergin, Leyla Karahan’ın tek bir başlık olarak aldığı ve içine vasıta grubunu da eklediği “kısaltma grupları”nı ayrı başlıklar altında “isnat, yaklaşma, bulunma, uzaklaşma, vâsıta grupları” olarak inceler. Mazhar Kükey’in de ayrı ayrı başlıklandırma yaptığı tespit edilmiştir.

Günay Karaağaç, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli de eserlerine vâsıta grubunu almışlardır. Bunun yanında eşitlik grubunu da almışlardır. Araştırmalarda vâsıta grubu daha sık görülse de, eşitlik grubuna pek rastlanmamaktadır.

Rasim Şimşek ve M. Kaya Bilgegil, eserlerine “isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil” gruplarını dâhil etmemişlerdir. İki araştırmacı da, kelime grubu tanımlarında, isim soylu sözcüklere vurgu yapmıştır. Ancak araştırmacıların çok büyük bir kısmında fiilimsi gruplarına rastlanmıştır.

Çalışmamızda, kelime gruplarına ilişkin Türkiye Türkçesi gramerlerinde yer alan açıklamalar ve sınıflandırmalar değerlendirildi. Bu bilgiler ışığında kelime grupları şöyle başlıklandırıldı:

1. İsim Tamlaması
2. Sıfat Tamlaması
3. Sıfat-fiil Grubu
4. Zarf –fiil Grubu
5. İsim-fiil Grubu
6. Tekrar Grubu

7. Edat Grubu
8. Bağlama Grubu
9. Unvan Grubu
10. Birleşik İsim Grubu
11. Ünlem Grubu
12. Sayı Grubu
13. Birleşik Fiil Grubu
14. Zarf Grubu
15. Kısaltma Grupları

İsim Tamlamaları

İsim tamlamalarının adlandırılmasında ya da çeşitlerinin belirlenmesinde bazı görüş ve yaklaşım farklılıkları vardır. Bu farklılıklar değerlendirilerek ortak noktalara ulaşılabilir. Türkçenin matematiksel yapısı buna imkân vermektedir. İsim tamlamalarının kuruluş özellikleri ile ilgili tanımlar ve isim tamlamalarını oluşturan ögeler aşağıda belirtildi.

Muharrem Ergin İsim tamlamalarının birer iyelik grubu olduğunu söyler ve şöyle tanımlar:

Bu gurup iki isim unsurunun meydana getirdiği kelime gurubudur. Bir ismin manasının iyelik sistemi içerisinde başka bir isimle tamamlanması esasına dayanır. Bir nesnenin başka bir nesnenin parçası olduğunu, bir nesnenin başka bir nesneye ait bulunduğunu veya bir nesnenin başka bir nesneyle tamamlandığını ifade etmek için bu kelime grubuna başvurulur. Grubu meydana getiren iki isim unsurundan biri tamlayan biri ise tamlanan unsurdur. Tamlayan önce tamlanan sonra gelir. İki unsur iyelik sistemi ile birbirine bağlanır ve grubun temelini iyelik ifadesi teşkil eder. Bu grup ekli bir birleşmedir. Tamlanan unsur daima iyelik eki taşır. Tamlayan unsur ise daima

genitif hâlinde bulunur fakat bu genitif bazen ekli bazen eksiz halde bulunur (Ergin, 2013: 381-384).

Doğan Aksan, Sevgi Özel, Neşre Atabay ve İbrahim Kutluk isim tamlamalarını şöyle tanımlar ve gruplandırır: “Adın başka bir adla kurduğu öbeğe tamlama diyoruz. Tamlamada temel öge tamlanan, belirten, anlamı tamamlanan, nitelenen, amaç alınan addır ve belirtili ve belirtisiz tamlama da iyelik ekini alır. Tamlayan da tamlananın adını bütünleyen yardımcı sözcüktür.” (Aksan-Özel-Atabay-Kutluk, 1983: 52).

Haydar Ediskun’un isim tamlamaları için söyledikleri şu şekildedir: “İki isim arasında iyelik ilgisi kurmak amacıyla oluşturulan takıma isim takımı denir. İsim takımlarında yardımcı, tamlayıcı ögeye, yani birinci isme belirten veya tamlayan ana ögeye yani ikinci isme belirtilen veya tamlanan denir.” (Ediskun, 1982: 24).

Leyla Karahan isim tamlamalarını şu şekilde tanımlar:

İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur. Bu kelime grubunda iki isim unsuru aitlik, içinde bulunma, sınırlandırma, belirtme vb. anlam ilgileri çerçevesinde birbirine bağlanır. Ör. “Ovanın yeşili, bizim sesimiz, Üsküdar’ın dost ışıkları” (Karahan, 2014: 42).

Tahsin Banguoğlu da isim tamlamalarını şu şekil de tanımlayıp, gruplandırıyor:

Kimin veya kim hâlindeki bir ada iyelik eki almış bir adın gelmesiyle ortaya çıkan kelime öbeğine ad takımı deriz. Bir ad takımında belirten yalın veya katılma hâlindeki birinci ad, belirtilen ise iyelik eki almış ikinci addır. Ör. Ev kapısı, Ali’nin köpeği (Banguoğlu, 2011: 331).

Süer Eker, eserinde, Zeynep Korkmaz’ın isim tamlaması ile ilgili tanımlamasına yer verdikten sonra, açıklamalarda bulunmuştur: “Ad tamlaması, iyelik bağlantısı ile birbirine bağlanmış iki veya daha çok addan oluşan tamlamadır. Bu nedenle ad tamlamalarına iyelik grubu adı verilir. Ad tamlamasında tamlayan ve tamlanan ögeler sayıca birden çok olabilir ve/veya bu ögeleri, sözcük grupları oluşturabilir” (Eker, 2015: 353).

Günay Karaağaç ise isim tamlamasının tanımını yaparken “Bir ismin başka bir isimle ilişkilendirildiği söz öbeğidir.” ifadesini kullanmıştır (Karaağaç, 2014: 208-209).

M. Kaya Bilgegil’in isim tamlaması tanımlaması, “Birden fazla ismin iyelik (=aitlik), tahsis, tür, cins ve özellik ifade etmek üzere bir araya gelmesinden hâsıl olan birleşik sözlere isim tamlaması denir.” şeklindedir (Bilgegil, 2011, 116-117).

Tahir Nejat Gencan ise, “Adlar tümcede özne, nesne, tümleç oldukları gibi başka sözcükleri de tümler, ad adı tümleyince ad takımı olur.” şeklinde tanımlamıştır (Gencan, 2007: 196).

Kerime Üstünova, “İyelik ekleri geldikleri adı, geride tamlayan eki almış bir ada bağlarlar. Ancak adın tamlayan ekini yüzey yapıda taşıma zorunluluğu yoktur. İyelikli birim yine sondadır ve ortaya çıkan öbeğe *ad tamlaması* adı verilir.” şeklinde isim tamlamalarını tanımlamıştır (Üstünova, 2012: 77).

Zeynep Korkmaz isim tamlamasını, “Bir ad başka bir adla ilgi durum eki olarak veya almadan bir anlam bağı oluşturduğunda ad tamlaması dediğimiz kelime grubu ortaya çıkar. Burada birinci ad, tamlayan; ikinci ad, tamlanan niteliğindedir. Arada ilgi ekinin kullanılıp kullanılmamasına göre tamlamalar çeşitlenir.” (Korkmaz, 2014, 285-288).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli’nin hazırladığı “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserde isim tamlaması “İki veya daha çok ismin sahiplik, tahsis, tür, cins, vb. nitelikleri belirtmek üzere özel bir biçimde bir araya gelmesinden oluşan kelime grubuna isim tamlaması denir.” şeklinde tanımlanmıştır (Özkan-Sevinçli, 2017: 19).

Tanımlardan yola çıkıldığında isim tamlamalarının bir iyelik grubu olduğunu söylemek mümkündür. İyelik; özellik, isimlendirme veya benzerlik bildirir. İsim tamlaması tamlayan ve tamlanandan oluşur. Tamlamayı oluşturan isimler arasında bir anlam ilişkisi bulunur. Tamlayanın ek alıp almaması isim tamlamasının çeşitlenme sebebidir. Araştırmacılar, isim tamlamalarının çeşitleri hakkında görüşlerini şöyle belirtmişlerdir:

Zeynep Korkmaz “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” adlı çalışmasında ilgi durum ekinin kullanılıp kullanılmamasına ve tamlayanında bir ad tamlaması olup olmamasına göre ad tamlamalarını belirtili, belirtisiz ve zincirleme ad tamlaması olarak üç grupta incelemiştir:

Belirtili ad tamlaması, tamlayan adın sonuna ilgi durum eki, tamlanan adın sonuna da üçüncü şahıs iyelik eki getirilerek yapılan tamlama türüdür. Tamlayan ad, ilgi durum eki aldığı için belirtili ad tamlaması adını alan bu birleşimde, iki ad arasında belirli, kesin bir anlam bağlantısı vardır. Ancak, bu bağlantı sürekli değil geçicidir. *Örn: dünyanın yüzü, gecenin karanlığı...* (Korkmaz, 2014: 285).

Belirtisiz isim tamlamasını da şöyle açıklar:

Bu tamlama türünde adından da anlaşılacağı üzere, tamlayan ad eksiz yani yalın durumdadır. Yalnız tamlanan ad üçüncü şahıs iyelik eki almıştır. Belirtisiz ad tamlamalarında tamlayanın tamlanana bağılılığı belirsiz fakat sürekli. Anlamca da tamlananın ayrılmaz bir parçasıdır. Bundan dolayı tamlananın iki ögesi arasına bir başka gramer ögesi giremez. Bu niteliği dolayısıyla belirtisiz ad tamlamaları dilimizde çeşitli adlar, benzetme vb. özellikli daha başka adlar kurmaya elverişlidir. *Örn: Antep fıstığı, devlet adamı, dikiş makinesi, edebiyat öğretmeni, erkek ruhu gibi.*

Belirtili ad tamlaması içindeki tamlayan ve tamlanan adlar yalın oldukları gibi bir kelime grubundan da oluşabilirler: ***Gözlerinin derinlikleri sonsuz, nemli, seyyal ve ateşle parlıyordu. Kendine ait bir şeyi ezdiği için bu zaferin acı tortusunu da hissediyordu.***

Belirtili ad tamlamasında olduğu gibi belirtisiz ad tamlamalarında da tamlayan veya tamlanan ögeleri yalın veya birer kelime grubu da olabilir: ***Bahçe duvarları yer yer yıkıldı; kapısı, camı, çerçevesi kalmadı. Daima muhayyel bir Avrupa seyahati için hazırlanmış bir bavulu vardı, bu bavulun yanı başında bir de şapka kutusu dururdu.***

Bir ad tamlaması başka bir ad tamlamasının tamlanan ögesini oluşturduğunda, kendi iyelik ekini değil, ana tamlamanın gerekli kıldığı iyelik ekini alır: *Söz dağarcığı/ benim söz dağarcığım*.

Belirtisiz ad tamlamalarından oluşan bazı yer, kuruluş, ev, apartman, sokak, vb. adlarla kısa anlatım, yabancı dil, yabancı söyleyiş gibi yanlış etkilerle iyelik ekinin atıldığı ve bu eğilimin gittikçe arttığı görülmektedir: *Topkapı Sarayı, Sümer Sokak*.

Belirtili ad tamlamalarında olduğu gibi belirtisiz ad tamlamalarında da sıfat tamlamalarının tersine çevrilerek birer ad tamlamasına dönüştürüldüğü örnekler vardır: *budala adam, adam budalası* (Korkmaz, 2014: 286-288).

Leyla Karahan belirtili ve belirtisiz isim tamlamaları hakkında şunları ifade etmiştir:

- a. İsim tamlamasında birinci unsurun ikinci unsurla bağlantısı, zamirlerde ekli, isimlerde ise ekli veya eksizdir. Tamlananın ikinci unsuru daima iyelik eki taşır: *köy yolu*
- b. Bu tamlamada ana unsur sonda bulunur. Birinci unsur tamlayan, ikinci unsur tamlanandır: *çoban (ty) / çeşmesi*
- c. Birinci unsuru ilgi hali eki taşıyan isim tamlaması *belirtili isim tamlamasıdır*: *savaşın (ty) / kartalı (tn) ANA*
- d. Belirtili isim tamlamasının unsurları yer değiştirebilir: *Kimse duymaz çilesini tütmeyen ocakların. YBB (tütmeyen ocakların çilesi)*
- e. Belirtili isim tamlamasının unsurları arasına başka sözcükler de girebilir: *Acaba bahar atların da mı kanını zehirliyor? AH*
- f. Belirtili isim tamlamasının tamlayan unsuru da belirtili isim tamlaması olabilir. Böyle bir yapı da üç isim unsuru bulunduğu düşünülmemelidir: *elbisenin yakasının / düğmesi*
- g. Birinci unsurunda ilgi hali eki bulunmayan isim tamlaması belirtisiz isim tamlamasıdır. Bu tamlama belirsiz, genel bir nesneyi, bir türü karşılar: *ishak (ty) / kuşu (tn) CST*

- h. Belirtisiz isim tamlamasının iki unsuru arasında daima bir ilişki mevcuttur. Tamlamada iki unsur arasına başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değiştiremez. Bundan dolayı nesne adı olarak kullanılmaya en elverişli kelime gruplarından biri belirtisiz isim tamlamasıdır. Meselâ “*buzdolabı, kahverengi, gökyüzü, atasözü, hanımeli, yüzbaşı, yayınevi*” gibi isimler belirtisiz isim tamlaması kuruluşundadır.
1. Belirtisiz isim tamlamalarının tamlayan unsuru bir cümle olabilir: “*Kiralıktır.*” *levhası ÖS*
- i. Bazı isim tamlamalarında tamlanan *-II* ekini aldığında tamlananın iyelik eki düşer: *asker şapkası - asker şapkalı*
- j. Her belirtisiz isim tamlamasını belirtili, her belirtili isim tamlamasını da belirtisiz isim tamlamasına dönüştürmek mümkün değildir: *Ankara şehri, onun elbisesi*
- k. Bir isim tamlaması başka bir isim tamlamasında tamlanan unsur olarak görev yaptığında kendi iyelik ekini değil ana tamlamanın iyelik ekini taşır: *çamaşır makinesi - benim çamaşır makinem*
- l. Tamlanan unsuru sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan bir isim tamlamasının tamlayan unsuru genellikle ilgi hali eki taşır: *yılların geçtiği KK*
- m. İsim tamlamalarının tamlayan ve tamlanan unsurları kelime grubu olabilir: *Türklüğün (ty) ceylan yürekli töresi (tn) YBB (tamlanan sıfat tamlaması)*
- n. İsim tamlamasında birden fazla tamlayan ve tamlanan unsur bulunabilir: *evin (ty) kapısı / penceresi (tn)*
- o. İsim tamlamaları söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar: *Vadide yaratılış önceliğinin sessizliği vardı. TB (isim), el yazması eserler (sıfat), bütün aile pazar günleri bir araya gelirdi. (zarf).*
- ö. Belirtili isim tamlamasında vurgu her iki unsurda da aynı ölçüdedir. Belirtisiz isim tamlamasında ise vurgu birinci unsur üzerinde bulunur (Karahana, 2014: 42-48).

Günay Karaağaç isim tamlamalarının çeşitleri hakkında şunları ifade etmiştir:

Hem tamlayanın hem de tamlananın ek aldığı ve iki ismin ilişkilendirme yoluyla oluşturulduğu söz öbeğine belirtili isim tamlaması denir. Tamlayan öge ilgi hâli (-ın/nın) ekini alarak ikinci isme bağlanır. Tamlanan öge de, ikinci bir ilişkilendirici olarak iyelik (-ı/-sı/-lar) ekini alır. (isim+ilgi hâli eki)+ (isim+iyelik eki) *okulun yolu*

Tamlayanın eksiz ilgi hâli çekiminde olduğu, tamlananın (isim+iyelik eki) ek aldığı söz öbeğine belirtisiz isim tamlaması denir. Bu iki isim arasındaki ilişkiyi, tamlanan ögenin aldığı iyelik eki sağlar. İşlevi geriye doğru olan bu ek, öbeğin oluşması için gerekli ögedir. İyelik çekiminin ilgi hali çekimi gibi sahiplik ve ilişki bildiriyor olması Türkçeye bu imkânı sunmaktadır. *Ayak takımı, okul yolu* (Karaağaç, 2017: 208-209).

Tahsin Banguoğlu'nun konu ile ilgili görüşleri şöyledir:

Bir belirli ad takımında her iki kelimeye gelen ekler katılma hâli ve iyelik ekleri ait olma anlatımında olup bu kavram tekrarlanmış olmaktadır. Gerçekten kuş-un yuva şekli bu iki ad arasında ait olma anlamını kurabilecekken, katkı alanının ikinci adın sonuna da öncülü katılan, birinci ad olan bir iyelik zamiri (kuş-un yuva-sı) getiriyoruz. Türkçeye mahsus daha sıkı bir bağlantıya sahip ve çok yaygın bir belirtme öbeği olan bu ad takımı kalıbını Batı dillerinden tarifler ve terimler tam karşılamaz, tamlama, tamlayan, tamlanan gibi.

Kim hâlinde bir katılan ad ile iyelik eki getirilmiş bir katkı alan addan oluşmuş ad takımına belirsiz ad takımı adını veriyoruz. Ev bahçesi, at kuyruğu gibi. (Banguoğlu, 2011: 331).

Haydar Ediskun belirtili ve belirtisiz isim tamlamaları hakkında şunları ifade ediyor:

Belirtili isim takımı, belirteni söz söyleyen ve dinleyence bilinen ve belirteni ile belirtileni arasında geçici bir ilgi bulunan takımdır. Bu takımda belirtenin eki -in; belirtilenin eki ise -i'dir. Her iki ek de ünlüler uyumuna bağlıdır: Kızın eldiveni (kız söyleyen ve dinleyence bilinen bir kızdır. Eldiven bilinen ve

belirli bir kızdır. Kız ile eldiven arasındaki ilgi geçicidir çünkü eldiveni bu kıza olduğu sürece düşünebiliyoruz.)

Belirteni söz söyleyen ve dinleyence belli olmayan ve belirteni ile belirtileni arasında sürekli bir bağ bulunan takımdır. Belirten ek almaz, belirtilen -i ekini alır. Bu ek ses uyumuna bağlıdır: ev duvar-ı (ev söz söyleyen ve dinleyence belirli olmayan bir evdir; bir ev cinsidir. Ev ile duvar arasındaki bağ sürekli çünkü ev cins ismi olduğuna ve her evin de duvarı bulunduğuna göre, ev ile duvar arasındaki bağ sürekli olarak kalacaktır.) (Ediskun, 1992: 115).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli, belirtili ve belirtisiz isim tamlamaları hakkında şunları ifade etmişlerdir:

- a. Belirtili isim tamlamasında tamlayan ilgi ekini, tamlanan ise iyelik ekini alır.
- b. Belirtili isim tamlamasında iki öge arasında ekle sağlanan ilgi geçicidir. Çünkü burada belirtilen değişmekle ana kavram değişmez. Aidiyet tesadüfidir, bu yüzden de iki öge arasında anlam kaynaşması olmaz.
- c. Belirtili isim tamlamalarında ögeler, ayrı bir kelime grubu olabilir.
- d. Belirtili isim tamlaması kalıbında bir araya gelen isimler, şu anlamları ifade eder: sahiplik, aitlik, sebep, tahsis, nitelik bildirir, belirsizlik.
- e. Belirtili isim tamlamalarında vurgu, her iki öge üzerinde aynıdır. Her kelime kendi vurgusunu taşır.
- f. Belirtisiz isim tamlamalarında birinci öge ek almaz, ikinci öge ise iyelik ekini alır.
- g. Belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan öge bir kelime, bir kelime grubu veya bir cümle olabilir.
- h. Belirtisiz isim tamlamasında ögeler anlamca kaynaşmaya elverişli olduklarından yerleri değişmediği gibi grubu meydana getiren ögeler arasına başka herhangi bir kelime giremez.

1. İsim tamlamaları genellikle belirtililik ve belirtisizlik açısından birbirine dönüşse de bu durum her zaman mümkün olmayabilir.
  - i. Belirtisiz isim tamlamalarında vurgu tamlayan üzerindedir (Özkan-Sevinçli, 2017: 22-31).

İsim tamlaması için Muharrem Ergin, Zeynep Korkmaz, Leyla Karahan, M. Kaya Bilgegil, Günay Karaağaç, Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli “isim tamlaması”; Süer Eker, Kerime Üstünova “ad tamlaması”; Tahsin Banguoğlu, Tahir Nejat Gencan “ad takımı”; Haydar Ediskun “isim takımları” terimini tercih etmişlerdir.

Tahir Nejat Gencan, “Dilbilgisi” adlı eserinde kelime gruplarını bir başlık etrafında toplamamıştır. İsim tamlamalarını, “Ad Takımı” başlığıyla ele almıştır. Ad takımlarını sınıflandırmıştır. “Üçüncü Türü Ad Takımı” başlığı altında takısız isim tamlamalarını ortaya atmıştır. Bu tamlama türü, önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir (Gencan, 2017: 196-201).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli’nin hazırladığı “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” adlı eserde “eksiz tamlama” başlığıyla ortaya konulmuş olan takısız isim tamlaması, araştırmacılar tarafından kabul görmemiş ve şöyle açıklanmıştır:

Grubu oluşturan iki ismin hiçbir çekim eki almadan yan yana gelmesiyle de tamlama yapılmaktadır. Takısız tamlama diye nitelendirilen bu yapıdaki kurulumların bir kısmı, yabancı dil kurallarının dilimize tatbik edilmesiyle oluşmuş şekillerdir.

Bu şekilde iki ismin yan yana getirilmesiyle kurulmuş, eksilteli öbeklerin sayısı oldukça fazladır. Bu kalıptaki birleşiklerde ilk kelime, belirten isimden çok sıfat görevinde olup, belirtileni nitelendirmektedir. Bu bakımdan bu yapılara, isim tamlamasından çok *sıfat tamlaması* demek daha uygundur (Özkan-Sevinçli, 2017: 31-32).

Mazhar Kükey, “Türkçenin Dilbilgisi 2” adlı kitabında zincirleme isim tamlamalarına yer vermiştir. “Tamlayanı veya tamlananı veya her iki ögesi de ad tamlaması olan geniş ad tamlamalarına “zincirleme tamlama” adı verilir. Bu tür

tamlamalara “zincirleme ad tamlaması” demeye gerek yoktur. Çünkü tüm zincirleme tamlamalar, ad tamlamasından başka bir şey değildir (Kükey, 2005: 29).

Günay Karaağaç da “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde zincirleme isim tamlamasını incelemiştir:

Birden çok ilişkilendirmenin ve dolayısıyla birden fazla ilgi hali çekiminin yer aldığı söz öbeğidir. Birden çok ilgi hali çekiminin olduğu bu söz öbeklerindeki tamlanan asıl ögenin aldığı iyelik eki, doğal olarak, öbeğin bütününe aittir. Zincirleme isim tamlamasında ortak kullanılan ve tekrarlanan öge, ilgi hali eki değil, iyelik ekidir. İyelik eki sayısı, ilişkilendirilen öge sayısını verir (Karaağaç, 2017: 210).

Zeynep Korkmaz, “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” isimli eserinde zincirleme isim tamlamasının oluşumu ile ilgili şu görüşleri belirtmiştir:

Zincirleme ad tamlaması bir ad tamlamasının başka bir adla oluşturduğu ikinci bir ad tamlamasıdır. Böylece, tamlayanı, tamlananı veya her ikisi de ad tamlaması biçiminde olan iç içe girmiş yeni bir tamlama türü ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar gramerlerimizde ve terim sözlüklerinde bu tür tamlamalar zincirleme isim tamlaması diye adlandırılmış ise de, bunlar aslında tamlama kalıbındaki bir kelime grubunun, bir birleşik adın başka bir ad veya ad tamlamasına tamlayan görevi ile bağlanmış olmasından ibarettir (Korkmaz, 2014: 288).

Sonuç olarak; belirtili isim tamlamalarında belirgin bir iyelik anlamı vardır. Birden fazla isim birbiriyle çeşitli anlam ilgileri kurar. Belirtili isim tamlamalarının unsurları yer değiştirebildiği gibi, unsurlarının arasına başka sözcükler de girebilir. Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan ilgi hâli eki almaz ve tamlayan ile tamlanan arasına başka sözcük girmez. Belirtisiz isim tamlamalarında genel bir belirsizlik vardır, sınırları geniştir.

Takisiz isim tamlamaları, araştırmacılar tarafından kabul görmemiştir. Takisiz isim tamlaması olarak ortaya atılan kelime gruplarının bir sıfat tamlaması olduğu fikri ön plana çıkmıştır.

İsim tamlamalarını çeşitlendirirken zincirleme isim tamlamasını da dâhil eden araştırmacılar vardır. Yalnız çalışmamızda zincirleme isim tamlamasını üçüncü bir tamlama çeşidi olarak görülmedi. Çünkü zincirleme isim tamlaması kuruluş ve şekil olarak belirtili isim tamlaması ile aynıdır. Farkı tamlayan veya tamlanan kısmının isim tamlamasından oluşmasıdır.

Sıfat Tamlamaları

Sıfat tamlamaları, kelime grupları içinde önemli bir yere sahiptir. Sıfat tamlamalarında bir ön ad bulunur. Bu ön ad, kendisinden sonra gelen bir ad ya da ad takımını, nitelemek veya belirtmek için kullanılır. Bu ad ve ön ad birleşimi, eksiz bir birleşmedir. Araştırmacıların sıfat tamlamaları ile ilgili tanımlamaları ve açıklamaları aşağıda belirtilmiştir.

Muharrem Ergin, sıfat tamlamalarıyla ilgili olarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

Sıfat tamlaması bir sıfat unsuruyla bir isim unsurunun meydana getirdikleri kelime gurubudur. Sıfat unsuru, isim unsurunu vasıflandırmak veya belirtmek için getirilir. Sıfat tamlayan, yardımcı, isim tamlanan, asıl unsurdur. Sıfat tamlaması eksiz bir birleşmedir. Her iki unsur da ek almadan doğrudan doğruya bir araya gelir. Sıfat bu birleşmede daima teklik halde bulunur, sıfatların çoklukları yapılmaz. Sıfat tamlamasında sıfat, bir ismin başına gelir; yani sıfat önce isim sonra getirilir (Ergin, 2013: 380).

Zeynep Korkmaz, “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” adlı eserinde “Sıfatın anlam ve işlev bakımından kendi varlığını ortaya koyabilmesi için mutlaka bir adın önünde bulunması ve o adı nitelemesi veya belirtmesi gerekir: *civil civil kuşlar, dalgalı deniz, düşünen insan, kırmızı gül, bu yıl, şuradaki okul gibi*. Adlar iyelik, çokluk ve ad çekim ekleri alabildikleri hâlde sıfatlar bu ekleri alamazlar. Adlar ile eksiz birleşirler ve yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi sıfat tamlaması oluştururlar.” şeklinde açıklama yapmıştır (Korkmaz, 2014: 335).

Sıfat tamlamalarıyla ilgili olarak Kerime Üstünova (2012), “Bir ön ad ögesiyle, bir ad ögesinin oluşturduğu sözcük öbeğine ‘önad tamlaması’ adı verilir.”

tanımlamasını yapmıştır. Kerime Üstünova'nın sıfat tamlamaları ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

Önad tamlamalarında, önad ögesi önce, ad ögesi sonra gelir; önad ögesi, bir önad ya da önad olarak değerlendirilen bir sözcük öbeği olabilir. Bir önad tamlamasında, önad ögesi için “niteleyen” ya da “belirten” sözcüklerini; ad ögesi içinde “nitelenen” ya da “belirtilen” sözcüklerini birer terim olarak kullanabiliriz. Bütün önad tamlamaları, ad ögesidir; adlar gibi iş görür; ad olarak değerlendirilir. Önad tamlamaları eksiz bileşimlerdir, önadın ve adın arasında hiçbir ek bulunmaz (Üstünova, 2012: 43).

Tahsin Banguoğlu'nun sıfat tamlamaları ile ilgili bazı açıklamaları şu şekildedir:

Sıfattakımı gerek basit belirtme öbeği şeklinde, gerekse birleşik cümle kuruluşunda dilimizin söz diziminde de geniş yer alır. Burada sıfattakımının cümle yapısında ve birleşik cümle kuruluşundaki işleyişlerini göstereceğiz.

Belirtme öbeği olarak sıfattakımı da belli haller dışında bir ad hükmündedir. Bir adın bir vasıflayan veya belirleyen tarafından belirtilmiş, dolayısıyla daraltılmış anlamını taşır. Çeşitlerine göre: sarı tavuk, bu kadın, kaç kilo, her çocuk, üç koltuk gibi.

Bu nitelikle sıfattakımı da bir adın cümlede alabileceği bütün işleyişleri alır. Şu farkla ki bu cümle üyesi yerini aldığı basit adın daha çok belirli bir türü anlamını taşır. *Kara kedi doğurmuş. O kitabı okuyacağım. Hangi dağda kurt öldü? Bu başka arabadır. Yarın ikinci kata başlayacağız.*

Bunun gibi sıfattakımlarıyla yapılmış ad takımları da cümlede tek ad gibi türlü işleyişlerde görülürler. *İyi günümün dostu, kötü günüm geçti gel. Adam beş çocuk babasıymış. Babamın her sözü aklımda.*

Üç üyeli sıfattakımları da aynı tarzda kullanılırlar. Sıfattakımına gelen sıfatlarla: *Bir fazla tabak sofrayı bir dağ gibi ezdi. Bir başka ferah, bir başka letafet var içinde. Güzel bir sofrayı kurmuşsun.*

Sıfat takımlarını bir ada sıfat yaparak: *Bir dirhem et bin ayıp örter. Ne biçim arkadaşlıktır bu? Orta boy çiviler getirdim.*

Adtakımlarını sıfat olarak bir ada getirip: *Sözünün sahibi adam böyle yapmaz. Gözümün nuru oğlum! İçler acısı çocuk gene geldi* (Banguoğlu, 2011: 500-501).

Günay Karaağaç “Türkçenin Söz Dizimi” aslı eserinde sıfat tamlamaları ile ilgili şu açıklamaları yapmıştır:

Yalın Hal Çekimi, birçok dil için, sıfat tamlaması yapan çekimdir. Bir söz, söz öbeği veya cümlenin yalın olarak bir ismin önüne getirilmesiyle elde edilen çekimlik bir söz öbeğidir. Türkçede, cümle kurulmadığı sürece, yani bir eylemin nitelendirilmesi söz konusu olmadığı sürece, yalın hal, sıfat halidir; cümle kurulursa, aynı yalın yapı, özne olacaktır (Karaağaç, 2017: 217).

Leyla Karahan sıfat tamlamasını şöyle tanımlar ve açıklar: “Bir isim unsurunun bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur. Sıfat tamlamasında ana unsur isimdir, sonda bulunur. Sıfat; yardımcı unsurdur, ismin önünde yer alarak ismi tamamlar. Yani sıfat tamlayan, isim tamlanan unsurdur. Bu tamlamada, isim ve sıfat unsuru eksiz birleşir. İki unsur da gruplaşmayı sağlayan herhangi bir ek taşımaz (Karahan, 2014: 48-49).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli sıfat tamlamaları ile ilgili şöyle açıklamada bulunmuşlardır:

Kelime grupları içerisinde önemli bir yere sahip olan sıfat tamlamaları, bir sıfat ve bir isimden meydana gelir. Sıfat, ismin önünde niteleme ya da belirtme görevinde bulunur. Sıfat tamlaması eksiz bir birleşmedir. Sıfat, bir kelime olabileceği gibi, bu görevi üstlenen bir kelime grubu da olabilir. Bu kelime grubunda sıfat, tamlayan; isim ise tamlanan ögedir. Asıl öge olan isim sonda bulunur.

1. Sıfat ögesi sıfat-fiil eki alan bir kelime veya sıfat-fiil grubu olabilir.
2. Sıfat tamlamalarında, sıfat ve isim ögeleri bir kelime veya kelime grubu olabilir.
3. Sıfat tamlamalarında ögeler yer değişebilir.

4. Sıfat tamlamalarında, sıfat ögesi birden fazla olabilir.
5. Sıfat tamlamaları, başka bir sıfat tamlamasının kuruluşunda sıfat veya isim ögesi olarak kullanılabilir.
6. Birleşik kelimelerin bir kısmı sıfat tamlaması kalıbında olabilirler. (Özkan-Sevinçli, 2017: 34-40).

Tahir Nejat Gencan sıfatlarla ilgili olarak “Bir takımında art arda sıfatlar gelebilir. Bir adı tümleyen sıfatlardan: Sıfatlar ayrı türlerden ise önce belirtme, sonra niteleme sıfatları gelir. Niteleme sıfatları birkaç olunca ya da belirtmeyi güçlendirmek gerekince belirtme sıfatı sonra gelebilir ve böylece belirtişe önem kazandırır. Ortaç görevli niteleme sıfatları, belirtmelerden önce gelir.” (Gencan, 2007: 225-226) açıklamasını yapmıştır.

Araştırmacıların bazıları; nesnenin neden yapıldığını, hammaddesini bildiren yapıların takısız isim tamlaması olduğunu söylemiştir. Fakat işlevi ön plana alındığında bu yapıların bir sıfat tamlaması olduğu görüşü daha yaygındır. Leyla Karahan bu konuda şunları söylemiştir:

Nesnenin neden yapıldığını belirten ‘*demir kapı, cam bardak, mermer köşk, gümüş kemer*’ gibi tamlamalar, isim tamlaması değil sıfat tamlamasıdır. Bu tamlamaları, ‘*demirden kapı, demirden yapılmış kapı, camdan bardak, camdan yapılmış bardak*’ şeklinde ve yine sıfat tamlaması kuruluşunda genişletebiliriz (Karahan, 2014: 52).

Bu konu ile ilgili Süer Eker, “Çağdaş Türk Dili” adlı eserinde şunları ifade etmiştir:

Türkçe bir sözcüğün biçimi, Rusçadaki tersine, sözcüğün türünü göstermez. Sözcük türü ancak dizilişle belirlenebilir: Türkiye güzel-i, güzel kız, güzel konuş- örneklerinde güzel sözcüğü sırasıyla, ad, sıfat ve zarf görevindedir. Buna göre demir kapı türündeki tamlamaların ilk ögesinin sıfat işlevinde bulunduğu kabul edilebilir (Eker, 2015: 358).

Sıfat-fiil Grubu

Sıfat-fiil grubu, bir sıfat-fiil ve ona bağlı ögelerle kurulur. Bu grup, isim ve sıfat olarak kullanılabilir. Grubun asıl ögesi sıfat-fiil sonda bulunur. Sıfat-fiil grubu, bir başka grubun bünyesinde bir bütün olarak yer alabilir.

Muharrem ERGİN, “Türk Dil Bilgisi” adlı eserinde sıfat-fiil gruplarını “partisip gurubu” olarak adlandırmıştır. Sıfat-fiil grupları için şu ifadeleri kullanmıştır:

Partisip gurubu bir partisiple ona bağlı unsurlardan meydana gelen kelime gurubudur. Partisip bir fiil şekli olduğuna göre ona bağlı unsurlar da fiilin gerektirdiği unsurlardır. Böylece partisip gurubu fiili partisip olan gurup demektir. Gurupta partisip sonda bulunur, ona bağlı unsurlar önce gelir. Partisip gurubunda da fail az bulunur ve iyelik ekli olur. Partisip gurubu isim, bilhassa sıfat olarak kullanılır. -dık, -dik, -acak, -ecek partisip gurupları umumiyetle iyelik grubunun tamlanan unsuru olurlar ve iyelik eki ile kullanılırlar. Bu kullanışta bu iki partisip bazen gerundium ifadesi taşır. O zaman iyelik gurubunun tamlayan unsuru partisipin faili durumuna geçer. Partisip gurubunda da vurgu partisipin önündedir. Şu misaller partisip gruplarıdır: *denize giren, sudan gelen, haber gelir gelmez yola çıkan, (herkesin) çok yakından tanıdığı(t)...* (Ergin, 2013: 396).

Leylâ KARAHAN, “Türkçede Söz Dizimi” adlı eserinde sıfat-fiil gruplarını “Bir sıfat-fiil ile bu sıfat-fiile bağlı tamlayıcı veya tamlayıcılardan kurulan kelime grubudur.” şeklinde tanımlamıştır. Özelliklerini şöyle sıralamıştır:

- a. Grubun ana unsuru sıfat-fiildir, genellikle sonda bulunur. Fiile dayalı bütün gruplarda olduğu gibi bu grupta da yüklem görevi yapan sıfat-fiilin anlamı, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen ögelerle tamamlanır. Yüklem olan sıfat-fiil yargı bildirmez.
- b. Sıfat-fiilin grup içindeki yeri özellikle şiir ve konuşma dilinde değişebilir.
- c. Bu grupta özne az kullanılır. Özne olan unsur iyelik eki taşır.
- d. Ortak bir sıfat-fiille kurulmuş bazı gruplarda sıfat-fiil tekrar edilmez.

- e. Sıfat-fiil grubu söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.
- f. “*Vatansever, çöpçatan, cankurtaran*” gibi bazı birleşik kelimeler, sıfat-fiil grubu kuruluşundadır.
- g. Grubun vurgusu, sıfat fiilden önceki unsur üzerindedir (Karahan, 2014: 53-55).

Süer Eker, “Çağdaş Türk Dili” isimli eserinde sıfat-fiil grubunu “sıfat-fiil ekleriyle yardımcı ögelerin oluşturduğu sözcük grubudur. Bu grup, söz diziminde bütün ögelerin görevlerini yüklenir.” şeklinde açıklamıştır. Ve şöyle örneklendirmiştir:

yardımcı unsurlar + sıfat-fiil

son sınava

hazırlanan

sabahtan akşama kadar çalışan (öğrenci) (Eker, 2015: 363).

Zarf-fiil Grubu

Zarf-fiil grubu, bir zarf-fiil ve ona bağlı ögelerle kurulur. Ona bağlı olan ögeler, zarf-fiili anlam bakımından açıklar ve tamamlar. Başka kelime grupları içinde yer alabilirler. Zarf-fiiler genelde sonda bulunur ve yargı bildirmezler. Cümlede, kendi unsurlarıyla beraber öge olurlar.

Zarf-Fiil grubunu Muharrem Ergin, “gerundium gurubu” başlığı altında ele almıştır ve şu açıklamaları yapmıştır:

Gerundium gurubu bir gerundium ile ona bağlı unsurlardan meydana gelen kelime gurubudur. Bu gurup da fiili gerundium olan bir fiil gurubu durumundadır. Gerundiumdan başka fiilin gerektirdiği unsurları ihtiva eder. Gerundium en sonda, gerekli unsurlar önce gelir. Gerundium grubu daima zarf olarak kullanılır. Bu fiil gurubunda fiilin gerekli bütün unsurları, bu arada fail de bol bol kullanılır. Gurubun normal vurgusu gerundiumdan önceki kelime üzerinde bulunur (Ergin,2013: 396).

Leyla Karahan'ın, "Bir zarf-fiile bağı tamlayıcı veya tamlayıcılardan kurulan kelime grubudur." (Karahan, 2014: 57) diye tanımladığı zarf-fiil grubunun bazı özellikleri şöyle sıralanmıştır:

- a. Grubun ana unsuru zarf-fiildir. Zarf-fiil, genellikle grubun sonunda bulunur. Fiile dayalı sıfat-fiil ve isim-fiil gruplarında olduğu gibi bu grupta da yüklem görevi yapan zarf-fiilin anlamı, özne nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen öğelerle tamamlanır. Yüklem olan zarf-fiil yargı bildirmez.
- b. Hâl ekleriyle çekime girmiş bazı sıfat-fiiller, cümlede zarf görevi yapar. Bu sıfat-fiillerle kurulan gruplar da birer zarf-fiil grubudur.
- c. Zarf-fiil grubu, söz dizimi içinde zaman, sebep, tarz, sebep, şart, bağlama, karşılaştırma vb. işlevlerle zarf görevi yapar. (Karahan, 2014, 57-59).

Günay Karaağaç, "Türkçenin Söz Dizimi" adlı eserinde zarf-fiil grubundan şu cümlelerle bahseder:

Zarf-fiil öbeği, bir zarf-fiil ile ona bağı bir veya birden çok ögeyle kurulan söz öbeğidir. Zarf-fiil eklerinin temel işlevleri, eylemlerin adlarını asıl eyleme bağlamaktır. Bu yüzden, asıl görevleri zarf yapmaktır. Cümlelerde eylemi niteleyici zarflar yapan zarf-fiiller, isimleri de niteleyerek, sıfat halinde nitelendirme öbeklerinde de yer alabilirler. Zarf-fiil öbeğinde asıl öge, yani zarf-fiil eki almış fiil sonda, ona bağı birimler de onun önünde yer alır (Karaağaç, 2017, 172-173).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli, hâl ekleriyle birleşen bazı sıfat-fiillerin zarf-fiile dönüştüğünden bahsetmişlerdir:

Sudur akar **kendi bildiğince**.

Bize geldiğinizde söylemişsiniz.

Her gördükçe sorar.

Her gördüğünde alır.

"-A,-I,-U" zarf fiil ekleri ya ikileme gruplarında kullanılarak fiilleri zarfa dönüştürür. Ya da asıl fiil ile yardımcı fiil arasına girerek onları birleştirip

tasvir fiilleri meydana getirir. Koşa koşa (yoruldu), yaza yaza (usandı), bile bile (katlandı) (Özkan-Sevinçli, 2017: 91-95).

İsim-fiil Grubu

İsim-fiil grubu bir isim-fiil ile onu anlamca tamamlayan kelimelerden oluşur. Yapıları, sıfat-fiil grupları gibi cümle kuruluşunu andırır fakat yargı bildirmezler. Bu grubun “-mAk, mA, -Iş, -Uş” ekleriyle kurulduğunu görüyoruz.

Muharrem Ergin, “fiil gurubu” olarak isimlendirdiği isim-fiil gurubunu “Bir fiil ismi ile bu unsurlardan bir veya bir kaçının meydana getirdiği kelime gurubudur.” (2013: 395) şeklinde tanımlamıştır ve şu açıklamayı yapmıştır:

Bu grupta fâil az bulunur ve hep iyelik ekli olur. Bu unsurların hepsi fiil isminden önce gelir. Üzerinde en çok durulan, belirtilmek istenen unsur fiil isminin en yakınında bulunur. Gurubun normal vurgusu da fiil isminden önce gelen bu unsur üzerinde bulunur. Fiil gurubunda kullanılan fiil isimleri hareket isimleridir. Onun için daha çok *-mak, -mek*’li fiil isimleri ile fiil gurubu yapılır (Ergin, 2013: 395).

Leyla Karahan’ın isim-fiil grubu ile ilgili “Bir hareket ismi ile ona bağlı tamlayıcı veya tamlayıcılardan kurulan kelime grubudur. Hareket ismi, *-mAk, -mA, -Iş* ekleriyle yapılır. Grubun ana unsuru hareket ismidir, genellikle sonda bulunur. Fiile dayalı bütün gruplarda olduğu gibi bu grupta da yüklem görevi yapan hareket isminin anlamı, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf tamlayıcısı adı verilen öğelerle tamamlanır. Yüklem olan isim-fiil yargı bildirmez.” ifadelerini kullanmıştır (Karahan, 2014: 55).

Nesrin Bayraktar, isim-fiillerin zaman kavramı taşıdığını fakat kişi kavramı taşımadığını ifade etmiştir. İsim-fiillerin, kişi kavramı taşınamaması sebebiyle fiil çekimine girmediğini söylemiştir. Bu konuda Tahsin Banguoğlu daha farklı düşünmektedir (Bayraktar, 2004: 8).

Tahsin Banguoğlu, “Türkçe’nin Grameri” adlı eserinde isim-fiillerle ilgili “Türkçede *-mAk, -mA, -Iş* ekleriyle yapılan üç türlü ad-fiil vardır. (satmak, çalışma, duruş). *-meklik* uzatılmış ekiyle yapılan ad-fiiller de nadir olarak kullanılır. (görmeklik,

okumaklık). Bunların hepsi kılış adı sayılırlar.” ifadesini kullandıktan sonra isim-fiil gruplarının şu özelliğine değinir: “Ad-fiillerde kişi anlamı olmadığı gibi zaman anlamı da yoktur. Aralarında az çok anlam ve kullanım farkları vardır.” (Banguoğlu, 2011: 421).

Günay Karaağaç, “fiil ismi öbekleri” olarak isimlendirdiği isim-fiillerle ilgili olarak “Fiil ismi ekleri, fiillere eklenerek onları isimleştirir. Bu, isim-fiilde olduğu gibi bir yapma veya olma adının, bir olay adının, kısacası bir cümlenin isim olarak kullanılmasından ibarettir. Nasıl ki değişik değişik anlamlardaki sözlük birimleri, söz diziminde, ad, sıfat, zarf, zamir, yüklem, edat, özel ad gibi işlevleri için kullanılıyorsa, fiil kök ve gövdelerine getirilen bütün isim yapıcı ekler de, Türkçenin değişik yer ve zamanlarının söz diziminde, şekil ve zaman, eylem adı ve biçimi, özne ve sıfat gibi işlevler görebilmektedirler.” ifadelerini kullanmıştır. Araştırmacının sıfat-fiil grubunu, “isim-fiil öbekleri” olarak adlandırması da dikkat çeken bir durum olarak görülmüştür (Karaağaç, 2017: 170).

Edat Grubu

Edat grubu, bir isim ile bir çekim edatından oluşur. İsim başta, çekim edatı sondadır. Bu edatlar, sonuna geldiği isimlerle fiiller arasında bağlantı kurarlar. Edatlar cümle içinde tek başlarına kullanılamazlar. Bir isim ya da isim görevli sözcükle beraberdirler. Bu sebeple sürekli bir grup içerisinde yer alırlar. Muharrem Ergin, edat grubu ile ilgili şu açıklamalarda bulunmuştur:

Edat grubu bir isim unsuru ile bir son çekim edatının meydana getirdiği kelime gurubudur. İsim unsuru önce, son çekim edatı sonra getirilir. İsim unsuru zamir veya isim olmasına ve edatın cinsine göre, son çekim edatları bahsinde belirttiğimiz çeşitli hallere girer ve çeşitli çekim ekleri alır. Edat ise, tabii gurubun eksiz, değişmez unsuru olarak kalır. Edat unsuru daima tek kelime halindedir. İsim unsuru ise tek bir kelime olabileceği gibi ismin yerine kullanılan bir kelime gurubu da olabilir (Ergin, 2013: 392).

Edat grubunu, “Bir isim unsuru ile bir çekim edatından meydana gelen kelime grubudur.” (Karahan, 2014: 62) diye tanımlayan Leyla Karahan, edat grubu ile ilgili şu özellikleri sıralamıştır:

- a. Bu grupta isim unsuru başta, çekim edatı (ile, için, kadar, göre, diye, rağmen, karşı, doğru, gibi, dolayı, vb.) sonda bulunur.
- b. Bu grupta birleşme, isim unsurunun ve edat türüne göre ekli ya da eksiz olur. *Yaşamak için (eksiz), Senin gibi (-in eki)*
- c. “Onun gibisi, onun gibiler, onun kadarı” örneklerinde olduğu gibi, edat unsuru isim çekim eki alan edat grupları, cümlede isim olarak kullanılır. *Fakat ben bu kadarından da memnundum.*
- d. Edat grubunda isim unsuru kelime grubu olabilir. *Hür maviliğin bittiği son hadde kadar*
- e. İsim unsuru zarf-fiil veya zarf-fiil grubu olan edat grupları da vardır. *Babam şehirden çıkalı beri somurtmuştu.*
- f. Bu grupta birden fazla isim unsuru bulunabilir. *Yorgunluğuna/uykusuzluğuna rağmen*
- g. Edat grubu, söz dizimi içinde, sıfat, zarf ve isim görevi yapar. Grup, yapısındaki edatın türüne göre *zaman, yön, durum, benzetme, sebep, miktar, şart* vs. bildirir.
- h. Grubun vurgusu, isim unsuru üzerindedir (Karahan, 2014: 62-65).

Mazhar KÜKEY, “Türkçenin Dilbilgisi 2” adlı eserinde, edat grupları için “ilgeç öbeği” ifadesini kullanmıştır. Bu konuyla ilgili açıklamaları şu şekildedir:

Bir kısım ilgeçlerin, bir ad ögesiyle oluşturduğu sözcük öbeğine “ilgeç öbeği” adı verilir. İlgeç öbeklerinde ad ögesi önce, ilgeç sonra gelir. Öbeği oluşturan ilgeç, ya tek sözcük biçiminde olan “için, gibi, kadar, ile” ilgeçleridir; ya da “ek ve sözcük” biçiminde kullanılan ilgeçlerden birisidir. Öbeği oluşturan ad ögesi ise;

- a) ad değerinde bir sözcük,
- b) ad değerinde bir sözcük öbeği,
- c) ad değerinde bir tümce olabilir.

KÜKEY, ad türünden bir sözcüğün, tek başına, bir ilgeçle ilgeç öbeği oluşturmasına “*Senin bugün cennet kadar güzel vatanın var!*” cümlesini örnek vermiştir. Ad değerinde bir sözcük öbeğinin bir ilgeçle ilgeç öbeği oluşturmasına; “*Seni kara saplı bir bıçak gibi sineme sapladılar.*” cümlesini ve bir cümlenin bir ad ögesi gibi işlev görüp bir ilgeçle bağlanarak grup oluşturmasına ise, “*Sana yaranayım diye şimdi neler yapmaz ki...*” cümlesini örnek göstermiştir (Kükey, 2005: 47-51).

Bilâl Aktan “Türkiye Türkçesi Söz Dizimi” isimli eserinde edat grupları ile ilgili olarak “Edat gruplarının bir başka özelliği de eklendikleri kelime ve kelime grupları ile kendileri arasına başka bir kelimenin girmemesidir.” (Aktan, 2009: 2) demiştir.

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli edat grubu ile ilgili olarak şunları ifade etmişlerdir:

Edatın isimle birleşmesi ekli veya eksizdir. Zamirler çekim edatlarına genellikle ilgi hâlinde bağlanır. Vurgu, isim ögesi üzerindedir. Edat grupları anlamca kaynaşarak birleşik kelime hâline gelebilir. Fakat herhangi bir kavramı karşılamaz ve çekim eki almazlar. *O yüzden, niçin (ne için), ne gibi*

İsim ögesi kelime ya da kelime grubu olan edat grupları:

Çözülme, **birliğin parçalanması / ile** başladı. (isim ögesi, isim tamlaması)

Küçük ayrıntıya / kadar inceledi. (isim ögesi, sıfat tamlaması)

Sonucu ilan etmek / için daha ne bekliyorsun. (isim ögesi, isim-fiil grubu)

Sınava girerken / bile çalışmayı düşünüyordu. (isim ögesi, zarf-fiil grubu)
(Özkan-Sevinçli, 2017, 60-62).

Bağlama Grubu

En az iki eşit ögenin bağlama edatlarıyla birbirine bağlanması bağlama grubunu oluşturmaktadır. Bağlama grubunda her öge kendi vurgusunu taşımaktadır. Ayrıca bağlama grubunun unsurları ayrı bir kelime veya kelime grubu olabilmektedir. Muharrem Ergin, bağlama grubunu “Bağlama gurubu sıralama

bağlama edatları ile yapılan kelime gurubudur” (Ergin, 2013: 379) şeklinde tanımlamıştır.

Zeynep Korkmaz, bağlaçları, “Bağlaçlar ve Türkiye Türkçesi’ndeki Oluşumları” adlı makalesinde şöyle tanımlamıştır: “Türkçede çok geniş yer tutan bağlaçlar; kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman da paragrafları şekil ve anlamı bakımından birbirine bağlayan ve yükledikleri işlemler ile bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğeleridir.” (Korkmaz, 2005: 118).

Leyla Karahan, bağlama grubunu “Bağlama edatları ile birbirine bağlanmış iki veya daha fazla isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur.” (Karahan, 2014: 65) olarak açıklar. Ayrıca şu özellikleri belirtir:

1. “ne... ne...”, “hem... hem...”, “da... da...”, “ister... ister...”, “ya...ya...”, “...mi...mi...”, “gerek... gerek...” gibi bağlama edatlarıyla kurulan bir bağlama grubunda edatlar, isim unsurlarının başında veya sonunda bulunur. *hem Hediye Hanım hem Şevket Bey hem de çocukları.*
2. “İle” bağlama edatının ekleşmiş şekli olan -(y)LA bağlama eki de isim unsurlarını bağlayabilir. Bu yapı, iki unsurlu bir yapı olup, birinci unsur -(y)LA eki taşır. *Babam, annemle beni bu köye getirmeye mecbur kalmış.*
3. Bu grupta isim unsurları kelime grubu olabilir. *İçeri girmek ve annesinden niçin kovulduğunu sormak istedi.* (isim unsurları: isim-fiil grubu)
4. Bağlama grubu içine cümlenin başka öğeleri girebilir. *O, benim yüzüme değil hiçbir şey görmeden sağ veya sol tarafa bakmaktadır* (Karahan, 2014: 65-67).

Günay Karaağaç “Türkçenin Söz Dizimi” adlı eserinde bağlama gruplarını sıralayıcı bağlama öbekleri ve açıklayıcı bağlama öbekleri olarak ikiye ayırmıştır ve şu açıklamaları yapmıştır:

Bağlama edatları ile birbirine bağlanmış iki veya daha fazla isim ögesinin veya cümlenin oluşturduğu söz öbeğidir. Sıralama söz birlikleri de denen bu

öbeklerde, ögeler asıl ve yardımcı olarak ayrılmaz. Ögeler denk olarak birbirine bağlanır.

Birkaç sözün sıralanmasıyla kurulan sıralama birliğinin yapısındaki sözlerden biri söylenmeyebilir ve bu, sıralama birliğinin dağılmasına yol açmaz. Diğer söz öbeklerinde ise, ne asıl öge, ne de bağlı öge düşürülebilir. Sıralama birliğinin kuruluşunda yer alan sözler, cümlede aynı öge olarak görev üstlenir (Karaağaç, 2017: 200).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli bağlama gruplarının cümledeki işlevi ile ilgili “ Bağlama grupları bazen eksiz bazen de çekim eklerini alarak cümlede isim, sıfat, zarf; özne, nesne, yer tamlayıcısı ve yüklem olarak işlev görürler.” (Özkan-Sevinçli, 2017: 105) ifadelerini kullanmışlardır.

Mazhar Kükey, zarf-fiil ile de bağlama grubu oluşturulabileceğini şu ifadelerle açıklamıştır: “Bağlama öbekleri, konuya başlarken saydığımız bağlaçlarla kurulabileceği gibi “-ip” yapıyla ulaç (bağayem) larla da kurulabilir. Bu tür ulaçlar, özneleri ortak, kipleri aynı olan eylemsileri ya da özneleri ortak eylemsileri birbirine bağlar. *Arkadaşınızı görüp selamınızı söyleyemedim. “göremedim ve söyleyemedim.”* (Kükey, 2005: 17).

Tekrar Grubu

Aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya gelmesiyle tekrar grubu oluşur. Tekrar grubunu kullanmaktaki amaç, ifade becerisini artırmak, anlamı güçlendirmektir. İkilemeler dilimizde çok sık kullanılan bir kelime grubudur. Cümlede isim, sıfat ve zarf olarak kullanılırlar. Tekrar grubunun sınıflandırılması konusunda farklılıklar göze çarpmaktadır.

Muharrem Ergin, tekrar gruplarını “Tekrarlar iki cinsten aynı kelimenin arka arkaya getirilmesi ile meydana gelen kelime guruplarıdır. Tekrarı meydana getiren iki kelimenin tekrara iştiraki tamamiyle birbirine eşittir. Fonksiyonları da, şekilleri de, vurguları da birbirinden farksızdır.” şeklinde açıklamıştır. Ergin, bu grupları; “aynen tekrarlar”, “eş manalı tekrarlar”, “zıt manalı tekrarlar”, “ilaveli tekrarlar” (Ergin, 2013: 377) olarak sınıflandırmıştır.

Tekrarların başlıca şu üç fonksiyonu vardır: 1. kuvvetlendirme, 2. çokluk, 3. devamlılık. Bir tekrar o tekrarı meydana getiren kelimenin ya mânâsını kuvvetlendirmek için, ya bir çeşit çokluğunu ifade için veya devamlılığını belirtmek için yapılır. Meselâ *kara kara (gözler)'de* karalığın kuvvetli olduğu, *kapı kapı (dolaştım)'da*, birçok kapıların dolaşıldığı, *gide gide ve koşu koşu'da* ise hareketin devamlılığı ifade edilmektedir. Bunlardan başka tekrarın bir de ortalama ve beraberlik fonksiyonu vardır, iyi kötü, düşe kalka gibi tekrarlarda bu fonksiyonu göze çarpar (Ergin, 2013: 377).

Leyla Karahan “Bir nesneyi, bir niteliği, bir hareketi karşılamak üzere eş görevli iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubudur.” olarak tanımladığı tekrar grubunu “unsurları aynı olan tekrar grupları”, “unsurları yakın anlamlı olan tekrar grupları”, “unsurları zıt anlamlı olan tekrar grupları” (Karahan, 2014: 60) olarak üçe ayırmıştır.

Halil Açıkgöz ve Muhammet Yelten, “Kelime Grupları” adlı eserde tekrar gruplarını “tam tekrarlar (aynen tekrarlar, yakın manalı tekrarlar, zıt manalı tekrarlar, ilaveli tekrarlar) ve “kısaltmalı tekrarlar” (Açıkgöz-Yelten, 2005: 70) olarak iki başlıkta incelemiştir.

Vecibe Hatiboğlu, “Türk Dilinde İkileme” adlı eserinde tekrar grubunu “İkileme, anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.” (Hatiboğlu, 1972: 9) şeklinde tanımlar.

Mazhar Kükey tekrar gruplarıyla ilgili olarak “Aynı soy (tür) iki sözcüğün arka arkaya getirilmesiyle oluşturulan sözcük öbeğine ‘ikileme’ denir.” (Kükey, 2005: 6) tanımlamasını yapmış ve şu açıklamalarda bulunmuştur:

İkileme yapımına elverişli sözcükler adlar, ön adlar ve belirteçlerdir. Bu diziye belirteç olarak değerlendirdiğimiz ulaçları (bağayem) da katarız. Bu nedenle genellikle ad, ön ad, belirteç görevinde bulunur ikilemeler. İkilemelerde ikilemeyi oluşturan her sözcük kendi vurgusunu taşır. İkilemeler ya anlamı

güçlendirme için, ya bir “çokluk” göstermek, ya da “süreklilik” değeri kazandırmak için yapılır. Her ikilemede bu üç nedenden birisi mutlaka bulunur (Kükey, 2005: 6).

Kükey, “ikilemeler” olarak isimlendirdiği tekrar gruplarını oluşum şekillerine göre şöyle sınıflandırmıştır:

1. Aynı sözcüğün yinelenmesiyle oluşan ikilemeler: *kadem kadem*.
2. Eş anlamlı ve yakın anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler: *yorgun argın*.
3. Karşıt anlamlı sözcüklerle oluşan ikilemeler: *kadın erkek*.
4. Biri anlamlı, biri tek başına anlamsız iki sözcüğün benzeşmesiyle oluşan ikilemeler: *gacıır gucur*.
5. Anlamlı bir sözcükle anlamsız bir sözcükten oluşan ikilemeler (m’li ikilemeler): *hayal meyal*.
6. Sözcük başına bir seslem (hece) eklenmesiyle oluşan ikilemeler: *upuzun*.
7. “mi” ekiyle oluşan ikilemeler: *kuru mu kuru*.
8. Sözcük başına iki seslem (hece) eklenmesiyle oluşan ikilemeler: *yapayalnızdım*.
9. Üçüncü kişi iyelik eki ve yönelme durumuyla kurulan ikilemeler: *boşu boşuna*.
10. Ad durumu ekleriyle kurulan ikilemeler: *baş başa*.
11. Tamlama biçiminde oluşan ikilemeler: *tövbeler tövbesi*.
12. “oğul sözcüğüyle oluşan ikilemeler: *hayvan oğlu hayvan*.
13. “üstüne” sözcüğüyle oluşan ikilemeler: *dert üstüne dert* (Kükey, 2005: 6-15).

Rasim Şimşek “ikileme” olarak adlandırdığı tekrar gruplarını “Türkçede anlamı pekiştirip anlatımı güçlendirmek üzere aynı sözcüklerin yinelenmesi, yakın ya da karşıt anlamlı sözcüklerin art arda kullanılması ile oluşan sözcük öbeğine

ikileme denir.” şeklinde tanımlamıştır. Şimşek, tekrar gruplarını iki başlıkta gruplandırmıştır:

1. Bileşenlerin niteliğine göre (aynı sözcüklerden ikileme, yakın anlamlı sözcüklerden ikileme, karşıt anlamlı sözcüklerden ikileme)
2. Doğrudan ya da ekli/ilgeçli ikilemeler (doğrudan/gerçek ikilemeler, ekli ikilemeler) (Şimşek, 1987: 382).

Günay Karaağaç, “yineleme öbeği” adını verdiği tekrar gruplarını “Bir varlığı veya bir eylemi karşılamak üzere eş görevli iki sözün oluşturduğu söz öbeğidir. Şekil ve anlam bakımından birbiriyle bağlantılı ve aynı türden olan iki veya daha çok sözün bir araya gelerek oluşturdukları yapı, yineleme öbeği olarak bilinir.” (Karaağaç, 2017: 195-196) şeklinde açıklamıştır.

Muharrem Ergin (2013: 378), “falan” kelimesi ile yapılan tekrarları “eş manalı tekrarlar” grubuna dâhil etmiştir. Leyla Karahan (2014: 60), Halil Açıkgöz, Muhammet Yelten (2005: 70), Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli (2017: 50)’ye göre; “*m* ünsüzü ile başlayan kelimelerde ilaveli ikilemeler, kendilerinden sonra getirilen ‘falan, filan’ kelimeleri ile yapılır.” *Masa musa, masa filân* (Karahan, 2014: 60).

Unvan Grubu

Unvan grubu; bir kişi adının, unvan ya da akrabalık gösteren isimle yan yana gelerek oluşturduğu kelime grubudur. Bu grupta, şahıs isminin başta, unvan veya akrabalık isminin sonda olduğunu görüyoruz.

Muharrem Ergin, unvan grubunu “Unvan gurubu bir şahıs ismiyle bir unvan veya akrabalık isminden meydana gelen kelime gurubudur.” (Ergin, 2013: 389) şeklinde tanımlamıştır. Ve unvan grubuyla ilgili şöyle açıklama yapmıştır:

Şahıs ismi önce unvan veya akrabalık ismi sonra gelir. Her iki unsur da hiçbir ek almaz. Doğrudan doğruya yan yana getirilirler. *Ahmet Bey, Hasan Efendi, Mustafa Kemal Paşa*. Türkçede bir de unvan ve akrabalık isimlerinin başa getirilmesi vardır. Bu takdirde birleşik isim meydana gelir. Unvan veya akrabalık ismi şahsın bir ismi durumuna geçer. *Başbakan Şükrü Saraçoğlu*. Bunlarda vurgu tam birleşik isim vurgusu olup ikinci unsur, asıl isim unsuru

üzerinde bulunur. Vurgu birinci unsur üzerinde olduğu zaman ise karşımıza sıfat tamlaması çıkar (Ergin, 2013: 389-390).

Tahir Necat Gencan, Muharrem Ergin'in unvan grubu olarak kabul ettiği grupları, sıfat tamlaması olarak kabul etmiştir. Şöyle bir açıklama yapmıştır: “San (unvan) sıfatları, İnsanların -rütbe, derece, görev ve sosyal durumlarına göre-adlarına takılan saygı ve tanıtma sözleridir. Bunlarda bir çeşit niteleme sıfatıdır.” (Gencan, 2007: 218-219). Ancak bu durumun çoğu araştırmacı tarafından kabul görmediği göze çarpmaktadır.

Leyla Karahan, unvan gruplarını “Bir şahıs ismiyle, bir unvan veya akrabalık isminden kurulan kelime grubudur.” şeklinde tanımlamıştır. Karahan'a göre, bu grupta şahıs ismi başta, unvan ve akrabalık ismi ise sonda bulunur. Birinci unsuru unvan veya akrabalık ismi olan kelime grupları, unvan grubu değil birleşik isimdir. Birleşik isimlerin vurgusu sonda, unvan gruplarının vurgusu ise başta bulunur (Karahan, 2014: 68).

Gülsel SEV “Dede Korkut Hikâyelerinde Unvan Grupları” adlı makalesinde unvan grubunu tanımlarken unvan veya akrabalık isminin, beraberinde kullanıldığı ismin hem önünde hem de sonunda olabileceğini savunmuştur (Sev, 2006: 172).

Tahsin Banguoğlu unvan grubunun “yanaşma takımları” başlığı altında incelemiştir. “Buna karşılık *san (titre)* anlatan adların kişi adlarına yanaşmasıyla meydana gelen yanaşma takımları çok kullanılır. Bunlara *san öbekleri* adını veririz. San adı genel bir nezaket olur yahut kişinin ailedeki ve topluluktaki orununu gösteren akrabalık, meslek ve rütbe adlarından olabilir.” (Banguoğlu, 2011: 513-514).

Günay Karaağaç, unvan grubunu “özel ad öbeği” başlığı altında tanımlamıştır: “Bir özel ad ile unvan veya akrabalık adlarından birinin eksiz bir biçimde oluşturdukları söz öbeğine unvan öbeği denir. Bütün unvan öbekleri, özel addır. Bu öbekte, özel ad önce, unvan veya akrabalık adı sonra gelir.” (Karaağaç, 2017: 204).

Birleşik İsim Grubu

Birleşik isim grubunda, birden fazla isim bir nesneye ad olmak üzere bir araya gelirler. Bu bir araya gelişte, isimler ek almaksızın yan yana gelirler.

Muharrem Ergin, “Birleşik isim bir nesnenin ismi olmak üzere yan yana gelen birden fazla ismin meydana getirdiği kelime grubudur.” (Ergin, 2013: 385) şeklinde tanımladığı birleşik isim grubu hakkında şu açıklamalarda bulunmuştur:

Bir nesnenin çok defa tek tek adı olan isimler aynı nesneyi karşılamak, aynı nesneye beraber ad olmak için doğrudan doğruya, eksiz olarak yan yana gelir ve birleşik isim yaparlar. Birleşik isimler Türkçede hep has isimlerdir. Bazı yer adları ile ikili üçlü bütün şahıs adları Türkçenin birleşik isimlerini teşkil ederler: *Afyon Karahisar, Mehmet Kaplan, Ahmet Hamdi Tanpınar* (Ergin, 2013: 385).

Leyla Karahan, birleşik isim grubunu, “Bir şahsa ad olmak üzere bir araya gelen kelimeler topluluğudur.” (Karahan, 2014: 69) olarak tanımlar. Bu konuda Karahan’ın bazı açıklamaları şöyledir:

- a. Tamlananı özel isim olan sıfat tamlamaları zamanla bir şahsa ad olmak üzere “birleşik isim grubu”na dönüşebilir. Sıfat tamlamasında başta bulunan vurgu, birleşik isim grubunda ikinci unsur üzerine kayar. Şu örnekler sıfat tamlaması değil birleşik isim grubudur: *Ulubatlı Hasan, Deli Dumrul, İkinci Selim*.
- b. Unvan grupları da zamanla birleşik isme dönüşebilir. Evliya Çelebi, Yusuf Has Hacıp (Karahan, 2014: 69-70).

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli, “Birleşik isim, bir nesnenin adı olmak üzere yan yana gelen birden çok ismin kalıplaşarak oluşturduğu kelime grubudur.” (Özkan-Sevinçli, 2017: 42) diye tanımladıkları birleşik isim grubunun şu özelliklerine değinmişlerdir:

- a. Birleşik kelimelerle birleşik isimleri birbirine karıştırmamak gerekir. Birleşik kelimeler, yeni bir kavramı karşılamak üzere birden çok kelimenin anlamca kaynaşmasından meydana gelir. *Ayakkabı, sivrisinek*. Birleşik isim

birden çok ismin meydana getirdiği kelime grubudur. *Faruk Nafiz, Mehmet Emin Yurdakul.*

- b. Birbirine karıştırılan kelime gruplarından bir diğeri de unvan ve birleşik isim grubudur. Bu gruplar yapı bakımından benzerlik gösterse de vurgu bakımından birbirinden tamamiyle ayrılır. Unvan gruplarında vurgu başta, birleşik isimlerde sonda bulunur (Özkan-Sevinçli, 2017: 42-43).

Günay Karaağaç, birleşik isim grubu için, “Bu öbek, taşıdığı özel ilişki ve özel bilgi gereği, sözlüklerin değil, ansiklopedilerin ögesidir. Bir dilin genel söz varlığı ve söz dizimi yapıları, o dilin sözlük, birleşik sözler, deyimler ve atasözleri sözlüklerini; özel ad olarak kullanılmış sözlük ve söz dizimi yapıları ise, ansiklopedilerini oluşturur.” (Karaağaç, 2017: 203) ifadelerini kullanmıştır.

Ünlem Grubu

Bu grup, bir seslenme edatı ile bir isim öbeğinden oluşur. Önce ünlem, ardından isim gelir. İsim ögesi tek kelime veya kelime grubu olabilir.

Zeynep Korkmaz, “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi” adlı eserinde ünlemlerden bahsederken ünlem grupları hakkında da şunları ifade etmiştir:

Ünlemler söz içinde tek başlarına kullanıldıkları gibi bir ad ögesi ile birleşerek ünlem grubu da oluştururlar. Bu durumda grubun her ikisi ögesi, şekil bilgisi açısından birbirleri ile bir ek almadan birleşir. Ey cemat-i müslimîn; Hay Allah’ın dangalağı! Ve Ey dağların bekçisi örneklerinde görüldüğü gibi, ünlem grubundaki ad ögesi, bir ad veya sıfat tamlaması da olabilir. Hatta bu ünlem grubunda birden fazla adda bulunabilir (Korkmaz, 2014:964).

Leyla Karahan ünlem grubunu “Bir ünlem ile bir isim unsurundan meydana gelen kelime grubudur.” olarak tanımlamıştır. Karahan, bu grubun cümlelerin kuruluşuna katılmadığını, hitaplarda kullanıldığını ve cümle dışı öge olarak cümlelerin herhangi bir yerinde kullanılabileceğini söylemiştir (Karahan, 2014: 71).

Günay Karaağaç, “özel ad öbeği” başlığı altında ele aldığı ünlem grubu hakkında “Kendi başına bir cümle oluşturamayan ünlem öbeği, cümle değil, cümleler

arası bir ögedir; cümle ve cümlelerin bildirdikleri olay karşısındaki tutumları, dil kullanıcısının olay karşısındaki durumunu anlatırlar.” (Karaağaç, 2017: 187) ifadelerini kullanmıştır.

Mazhar Kükey ünlem grubunu “Genellikle ‘ey!’ ünleminin; çok az olarak da ‘a!’, ‘be!’, ‘bre!’ ünlemlerinin bir ad ögesiyle oluşturduğu sözcük öbeğine ‘ünlem öbeği’ denir.” (Kükey, 2005: 57) şeklinde tanımlamıştır.

Zarf Grubu

Muharrem Ergin ve Leyla Karahan’ın eserlerinde zarf grubuna rastlayamıyoruz. Bazı araştırmacılar, bu yapıdaki grupları, sıfat tamlaması kabul etmişlerdir. Biz çalışmamızda, bir zarfın, başka bir zarfla veya sıfatla bir araya gelerek bir derecelendirme anlamı oluşturmasına “zarf grubu” ismini vermeyi uygun bulduğumuzu söyleyebiliriz.

Mazhar Kükey, “belirteç öbeği” adını verdiği zarf grubu için “Belirtecini belirteçle, ya da belirtecini bir önadla oluşturduğu söz öbeğine “belirteç öbeği” denir. Belirteç öbeği, bir adı etkilerse, “önad” eylemi ya da bir belirteci etkilerse, “belirteç” görevini üstlenir. *O soru pek kolay çözüldü:* pek kolay, belirteç öbeği, belirteç görevinde. *Hayatta en hakiki mürşit ilimdir:* en hakiki, belirteç öbeği, önad görevinde (Kükey, 2005: 54).

Rasim Şimşek, “Örneklerle Türkçe Söz Dizimi” adlı eserinde zarf grubunu, “Bir belirteçle, bunun anlamını berkittiği önadın ya da başka bir belirtecini oluşturduğu niteleme öbeğine belirteç öbeği denir” (Şimşek, 1987: 367) biçiminde tanımlamıştır.

M. Kaya Bilgegil, zarf grubu için “Bir veya birden ziyade zarfla, bir sıfat, bir mastar veya bir fiilden meydana gelen kelime grubuna zarf grubu denir.” (Bilgegil: 1963: 162) tanımını yapmıştır.

Arzu Sema Ertane Baydar ve Turgut Baydar, bu grubu, “zarf grubu” olarak ele almışlardır: “Grubu oluşturan zarflar, yalnızca, sıfatlarla zarfların anlamını güçlendirenlerdir.” (Baydar A.S.-Baydar T., 2001: 42).

Sayı Grubu

Sayı grubu, büyük sayının önce, küçük sayının sonra getirildiği sözcük grubudur. Eğer birinci sayı küçük, ikinci sayı büyük olursa sayı grubu olmaz. Bu, sıfat tamlaması olarak kabul edilir. Sayı grubu, cümlede isim ya da sıfat görevi yapar. Grubun vurgusu, küçük sayı ismi üzerindedir.

Muharrem Ergin, “Türk Dil Bilgisi” adlı eserinde sayı grubu hakkında şu açıklamalarda bulunmuştur:

Türkçede sayılar üç şekilde karşılanmaktadır. Tek kelime ile, sıfat tamlaması ile, sayı grubu ile. Tek kelime ile karşılanan sayılar, *bir, iki, üç,....* vs., sıfat tamlaması ile karşılanan sayılar *iki yüz, üç yüz, dört yüz,....* vs.’dir. Burada dikkati çekecek şey *yüz* ve *bin*’in aksine *milyon* ve *milyarın* tek başına kullanılamaması, *tek milyon* ve *tek milyar* için de *bir milyon* ve *bir milyar* denilmesidir. Bazı Türk şivelerinde tek *yüz* ve *bin* için de *bir yüz, bir bin* kullanılmaktadır. Sayı grubu ile karşılanan sayılar ise işte bu tek kelimelik sayıların on’dan sonrakilerinin ve sıfat tamlaması halindeki sayıların ara yerlerindeki sayılardır. *On bir, yirmi iki, otuz dört,....* gibi (Ergin, 2013: 390-391).

Misallerde görüldüğü gibi sayı grubu büyük sayı, küçük sayı olmak üzere iki unsurdan yapılıır. Büyük sayı önce, küçük sayı sonra getirilir. Doğrudan doğruya yan yana getirilirler her hangi bir ek almazlar (Ergin, 2013: 391).

Leyla Karahan, sayı grubunu “Basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri topluluğudur.” (Karahan, 2014: 72) olarak tanımlamaktadır. Karahan, sayı grubunun şu özelliklerinden bahsetmektedir:

- a. Gruptaki sayı isimlerinin dizilişi basamak sistemine göreler. Sayılar sondan başa doğru büyür. Küçük sayı sonda bulunur. Sayı isimleri eksiz birleşir. Sayı isimleri ayrı yazılır.
- b. Kelime grubu hâlindeki sayılar, sıfat tamlaması veya sayı grubu kuruluşundadır. Genellikle ana sayılar sıfat tamlaması, ara sayılar sayı

grubudur. Vurgu sıfat tamlamasında başta, sayı grubunda sonda bulunur. *İki yüz, beş bin: sıfat tamlaması. On bir, doksan iki: sayı grubu.*

- c. Sayı grubunda milyona kadar iki unsur vardır. Milyonlu sayılar üç, milyarlı sayılar dört unsurludur. Her unsur kendi içinde sayı grubu, sıfat tamlaması veya tek kelime olabilir (Karahan, 2014: 72).

Birleşik Fiil Grubu

Birleşik Fiil, bir yardımcı fiilin isimle ya da fiille bir kelime grubu oluşturmasıdır. İsim veya fiil başta bulunurken yardımcı fiil sonda bulunur. Başta bulunan öge anlam taşıyan ögedir.

Birleşik fiilleri sınıflandırmada araştırmacılar arasında farklı görüşler olduğu göze çarpmaktadır. Muharrem Ergin, anlamca kaynaşmış birleşik fiilleri, bu grup içerisinde kabul etmemiştir. Sadece isim ile yapılan birleşik fiiller ve fiil ile yapılan birleşik fiiller olarak ele almıştır. Leyla Karahan “Bir hareketi karşılamak veya bir hareketi tasvir etmek üzere yan yan gelen kelimeler topluluğudur.” (Karahan, 2014, 73) diyerek tanımladığı birleşik fiillere eserinde geniş bir yer ayırmıştır. Birleşik fiilleri “bir hareketi karşılayan birleşik fiiller” ve “bir hareketi tasvir eden birleşik fiiller” (Karahan, 2014: 73-79) olmak üzere ikiye ayırmıştır. Anlamca kaynaşmış birleşik fiilleri de bu gruba dâhil etmiştir. Tahir Nejat Gencan ise “kurallı birleşik eylemler”, “anlamca kaynaşmış birleşik eylemler” ve “deyim biçiminde öbekleşmiş eylemler” (Gencan, 2007: 358) olarak ele almıştır.

Muharrem Ergin birleşik fiiller ile ilgili, “Birleşik fiil bir yardımcı fiille bir ismin veya bir fiil şeklinin meydana getirdiği kelime gurubudur. İsim veya fiil unsuru önce, yardımcı fiil sonra getirilir. Yardımcı fiilin başına getirilen unsurun isim veya fiil olmasına göre birleşik fiiller ikiye ayrılır. Bu iki çeşit birleşik fiilin yardımcı fiilleri de ayrıdır.” (Ergin, 2013: 386) şeklinde açıklamalar yapmıştır.

Leyla Karahan’ın birleşik fiil grubuna ilişkin gruplandırması ve açıklamaları şu şekildedir:

A. Bir Hareketi Karşılayan Birleşik Fiiller:

1. Bu tip birleşik fiillerde “*et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-*” yardımcı fiilleri kullanılır.
2. Bu birleşik fiillerin isim unsuru, bir sıfat-fiil olabilir. Sıfat-fiil, “*ol-*” ve “*bulun-*” yardımcı fiilleriyle birleşir. “*ol-*” 'un sıfat-fiillerle kurduğu birleşik fiillerde; *-miş* ekli sıfat-fiiller, bitmiş, tamamlanmış bir hareketi, *-(I)r / -Ar* ekli sıfat-fiiller devam etmekte olan bir hareketi, *-AcAk* ekli sıfat-fiiller, niyet halinde ifade edilen bir hareketi; sıfat-fiil görevinde de kullanılabilen *-yor* ekli sıfat-fiiller ise, yakın geçmişte ortaya çıkan tamamlanmamış veya devam etmekte olan bir hareketi karşılarlar. *Ocaklar yakılmaz oldu.*
3. Bazı birleşik fiillerde, *ol-, et-, kıl-, yap-, bulun-, başla-* yardımcı fiilleri yerine asıl fiiller kullanılır. *Yol al-, para ver-, şehit düş-,* örneklerinde olduğu gibi bu yapıda yer alan kelimelerden biri veya hepsi, ya sözlük anlamlarının kaybetmiş, ya da deyimleşmiştir.

B. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller:

1. Bu birleşik fiiller, zarf-fiil eki taşıyan bir fiil unsuru ile tasvir fiilinden kurulur. Ana unsur başta, tasvir fiili sonda bulunur. Anlamı üzerinde bulunduran bu unsur *-A, -I, Ip* zarf-fiil eklerinden birini taşır. *Koş + a+ bil- : koşabil-, yaz +ı +ver- : yazıver-*
2. *bil-, ver-, dur-, gel-, git-, kal-, gör-, yaz-,* yardımcı fiilleri asıl fiile *yeterlik, ihtimal, tezlik, devamlılık, beklenmezlik, yaklaşma* gibi anlamlar kazandırır.
3. Bazı birleşik fiillerin birinci unsuru, bir kip eki taşır. Bu kip eki zarf-fiil ekinin yerini tutar. *Bir beyaz martı gibi çarpınır durur.”*
4. “*başla-, çalış-, iste-*” gibi aslında yardımcı fiil olmayan bazı fiiller, “*-mAyA başla-, -mAk iste-, -mAyA çalış-*” kalıpları içinde yardımcı fiiller olarak da kullanılır ve birlikte kullanıldığı hareket ismini tasvir eder. *Rüyayı hatırlamaya çalışıyordum* (Karahana, 2014, 73-79).

Kısaltma Grupları

Kısaltma grupları, bazı kelime grupları ile cümlelerin kısalması yoluyla ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan tam olarak bir cümle özelliği taşımazlar. Kısaltma grubu, iyelik veya hâl eki almış bir isimle başka bir ismin oluşturduğu bir gruptur. Ögelerinin ek almadığı örnekler de vardır. İkinci unsur bir kelime olabileceği gibi bir kelime grubu da olabilir. Cümlede sıfat ve zarf olarak kullanılırlar.

Abdurrahman Özkan, kısaltma gruplarını “Kısaltma grupları çeşitli kelime grupları ve cümlelerden yıpranma ve kalıplaşma yoluyla çıkan ve her iki öge arasındaki bağlantıyı hal ekleri veya iyelik eklerinin kurduğu kelime gruplarıdır.” şeklinde tanımlamıştır (Özkan, 2004: 6).

Muharrem Ergin, kısaltma gruplarını sınıflandırırken “isnat gurubu” ve “genitif, datif, lokatif, ablatif gurupları” olarak ele almıştır (Ergin, 2013: 393-394).

Leyla Karahan, kısaltma grupları için “Kelime grupları ve cümlelerden yıpranma veya kalıplaşma yoluyla ortaya çıkan gruplardır. Bu gruplar genellikle isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil gruplarından kısaltmış ve bunların bir kısmı kalıplaşmıştır.” (Karahan, 2014: 79) açıklamasını yapmıştır. Leyla Karahan, Muharrem Ergin’den farklı olarak “kısaltma grubu” başlığını kullanmış ve vasıta grubunu da kısaltma gruplarına dâhil etmiştir. Kısaltma gruplarının yapısını şu şekilde ele almıştır:

- a. Unsurlarında çekim eki bulunmayan veya sadece birinci unsurunda iyelik eki bulunan kısaltma grupları (**isnat grubu**). *Baş / açık (olarak), eli / açık (arkadaş)*
- b. Birinci unsuru yükleme hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**yükleme grupları**). *İnsanı / takdir, memuru / teftiş*
- c. Birinci unsuru yönelme hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**yönelme grubu**). *Oyuna / düşkün (çocuklar), geçmişe / bağlı (insanlar)*
- d. Birinci unsuru bulunma hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**bulunma grubu**). *Arada / bir, dörtte / üç*

- e. Birinci unsuru uzaklaşma hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**uzaklaşma grubu**). *İçten / pazarlıklı (çocuk), kendisinden / emin (adam)*.
- f. Birinci unsuru vasıta hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**vasıta grubu**). *Seninle / dost (insanlar), bayrakla / süslü (sınıf)*.
- g. Birinci unsuru eşitlik hâli eki taşıyan kısaltma grupları (**eşitlik grubu**). *Sayıca / fazla (düşman), zekâca / üstün (çocuklar)*.
- h. Birinci unsuru uzaklaşma hâli, ikinci unsuru yönelme hâli eki taşıyan kısaltma grupları. *Aynalar baştan başa tenha*.
- i. İkinci unsuru yönelme hâli eki taşıyan kısaltma grupları. *Kokusuyla baş başa kaldı çiçek*.
- j. İkinci unsuru bulunma hâli eki taşıyan kısaltma grupları. *Silah elde yola çıktı*.
- k. Bunlar dışında da farklı yapılarda kısaltma grupları ile karşılaşıyoruz (Karahan, 2014: 79-84).

Süer Eker, kısaltma gruplarını “Kısaltma grupları ilgi, yaklaşma, bulunma ya da uzaklaşma durum eklerinden birini alan sözcük ile, başka bir sözcüğün birleşerek *klişeleşmesiyle* ortaya çıkar.” (Eker, 2015: 366) şeklinde açıklamıştır. Kısaltma gruplarını “ilgi, belirtme, yaklaşma, uzaklaşma, dayanma” (Eker, 2015: 366-367) grupları olarak sınıflandırmıştır.

Süer Eker, Leyla Karahan’ın da yer verdiği bazı kısaltma gruplarına “klişe kısaltmalar” adını vermiştir. “Sözcük gruplarının ve tümcelerinin kısaltılması, yıpranması sonucunda ortaya çıkan bu sözcük grupları klişeleşmiş durumdadır. *Baş üstüne, baştan başa, gitgide, eller yukarı, günden güne, o gün bu gün, sola çark* (Eker, 2015: 367-368).

Mazhar Kükey; kısaltma grupları başlığını kullanmasa da “yükleme öbeği, “e”li sözcük öbeği, “de”li sözcük öbeği, “den”li sözcük öbeği, tamlayan durumu öbeği (Kükey, 2005: 65-71) şeklinde başlıklar sıralamıştır.

Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli, kısaltma gruplarını “Kısaltma grupları, iyelik veya hâl eki almış bir isimle başka bir ismin oluşturduğu kelime grubudur. Bu gruplar bazı kelime grupları ile cümlelerin kısaltması veya kalıplaşması neticesinde ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan bunlara kısaltma grupları denir.” (Özkan-Sevinçli, 2017: s107) diye açıklarlar. Kısaltma gruplarını; “yönelme grubu, bulunma grubu, uzaklaşma grubu, isnat grubu, yükleme (belirtme) grubu, vasıta grubu, ilgi grubu, eşitlik grubu, kısaltma (isim) gruplarının tersi görünüşünde olan kelime grupları” şeklinde sınıflandırmışlardır. Görüldüğü gibi Leyla Karahan ve Süer Eker’in de gruba dâhil ettiği kısaltma gruplarını, Mustafa Özkan ve Veysi Sevinçli “kısaltma (isim) gruplarının tersi görünüşünde olan kelime grupları” diye ele almıştır. *Eller yukarıda, baş üstüne, silâh elde, baş başa, omuz omuza, el ele, göz göze* (Özkan-Sevinçli, 2017: s107-113).

Metin Karaörs, kelime gruplarını sınıflandırma ile ilgili şunları söylemiştir: “İsnat, ilgi, yaklaşma, bulunma, uzaklaşma ve yapma gruplarını kısaltma grupları adı altında toplamak daha uygundur. Çünkü bunların sonlarından bir fiil düşerek kısaltmış şekle gelmiş durumdadırlar. Ayrıca isnat grubu dışında olan bu kısaltma gruplarına hâl grubu demek de uygundur.” (Karaörs, 1995: 28-29).

II. BÖLÜM

A. İnceleme

I. İsim Tamlamaları

1. Yapıları Bakımından İsim Tamlamaları

1.1. Unsurları Tek Kelimededen Oluşan İsim Tamlamaları

1.1.1. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan İsim Tamlamaları

1.1.1.1. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan Belirtili İsim Tamlamaları

“Beşinin de neşesi son haddine varmıştı.” (11/1)

“Masaların karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada dört erkekten mürekkep bir grup daha vardı.” (11/1)

*“Hakikatte Abdullah Efendi, **ömürlerinin sonuna** kadar kendileri olmaktan kurtulamayan, etrafındaki havaya kendilerini en fazla bıraktıkları zamanda bile, içlerinde, tıpkı alt katta geçen bütün şeyleri merakla takip eden bir üst kat kiracısı gibi...” (12/2)*

*“Bu **akşamın fevkalâdeliği**, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)*

*“**İşin doğrusu**, burasını sonraları kendisi de hatırlamadı.” (13/1)*

*“Bu ufak tefek, zarif her istediği zaman **dudaklarının ıslaklığına** ve **gözlerinin parıltısına** biraz daha mâna koymasını bilen kadınlardandı.” (13/2)*

*“**Salonun ortasında** çok muntazam fasılalarla önündeki makarna tabağına, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi başka bir mana ve dikkat kazanmışlar.” (14/4)*

*“Güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, **Kehkeşanların sütü** ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)*

“Bir Abdullah Efendi ki, **alnunun ortasında** kendisine ruh selametini, sükûnetini iade eden tek bir buseyi parlak ve yakıcı bir yıldız gibi taşıyordu.” (16/3)

“Evet, erkek, **kadının ellerini** avucunun içine aldı ve dudaklarına götürdü.” (18/1)

“Kadın **dişlerinin güzelliğini** gösteren ve dudaklarının genişleyen çizgileriyle adeta yüzün alt kısmını alan bir tebessümle gülmekte devam ediyordu.” (18/1)

“Fakat eli tam **delikanlının ağzına** degeceği anda ve bir lahzada, evvelâ bir tebessüm, sonra bu çehre silindi.” (18/1)

“**Yüzünün yerinde** görünen acayip ve kirli muşammada yavaş yavaş bütün bir hayatiyet ve çizgiler meydana çıktı.” (19/1)

“Hiçbir zaman **aklın serhaddi** dediğimiz bıçak sırtında bu kadar uzun uzadıya dolaşmamıştı.” (19/3)

“**Eşyanın sükûneti**, değişmez manzarası onun için hayatta bir teselli ve zevk kaynağı idi.” (20/2)

“Şimdi **tenin zevkleri** başlamalıydı.” (23/3)

“**Yatağın karşısında** sokağa bakan pencerelerin önünde alçak bir sedir vardı.” (27/1)

“**Kapının yanında**, üstünde bir yığın ufak tefek bulunan, fersiz, aynalı bir konsol duruyordu.” (27/1)

“Sadece orada küçük lokantada, **masanın başında** yapayalnız bıraktığı ilk varlığının-Yarabbim, buna nasıl isim vermeliydi?- asıl hüviyetinin yanında bulunmadığına müteessirdi.” (28/2)

“**Ayaklarının ucunda** kalın hortumlar uzanmıştı.” (31/3)

“**Perdelerin altında** bütün bir hareket bolluğu çalkalanıyordu.” (37/3)

“İşte ilk evin ihtiyarı **zembilin içinde** takma göğüslü kadınla beraberdi.” (40/3)

“**Başımın altına** rahat bir yastık gibi koyacağım tek bir yalan kalsaydı.” (47/1)

“**Masanın üstüne** koydu.” (48/2)

“Elverir ki kendisini tekrar dışarıda, bu evin dışında bulsun, **ayaklarının altında** üzerine basacak beş on metre toprak bulunsun ve o kaçsın.” (49/1)

1.1.1.2. Tamlayanı ve Tamlananı İsim Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

“Yerlerine **sefarethane kavası** kılıklı bir adam, dik bıyıkları ve şakulî burnuyla her kımlıdanışında kitle hâlinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede hayat çevikliğinden mahrum cüssesiyle bir nevi **bostan korkuluğuna** benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

“**Güneş ışığını** gülünç bir şey gibi telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtrâ şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Bir Abdullah Efendi ki, alınının ortasında kendisine **ruh selametini**, sükûnetini iade eden tek bir buseyi parlak ve yakıcı bir yıldız gibi taşıyordu.” (16/3)

“**Kâinat karşısında** artık aynı adam değildi.” (16/4)

“Bu kelime ile deminden beri güzelliğine zarıflığına **hayat iştahına** hayran olduğu genç kadın ortadan kaybolmuş, yerinde bir yığın elbise, sadece bir yığın eşya kalmıştı.” (18/1)

“Bütün bunları **can sıkıntısından** kendisi icat etmişti.” (20/1)

“Ses, **asırlar içinden** geliyor gibi boğuktu.” (24/3)

“Çok hususi biçimli ceketinin altında üst düğmesi çözüük mintanının yakasından **gırtlak kemiği** fırlıyordu.” (27/1)

“Alnından **ölüm terleri** fışkıran Abdullah Efendi olduğu yere çöktü ve sahibinin ölümü için ağlayan sadık bir köpek gibi orada kendi varlığının ölümüne ağladı.” (32/2)

“**Büyüklük arzusunu**, tatmin edilmemiş azamet duygularını, bir yığın küçük şeylerle doyuran ve bu yüzden mesut olanlara hayatta ne çok tesadüf ederiz.” (35/1)

“O, **istikrah yılanının** topuğundan ölesiye ısırıldığı adamdı.” (36/2)

“Bu zifiri karanlık bir taraftan delinse, güneş, ay, **yıldız ışığı, ecinni gözü**, her ne olursa olsun biraz ışık gelse, tanıdığım tanımadığım bir şeyler görsem...” (44/3)

“Hiç kıymet vermediği taklit bir eşyayı **parmakları arasında** biraz da istihfafla evirip çeviren bir adam haliyle bütün ömrünün arasından geçiriyordu.” (45/3)

1.1.2. Tamlayanı Zamir Olan İsim Tamlamaları

1.1.2.1. Tamlayanı Şahıs Zamiri Olan İsim Tamlamaları

“Hâlbuki **onların yerinde** dizlerine kadar açılmış gösterişli manzarasıyla, bütün bir sabırsızlık ve isyan içinde çalkalanan iki kadın bacağı vardı.” (14/3)

“Sonra sevdiği kadın bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, **onların ışığıyla** sarınarak odasına girdi.” (16/1)

“Abdullah Efendi bu sefil odanın hakikatte bu yatağın mezarı, sırf onun için, **onun ölçüsü** üzerine yapılmış lahdi olabileceğini düşündü.” (24/1)

“Henüz yeni görmeğe başladığı ikinci varlığı ile, bu üç adım ileride dikilen ve her hareketini taklit eden gölge ile, ve **onun içinde** düşünmek istedi.” (22/2)

“Onlar hep bir ağızdan **onun sükûtuna** kızıyorlar, bu somurtkanlığı mânasız, budalaca ve kibirli buluyorlardı.” (23/1)

“**Onların fikrinde** ruh, bu masa başında, kâfi derecede tatmin edilmişti.” (23/3)

“**Onların ağızlarıyla** gülüyor, **onların uzuvlarıyla** doymak bilmeyen iştahını tatmin ediyordu.” (40/2)

1.1.2.2. Tamlayanı İşaret Zamiri Olan İsim Tamlamaları

“Abdullah Efendi, **bunun** böyle olmasına çok hayret etti.” (37/4)

“O sadece **bunun bitmesini** temenni etmeliydi.” (42/1)

1.1.2.3. Tamlayanı “Kendi” Zamiri Olan İsim Tamlamaları

“Sakin ve **kendi âleminde** bulunan bütün bu müşteriler...” (11/1)

“Daha ziyade **kendi içinde** yaşamaya alışmış olan Abdullah Efendi’ye gelince o, gecenin gidişinden pek memnun değildi.” (11/1)

“İhtimal **kendi içinde** olan bu değişikliğin aksülâmelini etrafta da görmek istiyordu.”
(13/1)

“Abdullah Efendi de Şimdi, **kendi kafasında** bütün hakikatleri, çırılçıplak bir kıyafette ve hazır buluyordu.” (15/1)

“Bir insanın **kendi talihini** bütün vuzuhuyla görmesi kadar korkunç ne olabilir?”
(15/4)

“Sevgilisi ona -belki aylarca süren ıstıraplarının mükâfatı olarak- **kendi cevherinde** görünmeğe razı olmuştu.” (16/2)

“Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence; sevdiği kadını her an yeni baştan **kendi arzusunun** ateşiyile ve ilk kıvılcığında bir yığın kül olmak için, yaratmağa mecbur olan bu zavallının azabıyla kıyas edilemezdi.” (19/2)

“Devam ettiği hayaline -**kendi tabiriyle**- tıpkı bir evden başka bir eve eşya ve itiyatlarımızı nakleder gibi, nakletmeye başladı.” (22/3)

“Şimdi asıl hüviyetimi, **kendi varlığımı** bulur ve beraberce gideriz.” (31/3)

“Alnından ölüm terleri fışkıran Abdullah Efendi olduğu yere çöktü ve sahibinin ölümü için ağlayan sadık bir köpek gibi orada **kendi varlığının** ölümüne ağladı.”
(32/2)

“Ve bu **kendi hatası** yüzündendi.” (32/2)

“Bu, **kendi vücudu**; eski vücudu idi.” (32/3)

“Onu, **kendi vücudunu**, hakiki benliğini, hiç olmazsa bir daha görmek istiyordu.”
(33/2)

“Sırf **kendi zekâstıyla** ve istisnai ruh kabiliyetiyle tedarik ettiği bir başka varlıkla yaşıyordu.” (33/3)

“Sadece **kendi hakikati** olarak ortaya koymak güzel şeydi.” (34/2)

“**Kendi hizasına** kadar çıkan ve sonra kat kat ayaklarının ucunda, tâ aşağıdaki deniz parçasının kenarında bir yığın gölge halinde kaybolmak için derinleşen evlere bir kere daha baktı.” (37/2)

“Abdullah Efendi, bu acayip gülüşün **kendi teninde** zalim bir yara gibi gittikçe kanadığını hissediyordu.” (39/4)

“Birdenbire bu gördüğü şeylerin sadece **kendi kafasının** mahsulleri olması ihtimalini düşündü.” (42/1)

“Ya bizzat **kendi düşüncesinin**, sakat ve zalim bir fikrisabitin mahsulü ise...” (42/1)

“Bir an için bu korkunç kalabalığı, bu çıldırtıcı tesadüfleri ve onların mantık dışı sürüsünü **kendi kafasında** bütün ömrünce taşımış olmayı düşündü.” (42/1)

“Hepsi **kendi hayatından** bir parça idiler.” (45/3)

“Kim, hangi kuvvet onu **kendi ömrünün kendi kaderinin** serabına böyle birdenbire üflemişti.” (46/1)

“Kimini **kendi etinde, kendi kanında** tecrübe etmişti.” (46/3)

1.1.2.4. Tamlayıcı Belirsizlik Zamiri Olan İsim Tamlamaları

“**Hepsinin yerinde** bir uçurumdan daha korkunç bir boşluk, sarı muşamba renginde küçük bir boşluk peydahlandı.” (18/1)

“**Herkesin cenazesinde** söyleniyordu ya.” (34/2)

“**Kiminin ahşap duvarlarından tahtalar fırlamıştı, kiminin kiremitleri kırıldı.**” (38/1)

“**Herkesin gözü önünde** bulunan bu meydanda kalıp bekleyemezdi.” (43/2)

“**Hepsinin yüzünü** düzgün bir soytarı gülümseyişi, iğrenç bir yara gibi ikiye bölüyordu.” (46/2)

1.1.3. Tamlayıcı Özel İsim Olan İsim Tamlamaları

“**Beyoğlu âlemlerinin** bütün sırrına vâkıf olan hovarda bir arkadaş, onları istedikleri gibi eğlendirebileceğini söylüyordu.” (23/3)

“**Ben Eleniça'nın dedesi.**” (25/2)

“**Ve bütün bu isimler, ihtiyar zampananın sefil ve biçare zevk arkadaşları birbiri arkasına sert büyük kiremitler gibi Abdullah'ın başına düşüyor.**” (25/6)

“Fakat o bu vodvili bir **Sofokles veya Shakespeare tiyatrosu** imiş gibi ciddi ve mustarip yaşadı.” (35/1)

“İşte zavallı **Abdullah’ın hayatı...**” (35/1)

“Şu karısını veya çocuğunu bir hiç için azarlayan koca veya babanın yüzündeki ifadeye bakın: size derhal **Çaldıran meydanındaki Yavuz’u** hatırlatmaz mı?” (35/1)

“**Abdullah’ın felaketi** rolünü yaparken sık sık uyanmasında, etrafındaki şeniyetle en zalim ve müstehzi manasında temasa gelmesindeydi.” (35/1)

“Hangi münikariz ve kanlı Roma, son günlerini eğlendirmek için bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut hangi talih Abdullah Efendi’nin karşısına birdenbire bu **Sardanapal cümbüşünü** çıkartmıştı?” (40/2)

“Abdullah bu susuzluğun tesiri altında büzülmüş damarlarını bir nevi karışık köklü **Tûba ağacı** gibi görüyordu.” (47/3)

“Yandan ne renkler yapıyor, nasıl parlıyor, şuradan bak bir **Zuhal akşamı** gibi...” (48/3)

1.1.4. Tamlayanı İlgi Eki Yerine -den/-dan Çıkma Hali Eki Alan İsim Tamlamaları

“Onun zehirli tebessümünü inkar ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye davet edişini duyan **insanlardan biriydi.**” (12/2)

“Karşısındaki pencere hüccresinde oturan kadınla erkeğe, salona ilk girdiği zaman gördüğü **çiftlerden birincisine** baktı.” (13/2)

“Her an tekrarladığı mütereddit hareketlerle ikizleşen **hüviyetlerinden hangisinin** asıl hakikisi olduğunu anlamağa çalışıyordu.” (22/1)

“Şimdi bu yırtık çarşafı kirli yatağın **yarısından fazlasını** kapladığı küçük ve mezar kadar dar odada bitiyordu.” (24/2)

“Kendisini birdenbire yirmi yaş gençleşmiş bulan Abdullah Efendi hemen oracıkta iken **kızlardan birini**, uzun boylu, taze bir kadını seçiverdi.” (27/1)

“Geniş, temizce bir yatak, **duvarlardan birisini** baştan başa kaplıyordu.” (27/1)

“Karşı evlerden birinin en üst katındaki pencerelerden biri açılmış, çıplak, kan içinde bir kadın vücudunu üç erkek sokağa fırlatıyordu.” (39/3)

“Tıpkı bazı anatomi levhalarında olduğu gibi derisi soyulmuş, sadece hakikatlerden biri olarak kalmış bir insanlık vardı.” (39/5)

“Şu halde bu ikilerden birisinin behemehâl bir kesri olacaktı.” (42/2)

1.1.5. Tamlananı Sıfat-Fiil Olan İsim Tamlamaları

“Bu acayip tesadüf, lüzumsuz bir tecessüsle birdenbire yakaladığı bu sır, onda **alkolün verdiği** uyuşukluğu gidermekle kalmamış, büsbütün başka bir şey adeta ifadesi güç bir değişiklik yapmıştı.” (14/5)

“Odasında yapayalnız, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birdenbire tepesinde apartmanın çatısının uçtuğu ve odasına **yıldızların dolduğu** o büyük geceden beri Abdullah, mavera ile arasında hiç de temenni etmediği bir şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını hissetmişti.” (15/3)

“**Alkolün verdiği** tenebbütle doludizgin işleyen kafası şimdi bu yeni yolda yürüyordu.” (20/2)

“Ancak **tenin azdığı** zamanlarda duyulan bir heyecanla hep birden yola çıktılar.” (23/3)

1.2. Unsurlarından Biri veya İkisi Kelime Grubu Şeklinde Olan İsim Tamlamaları

1.2.1. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan İsim Tamlamaları

“Fakat **ıstırap ve azabı içinde** bu kısa fasıla Abdullah Efendi’ye bütün bir ebediyet gibi göründü.” (18/2)

“**Bir saksının, bir sedirin, bir masanın, bir duvar veya kapının değişmesi** imkânsızdı.” (20/2)

“**Vahdetin ve vahdaniyetin rakamıydı.**” (20/2)

“Eşyanın sükûneti, değişmez manzarası onun için hayatta bir **teselli ve zevk kaynağı** idi.” (20/2)

“Bakışlarında mesafe hakkındaki fikir ve itiyatlarını, **mesafe ve ayniyet mantığını** değiştiren istisnâî bir derinlik peydahlanmıştı.” (22/1)

“Bir hayali, bir galatı **şuur ve idrak sahibi** yapmak demektir.” (22/2)

“Uzak ve tılsımlı bir bahçe, serin gölgelerinde her türlü **yorgunluğun, gurbet ve acının dinleneceği**, unutturucu hassalara malik sularından ömrün bütün biçareliklerinin teselli ve mükâfat bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

“Abdullah **şaşkınlığın ve korkunun son haddinde** bu acayip manzarayı uzun bir müddet seyretti.” (30/1)

“Fakat o bu vodvili bir **Sofokles veya Shakespeare tiyatrosu** imiş gibi ciddi ve mustarip yaşadı.” (35/1)

“Şu karısını veya çocuğunu bir hiç için azarlayan **koca veya babanın yüzündeki ifadeye** bakın: size derhal Çaldıran meydanındaki Yavuz’u hatırlatmaz mı?” (35/1)

“O bütün ömründe bir küçük **tereddüt ve şuur jestinin olduğu** yerde dönmeğe mahkûm ettiği bir bostan dolabı oldu.” (36/1)

“Kapanık, yarı sisli gece saatinde nereden geldiği bilinmeyen, donuk parıltısıyla denizden ziyade mayı halinde bir madenle doldurulmuş bir havuzu, birkaç **mavna ve gemi direğinin** arasından, tabî bir parmaklık arkasından seyrediliyormuş hissini veren büyükçe bir havuzu andırıyordu.” (37/1)

“-Meselâ bir **şafak veya akşam vakti** gibi-” (37/3)

“Bu **azap ve utanma içinde** bulunan Abdullah Efendi bütün muhtemel ve mümkün kesirlerini toplayarak büyük bir zahmetle yerinden kalktı.” (43/3)

“Sadece bu ses, bu zayıf, şımarık, fakat **kalbin ve sinirlerin yolunu bulan**, bir merhalede insanın bir tarafıyla derhal anlaşan bu ses onu çıldırtıyordu.” (49/1)

1.2.2. Tamlananı Bağlama Grubu Olan İsim Tamlamaları

“Hayır, o kiracı değil, **evin asıl sahibi, efendisi, hükümranıydı.**” (12/2)

“Güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, **onun kanun ve zaruretlerini**, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/2)

“Bir Abdullah Efendi ki, alnının ortasında kendisine **ruh selametini, sükûnetini** iade eden tek bir buseyi parlak ve yakıcı bir yıldız gibi taşıyordu.” (16/3)

“**Hayatın bütünlüğünü** ve **basitliğini** kaybetmişti.” (17/1)

“Tekrar karşısındaki **erkeğin sözleri, okşayışı** altında bu hüviyet gözlerinin önünde dirilerek yavaş yavaş güzelliğinin bütün sihir ve cazibesini kazandı.” (19/1)

“O başka bir yıldızda doğmuş kadar bu **toprağın hesaplarına, zaruretlerine** yabancı idi.” (35/1)

“Şimdi yeni baştan biraz evvelki nüfuz ve derinliğini kazanan bakışlarını bu evlerin içindeki acayip ve esrarlı **hareketlerin manasını ve ritmini** yakalıyordu.” (38/1)

1.2.3. Tamlayanı İsim-Fiil Grubu Olan İsim Tamlamaları

“Bu saadetin yanında onu bir daha **göremeyeceğini bilmenin ıstırabı** bile küçük kahtıyordu.” (16/3)

“Vâkıa **eski benliğini kaybetmenin azabını** içinde bir bıçak yarası gibi yine duyuyordu.” (36/3)

1.2.4. Tamlananı İsim-Fiil Grubu Olan İsim Tamlamaları

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin **belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında**, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Abdullah Efendi bir müddet **onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini** ve daha doğrusu önündeki geniş makarna tabağına, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasılalarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)

“Zaten, bu güzel ve asîl **mahlûkun kendisiyle aynı hamurdan yoğrulmuş olmasına** hiçbir zaman inanmamış.” (16/1)

“Onun çok yüksek, büsbütün başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima ihtimal vermişti.” (16/1)

*“Arzunun bütün uzviyetinde bir iksir gibi dolaştığı Abdullah Efendi, **mâsumun orada olmasına** istemeye istemeye razı oldu.” (27/2)*

*“Hâlâ o sesi, o zil şakırtısını işitiyor; yüksek ölçekli **palikaryanın** iğrenç ve cıvık tebessümünü, **iç bulandıran göz süzüşlerini** görüyordu.” (30/3)*

*“Ve boğazından bu **suyun aydınlık ve serin geçişini**, bütün uzviyetine ağır ve mahmul bir yaz öğlesinin sonunda yağmurun boşanması gibi tasavvur ediyordu.” (47/3)*

2. İsim Tamlamalarının Başka Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Bir İsim Tamlamasının Başka Bir İsim Tamlamasında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması

*“Zavallı Abdullah Efendi, bu sessiz **seyircinin bakışları altında** hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.” (12/2)*

*“Zehirli dişini en can alacak yerine geçirmeğe hazırlanan bir **yılanın ayaklarının ucunda** birdenbire uyuyup kaldığını gören bir çöl yolcusunun inanılmaz sevinci içinde kadeh kadeh üstüne içiyordu.” (12/3)*

*“Odasında yapayalnız, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birdenbire tepesinde **apartmanın çatısının uçtuğu** ve odasına yıldızların dolduğu o büyük geceden beri Abdullah, mavera ile arasında hiç de temenni etmediği bir şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını hissetmişti.” (15/3)*

*“Abdullah, bir kere kapısını çalmamış, semtine uğramamış olan bu güzel mahlûkun, böyle uçan bir çatıdan ve bir **yıldız kasırgası içinde** odasına tavandan girmesine hiç de hayret etmedi.” (16/1)*

*“Güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış **aydınlık tabakalarının arasından** ancak uzak bir hâtura şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)*

“Tekrar karşısındaki **erkeğin sözleri, okşayışı altında** bu hüviyet gözlerinin önünde dirilerek yavaş yavaş güzelliğinin bütün sihir ve cazibesini kazandı.” (19/1)

“Güneşli ve ağaçlı bir yolda bir **ikinci saatinin tozları** içinde tek başına yürümek istiyordu.” (20/2)

“Bu sıcak, ağır yaz gecesinde alkolün yalancı cennetinde arzuya uyanan bu insanlar hep birden **kadın vücudunun güzelliğini düşünüp hatırladılar.**” (23/3)

“Şimdi bu yırtık çarşafı kirli **yatağın yarısından fazlasını kapladığı küçük ve mezar kadar dar odada** bitiyordu.” (24/2)

“Âdeta ağızdan çıkar çıkmaz **odanın sessizliği içinde çok eski, elle dokunulmağa gelmeyen bir mumya gibi dağılıyor.**” (25/3)

“Tatmin edilen **etin yorgunluğu içinde bütün bu kötü tesadüfleri unutmak** lazımdı.” (26/2)

“Dar **sokakların karanlığı içinde kendisine bu gecenin sefaletlerini unutturacak** kadın vücudunu efsanevi bir kayık gibi yaşadığı ânın karanlığına aydınlığı, huzuru ve aşkı taşıyacak olan narin mâhluku tahayyül ederek arkadaşlarını takip etti.” (26/2)

“Korku, şaşkınlık bunlar bu bakışların verdiği **tiksinme hissinin yanında** manasız, gülünç şeylerdi.” (30/1)

“Bu, kalabalık bir **seyirci kafilesinin önünde** nöbet bekleyen ve kimsenin yangın yerine fazla yaklaşmasına müsaade etmeyen bir polis memuruydu.” (32/1)

“Alnından ölüm terleri fişkırان Abdullah Efendi olduğu yere çöktü ve sahibinin ölümü için ağlayan sadık bir köpek gibi orada **kendi varlığının ölümüne** ağladı.” (32/2)

“Kendi hizasına kadar çıkan ve sonra kat kat ayaklarının ucunda, tâ aşağıdaki **deniz parçasının kenarında** bir yığın gölge halinde kaybolmak için derinleşen evlere bir kere daha baktı.” (37/2)

“Abdullah Efendi **gecenin sükûneti içinde** bu manzarayı doya doya seyretti.” (37/2)

“Ve bu ötüş, Abdullah’ın o kadar sevdiği **sabah saatlerinin müjdecisi** olan, şafağı, kavsikuzah sarısı noktalarında taşıyan öbür horoz ötüşlerinden çok farklıydı.” (41/2)

“Küçük bir **hayat çeşmesinin başındaydı.**” (41/3)

“Bir tesadüf, bir talih onu bu gece alelade fanilerin yaşadığı **zamanın hudutları dışına** çıkarmıştı.” (42/1)

“**Herkesin gözü önünde** bulunan bu meydanda kalıp bekleyemezdi.” (43/2)

“Abdullah bu **susuzluğun tesiri altında**, bütün vücudunu, kızgın öğle güneşinde kavrulmuş ağaç gibi, dal dal, yaprak yaprak, örgü örgü, hücre hücre tutuşmuş sanıyordu.” (47/3)

“Yaklaştığı sırada billûr sürahiyi büyük, ürpertici bir **cam şakırtısı içinde** geniş bir pencereden aşağıya fırlattı.” (49/3)

2.2. Bir İsim Tamlamasının Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Bu acayip tesadüf, lüzumsuz bir tecessüsle birdenbire yakaladığı bu sır, onda **alkolün verdiği uyusukluğu** gidermekle kalmamış, büsbütün başka bir şey adeta ifadesi güç bir değişiklik yapmıştı.” (14/5)

“Hepsinin yerinde bir uçurumdan daha korkunç bir boşluk, sarı **muşamba renginde küçük bir boşluk** peydahlandı.” (18/1)

“Başını kaldırarak, **tezgâhın arkasındaki rafta** dizili içki şişelerini saydı.” (21/1)

“Tıpkı suda yahut daha koyu bir mayi içinde yürüyen bir **adamın adımlarındaki ağırlığa** benzer bir halleri vardı.” (22/2)

“Yani bir **tasavvurun imkânlarındaki hudutsuzlukla** kâinatı idrâk eden bir insan sıfatıyla eğlenecekti.” (23/2)

“Ancak **tenin azdığı zamanlarda** duyulan bir heyecanla hep birden yola çıktılar.” (23/3)

“İhtiyar **ev sahibi kadın**, bu müşkülpesent misafiri tatmin etmeğe hazırды.” (24/1)

“Fakat anlaşılmaz bir mucize ile Abdullah kendisine ulaşmadan evvel daha yarı yolda bir ölüm tozu haline gelen bu **sesin söylediği şeyleri** işitiyor ve anlıyordu.” (25/3)

“Korku, şaşkınlık bunlar bu **bakışların verdiği tikslenme** hissinin yanında manasız, gülünç şeylerdi.” (30/1)

“Şu karısını veya çocuğunu bir hiç için azarlayan **koca veya babanın yüzündeki ifadeye** bakın: size derhal Çaldıran meydanındaki Yavuz’u hatırlatmaz mı?” (35/1)

“Bir yara kadar ürperişe dolu sıcak, adeta **kan renginde homurtuya**, şeytani bir orkestrayı andıran garip ve medeni bir ses, eşyanın şikâyetinden başka bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

“Bu bembeyaz ve kanlı vücut, yeşilimtırak bir **ışığın taşıdığı pencereden kanlı bir lokma** gibi karanlığın ağzına atılmıştı.” (39/3)

“Zalim kış rüzgârlarının soyduğu ağaç üzerinde **kül rengi manzarayı** bekleyen siyah karga sürüleri; saçı yaz ve deniz kokan ceylan bakışlı arzular; soğuk mehtapta sevişen geyikler; beyaz aydınlıktan, sedef uğultudan baygın düşmüş yaz sabahları; sevgilisini okşayan âşık; parasını sayan hasis; ölüsünü gömmekten dönen ihtiyar; hepsi gözlerinin önünden karmakarışık geçti.” (45/1)

“Değil bu küçük **sürahi dolusu suyu**, bütün pınarları, bütün çeşmeleri, bütün denizleri ona bağışlayabilirlerdi.” (49/1)

“Fakat kirlili bir **sabahın aydınlattığı yolda** ne billür sürahi parçası ne de küçük su birikintisi vardı.” (49/3)

2.3. Bir İsim Tamlamasının Sıfat Tamlamasında İsim Unsur Olarak Kullanılması

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu **kibirli ev sahibinin** belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Zehirli dişini en can alacak yerine geçirmeğe hazırlanan bir yılanın ayaklarının ucunda birdenbire uyuyup kaldığını gören **bir çöl yolcusunun** inanılmaz sevinci içinde kadeh kadeh üstüne içiyordu.” (12/3)

“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki **geniş makarna tabağına**, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasılalarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)

“**Karşısındaki pencere hücre**sinde oturan kadınla erkeğe, salona ilk girdiği zaman gördüğü çiftlerden birincisine baktı.” (13/2)

“Fakat **bu sarhoşluk gecesinde** birdenbire ona korkunç ve imkânsız göründü.” (14/3)

“Salonun ortasında çok muntazam fasılalarla **önündeki makarna tabağına**, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi başka bir mana ve dikkat kazanmışlar.” (14/4)

“**Bir billur parçası** yahut bir tas su içinde en uzak en gizli şeyleri hatta henüz müphem bir tasavvurun daha tamamlanmamış halkalarını kıvıldamaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bekçisi gibi...” (15/1)

“Abdullah Efendide bu korku tam üç sene evvel hayatının biricik macerasını kapatan ve onu bambaşka bir adam yapan **bir kış gecesinden** beri vardır.” (15/3)

“Abdullah, bir kere kapısını çalmamış, semtine uğramamış olan bu güzel mahlûkun, böyle uçan bir çatıdan ve **bir yıldız kasırgası** içinde odasına tavandan girmesine hiç de hayret etmedi.” (16/1)

“Güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş **bir ilâh yavrusu** kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta, çıplak ve sefil bir evde bütün **bir kış gecesini** bir ölüyle baş başa geçirmişti.” (19/2)

“Uzun zaman **bir uçurum kenarında** en tehlikeli adımlarla yürümüş bir adam gibi başı dönüyordu.” (19/3)

“Abdullah’ta tâ çocukluğundan beri **bu rakam hastalığı** vardı.” (20/3)

“Bu sıcak yaz **akşamında** içki hakikaten güzel bir şeydi.” (23/2)

“Tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin baştan başa kapladığı sefil duvarda tavana yakın asılmış bir zembilin içinden kendisine istihza ile, istihfafla bakan **bir ihtiyar çehresi** gördü.” (24/4)

“Fakat anlaşılmaz bir mucize ile Abdullah kendisine ulaşmadan evvel daha yarı yolda **bir ölüm tozu** haline gelen bu sesin söylediği şeyleri işitiyor ve anlıyordu.” (25/3)

“Onları **bir kuyu tulumbası** ile üzerinde bir dikiş makinesi bulunan küçük bir masanın kımıldanacak bir yer bırakmayacak kadar doldurduğu küçük bir taşlığa aldılar.” (26/3)

“Bu eski ve soluk fotoğrafın sakinleri, bu latarnacı kıyafetli erkekle, yanı başında **bir manken cansızlığı** içinde duran şişman kadın dirilmişler.” (29/1)

“**Bir merdiven basamağına** oturarak düşündü.” (34/3)

“Kendi ördüğü ağın içinde boğulan bir örümcek gibi bu **tehlikeli ruh haletinin** hazırladığı vaziyetler içinde çırpınıp dururdu.” (35/1)

“Hemen hepsinde siyah, ateş gözlü son derece zayıf kediler uzun ve sert kıllı boyunlarıyla eşyanın etrafında **bir vicdan azabı** gibi halkalanmış köpekler, tünedikleri köşelerden geceyi uğursuzlukla dolduran insan bakışlı kuşlar vardı.” (38/2)

“**Bir zindan rutubetinde** ıslanmış çok eski birtakım şeritler, çürümüş saman renkli bezlere sarıp mumyalayacaklar sanıyordu.” (44/2)

“Abdullah bu susuzluğun tesiri altında, bütün vücudunu, **kızgın öğle güneşinde** kavrulmuş ağaç gibi, dal dal, yaprak yaprak, örgü örgü, hücre hücre tutuşmuş sanıyordu.” (47/3)

“Birdenbire kulağına açık kalmış bir musluk sesi, **bir su şırlıtsı** geldi.” (48/1)

“Fakat kirlî bir sabahın aydınlattığı yolda ne **billûr sûrahi parçası** ne de **küçük su birikintisi** vardı.” (49/3)

2.4. Bir İsim Tamlamasının Edat Grubunda İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Hakikatte Abdullah Efendi, **ömürlerinin sonuna kadar** kendileri olmaktan kurtulamayan, etrafındaki havaya kendilerini en fazla bıraktıkları zamanda bile, içlerinde, tıpkı alt katta geçen bütün şeyleri merakla takip eden bir üst kat kiracısı gibi köşesinde gizli, mütecessis, gayrimemnun ve zalim ikinci bir şahsın mevcudiyetini, onun zehirli tebessümünü inkâr ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye davet edişini duyan insanlardan biriydi.”(12/2)

“Bunlar isyan ediyor, çağırıyor, taşıdıkları **kedi yavrusu kadar** küçük ayaklar durmadan konuşuyordu.” (14/3)

“İşte bu anda olan şeyi Abdullah Efendi **ömrünün sonuna kadar** unutamazdı.” (18/1)

“Dümdüz **çok âdi bir şarabın tortusu gibi** kaba, sadece sarhoş tenin ve kendisini henüz hakkıyla idrâk etmemiş, insiyaklardan öteye geçememiş iptidâî bir ruhun ilcâlarıyla dolu bir raks, velhâsıl hiçbir sırrı olmayan, hiçbir büyük hakikatle birleşmeyen bir tepinmeydi.” (29/1)

“**Odanın kapısına kadar** gitmek, onu açmak, o dar ve tahta merdiveni inmek, tekrar o tulumbalı taşlıktan geçmek...” (30/1)

“Kollarında bir insan vücudunu taşıyarak çıkan **itfaiye neferine doğru** atıldı.” (32/3)

“Vâkıa eski benliğini kaybetmenin azabını içinde bir **bıçak yarası gibi** yine duyuyordu.” (36/3)

“Bu küçük, **avuç içi kadar** dar bir deniz parçasıydı.” (37/1)

“**Kendi hizasına kadar** çıkan ve sonra kat kat ayaklarının ucunda, tâ aşağıdaki deniz parçasının kenarında bir yığın gölge halinde kaybolmak için derinleşen evlere bir kere daha baktı.” (37/2)

“Nihayet uzakta köşe başında seçtiği bir **kapı aralığına doğru** yürüdü.” (43/3)

“Fakat oraya gelince, mıknaatla çekilmiş bir yığın **demir tozu gibi** bütün kesirlerinin içeriye girdiğini ve tekrar toplandığını hissetti.” (43/4)

“Bu insanı dinlendiren, sinirlere yumuşak bir yastığa **başın gömülmesi gibi** sükûn ve rahat getiren, zamanın akışını tembel bir rüya içinde teke teker sayan o munis bakışlı, yaz bahçesi kokulu sessizliklerden değildi.” (44/2)

“Bununla beraber o yürükçe bu karanlık yavaş yavaş, bir bardaktaki **mahlûlün bulanması gibi**, acayip bir şekilde, kendi içinden aydınlanıyordu.” (45/3)

“Tıpkı bir atlı karıncanın birdenbire canlanıvermiş sakat **hayvan sürüsü gibi** önünden geçtikçe Abdullah çıldırtıyordu.” (46/3)

“Ve boğazından bu suyun aydınlık ve serin geçişini, bütün uzviyetine ağır ve mahmul bir yaz öğlesinin sonunda **yağmurun boşanması gibi** tasavvur ediyordu.” (47/3)

“Ölmüş, yaşayan bütün kâinat, gece yarısı büyük su seslerine doğru bir çölde koşan **hayvan sürüleri gibi** orada, kurumuş yatağında toplanmış, bir damla suyun serin şifasını bekliyorlardı.” (47/3)

“Abdullah bu susuzluğun tesiri altında büzülmüş damarlarını bir nevi karışık köklü **Tûba ağacı gibi** görüyordu.” (47/3)

“Yandan ne renkler yapıyor, nasıl parlıyor, şuradan bak bir **Zuhal akşamı gibi...**” (48/3)

2.5. İsim Tamlamasının Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması

“Bu ufak tefek, zarif her istediği zaman **dudaklarının ıslaklığına ve gözlerinin parıltısına** biraz daha mâna koymasını bilen kadınlardandı.” (13/2)

3. Cümlede Öge Olmaları Bakımından İsim Tamlamaları

3.1. İsim Tamlamalarının Cümlede Özne Olarak Kullanılması

3.1.1. İsim Tamlamalarının İsim Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması

“**Beşinin de neşesi** son haddine varmıştı.” (11/1)

“**Bir saksının, bir sedirin, bir masanın, bir duvar veya kapının değişmesi** imkânsızdı.” (20/2)

“**Abdullah’ın felaketi** rolünü yaparken sık sık uyanmasında, etrafındaki şeniyetle en zalim ve müstehzi manasında temasa gelmesindeydi.” (35/1)

“Zaten hayat dediğimiz bu **kapalı dairenin asıl mucizesi**, bu alışmak değil miydi?” (36/3)

“Hepsinin içinde sefil yataklar, yırtık yorganlar, büyük bir yıkıntının enkazını andıran **mobilya parçaları** vardı.” (38/1)

“Fakat **değişikliklerin en şaşırtıcısı**, uzviyetin belden aşağı doğru çöküşündeydi.” (40/2)

“İşte **ilk evin ihtiyarı** zembilin içinde takma göğüslü kadınla beraberdi.” (40/3)

“Bilir misin ki **benim güzel bardaklarım** da var.” (49/2)

3.1.2. İsim Tamlamalarının Fiil Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması

“O andan itibaren **gecenin bütün füsunu** kayboldu.” (14/2)

“Çok hususi biçimli ceketinin altında üst düğmesi çözüük mintanının yakasından **gırtlak kemiği** fırlıyordu.” (27/1)

“Hoyrat, kaba bir çocuk ağzında insanın kanını donduracak bir şekilde tecrübeli bir gülüşle gülüyor ve o güldükçe **oynayanların keyfi** artıyor.” (30/1)

“Perdelerin altında bütün bir **hareket bolluğu** çalkalanıyordu.” (37/3)

“Çünkü **ölüm düşüncesinin kendisi** bile buna benzer bir kâbus, herhangi bir değişme, bir hareket, bir arıza fikrinden bu kadar uzak, hayatı bir çırpıda ilga ediveren böyle bir boşluk hayalini doğuramazdı.” (44/3)

3.2. İsim Tamlamalarının Cümlede Nesne Olarak Kullanılması

- “**Bu gürültülü neşenin sahiplerini** ilk önce biraz hayretle seyrettiler.” (11/1)
- “**Hayatın bütünlüğünü ve basitliğini** kaybetmişti.” (17/1)
- “**Karşısındaki erkeğin yüzünü** göremiyordu.” (17/3)
- “Evet, erkek, **kadının ellerini** avucunun içine aldı ve dudaklarına götürdü.” (18/1)
- “**Dikkatle bu acayip oyunun tekrarlanmasını** bekliyordu.” (19/1)
- “**Gelirken bindiği otobüsün numarasını** hatırladı.” (20/2)
- “**Olduğu yerde gecenin tesadüflerinin birbirini kovalamasını** bekliyordu.” (21/2)
- “**Geniş, temizce bir yatak, duvarlardan birisini** baştan başa kaplıyordu.” (27/1)
- “**O sadece bunun bitmesini** temenni etmeliydi.” (42/1)

3.3. İsim Tamlamalarının Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

3.3.1. Çıkma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları

- “**Çok hususi biçimli ceketinin altında üst düğmesi çözükle mintanının yakasından** gırtlak kemiği fırlıyordu.” (27/1)
- “**Merhumun iyi kalbinden, fedakâr ve vefalı oluşundan** bahsedecek ve şöyle devam edecekti.” (35/1)
- “**Kiminin ahşap duvarlarından tahtalar fırlamıştı, kiminin kiremitleri kırıldı.**” (38/1)
- “Soğuk mehtapta sevişen geyikler; beyaz aydınlıktan, sedef uğultudan baygın düşmüş yaz sabahları; sevgilisini okşayan âşık; parasını sayan hasis; ölüsünü gömmekten dönen ihtiyar; hepsi **gözlerinin önünden** karmakarışık geçti.” (45/1)

3.3.2. Bulunma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları

- “**Hepsinin yerinde bir uçurumdan daha korkunç bir boşluk, sarı muşamba renginde** küçük bir boşluk peydahlandı.” (18/1)
- “**Ve delikanlının ağzına götürdüğü elin yerinde** sadece bir yen kaldı.” (18/1)
- “**Abdullah Efendi kendisini bir kuyunun dibinde** buldu.” (22/4)

“**Yatağın karşısında sokağa bakan pencerelerin önünde alçak bir sedir vardı.**” (27/1)

“**Kapının yanında, üstünde bir yığın ufak tefek bulunan, fersiz, aynalı bir konsol duruyordu.**” (27/1)

“**Ayaklarının ucunda kalın hortumlar uzanmıştı.**” (31/3)

“**Perdelerin altında bütün bir hareket bolluğu çalkalanıyordu.**” (37/3)

3.3.3. Yönelme Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan İsim Tamlamaları

“**Karşısındaki pencere hücrelerinde oturan kadınla erkeğe, salona ilk girdiği zaman gördüğü çiftlerden birincisine baktı.**” (13/2)

“**Evet, erkek, kadının ellerini avucunun içine aldı ve dudaklarına götürdü.**” (18/1)

“**Kuyruğunu yiyip kendi kendinden doğan büyük ve ebedi yılan, ayaklarının ucuna cansız ve upuzun yıkılmıştı.**” (44/3)

“**Masanın üstüne koydu.**” (48/2)

3.4. İsim Tamlamalarının Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“**Onun zehirli tebessümünü inkâr ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye davet edişini duyan insanlardan biriydi.**” (12/2)

“**Hayır, kimse bu değişikliğin farkında değildi.**” (17/1)

“**Vahdetin ve vahdaniyetin rakamıydı.**” (20/2)

“**Aşk, insanların en tabî ihtiyacı idi.**” (23/3)

“**Ben Eleniça'nın dedesi.**” (25/2)

“**O, benim birinci varlığımıydı.**” (33/4)

“**Bugün hazin olduğu kadar vakitsiz ölümüne hep beraber ağladığımız Abdullah benim en yakın dostumdu.**” (34/4)

“**Bu gece bilinmez bir talihin mahkûmuydu.**” (38/3)

3.5. İsim Tamlamalarının Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“**Bütün bunları can sıkıntısından kendisi icat etmişti.**” (20/1)

“Ölmüş, yaşayan bütün kâinat, **gece yarısı** büyük su seslerine doğru bir çölde koşan hayvan sürüleri gibi orada, kurumuş yatağında toplanmış, bir damla suyun serin şifasını bekliyorlardı.” (47/3)

II. Sıfat Tamlamaları

1. Yapıları Bakımından Sıfat Tamlamaları

1.1. Unsurları Tek Kelimededen Oluşan Sıfat Tamlamaları

1.1.1. Tamlayanı Niteleme Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“Bununla beraber **küçük lokantada** yalnız değildiler.” (11/1)

“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki geniş makarna tabağına, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın **munzam fasılalarla**, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)

“Kâinat karşısında artık **aynı adam** değildi.” (16/4)

“Bir iki dakika içinde **genç kadın** yine aynı güzel, zarif ve taze manzarasını aldı.” (19/1)

“Filhakika birkaç dakika sonra **aynı hâdiseye** tekrar şahit oldu.” (19/1)

“**Uzun zaman** bir uçurum kenarında en tehlikeli adımlarla yürümüş bir adam gibi başı dönüyordu.” (19/3)

“**Açık kapıdan** yalnız bir parçasını gördüğü sokak, ona erişilmez bir cennet gibi görünüyordu.” (21/2)

“Sanki **ara yerden** bir yığın perde, mânia kalkmıştı.” (22/1)

“Onların fikrinde ruh, bu masa başında, **kâfi derecede** tatmin edilmişti.” (23/3)

“Ne **güzel günlerdi**.” (25/5)

“Ayaklarının ucunda **kalin hortumlar** uzanmıştı.” (31/3)

“Hepsinin içinde **sefil yataklar, yırtık yorganlar**, büyük bir yıkıntının enkazını andıran mobilya parçaları vardı.” (38/1)

1.1.2. Tamlayanı Belirtme Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

1.1.2.1. Tamlayanı Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

1.1.2.1.1. Tamlayanı Asıl Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“Beş arkadaştlar.” (11/1)

“O halde, bu eğlence onun için iki kattı.” (12/1)

“Fihakika o mütevazı, hatta biraz utangaç terbiyesi ve heyecanı ile aşığını sessizce dinleyen iki ayak göreceğini ümit etmişti.” (14/3)

“Abdullah Efendide bu korku tam üç sene evvel hayatının biricik macerasını kapatan ve onu bambaşka bir adam yapan bir kış gecesinden beri vardır.” (15/3)

“Ve bu hal böyle dört beş saniye belki de bütün bir dakika devam etti.” (18/2)

“Şimdi bizzat kendisini üç adım önünde görüyor.” (22/1)

“Henüz yeni görmeğe başladığı ikinci varlığı ile, bu üç adım ileride dikilen ve her hareketini taklit eden gölge ile, ve onun içinde düşünmek istedi.” (22/2)

“Ve Abdullah Efendi yavaş fakat emin ve sabırlı bir çalışma ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte...” (22/3)

“Kendisini birdenbire yirmi yaş gençleşmiş bulan Abdullah Efendi hemen oracıkta iken kızlardan birini, uzun boylu, taze bir kadını seçiverdi.” (27/1)

“Karşı evlerden birinin en üst katındaki pencerelerden biri açılmış, çıplak, kan içinde bir kadın vücudunu üç erkek sokağa fırlatıyordu.” (39/3)

“Hepsi ayrı bir yıldızın cevherinden yedi kadehim var.” (49/2)

1.1.2.1.2. Tamlayanı Sıra Sayı Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“Henüz yeni görmeğe başladığı ikinci varlığı ile, bu üç adım ileride dikilen ve her hareketini taklit eden gölge ile, ve onun içinde düşünmek istedi.” (22/2)

“İkinci ev, birincisinden büsbütün başkaydı; daha az sefildi.” (26/3)

“O, benim birinci varlığımı.” (33/4)

“İşte bu hayatın ikinci faciası...” (36/2)

“**İkinci evden kaçtığı andan beri görmediği arkadaşları da buradaydılar.**” (41/1)

“Abdullah bu kalabalık arasında biraz evvel ölümüne ağladığı, nutuklar hazırladığı **birinci varlığının** da yanmış uzuvlarını sarsıla topallaya sürükleyerek, hengâmeye iştirak ettiğini gördü.” (41/1)

1.1.2.2. Tamlayıcı Soru Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“Başka bir yıldızın mucizeli bir çocuğu tarafından sevilmiş olmanın istisnâ saadetini şimdi, senelerden sonra kim bilir **nasıl bir kefaretle** ödeyecekti?” (17/1)

“**Hangi tulsım, hangi imkânsız kudret** ona bugünü unutturabilir?” (26/1)

“Birdenbire içine düştüğü kavranılmaz mantığının ağlarına kendisini kaptırdığı bu gece kim bilir daha nelerle, **ne tecrübelerle** doluydu?” (29/19)

“Hangi münikariz ve kanlı Roma, son günlerini eğlendirmek için bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut **hangi talih** Abdullah Efendi'nin karşısına birdenbire bu Sardanapal cümbüşünü çıkartmıştı?” (40/2)

“**Hangi büyü** ile bu odalardaki hava onun için böyle olduğu gibi kalmıştı?” (45/3)

“Kim, **hangi kuvvet** onu kendi ömrünün kendi kaderinin serabına böyle birdenbire üflemişti.” (46/1)

“Fakat **ne kadar susuzdu.**” (47/3)

1.1.2.3. Tamlayıcı Belirsizlik Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“İki dirseğini masaya dayamış, **birçok şeyler** söylemek isteyen bakışlarıyla karşısındaki erkeği dinliyordu.” (13/2)

“**Hiçbir ifrit, hiçbir karışık mahlûk** Abdullah Efendi'yi bu bacakları ve dudakları ayrı ayrı şeyler konuşan kadın kadar korkutamazdı.” (14/5)

“Ona güzelliğini veren büyük sırrın, ortasından kesilmiş **bir meyve** gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden, korkunç manzarasıyla onda **her nevi** yaşama zevkini bir anda, tıpkı bir nefeste söndürülen **bir mum** gibi söndürmesinden korkmuştu.” (15/2)

“Abdullah Efendi **birkaç haftadan** beri onunla baş başa, göz göze yaşıyordu.” (15/4)

“Zaten, bu güzel ve asîl mahlûkun kendisiyle aynı hamurdan yoğrulmuş olmasına **hiçbir zaman** inanmamış.” (16/1)

“Hepsinin yerinde **bir uçurumdan** daha korkunç **bir boşluk**, sarı muşamba renginde küçük **bir boşluk** peydahlandı.” (18/1)

“Filhakika **birkaç dakika** sonra aynı hâdiseye tekrar şahit oldu.” (19/1)

“**Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence**; sevdiği kadını **her an** yeni baştan kendi arzusunun ateşiyle ve ilk kımıldanışta bir yığın kül olmak için, yaratmağa mecbur olan bu zavallının azabıyla kıyas edilemezdi.” (19/2)

“**Hiçbir zaman** aklın serhaddi dediğimiz bıçak sırtında bu kadar uzun uzadıya dolaşmamıştı.” (19/3)

“**Her an** tekrarladığı mütereddit hareketlerle ikizleşen hüviyetlerinden hangisinin asıl hakikisi olduğunu anlamağa çalışıyordu.” (22/1)

“Dümdüz çok âdi bir şarabın tortusu gibi kaba, sadece sarhoş tenin ve kendisini henüz hakkıyla idrâk etmemiş, insiyaklardan öteye geçememiş iptidâî bir ruhun ilcâlatıyla dolu bir raks, velhâsıl **hiçbir sırrı** olmayan, **hiçbir büyük hakikatle** birleşmeyen bir tepinmeydi.” (29/1)

“Fakat hayır, **hiçbir şafak belirtisi** yoktu.” (31/2)

“**Hiçbir şeyi** kurtaramazsınız, **her şey** bitti.” (32/1)

“Ve Abdullah Efendi bu garip gecede **hiçbir adama** nasip olmayan işitilmemiş bir şey yaptı.” (32/3)

“Sabah olur olmaz **bütün şehir** onun kaza neticesi bir yangında öldüğünü işitecek.” (33/3)

“Bana gelince, kaybettiğim şeyi, yani kendimi **hiçbir zaman** sevmedim.” (36/3)

“**Hiçbir tulsım** onu yumuşatamazdı.” (45/2)

“**Birtakım insanlar**, ömrünün macerasında oynadıkları rolün hakiki yüzüyle bu aynalarda görünüyorlar sonra tekrar kayboluyorlardı.” (46/2)

“**Hiçbir yere bakmadan ortadaki masanın üstünde kenarları buğulanmış sürahiye doğru koştu.**” (48/1)

1.1.2.4. Tamlayıcı İşaret Sıfatı Olan Sıfat Tamlamaları

“**O halde, bu eğlence onun için iki kattı.**” (12/1)

“**O zaman bütün işler değişecek ve Abdullah Efendi bu sofrada ve hayatının bütün sofralarında yepyeni bir adam olacaktı.**” (12/2)

“**Bütün bunları düşünürken nasıl oldu da lokantada bulunan diğer müşterilere bakmağa başlamıştı?**” (13/1)

“**Yalnız bildiği bir şey varsa, o esnada bir uykudan, tuhaf, ağır bir uykudan uyanmış gibi bir hal, bir nevi yükü üzerinden atmış olanlara mahsus bir hafiflik içinde olduğu idi.**” (13/1)

“**Her defasında bu baş bir daha kalkmayacak hissini veriyor.**” (13/1)

“**Şu karşımda oturan erkek muhakkak ki tanıdığım insanların en mesududur.**” (13/3)

“**Bu kadın sadece iradesiyle veya bir anın ikasıyla değil bütün uzviyeti ve hayatıyla onun...**” (14/1)

“**O andan itibaren gecenin bütün füsunu kayboldu.**” (14/2)

“**Abdullah Efendi’de bu korku tam üç sene evvel hayatının biricik macerasını kapatan ve onu bambaşka bir adam yapan bir kış gecesinden beri vardır.**” (15/3)

“**Sonra sevdiği kadın bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, onların ışığıyla sarınarak odasına girdi.**” (16/1)

“**Öbür insanlar gibi yaşamak...**” (17/1)

“**Bu akşam belki de en kat’î şekilde onlardan ayrılıyordu.**” (17/1)

“**Bu sefer salonun tâ ucundaki pencere hücreğine oturmuş konuşan çifte yavaşça baktı ve biraz sonra buradaki oyunun büsbütün başka türlü olduğunu gördü.**” (17/2)

“**Hiç olmazsa bu sefer öyle münasebetsiz bir şey görmüyorum.**” (17/4)

“Fakat henüz **bu düşünceleri**, tam bir vuzuh bile kazanmadan gözünün önünden biraz evvelkinden daha çok korkunç, daha imkânsız bir sahne geçti.” (17/4)

“Fakat eli tam delikanlının ağzına degeceği anda ve bir lahzada, evvelâ bir tebessüm, sonra **bu çehre silindi.**” (18/1)

Ve **bu hâl** böyle dört beş saniye belki de bütün bir dakika devam etti. (18/2)

“İnsan talihinin zalim imkânları karşısında ürpere ürpere **bu manzarayı** üst üste birkaç defa daha seyretti.” (19/2)

“Ne diye **bu gece**, **bu adamların** sözlerine uymuş, **bu manasız yere** gelmişti?” (20/1)

“**Bu itiyat**, kafasını dünyanın en çabuk işleyen bir hesap makinesi haline getirmişti.” (20/3)

“**Bu anda** kendisini her şeyi anlar ve her şeyle anlaşabilir zannediyordu.” (21/3)

“Fakat **bu hareketler**, ne kadar muttarit, çolpa ve acayip şeylerdi.” (22/2)

“**Bu çehrede** iki sönük çizgi hâline girmiş gözlerden ve son derece korkunç, iğrenç ve sinsî gülüşle en fecî yara manzarası gösteren ağızdan başka canlı hiçbir şey yoktu.” (25/2)

“**Bu ses**, **bu çehreden** de eskiydi.” (25/3)

“**Bu vücut**, o kadar kahrını çektiği bu vücut orada alevler içinde bir kül yığını olmuştu.” (32/2)

“Bununla beraber, ne olursa olsun, **bu merasimde** bulunacaktı.” (34/2)

“Hem **bu nutuk** dünyada söylenen cenaze nutuklarının en doğrusu, en salahiyetlisi olacaktı.” (34/2)

“Abdullah Efendi gecenin sükûneti içinde **bu manzarayı** doya doya seyretti.” (37/2)

“**Bu gece** bilinmez bir talihin mahkûmuydu.” (38/3)

“Keskin hıçkırıklar ve çığlıklarla **bu vücudun** kaldırım taşlarına düşmesi ve orada ezilmesi hakikaten müthiş olacaktı.” (39/3)

*“**Beri tarafta** ihtiyar bir cadının son derece uzun, boğum boğum parmaklarıyla genç bir çocuğun kalbini yerinden kopardığını görüyordu.” (39/4)*

*“Ve **bu ötüş**, Abdullah’ın o kadar sevdiği sabah saatlerinin müjdecisi olan, şafağı, kavsikuzah sarısı noktalarında taşıyan öbür horoz ötüşlerinden çok farklıydı.” (41/2)*

*“Ve **bu ses**, dalga dalga, kıpkızıl bir şerit gibi uzanıyor.” (41/2)*

*“Abdullah sanki **bu ölüye** basmamak ister gibi dikkatle, yavaş yavaş, âdeta çok koyu, çok karanlık bir mâyide yüzer gibi yüzüyordu.” (44/3)*

*“**O zaman** sadece **bu suyu** değil, **öbür oyuncaklarımı** da size getiririm.” (48/2)*

*“Sadece **bu ses**, bu zayıf, şımarık, fakat kalbin ve sinirlerin yolunu bulan, bir merhalede insanın bir tarafıyla derhal anlaşan bu ses onu çıldırtıyordu.” (49/1)*

1.1.3. Tamlayanı “ki” ile Sıfat Yapılmış Olan Sıfat Tamlamaları

*“Evet, şimdi o da **etrafındaki rahat neşeye** kendisini bırakmış.” (11/1)*

*“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında, **hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı** kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)*

*“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu **önündeki geniş makarna tabağına**, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasılalarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)*

*“**Karşısındaki pencere hücre**sinde oturan kadınla erkeğe, salona ilk girdiği zaman gördüğü çiftlerden birincisine baktı.” (13/2)*

*“İki dirseğini masaya dayamış, birçok şeyler söylemek isteyen bakışlarıyla **karşısındaki erkeği** dinliyordu.” (13/2)*

*“Bu sefer salonun tâ **ucundaki pencere hücre**sine oturmuş konuşan çifte yavaşça baktı ve biraz sonra **buradaki oyunun büsbütün başka türlü olduğunu** gördü.” (17/2)*

*“**Karşısındaki erkeğin** yüzünü göremiyordu.” (17/3)*

*“Her defasında, ilk **önceki korku ve şaşkınlık** hissini duymuştu.” (18/1)*

“Ayakkabı ile mantonun sıkı sıkı örttüğü kısım **arasındaki mesafede** çorap, havası boşalmış bir balon gibi biçimini kaybetmiş.” (18/1)

“Tekrar **karşısındaki erkeğin** sözleri, okşayışı altında bu hüviyet gözlerinin önünde dirilerek yavaş yavaş güzelliğinin bütün sihir ve cazibesini kazandı.” (19/1)

“**Deminki çiftlerin** ikisi de yoktu.” (20/1)

“Yani bir tasavvurun **imkânlarındaki hudutsuzlukla** kâinatı idrâk eden bir insan sıfatıyla eğlenecekti.” (23/2)

“Sonra yan **odalardaki mırıltuların** ancak bulandırabileceği yekpare ve renksiz bir sessizlikle baş başa kaldı.” (24/1)

“Filhakika **duvardaki resim** birdenbire canlanmış; yeni evli karı koca birdenbire delice bir raksa başlamışlardı.” (29/1)

“Ceketinin tersiyle **alnındaki teri** sildi.” (30/3)

“Bir fırtına hızıyla uzaklaşan araba ile **aradaki mesafe** her an daha çok açılıyordu.” (33/2)

“Fakat bu **talihteki paradoks** bu kadarla da kalmaz, daha ileri giderdi.” (35/1)

“Şu karısını veya çocuğunu bir hiç için azarlayan koca veya babanın **yüzündeki ifadeye** bakın: size derhal **Çaldıran meydanındaki Yavuz**'u hatırlatmaz mı?” (35/1)

“Abdullah'ın felaketi rolünü yaparken sık sık uyanmasında, **etrafındaki şeniyetle** en zalim ve müstehzi manasında temasa gelmesindeydi.” (35/1)

“**Etrafındaki sessizlik** o kadar mutlak idi ki ayak seslerinin onu bozmasından korkuyordu.” (44/1)

“Hangi büyü ile bu **odalardaki hava** onun için böyle olduğu gibi kalmıştı?” (45/3)

1.1.4. Tamlayanı Sıfat-Fiil Olan Sıfat Tamlaması

“Bu hakikaten **görülecek bir şeydi.**” (13/1)

“**Gördüğü şey** haddizatında çok basitti.” (14/3)

“İşte şimdi, o kadar ürktüğü ve bununla beraber **beklediği saat** gelip çatmıştı.” (15/2)

“İşte bu ıstırap içinde, kafası en karanlık düşünce ve tasavvurlarla dolu olduğu halde, küçük bir oda içinde çırpınıp dururken, birdenbire sanki bir kıyamet kopuyormuş kadar büyük bir gürültü ile **olduğu yerde** mihlanıp kalmıştı.” (15/4)

“Sonra **sevdiği kadın** bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, onların ışığıyla sarınarak odasına girdi.” (16/1)

“En garip tarafı yavaş yavaş **gördüğü şeylere** alışması, onları tabî telakki etmesi idi.” (19/3)

“Eşyanın sükûneti, **değişmez manzarası** onun için hayatta bir teselli ve zevk kaynağı idi.” (20/2)

“**Olduğu yerde** gecenin tesadüflerinin birbirini kovalamasını bekliyordu.” (21/2)

“**Gittiği yer** neresi olursa olsun, bütün bu gördüklerini beraberinde götürececek değil miydi?” (21/2)

“Dar sokakların karanlığı içinde kendisine bu gecenin sefaletlerini unutturacak kadın vücudunu efsanevi bir kayık gibi **yaşadığı ânın** karanlığına aydınlığı, huzuru ve aşkı taşıyacak olan narin mâhluku tahayyül ederek arkadaşlarını takip etti.” (26/2)

“Bu humma içinde kahramanımız **yaşadığı gecenin** kendisi için korkunç bir gece olduğunu, insafsız bir kaderin yanı başında yürüdüğünü ve her aydınlığı, her vuzuhu bir anda karartacak kadar bulanık nefesini zaman zaman alnına üflediğini unutmuş gibiydi.” (28/2)

“Ve **dövünen kadın**, birdenbire kendine gelen Abdullah Efendinin şaşırان gözlerinden tek memeli sakat göğsünü saklayarak kapıdan fırladı.” (28/4)

“Demın uyuyan küçük çocuk şimdi uyanmış, **oturduğu sedirden** el çırpmağa başlamıştı.” (29/2)

“Bunu **vereceği nutukta** adamakıllı belirtmeliydi.” (34/2)

“Hâlbuki **yaptığı iş ne kadar gülünç ve küçük.**” (35/1)

“Bana gelince, **kaybettiğim şeyi, yani kendimi hiçbir zaman sevmedim.**” (36/3)

“Ölmüş, yaşayan bütün kâinat, gece yarısı büyük su seslerine doğru bir çölde koşan hayvan sürüleri gibi orada, **kurumuş yatağında toplanmış, bir damla suyun serin şifasını bekliyorlardı.**” (47/3)

“Fakat **gördüğü şeyle tüyleri diken diken olduğu yerde kaldı.**” (48/1)

1.2. Unsurları Birden Fazla Kelimeden Oluşan Sıfat Tamlamaları

1.2.1. Tamlayanı Sıfat-Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“**Masaların karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada dört erkekten mürekkep bir grup daha vardı.**” (11/1)

“**Sakin ve kendi âleminde bulunan bütün bu müşteriler...**” (11/1)

“**Daha ziyade kendi içinde yaşamaya alışmış olan Abdullah Efendi 'ye gelince o...**” (11/1)

“**Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin en önünde yürümekten duyacağı muğlak bir zevk içinde açık saçık şeyler bile anlatıyordu.**” (12/1)

“**Şüphesiz ki yarın sabah bu yaptığı şeylerden iğrenecek, bu geceyi israf edilmiş bir zaman gibi addedecek ve kendisini küçük bulacaktı.**” (12/1)

“**Her defasında bu baş bir daha kalkmayacak hissini veriyor.**” (13/1)

“**Karşısındaki pencere hücrelerinde oturan kadınla erkeğe, salona ilk girdiği zaman gördüğü çiftlerden birincisine baktı.**” (13/2)

“**Yüzünün yerinde görünen acayip ve kirli muşammada yavaş yavaş bütün bir hayatıyet ve çizgiler meydana çıktı.**” (19/1)

“**Uzun zaman bir uçurum kenarında en tehlikeli adımlarla yürümüş bir adam gibi başı dönüyordu.**” (19/3)

“**Her türlü gayretin beyhude olduğunu anlayan Abdullah Efendi, eskisi gibi ıssız bir sokakta tek başına kaldı.**” (33/2)

“Tekrar önünde açılan o büyük boşluğa dönecekti.” (38/3)

“Herkesin gözü önünde bulunan bu meydanda kalıp bekleyemezdi.” (43/2)

“Dört yanı bir uçurum gibi olan bu sessizliğin, insana böyle bir vehim vermesi de gayet tabii idi.” (44/3)

1.2.2. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Hatta ufak ve çok hesaplı tecrübeler halinde arkadaşlarını taklit ediyor.” (12/1)

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Abdullah geniş, ağır ve kaypak halkalarını bütün vücuduna doladıktan sonra...” (12/3)

“Yalnız bildiği bir şey varsa, o esnada bir uykudan, tuhaf, ağır bir uykudan uyanmış gibi bir hal, bir nevi yükü üzerinden atmış olanlara mahsus bir hafiflik içinde olduğu idi.” (13/1)

“Esmer ve çok tatlı bir teni vardı.” (13/2)

“Odasında yapayalnız, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birdenbire tepesinde apartmanın çatısının uçtuğu ve odasına yıldızların dolduğu o büyük geceden beri Abdullah, mavera ile arasında hiç de temenni etmediği bir şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını hissetmişti.” (15/3)

“Zaten, bu güzel ve asil mahlûkun kendisiyle aynı hamurdan yoğrulmuş olmasına hiçbir zaman inanmamış.” (16/1)

“Onun çok yüksek, büsbütün başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima ihtimal vermişti.” (16/1)

“Bu ne kadar güzel ve iyi bir şeydi.” (17/1)

“Her defasında, ilk önceki korku ve şaşkınlık hissini duymuştu.” (18/1)

“Ve o konuştuğça sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler, çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine **kuvvetli ve muntazam bir şekilde** hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (19/1)

“Yüzünün yerinde görünen **acayip ve kirli muşammada** yavaş yavaş bütün bir hayatıyet ve çizgiler meydana çıktı.” (19/1)

“Bir iki dakika içinde genç kadın yine aynı **güzel, zarif ve taze manzarasını** aldı.” (19/1)

“Çok, pek çok şeyler, harpler, yangınlar, her cins ölüm, **korkunç ve şifasız ıstıraplar**; hepsini görmüştü.” (19/2)

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta, **çıplak ve sefil bir evde** bütün bir kış gecelerini bir ölüyle baş başa geçirmişti.” (19/2)

“Fakat eşya, **dalgın ve daüssıllı uykularında** hep aynı kalırlardı.” (20/2)

“**Güneşli ve ağaçlı bir yolda** bir ikindi saatinin tozları içinde tek başına yürümek istiyordu.” (20/2)

“Fakat bu hareketler, ne kadar muttarit, **çolpa ve acayip şeylerdi.**” (22/2)

“Ve Abdullah Efendi yavaş fakat **emin ve sabırlı bir çalışma** ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte...” (22/3)

“**Uzak ve tılsımlı bir bahçe**, serin gölgelerinde her türlü yorgunluğun gurbet ve acının dinleneceği, unutturucu hassalara malik sularından ömrün bütün biçareliklerinin teselli ve mükâfat bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

“Sonra yan odalardaki mırıltıların ancak bulandırabileceği **yekpare ve renksiz bir sessizlikle** baş başa kaldı.” (24/1)

“Ömründe bu kadar **kirli, sefil ve harap bir yatak** görmemişti.” (24/2)

“Bu çehrede iki sönük çizgi hâline girmiş gözlerden ve son derece korkunç, **iğrenç ve sinsî gülüşle** en feci yara manzarası gösteren ağızdan başka canlı hiçbir şey yoktu.” (25/2)

“**Büyük ve dev makineler** horulduyorlardı.” (31/3)

“İnsan ruhu dediğimiz vahşi ormanın derinliğinden gelen yabani, ebediyen **mel’un** ve **hayvani** sesten kurtulup kaçmaya imkân var mıydı?” (39/2)

“Bu **bembeyaz ve kanlı vücut**, yeşilimtirak bir ışığın taşıdığı pencereden kanlı bir lokma gibi karanlığın ağzına atılmıştı.” (39/3)

“Hangi **münkariz ve kanlı Roma**, son günlerini eğlendirmek için bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut hangi talih Abdullah Efendi’nin karşısına birdenbire bu **Sardanapal cümbüşünü** çıkartmıştı?” (40/2)

“Ya bizzat kendi düşüncesinin, **sakat ve zalim bir fikrisabitin** mahsulü ise... “(42/1)

“Bu azap ve utanma içinde bulunan Abdullah Efendi bütün **muhtemel ve mümkün kesirlerini** toplayarak büyük bir zahmetle yerinden kalktı.” (43/3)

“Onda, daha ziyade **büyük ve âlemşümul bir varlığın** istirahatine benzeyen hattâ daha iyisi insana **büyük ve âlemşümul bir boşluk** duygusu veren bir hâl vardı.” (44/2)

“Kuyruğunu yiyip kendi kendinden doğan **büyük ve ebedi yılan**, ayaklarının ucuna cansız ve upuzun yıkılmıştı.” (44/3)

“Mevsimleri, tanıdığı çehreleri, saatlerin şimdi kendisine **güzel ve sokulgan periler** gibi görünen yüzlerini hatırlatmağa çalıştı.” (45/1)

1.2.3. Tamlananı Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Her şey onda sanki daha derine, daha esaslıya doğru gidiyor, bu yüzden **günlük manzara ve çehreler** kendisi için zaman zaman değişiyordu.” (16/4)

“Yüzünün yerinde görünen acayip ve kirli muşammada yavaş yavaş **bütün bir hayatıyet ve çizgiler** meydana çıktı.” (19/1)

“Bakışlarında **mesafe hakkındaki fikir ve itiyatlarını**, mesafe ve ayniyet mantığını değiştiren istisnâî bir derinlik peydahlanmıştı.” (22/1)

“Karınları **büyük bir maharet ve süratle** bir usta tefzen elinde dönen bir tef gibi dönüyor.” (30/1)

“Fakat biraz evvel تنها bıraktıkları caddede **garip bir kalabalık ve faaliyet vardı.**” (31/3)

“**Keskin hıçkırıklar ve çığlıklarla** bu vücudun kaldırım taşlarına düşmesi ve orada ezilmesi hakikaten müthiş olacaktı.” (39/3)

1.2.4. Tamlayanı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin en önünde yürümekten duyacağı muğlak bir zevk içinde **açık saçık şeyler** bile anlatıyordu.” (12/1)

“Hiçbir ifrit, hiçbir karışık mahlûk Abdullah Efendi’yi bu bacakları ve dudakları **ayrı ayrı şeyler** konuşan kadar korkutamazdı.” (14/5)

“Beri tarafta ihtiyar bir cadının son derece uzun, **boğum boğum parmaklarıyla** genç bir çocuğun kalbini yerinden kopardığını görüyordu.” (39/4)

“Bir eşik atlamakla insan **yirmi otuz sene** geriye, ileriye gitmiyor.” (47/2)

“Elverir ki kendisini tekrar dışarıda, bu evin dışında bulsun, ayaklarının altında üzerine basacak **beş on metre** toprak bulunsun ve o kaçsın.” (49/1)

1.2.5. Tamlananı Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“**Zavallı Abdullah Efendi,** bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.” (12/2)

1.2.6. Tamlayanı Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Bunlar isyan ediyor, çağırıyor, **taşdıkları kedi yavrusu kadar küçük ayaklar** durmadan konuşuyordu.” (14/3)

“Arzu ve heyecanın şişirdiği boynu, **bir nabız kadar muntazam** atıyordu.” (18/1)

“Bütün hüviyetini **esir kadar hafif** buluyordu.” (21/3)

“**Bir yara kadar ürperişle** dolu sıcak, adeta kan renginde homurtuya, şeytani bir orkestrayı andıran garip ve medeni bir ses, eşyanın şikâyetinden başka bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

1.2.7. Tamlayıcı İsnat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Abdullah Efendi garip, **hikâyesi güç bir serencama daldı.**” (14/2)

“Büsbütün başka bir şey, adeta **ifadesi güç bir değişiklik** yapmıştı.” (14/5)

“Çok hususî biçimli ceketinin altında **üst düğmesi çözüktü mintanının** yakasından gırtlak kemiği fırlıyordu.” (27/1)

“**Talihi küçük bir vodvil muharriri**ydi.” (35/1)

1.2.8. Tamlayıcı Yönelme Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Hattâ mâkul, büyük ve insanî bir sebep bile bulabilirdi, mesela **içkiye düşkün bir arkadaşına** nasihat vermek için oraya gitmiş olabilirdi.” (34/2)

“Şu kadar garip şekilde girdiği bu evde **kendisine yabancı hiçbir şey** yoktu.” (45/3)

1.2.9. Tamlayıcı Bulunma Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“İşte o geceden beri kendisinde **çok derin bir yerde saklı, esrarlı bir zembereğin** harekete geçtiğini duydu.” (16/4)

“Başını kaldırarak **tezgâhın arkasındaki rafta dizili içki şişelerini** saydı.” (21/1)

1.2.10. Tamlayıcı Çıkma Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“Masalarının karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada **dört erkekten mürekkep bir grup** daha vardı.” (11/1)

“Yerlerine sefarethane kavası kılıklı bir adam, dik bıyıkları ve şakulî burnuyla her kımlıdanışında kitle halinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede **hayat çevikliğinden mahrum cüssesiyle** bir nevi bostan korkuluğuna benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

“Bir gün insanlar ve eşya ile olan münasebetlerinin, **ihsasların sathî planından çok daha derin ve çok başka bir seviyeye** çıkmasından, kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırrın, ortasından kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden, korkunç manzarasıyla, onda her nevi yaşama zevkini bir anda, tıpkı bir nefeste söndürülen bir mum gibi söndürmesinden korkmuştu.” (15/2)

“Hepsinin yerinde bir uçurumdan daha korkunç bir boşluk, sarı muşamma renginde küçük bir boşluk peydahlandı.” (18/1)

1.2.11. Tamlayıcı Vâsıtâ Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

“...İnsiyaklardan öteye geçememiş iptidâî bir ruhun ilcâlarıyla dolu bir raks, velhâsıl hiçbir sırrı olmayan, hiçbir büyük hakikatle birleşmeyen bir tepinmeydi.” (29/1)

“Ve bu çok canlı, bir yara kadar ürperişlerle dolu sıcak, âdeta kan renginde homurtuya, şeytanî bir orkestrayı andıran garip ve mâdenî bir ses, eşyanın şikâyetinden başka bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

2. Sıfat Tamlamalarının Başka Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Sıfat Tamlamasının Başka Bir Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Abanoz silmeli küçük salonda lambalar, aynalar, kadehler, birbirine hep aynı parıltıyı gönderiyordu.” (11/1)

“Yerlerine sefarethane kavası kılıklı bir adam, dik bıyıkları ve şakulî burnuyla her kımlıdanışında kitle hâlinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede hayat çevikliğinden mahrum cüssesiyle bir nevi bostan korkuluğuna benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

“Beyaz örtülü masalarla siyah hezaran iskemleleri, bomboş ve her gün binlerce defa seyrettiğimiz o alışık çehreleriyle görünce âdeta sevindi.” (20/1)

“Ve Abdullah Efendi birdenbire arzusunun tenine sıcak bir demir gibi yapıştığını, damarlarında ağır kokulu bir mevsim gibi dolaştığını hissetti.” (21/2)

“Şimdi bu yırtık çarşafı kirli yatağın yarısından fazlasını kapladığı küçük ve mezar kadar dar odada bitiyordu.” (24/2)

“Ve tek dişli ihtiyar bir yara gibi açılan ağzının bütün genişliğiyle gülüyor ve hatırlıyordu.” (25/4)

“Abdullah bunlardan yalnızca bir tanesine üzerinde sırma işlemeli tozlu bir peşkir gerilmiş olanına baktı.” (27/1)

“**Uzun yüzlü, dar alınlı, küt bıyıklı genç bir adamla** yanı başında bir manken ağırlığıyla duran beyaz gelinlik esvaplı şişman bir kadın resmi idi.” (27/2)

“**Filhakika** duvardaki resim birdenbire canlanmış; **yeni evli karı koca** birdenbire delice bir raksa başlamışlardı.” (29/1)

“**Hâlâ** o sesi, o zil şakırtısını işitiyor; **yüksek ölçekli palikaryanın** iğrenç ve cıvık tebessümünü, iç bulandıran göz süzüşlerini görüyordu.” (30/1)

“Bir zindan rutubetinde ıslanmış çok eski birtakım şeritler, **çürümüş saman renkli bezlere** sarıp mumyalayacaklar sanıyordu.” (44/2)

“**Birkaç basamaklı küçük bir merdiven** çıktı.” (45/3)

2.2. Sıfat Tamlamasının Başka Bir Sıfat Tamlamasında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Sakin ve kendi âleminde bulunan **bütün bu müşteriler...**” (11/1)

“Evet, şimdi o da **etrafındaki rahat neşeye** kendisini bırakmış.” (11/1)

“O zaman bütün işler değişecek ve Abdullah Efendi bu sofrada ve hayatının bütün sofralarında **yepyeni bir adam** olacaktı.” (12/2)

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin **belirsiz bir şekilde** sızmağa başlamasında, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Bu hakikaten **görülecek bir şeydi.**” (13/1)

“Esmer ve çok **tatlı bir teni** vardı.” (13/2)

“Salonun ortasında çok muntazam fasülalarla önündeki makarna tabağına, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi **başka bir mana ve dikkat** kazanmışlar.” (14/4)

“Abdullah Efendide bu korku tam üç sene evvel hayatının biricik macerasını kapatan ve onu **bambaşka bir adam** yapan bir kış gecesinden beri vardır.” (15/3)

“Güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini,

kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak **uzak bir hâtura** şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Fakat ıstırap ve azabı içinde **bu kısa fasıla** Abdullah Efendi'ye bütün bir ebediyet gibi göründü.” (18/2)

“Dikkatle **bu acayip oyunun** tekrarlanmasını bekliyordu.” (19/1)

“Çok, pek çok şeyler, harpler, yangınlar, **her cins ölüm**, korkunç ve şifasız ıstıraplar; hepsini görmüştü.” (19/2)

“**Güzel bir kadın**, bütün bunları, hasta kafasının bu manasız vehimlerini, kendi çıplak ve anlayışlı, basit fakat tabiat kadar düzgün hakikatiyle unutturabilirdi.” (21/2)

“**Bu acayip düşüncenin** verdiği marazi hazzın içinde bu sefaletin teferruatını derin derin tatmaya koyulmak üzere idi.” (24/2)

“**Tek bir diş** güldükçe bir yara gibi genişleyip büyüyen bu ağzın ortasında sallanıyordu.” (25/2)

“Fakat **anlaşılmaz bir mucize** ile Abdullah kendisine ulaşmadan evvel daha yarı yolda bir ölüm tozu haline gelen bu sesin söylediği şeyleri işitiyor ve anlıyordu.” (25/3)

“Yatağın karşısında sokağa bakan pencerelerin önünde **alçak bir sedir** vardı.” (27/1)

“Ve Abdullah Efendi **bu garip gecede** hiçbir adama nasip olmayan işitilmemiş bir şey yaptı.” (32/3)

“Abdullah **büyük bir mistikti.**” (36/2)

“**Bütün bu kalabalık** değişmiş, hüviyetini kaybetmiş vücutların doymaz iştahlarıyla birbirleriyle birleşiyor.” (40/2)

“Öyle ya, **herhangi bir rakam** kesirli olabilirdi.” (42/2)

“Yaklaştığı sırada billûr sürahiyi büyük, ürpertici bir cam şakırtısı içinde **geniş bir pencereden** aşağıya fırlattı.” (49/3)

2.3. Sıfat Tamlamasının İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması

“**Bu gürültülü neşenin sahiplerini** ilk önce biraz hayretle seyrettiler.” (11/1)

“Ah bu ikinci Abdullah Efendi, bu **üst kat sakini**...” (12/2)

“**Bu akşamın fevkalâdeliği**, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde sızmağa başlamasında, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Şu karşımda oturan erkek muhakkak ki **tanıdığım insanların en mesududur.**” (13/3)

“**Bu saadetin yanında onu bir daha göremeyeceğini bilmenin ıstırabı** bile küçük kalıyordu.” (16/3)

“Bir sisten sıyrılan tek bir ağaç gibi, **bu zihnin bulanıklığına**, mevcut olan her şey tek başına aksediyordu.” (16/4)

“Hayır, kimse **bu değişikliğin farkında** değildi.” (17/1)

“**Karşısındaki erkeğin yüzünü** göremiyordu.” (17/3)

“Ne diye bu gece **bu adamların sözlerine** uymuş, bu manasız yere gelmişti?” (20/1)

“Şüphesiz ki hakikatte **bu gördüklerinin hiçbirisi** vâki değildi.” (20/1)

“**Deminki çiftlerin ikisi de** yoktu.” (20/1)

“Abdullah Efendi kendisini **bir kuyunun dibinde** buldu.” (22/4)

“**Bu eski ve soluk fotoğrafın sakinleri**, bu latarnacı kıyafetli erkekle, yanı başında bir manken cansızlığı içinde duran şişman kadın dirilmişler.” (29/1)

“**Sivri ökçelerinin üstünde külhanbeylinin attığı ölçülü**, kıvrak adımları, ani ve sert dönüşlerini, şişman kadının erkeğine yetişmek için sarfettiği gayretle beraber, son derece vazih görüyordu.” (29/2)

“**Her ikisinin de elinde ziller vardı**, her ikisi de nâralar atıyor, birbirlerine göz süzüyorlar ve baş döndürücü bir hareket bolluğu içinde oynuyorlardı.” (29/2)

“**Bitmez, tükenmez tesadüflerinin garabetiyle imkânsız görünen böyle bir geceyi yaşamış olmayı kendisine affetmiyor.**” (31/1)

“Ah, ne kötü geceydi, ne **uğursuz tesadüflerin gecesi**ydi bu!” (31/2)

“Hepsinin içinde sefil yataklar, yırtık yorganlar, **büyük bir yıkıntının enkazını andıran mobilya parçaları vardı.**” (38/1)

“Bu gece **bilinmez bir talihin mahkûmuydu.**” (38/3)

“Beri tarafta ihtiyar bir cadının son derece uzun, boğum boğum parmaklarıyla **genç bir çocuğun kalbini yerinden kopardığını görüyordu.**” (39/4)

“İşte **ilk evin ihtiyarı** zembilin içinde takma göğüslü kadınla beraberdi.” (40/3)

“**Bu gecenin memleketinde bu cinsten şeyler sorulmazdı.**” (47/2)

“Koyu lâcivert örtülü masanın üstünde billûr sürahi, **imkânsız derecede koyu kadife bir arşın ortasında bir güneş gibi parlıyordu.**” (48/1)

“Ve hasta çocuk yakasına asıldığı Abdullah Efendi’yi bu sefer tekrar **büyük sürahinin başına geçiriyor: Bak, bak, ne güzel...**” (48/3)

“Elverir ki kendisini tekrar dışarıda, **bu evin dışında bulsun, ayaklarının altında üzerine basacak beş on metre toprak bulunsun ve o kaçsın.**” (49/1)

“Hepsi **ayrı bir yıldızın cevherinden yedi kadehim var.**” (49/2)

2.4. Sıfat Tamlamasının İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması

“Zavallı Abdullah Efendi, bu sessiz seyircinin bakışları altında **hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.**” (12/2)

“**Onun zehirli tebessümünü inkâr ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye davet edişini duyan insanlardan biriydi.**” (12/2)

“Hayır, o kiracı değil, **evin asıl sahibi, efendisi, hükümranıydı.**” (12/2)

“O zaman bütün işler değişecek ve Abdullah Efendi bu sofrada ve **hayatının bütün sofralarında yepyeni bir adam olacaktı.**” (12/2)

“Zehirli dişini en can alacak yerine geçirmeğe hazırlanan bir yılanın ayaklarının ucunda birdenbire uyuyup kaldığını gören bir **çöl yolcusunun inanılmaz sevinci** içinde kadeh kadeh üstüne içiyordu.” (12/3)

“O andan itibaren **gecenin bütün füsunu** kayboldu.” (14/2)

“Abdullah Efendide bu korku tam üç sene evvel **hayatının biricik macerasını** kapatan ve onu bambaşka bir adam yapan bir kış gecesinden beri vardır.” (15/3)

“Bu sıcak, ağır yaz gecesinde **alkolün yalancı cennetinde** arzuya uyanan bu insanlar hep birden kadın vücudunun güzelliğini düşünüp hatırladılar.” (23/3)

“Uzak ve tılsımlı bir bahçe, serin gölgelerinde her türlü yorgunluğun gurbet ve acının dinleneceği, unutturucu hassalara malik sularından **ömrün bütün biçareliklerinin** teselli ve mükâfat bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

“**Ömrünün bu garip saatine** arkadaşlık edecek kadın, hakikaten başka türlü olmalıydı.” (23/3)

“Yarabim bu geceyi, bu sinsî ihtiyarı, **onun yapışkan kahkahalarını**, bir mezardan gelir gibi ölümü beraberinde taşıyan sesini unutmak için ne yapmalı?” (26/1)

“Abdullah **bunlardan yalnızca bir tanesine** üzerinde sırma işlemeli tozlu bir peşkir gerilmiş olanına baktı.” (27/1)

“**Merhumun iyi kalbinden**, fedakâr ve vefalı oluşundan bahsedecek ve şöyle devam edecekti.” (35/1)

“**Uykunun dinlendirici sularına** gömülmüş zannettiği bu evlerin hepsi aydınlıktı ve üstelik yarı inik ve şeffaf.” (37/3)

“**Kiminin ahşap duvarlarından** tahtalar fırlamıştı, kiminin kiremitleri kırıldı.” (38/1)

“**Hepsinin karanlık yüzlerinde** kin ve haset mel’un yıldızlar gibi parlıyordu.” (46/2)

“Bilir misin ki **benim güzel bardaklarım** da var.” (49/2)

2.5. Sıfat Tamlamasının Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Denilebilir ki dört tarafını böyle vaziyetlerde **bir demir kuşak gibi** çeviren ve ona nefes aldırmayan boğucu dar havalı şahsiyetlerden kurtulmuştu.” (11/1)

“**Bir gece için**, ne olsa affedilirdi.” (12/1)

“Ah onu uyutabilseydi, **bir an için** o sarhoş olsaydı!” (12/2)

“Hiçbir ifrit, hiçbir karışık mahlûk Abdullah Efendi’yi **bu bacakları ve dudakları ayrı ayrı şeyler konuşan kadın kadar** korkutamazdı.” (14/5)

“Abdullah Efendi **birkaç haftadan beri** onunla baş başa, göz göze yaşıyordu.” (15/4)

“Güneş ışığını **gülünç bir şey gibi** telakki eden, Kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Bir Abdullah Efendi ki, alnının ortasında kendisine ruh selametini, sükûnetini iade eden tek bir buseyi **parlak ve yakıcı bir yıldız gibi** taşıyordu.” (16/3)

“**Bir sisten sıyrılan tek bir ağaç gibi**, bu zihnin bulanıklığına, mevcut olan her şey tek başına aksediyordu.” (16/4)

“**Öbür insanlar gibi** yaşamak...” (17/1)

“Ayakkabı ile mantonun sıkı sıkı örttüğü kısım arasındaki mesafede çorap, **havası boşalmış bir balon gibi** biçimini kaybetmiş.” (18/2)

“Fakat ıstırap ve azabı içinde bu kısa fasıla Abdullah Efendi’ye **bütün bir ebediyet gibi** göründü.” (18/2)

“Ve Abdullah Efendi birdenbire arzunun tenine **sıcak bir demir gibi** yapıştığını, damarlarında **ağır kokulu bir mevsim gibi** dolaştığını hissetti.” (21/2)

“Alnından ölüm terleri fişkırان Abdullah Efendi olduğu yere çöktü ve **sahibinin ölümü için ağlayan sadık bir köpek gibi** orada kendi varlığının ölümüne ağladı.” (32/2)

“Bir deli gibi, bir büyük orman yangınından kaçan yaralı bir hayvan gibi koştu.”
(33/1)

“-Tıpkı hocasından müsaade isteyen bir çocuk gibi parmağını uzatarak-” (34/3)

“Kendi ördüğü ağın içinde boğulan bir örümcek gibi bu tehlikeli ruh haletinin hazırladığı vaziyetler içinde çırpınıp dururdu.” (35/1)

“Abdullah Efendi, bu acayip gülüşün kendi teninde zalim bir yara gibi gittikçe kanadığını hissediyordu.” (39/4)

“Fakat bir gece için buna katlanılması lazımdı.” (43/3)

“Hepsinin yüzünü düzgün bir soytarı gülümseyişi, iğrenç bir yara gibi ikiye bölüyordu.” (46/2)

“Başımın altına rahat bir yastık gibi koyacağım tek bir yalan kalsaydı.” (47/1)

“Bir gölge gibi peşine takılıyor, bir azap gibi yakasına yapışıyor.” (48/4)

2.6. Sıfat Tamlamasının Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması

“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki geniş makarna tabağına, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasılalarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)

“Siyah mantonun, kırmızı bluzun ve tüllü şapkanın çerçevelediği baş ortadan kayboldu.” (18/1)

3. Cümlede Öge Olmaları Bakımından Sıfat Tamlamaları

3.1. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Özne Olarak Kullanılması

3.1.1. Sıfat Tamlamalarının İsim Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması

“Esmer ve çok tatlı bir teni vardı.” (13/2)

“Gördüğü şey haddizatında çok basitti.” (14/3)

“Fakat bu hareketler, ne kadar muttarit, çolpa ve acayip şeylerdi.” (22/2)

“Bu ses, bu çehreden de eskiydi.” (25/3)

“**İkinci ev**, birincisinden büsbütün başkaydı; daha az sefildi.” (26/3)

“Yatağın karşısında sokağa bakan pencerelerin önünde **alçak bir sedir** vardı.” (27/1)

“Fakat biraz evvel تنها bıraktıkları caddede **garip bir kalabalık ve faaliyet** vardı.” (31/3)

3.1.2. Sıfat Tamlamalarının Fül Cümlelerinde Özne Olarak Kullanılması

“**Zavallı Abdullah Efendi**, bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.” (12/2)

“O zaman **bütün işler** değişecek ve Abdullah Efendi bu sofrada ve hayatının bütün sofralarında yepyeni bir adam olacaktı.” (12/2)

“Artık bütün istihfaflar bitmiş, **büyük bir takdir** başlamıştı.” (13/1)

“Bunlar isyan ediyor, çağırıyor, **taşıdıkları kedi yavrusu kadar küçük ayaklar** durmadan konuşuyordu.” (14/3)

“**Hiçbir ifrit, hiçbir karışık mahlûk** Abdullah Efendi’yi bu bacakları ve dudakları ayrı ayrı şeyler konuşan kadar korkutamazdı.” (14/5)

“Sonra **sevdiği kadın** bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, onların ışığıyla sarınarak odasına girdi.” (16/1)

“Burada **sarışın, ela gözlü, güzel ve muntazam ağızlı bir kadın** oturuyordu.” (17/3)

“Fakat eli tam delikanlının ağzına degeceği anda ve bir lahzada, evvelâ bir tebessüm, sonra **bu çehre** silindi.” (18/1)

“**Siyah mantonun, kırmızı bluzun ve tüllü şapkanın çerçevelediği baş** ortadan kayboldu.” (18/1)

“Ve **bu hal** böyle dört beş saniye belki de bütün bir dakika devam etti.” (18/2)

“**Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence**; sevdiği kadını her an yeni baştan kendi arzusunun ateşiyle ve ilk kımıldanışta bir yığın kül olmak için, yaratmağa mecbur olan bu zavallının azabıyla kıyas edilemezdi.” (19/2)

“Bu itiyat, kafasını dünyanın en çabuk işleyen bir hesap makinesi haline getirmişti.”
(20/3)

“Güzel bir kadın, bütün bunları, hasta kafasının bu manasız vehimlerini, kendi çıplak ve anlayışlı, basit fakat tabiat kadar düzgün hakikatiyle unutturabilirdi.”
(21/2)

“Şimdi tenin zevkleri başlamalıydı.” (23/3)

“Geniş, temizce bir yatak, duvarlardan birisini baştan başa kaplıyordu.” (27/1)

“Ayaklarının ucunda kalın hortumlar uzanmıştı.” (31/3)

“Büyük ve dev makineler horulduyorlardı.” (31/3)

“Bu vücut, o kadar kahrını çektiği bu vücut orada alevler içinde bir kül yığını olmuştu.” (32/2)

“Sabah olur olmaz bütün şehir onun kaza neticesi bir yangında öldüğünü işitecek.”
(33/3)

“Fakat bu küçük talih, büyük bir ruha eklenmişti.” (35/1)

“Öyle ya, herhangi bir rakam kesirli olabilirdi.” (42/2)

“Bu azap ve utanma içinde bulunan Abdullah Efendi bütün muhtemel ve mümkün kesirlerini toplayarak büyük bir zahmetle yerinden kalktı.” (43/3)

“Etrafındaki sessizlik o kadar mutlak idi ki ayak seslerinin onu bozmasından korkuyordu.” (44/1)

“Biraz kalsa bütün vücudunu ve düşüncesini görünmeyen birtakım eller yakacaklar.” (44/2)

“Kuyruğunu yiyip kendi kendinden doğan büyük ve ebedi yılan, ayaklarının ucuna cansız ve upuzun yıkılmıştı.” (44/3)

“Hiçbir tulsım onu yumuşatamazdı.” (45/2)

3.2. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması

“İki dirseğini masaya dayamış, birçok şeyler söylemek isteyen bakışlarıyla **karşısındaki erkeği** dinliyordu.” (13/2)

“Abdullah Efendi de şimdi, kendi kafasında **bütün hakikatleri**, çırılçıplak bir kıyafette ve hazır buluyordu.” (15/1)

“İnsan talihinin zalim imkânları karşısında ürpere ürpere **bu manzarayı** üst üste birkaç defa daha seyretti.” (19/2)

“Abdullah şaşkınlığın ve korkunun son haddinde **bu acayip manzarayı** uzun bir müddet seyretti.” (30/1)

“**Hiçbir şeyi** kurtaramazsınız, her şey bitti.” (32/1)

3.3. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Belirtisiz Nesne Olarak Kullanılması

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin en önünde yürümekten duyacağı muğlak bir zevk içinde **açık saçık şeyler** bile anlatıyordu.” (12/1)

“Hiç olmazsa bu sefer **öyle münasebetsiz bir şey** görmüyorum.” (17/4)

“Ömründe **bu kadar kirli, sefil ve harap bir yatak** görmemişti.” (24/2)

“Ve Abdullah Efendi bu garip gecede **hiçbir adama nasip olmayan işitilmemiş bir şey** yaptı.” (32/3)

“Etrafında **bu mühim müşkülü soracağı bir adam** aradı.” (42/2)

3.4. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

3.4.1. Çıkma Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları

“Şüphesiz ki yarın sabah **bu yaptığı şeylerden** öğrenecek, bu geceyi israf edilmiş bir zaman gibi addedecek ve kendisini küçük bulacaktı.” (12/1)

“İşittiği şeyler, **gördüğü şeylerden** daha korkunçtu.” (38/3)

“Bu bembeyaz ve kanlı vücut, **yeşilimtrak bir ışığın taşıdığı pencereden kanlı bir lokma** gibi karanlığın ağzına atılmıştı.” (39/3)

“Küçük, yedi sekiz yaşlarında bir çocuk, **bir köşeden**, dehşetten açılmış büyük gözlerle ona bakıyordu.” (48/1)

3.4.2. *Bulunma Hali Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları*

“**Abanoz silmeli küçük salonda** lambalar, aynalar, kadehler, birbirine hep aynı parıltıyı gönderiyordu.” (11/1)

“**Bununla beraber küçük lokantada** yalnız değildiler.” (11/1)

“Masaların karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile **tam ortadaki masada** dört erkekten mürekkep bir grup daha vardı.” (11/1)

“O zaman bütün işler değişecek ve Abdullah Efendi **bu sofrada** ve hayatının bütün sofralarında yepyeni bir adam olacaktı.” (12/2)

“**Yüzünün yerinde görünen acayip ve kirlî muşammada** yavaş yavaş bütün bir hayatîyet ve çizgiler meydana çıktı.” (19/1)

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta, **çıplak ve sefil bir evde** bütün bir kış gecesini bir ölüyle baş başa geçirmişti.” (19/2)

“**Olduğu yerde** gecenin tesadüflerinin birbirini kovalamasını bekliyordu.” (21/2)

“Şimdi **bu yırtık çarşafli kirlî yatağın yarısından fazlasını kapladığı küçük ve mezar kadar dar odada** bitiyordu.” (24/2)

“Her türlü gayretin beyhude olduğunu anlayan Abdullah Efendi, eskisi gibi **ıssız bir sokakta** tek başına kaldı.” (33/2)

3.4.3. *Yönelme Hâli Eki Alarak Yer Tamlayıcısı Olan Sıfat Tamlamaları*

“Bu sefer salonun **tâ ucundaki pencere hücreğine oturmuş konuşan çifte** yavaşça baktı ve biraz sonra buradaki oyunun büsbütün başka türlü olduğunu gördü.” (17/2)

“Ne diye bu gece bu adamların sözlerine uymuş, **bu manasız yere** gelmişti.” (20/1)

“Alnından ölüm terleri fişkıran Abdullah Efendi **olduğu yere** çöktü ve sahibinin ölümü için ağlayan sadık bir köpek gibi orada kendi varlığının ölümüne ağladı.” (32/2)

“Asıl hayatımı ve ruhumu **başka bir yere** nakletmiştim.” (33/4)

3.5. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Bu hakikaten **görülecek bir şeydi.**” (13/1)

“Kâinat karşısında artık **aynı adam** değildi.” (16/4)

“Bu **ne kadar güzel ve iyi bir şeydi.**” (17/1)

“Fakat bu hareketler, **ne kadar muttarit, çolpa ve acayip şeylerdi.**” (22/2)

“Bu sıcak yaz akşamında içki hakikaten **güzel bir şeydi.**” (23/2)

“Sadece kendi hakikati olarak ortaya koymak **güzel şeydi.**” (34/2)

“Doğrusu istenirse o **küçük bir taklitti.**” (35/1)

“Abdullah **büyük bir mistikti.**” (36/2)

“O, **istikrah yılanının topuğundan ölesiye ısırıldığı adamdı.**” (36/2)

3.6. Sıfat Tamlamalarının Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Zavallı Abdullah Efendi, bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini **bütün ömrünce** görecekti.” (12/2)

“**O zaman** bütün işler değişecek ve Abdullah Efendi bu sofrada ve hayatının bütün sofralarında yepyeni bir adam olacaktı.” (12/2)

“**Bu akşam** belki de en kat’î şekilde onlardan ayrılıyordu.” (17/1)

“**Hiçbir zaman** aklın serhaddi dediğimiz bıçak sırtında bu kadar uzun uzadıya dolaşmamıştı.” (19/3)

“Ne diye **bu gece** bu adamların sözlerine uymuş, bu manasız yere gelmişti?” (20/1)

“Onların fikrinde ruh, bu masa başında, **kâfi derecede** tatmin edilmişti.” (23/3)

“Abdullah şaşkınlığın ve korkunun son haddinde bu acayip manzarayı **uzun bir müddet** seyretti.” (30/1)

“**Bu saatte** kimden su isteyebilirdi.” (30/3)

“Bir fırtına hızıyla uzaklaşan araba ile aradaki mesafe **her an** daha çok açılıyordu.” (33/2)

“O bütün ömrünce büyüdü bir eşiğin önünde adımlarını tecrübe etti.” (35/1)

*“Bana gelince, kaybettiğim şeyi, yani kendimi **hiçbir zaman** sevmemiş.” (36/3)*

*“**Bu gece** bilinmez bir talihin mahkûmuydu.” (38/3)*

III. Sıfat-Fiil Grubu

1. Sıfat-Fiil Grubunu Oluşturan Ekler

1.1. “mİş” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

“Masalarının karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada dört erkekten mürekkep bir grup daha vardı.” (11/1)

*“**Hilkatten korkak yaratılmış** bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin önünde yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde açık saçık şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)*

*“**Kımıldanmaya yeni başlamış** tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri çırpıplak bir kıfayette ve hazır buluyordu.” (15/1)*

*“**Omuzlarına taşıyamayacağı kadar ağır bir yük yüklenmiş** zannediyor ve bu yüzden meyus oluyordu.” (17/1)*

*“Abdullah Efendi **kötü aydınlanmış** sokaklarda, kaldırım taşlarına çarpa çarpa yürüyor, yolunu arıyordu.” (31/3)*

*“**Uykunun dinlendirici sularına gömülmüş** zannettiği bu evlerin hepsi aydınlıktı.” (37/3)*

1.2. “An” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

*“İhtimal **kendi içinde olan** bu değişikliğin aksülamelini etrafta da görmek istiyordu.” (13/1)*

*“Bütün bunları düşünürken nasıl oldu da **lokantada bulunan** diğer müşterilere bakmağa başladı.” (13/1)*

*“**Bütün varlığının karşındakine ait olduğunu gösteren** bir hâl vardı.” (13/3)*

“Erkek bu acayip istihaleye alınmış olacak ki, hiç telâş göstermeden elini geriye çekti ve tekrar **uzak bir mırultıyı andıran** sesiyle konuşmağa başladı.” (18/3)

“**Yüzünün yerinde görünen** acayip ve kirli muşammada yavaş yavaş bütün bir hayatıyet ve çizgiler meydana çıktı.” (19/1)

“**Elde kalan birdi; 1 onun için çok iyi bir rakamdı.**” (20/2)

“Dümdüz çok âdi bir şarabın tortusu gibi kaba, sadece sarhoş tenin ve kendisini henüz hakkıyla idrâk etmemiş, insiyaklardan öteye geçememiş iptidâî bir ruhun ilcâlarıyla dolu bir raks, velhâsıl **hiçbir sırrı olmayan, hiçbir büyük hakikatle birleşmeyen** bir tepinmeydi.” (29/1)

“**İç bulandıran göz süzüşlerini görüyordu.**” (30/3)

“**Bu, kalabalık bir seyirci kafilesinin önünde nöbet bekleyen ve kimsenin yangın yerine fazla yaklaşmasına müsaade etmeyen polis neferiydi.**” (32/1)

“**Alnından ölüm terleri fıskıran Abdullah Efendi olduğu yere çöktü.**” (32/2)

“**Kendi cenazesini taşıyan otomobilin arkasından, hiç yetişmek ümidi olmadan, bir deli gibi, bir büyük orman yangınından kaçan yaralı bir hayvan gibi koştu.**” (33/1)

“**Ve her türlü gayretin beyhude olduğunu anlayan Abdullah Efendi eskisi gibi ıssız bir sokakta tek başına kaldı.**” (33/1)

“**Kendinden gelen her şeyi beraberinde alıp götürse ben yine iki ila ikinin dört ettiği dünyada kendimi bulsam.**” (42/1)

“**Ne yapacağını bilmeyen Abdullah Efendi bir müddet etrafını dinledi.**” (44/1)

“**Yavrusunu emziren inekler; zalim kış rüzgârlarının soyduğu ağaç üzerinde kül rengi bekleyen siyah karga sürüleri; saçı yaz ve deniz kokan ceylân bakışlı arzular; soğuk mehtapta sevişen geyikler; beyaz aydınlıktan, sedef uğultudan baygın düşmüş yaz sabahları; sevgilisini okşayan âşık; parasını sayan hasıs; ölüsünü gömmekten dönen ihtiyar; hepsi hepsi gözlerinin önünden karmakarışık geçti.**” (45/2)

1.3. “-AcAk” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

“Ömrünün bu saatine arkadaşlık edecek kadın hakikaten başka türlü olmalıydı.” (23/3)

“Abdullah Efendi içinde bu saadeti tadacağı odaya bir göz attı.” (27/1)

“Kendisini tahammül edilemeyecek kadar bedbaht hissetti.” (31/1)

“Bütün dünya tarafından duyulacak ölümünün, hayatıyla etrafı arasında açacağı uçurumu gayet vazih görüyordu.” (33/2)

“Eğer beni tanımayacaklarına emin olsam, neden bir nutuk söylemeyeyim.” (34/1)

“Sadık bir gölge ısrarıyla peşini kovaladığım bu hayatta, insanları alâkadar edecek büyük, fevkalâde vak’alar, muazzam zaferler, neticesi nesillere yadigâr kalacak tecrübeler yoktur.” (34/4)

“Fakat bu düşüncelerle geçirecek vakti yoktu.” (36/4)

“Etrafında bu mühim müşkülü soracağı bir adam aradı.” (42/2)

1.4. “-dIk” Ekiyle Yapılan Sıfat-Fiil Grubu

“Fakat hepsi çok güzel şeyler söylediklerine emindiler.” (11/1)

“Sonra etrafında gördüğü şeylerin vâki olup olmadıklarını bir daha tetkik için yine o tarafa baktı.” (20/2)

“Kendisine çok benzeyen bir gölgenin orada uyuduğunu gördü.” (23/2)

“Ve Abdullah Efendi dörder dörder atladığı merdivenlerden inerken ihtiyar hâlâ sayıyordu.” (25/4)

“Birdenbire içine düştüğü kavranılmaz mantığın ağlarına kendisini kaptırdığı bu gece kim bilir daha nelerle ne tecrübelerle doluydu.” (29/1)

“O güldükçe oynayanların keyfi artıyor, ziller daha şiddetli çalınıyor, karınlar büyük bir maharet ve süratle bir usta tefzen elinde dönen bir tef gibi dönüyor, birbirlerine attıkları yan bakışlar daha iğrenç yapışkan oluyordu.” (30/1)

“Biraz evvel oturdukları, konuşup güldükleri lokanta yantıyordu.” (31/3)

“Ve Abdullah Efendi **yakasına asıldığı** Abdullah Efendi’yi bu sefer zorla tekrar büyük sürahinin başına çekiyor.” (48/2)

2. Sıfat-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Sıfat-Fiil Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“**Masalarının karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada dört erkekten mürekkep bir grup daha vardı.**” (11/1)

“**Sakin ve kendi âleminde bulunan bütün bu müşteriler, bu gürültülü neşenin sahiplerini ilk önce biraz hayretle seyrettiler.**” (11/1)

“**Bütün bunları düşünürken nasıl oldu da lokantada bulunan diğer müşterilere bakmağa başladı.**” (13/1)

“**Bütün varlığının karşısındakine ait olduğunu gösteren bir hâl vardı.**” (13/3)

“**Kımıldanmaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri çırpıplak bir kıfayette ve hazır buluyordu.**” (15/1)

“**Abdullah, bir kez kapısını çalmamış, semtine uğramamış olan bu güzel mahlûkun böyle uçan bir çatıdan ve bir yıldız kasırgası içinde odasına tavandan girmesine hiç de hayret etmedi.**” (16/1)

“**İşte bu anda olan şeyi Abdullah Efendi ömrünün sonuna kadar unutamazdı.**” (18/1)

“**Yüzünün yerinde görünen acayip ve kirlî muşammada yavaş yavaş bütün bir hayatîyet ve çizgiler meydana çıktı.**” (19/1)

“**Ömrünün bu saatine arkadaşlık edecek kadın hakikaten başka türlü olmalıydı.**” (23/3)

“**Biraz evvel oturdukları, konuşup güldükleri lokanta yanıyordu.**” (31/3)

“**Alnından ölüm terleri fişkiran Abdullah Efendi olduğu yere çöktü.**” (32/2)

“Kendi cenazesini taşıyan otomobilin arkasından, hiç yetişmek ümidi olmadan, bir deli gibi, bir büyük orman yangınından kaçan yaralı bir hayvan gibi koştu.” (33/1)

“Ne yapacağını bilmeyen Abdullah Efendi bir müddet etrafını dinledi.” (44/1)

2.2. Sıfat-Fiil Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Bu cins adamlarda zaman zaman olduğu gibi o da bu müstesna anın kıymetini biliyor ve kendisini diğer insanlar arasına karışmış görmekten saadet duyuyordu.” (11/1)

“Ve o konuştuğu sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler, çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine kuvvetli ve muntazam bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (18/3)

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta çıplak ve sefil bir evde bütün bir kış gecelerini bir ölüyle baş başa geçirmişti.” (19/2)

“Bu, ortadan ayrılmış saçları her iki kaşının üstüne gözlerini örtecek gibi düşmüş, uzun yüzlü dar alınlı, küt bıyıklı, genç bir adamla yanı başında bir manken ağırlığıyla duran beyaz gelinlik esvaplı şişman bir kadın resmi idi.” (27/1)

“Kendisini tahammül edilemeyecek kadar bedbaht hissetti.” (31/1)

“Sanki bir imdat arıyormuş gibi etrafına bakındı: sokak bomboştı.” (31/1)

“O, başka bir yıldızda doğmuş kadar bu toprağın hesaplarına, zaruretlerine yabancı idi.” (35/1)

“Hemen hepsi yüksek bir sanat haline getirilmiş zulüm riya ve yalandan yapılmış gibiydiler.” (46/2)

2.3. Sıfat-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması

“Bu gözler o kadar büyüktü ve içlerinde o cinsten bir korku vardı ki onları bir kere görenin bir daha unutmaması kabil değildi.” (48/2)

2.4. Sıfat-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması

“Zavallı Abdullah Efendi, bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire **zehir kesildiğini** bütün ömrünce görecekti.” (12/2)

“Bunun **nasıl olduğunu** bizzat kendisi de pek kolay anlatamazdı.” (15/4)

“İşte o geceden beri kendisinde çok derin bir yerde saklı, esrarlı bir zembereğin **harekete geçtiğini** duydu.” (16/4)

“Ve biraz sonra buradaki oyunun **büsbütün başka türlü olduğunu** gördü.” (17/2)

“Ve delikanlının **ağızına götürdüğü** elin yerinde sadece bir yen kaldı.” (18/1)

“Kendisine çok benzeyen bir gölgenin **orada uyduğunu** gördü.” (23/2)

“Bu acayip düşüncenin verdiği marazî hazzın içinde bu sefaletin teferruatını derin derin tatmağa koyulmak üzere idi ki, çok ihtiyar, paslı bir sesin **kendisinden su istediğini** işitti.” (24/2)

“Abdullah başını kaldırdı ve tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin **baştan başa kapladığı** sefil duvarda tavana yakın asılmış bir zembilin içinden kendisine istihza ile istihfafla bakan bir ihtiyar çehresi gördü.” (24/4)

“Abdullah Efendi kızıl alevlerin ve dumanların **kepenkler arasından ve çatıdan fışkırdığını** gördü.” (32/1)

“Biraz sonra kendisinin de **lüzumsuz bulacağı** bu ifratı, ne kadar ciddiyetle benimsemiş...” (35/1)

“O, istihrak yılanının **topuğundan ölesiye ısırıldığı** adamdı.” (36/2)

2.5. Sıfat-Fiil Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması

“**Kâinatı saran ve ona güzelliğini veren** büyük sırrın, ortasından kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden...” (15/2)

“Ve Abdullah Efendi birdenbire arzusunun **tenine sıcak bir demir gibi yapıştığını, damarlarında ağır kokulu bir mevsim gibi dolaştığını** hissetti.” (21/2)

“Görülmeven şeyleri gören, işitilmeyen şeyleri işiten ve bir hayalin, bir gölgenin içinde bir tasavvurun imkânsızlıklarındaki hudutsuzlukla kâinatı idrak eden bir insan sıfatıyla eğlenecekti.” (23/2)

“Bu humma içinde kahramanımız, yaşadığı gecenin kendisi için korkunç bir gece olduğunu, insafsız bir kaderin yanı başında yürüdüğünü ve her aydınlığı, her vuzuhu bir anda karartacak kadar bulanık nefsinin zaman zaman alnına üflediğini unutmuş gibiydi.” (28/2)

“Bu ne çocukların dinlediği masallarda şamdanların ışığından fırlayan aşifte çengilerin raksı, ne de kitaplarda okuduğu ve esrarlı resimlerde seyrettiği iskeletlerin çılgın ve zalim hayatla alay ederek ölümün zaferini terennüm eden oyununa benziyordu.” (29/1)

3. Cümledeki Görevi Yönünden Sıfat-Fiil Grupları

3.1. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması

“Ömrün büyük ve serin pınarı, her tecrübeden bizi daha genç, daha diri, dünyaya henüz gelmiş gibi dinç ve rahat çıkaran oydu.” (26/2)

“İçlerinde bulunanlar alışılmış bir yatağın, maddeye istihalesi yarıda kalmış bir vücuda verdiği o derin hazzı, Abdullah Efendi’ye göre büyük ağaçların kendilerini - meselâ şafak veya akşam vakti gibi- istisnâ bir saat içinde idrâk etmelerinden duyabilecekleri saadete benzeyen hazzı tatmaktan, çok uzaktılar.” (37/3)

3.2. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması

“Hakikaten ne yapacağını bilmiyordu.” (30/1)

“Fakat birdenbire erkeğin göz süzüşleri ile karşı karşıya gelince daha fazla tahammül edemeyeceğini anladı.” (30/1)

3.3. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Olarak Kullanılması

“Omuzlarına taşıyamayacağı kadar ağır bir yük yüklenmiş zannediyor ve bu yüzden meyus oluyordu.” (17/1)

“Biraz kalsa bütün vücudunu ve düşüncelerini görünmeyen birtakım eller yakalayacaklar, **bir zindan rutubetinde ıslanmış çok eski birtakım şeritler, çürümüş saman renkli bezlere sarıp mumlayacaklar** sanıyordu.” (44/2)

3.4. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

“Fakat hepsi **çok güzel şeyler söylediklerine** emindiler.” (11/1)

3.5. Sıfat-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Abdullah onları her tekrarlayışında kendisini **değişmiş, külçeleşmiş, çok paslı bir makine haline gelmiş** zannediyordu.” (22/2)

“Bu mülâhazaların içinden tükettiği, her türlü adedî tamamiyet ümitlerini yıkıp mahvettiği Abdullah Efendi, birdenbire kendisini **son derece küçülmüş, daha doğrusu ufalanmış ve dağılmış** buldu.” (43/2)

IV. Zarf-Fiil Grubu

1. Zarf-Fiil Grubunu Oluşturan Ekler

1.1. “-ArAk” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

“Birdenbire Abdullah, **kendisi için artık hayatın sırrı kalmadığını** görerek korktu.” (14/5)

“Sevdiği kadın **bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, onların ışığıyla sarınarak** odasına geçti.” (16/1)

“Erkek bir müddet konuştuğundan sonra **birdenbire başını ileriye doğru uzatarak** etrafa acele bir bakışla bakmış.” (18/1)

“Sonra **genç kadının ellerini tutarak** yavaşça ağzına götürmek istemişti.” (18/1)

“**Bütün hayatı için tesadüf ettiği rakamlar üzerinde ameliyeler yaparak hükümler çıkarır, kendi kendine saadetler vaat eder veya felâketler düşünürdü.**” (20/3)

“**Başını kaldırarak** tezgâhın arkasındaki rafta dizili içki şişelerini saydı.” (21/1)

“Abdullah ilk önce buna inanmak istemedi, **elleriyle gözlerini oğuşturarak** tekrar bakıyor, “artık bu kadarı olmaz.” diye söyleniyordu.” (29/1)

“Ah, Yarabbim, ne yapmalı, nasıl kendi kendimi kurtarmalıyım? diye ovunarak ileriye atıldı.” (32/1)

*“Nihayet araba **bir köşeyi saparak** gözden kayboldu.” (33/1)*

*“**Bir merdiven basamağına oturarak** düşündü.” (34/3)*

*“**Demir korkuluğa dayanarak** şaşkın şaşkın gecenin bu saatinde kendisi gibi uyanık duran bu evlere bakmağa başladı.” (38/1)*

*“**Alın arkaya doğru kaçarak ve burun hafif yassılaşıarak** hayvanî şekle yaklaşmışlardı.” (40/2)*

*“**Mermer taşa oturarak** dinlenmeye başladı.” (42/1)*

*“Yavaş ve ihtiyatlı adımlarla **hiçbirini düşürmemeğe dikkat ederek** yürüyordu.” (43/3)*

1.2. “-Inca” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

*“**Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan Abdullah Efendiye gelince** o, gecenin gidişinden pek memnundu.” (11/1)*

*“**Beyaz örtülü masalarla siyah hezaran iskemleleri, bomboş ve her gün binlerce defa seyrettiğimiz o alışık çehreleriyle görünce âdeta sevindi.**” (20/1)*

*“**Fakat birdenbire erkeğin göz süzüşleri ile karşı karşıya gelince** daha fazla tahammül edemeyeceğini anladı.” (30/1)*

*“**Bana gelince, kaybettiğim şeyi yani kendimi hiçbir zaman sevmedim.**” (36/4)*

*“**Kim bilir belki güneş doğunca** bu işkence de biter.” diyordu.” (42/1)*

*“**Fakat oraya gelince, mıknaatla çekilmiş bir yığın demir tozu gibi bütün kesirlerinin içeriye girdiğini ve orada tekrar toplandığını hissetti.**” (43/4)*

1.3. “-ken” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

*“**Biraz evvel lokantaya gelirken** beraberinde taşıdığı ruh haletinden ayrılmış olmanın hazzı içinde konuşuyor.” (11/1)*

“Bütün bunları düşünürken nasıl oldu da lokantada bulunan diğer müşterilere bakmağa başladı.” (13/1)

“Ve Abdullah Efendi dörder dörder atladığı merdivenlerden inerken ihtiyar hâlâ sayıyordu.” (25/4)

“Bütün bunları düşünürken, o sefil odada bile arzusunun kendisini bırakmamış olduğunu, biraz da hayretle hatırlıyordu.” (26/2)

“Bu hayvanî bir homurtuya istihale ederken yarı yolda donup kalmış binlerce kesik insan sesinin, ahenksiz, şefkatsiz fakat uzviyet kadar sıcak tufanı idi.” (39/1)

1.4. “-(y)A...-(y)A” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

“Abdullah Efendi’yi küçük bir odaya soktu ve kendisi tahta merdivenleri gıcırdata gıcırdata aşağıya indi.” (24/1)

“Abdullah Efendi kötü aydınlanmış sokaklarda, kaldırım taşlarına çarpa çarpa yürüyor, yolunu arıyordu.” (31/3)

“Sararmış tarlalar, sabah saatlerinde büyük, kuvvetli öküzlerin sağlam bacaklarını yere dayayarak, ıslak ve siyah burunlarından soluya soluya çekip götürdükleri arabalar...” (45/1)

1.5. “-Ip” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

“Daha fazlasına tahammül edemeyen Abdullah elleriyle yüzünü kapatıp kaçmak istedi.” (25/2)

“Ve şimdi bunları yanlarındaymış gibi görüp işitiyordu.” (38/3)

“Kendinden gelen her şeyi beraberinde alıp götürse ben yine iki ila ikinin dört ettiği dünyada kendimi bulsam.” (42/1)

1.6. “-mAdAn” Ekiyle Yapılan Zarf-Fiil Grubu

“Fakat henüz bu düşünceleri tam bir vuzuh bile kazanmadan gözünün önünden biraz evvelkinden daha korkunç daha imkânsız bir sahne geçti.” (17/4)

“Erkek bu acayip istihaleye alınmış olacak ki, hiç telâş göstermeden elini geriye çekti ve tekrar uzak bir mırıltıyı andıran sesiyle konuşmağa başladı.” (18/3)

“Kendi cenazesini taşıyan otomobilin arkasından, **hiç yetişmek ümidi olmadan**, bir deli gibi, bir büyük orman yangınından kaçan yaralı bir hayvan gibi koştu.” (33/1)

“Abdullah **bu rolün farkına varmadan** sabaha kadar böylece oynasaydı yine mesut olurdu.” (35/1)

“Abdullah Efendi, **buradan uzaklaşmadan** evvel en yükseği kendi hizasına kadar çıkan ve sonra kat kat ayaklarının ucunda, tâ aşağıdaki deniz parçasının kenarında bir yığın gölge halinde kaybolmak için derinleşen evlere bir kere daha baktı ve gördüğü şeye şaştı.” (37/2)

“Ve bu insanlık **vücut ve uzvî çizgilerin hiçbiri değişmeden** bir tahavvüle uğramış, içten ve kadîm bir kadere tâbi olarak sanki tashih edilmişti.” (40/1)

“Bütün hayaller, **içinde en ufak bir zembereği kımıldatmadan**, bir kayanın üzerinden aşan dalgalar gibi beyhude ve kendisine yabancı akıp gittiler.” (45/2)

“**Hiç düşünmeden**, birbiri ardınca birkaç odadan geçti.” (45/3)

“**Hiçbir yere bakmadan** ortadaki masanın üstünde kenarları buğulanmış sürahiye doğru koştu.” (48/1)

1.7. “-dIkça/-tIkça” Ekiyle Yapılan Zarf-Fül Grubu

“Ve **o konuştukça** sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler, çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine kuvvetli ve muntazam bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (18/3)

“ **O güldükçe** oynayanların keyfi artıyor, ziller daha şiddetli çalınıyor, karınları büyük bir maharet ve süratle bir usta tefzen elinde dönen bir tef gibi dönüyor, birbirlerine attıkları yan bakışlar daha iğrenç yapışkan oluyordu.” (30/1)

“Onlar teker teker, kendi hayatından parçalayıp kopardıkları ganimetlerle, gülerek eğlenerek, ağlayıp sızlayarak, tek ayak üstünde sıçraya zıplaya, iğrenç dudaklarından salyalar akıtarak, gerdan kırarak, **tıpkı bir atlıkarıncanın birdenbire canlanıvermiş sakat hayvan sürüsü gibi önünden geçtikçe** Abdullah çıldırıyordu.” (46/3)

1.8. “-r, -mAz” Kalıbıyla Yapılan Zarf-Fiil Grubu

“O kadar ihtiyar ve mecalsizdi ki, âdeta **ağızdan çıkar çıkmaz** odanın sessizliği içinde çok eski, elle dokunmağa gelmeyen bir mumya gibi dağılıyor, bir yığın toz halinde yukarıdan aşağıya serpiliyordu.” (25/3)

“**Sabah olur olmaz** bütün şehir onun kaza neticesi bir yangında öldüğünü işitecek, gazeteler yazacak, eşi dostu cenazesine geleceklerdi.” (33/2)

“Hepsinin duvarında o, **içeriye adım atar atmaz** cilalanmış gümüş parıltısı birdenbire sanki bir beddua veya bir tılsımla bulanana büyük, geniş aynalar vardı.” (46/2)

2. Zarf-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Zarf-Fiil Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması

“**Alın arkaya doğru kaçarak ve burun hafif yassılaşılarak** hayvanî şekle yaklaşmışlardı.” (40/2)

3. Cümledeki Görevi Yönünden Zarf-Fiil Grupları

3.1. Zarf-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Birdenbire Abdullah, **kendisi için artık hayatın sırrı kalmadığını** görerek korktu.” (14/5)

“Sevdiği kadın **bu yıldızlara basarak, onlara tutunarak, onların ışığıyla sarınarak** odasına geçti.” (16/1)

“Fakat **henüz bu düşünceleri tam bir vuzuh bile kazanmadan** gözünün önünden biraz evvelkinden daha korkunç daha imkânsız bir sahne geçti.” (17/4)

“Beyaz örtülü masalarla siyah hezaran iskemleleri, **bomboş ve her gün binlerce defa seyrettiğimiz o alışık çehreleriyle görünce** âdeta sevindi.” (20/1)

“Ve Abdullah Efendi **dörder dörder atladığı merdivenlerden inerken** ihtiyar hâlâ sayıyordu.” (25/4)

“O kadar ihtiyar ve mecalsizdi ki, âdeta **ağızdan çıkar çıkmaz** odanın sessizliği içinde çok eski, elle dokunmağa gelmeyen bir mumya gibi dağılıyor, bir yığın toz halinde yukarıdan aşağıya serpiliyordu.” (25/3)

“Abdullah Efendi kötü aydınlanmış sokaklarda, **kaldırım taşlarına çarpa çarpa** yürüyor, yolunu arıyordu.” (31/3)

“Ve şimdi bunları **yanlarındaymiş gibi görüp** işitiyordu.” (38/3)

“Ve bu insanlık **vücut ve uzvî çizgilerin hiçbiri değişmeden** bir tahavvüle uğramış, içten ve kadîm bir kadere tâbi olarak sanki tashih edilmişti.” (40/1)

“Onlar teker teker, kendi hayatından parçalayıp kopardıkları ganimetlerle, gülerek eğlenerek, ağlayıp sızlayarak, tek ayak üstünde sıçraya zıplaya, iğrenç dudaklarından salyalar akıtarak, gerdan kırarak, **tıpkı bir atlıkarıncanın birdenbire canlanıvermiş sakat hayvan sürüsü gibi önünden geçtikçe** Abdullah çıldırıyordu.” (46/3)

“**Hiçbir yere bakmadan** ortadaki masanın üstünde kenarları buğulanmış sürahiye doğru koştu.” (48/1)

V. İsim-Fiil Grubu

“Bir insanın **kendi talihini bütün vuzuhuyla görmesi** kadar korkunç ne olabilir?” (15/4)

“Bu saadetin yanında **onu bir daha göremeyeceğini bilmenin** ıstırabı bile küçük kalıyordu.” (16/3)

“Hâlbuki buraya **onlarla birleşmeğe, onlar gibi olmağa** gelmişti.” (17/1)

“Belki de büsbütün çıldıracağım!.. büsbütün, diyerek ürperdi ve sonra saklayamadığı bir telaşla **yanındakilerin bunu fark edip etmediklerini anlamak için** dört tarafına bakındı.” (17/2)

“İçinde son bir ümitle ‘Belki öyle değildir, belki bana öyle geldi.’ diyerek **bir daha kendisini denemek** istedi.” (17/2)

“Hattâ kadının yüzündeki hayranlık dolu dikkate, tebessümündeki âşikâr şefkate bakacak olursa bu söylediği şeylerin **çok güzel, çok yüksek, çok tatlı şeyler olması** lazım geliyordu.” (17/3)

“Yavaş yavaş **bu gecenin garip talihini sezmeğe** başlamış.” (20/2)

“Bir kaçabilse... fakat işte kaçamıyor, olduğu yerde gecenin tesadüflerinin **birbirini kovalamasını** bekliyordu.” (21/2)

“Abdullah **onları her tekrarlayışında** kendisini değişmiş, külçeleşmiş, çok paslı bir makine haline gelmiş zannediyordu.” (22/2)

“**Bir kenarına ilişmek** arzusuyla bu yatağa yaklaştı.” (24/2)

“**Çocuğu başka yerde yatırmak** kabil değil mi? diye sordu.” (27/1)

“Zaten artık kendisinde **hiçbir şey yapmak** için kuvvet bulamıyordu.” (30/1)

“**Bu odada daha fazla beklemek** delilikti.” (30/1)

“**Bu تنها ve tanımadığı sokaklarda yolunu bulmak** da epeyce güçtü.” (31/1)

“Fakat polis neferi **onu itelemekte** devam etti.” (32/1)

“**Bunu söylemek** biraz yalan olacaktı.” (34/3)

“**Bu nutku hazırlamak** onu bir nevi rahata kavuşturmuştu.” (36/3)

“**Buradan da kaçması** lazım geliyordu.” (41/3)

“**Buna itiraz etmek** gülünçtü.” (42/1)

“**Gizli bir tarafta saklanması** lâzımdı.” (43/3)

“**Bir eşik atlamakla** insan yirmi, otuz sene geriye, ileriye gitmiyor.” (47/2)

“Abdullah Efendi **onu teskin etmek** için yaklaştığı sırada billûr sürahiyi büyük, ürpertici bir cam şakırtısı içinde geniş bir pencereden aşağıya fırlattı.” (49/3)

1. İsim-Fiil Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

1.1. İsim-Fiil Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması

“Bu saadetin yanında **onu bir daha göremeyeceğini bilmenin ıstırabı** bile küçük kalıyordu.” (16/3)

“Şüphesiz, ilk önce **bir meyhanede çıkan yangın esnasında yanıp ölmenin felâketi** üzerinde duracaktı.” (34/2)

“Vâkıa **eski benliğini kaybetmenin azabını, içinde bir bıçak yarası gibi yine** duyuyordu.” (36/4)

1.2. İsim-Fiil Grubunun Belirtisiz İsim Tamlamalarında Tamlayan Unsur Olarak Kullanılması

“Birdenbire **akılları şaşkırtacak bir mahlûk tarafından değil, alelâde bir kadın tarafından sevilme**k düşüncesi, yeni baştan ona büyük, erişilmez bir saadet gibi göründü.” (17/4)

“Oh, **kâinatı yepyeni bir cihazla idrâk etmek** saadeti...” (22/2)

“**Bir kenarına ilişmek** arzusuyla bu yatağa yaklaştı.” (24/2)

1.3. İsim-Fiil Grubunun İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması

“Bir insanın **kendi talihini bütün vuzuhuyla görmesi** kadar korkunç ne olabilir?” (15/4)

“Abdullah, bir kez kapısını çalmamış, semtine uğramamış olan bu güzel mahlûkun **böyle uçan bir çatıdan ve bir yıldız kasırgası içinde odasına tavandan girmesine** hiç de hayret etmedi.” (16/1)

“Yavaş yavaş bütün hayatın **kendisi için çehresini değiştirmesini** beklemekten, talihine razı olmaktan başka ne yapabilirdi?” (17/2)

“Bir kaçabilse... fakat işte kaçamıyor, olduğu yerde gecenin tesadüflerinin **birbirini kovalamasını** bekliyordu.” (21/2)

“En korkuncu bütün bu şeylerin **karmakarışık, nizamsız, alt alta, üst üste olmalarıydı.**” (38/2)

“Keskin hıçkırıklar ve çığlıklarla bu vücudun **kaldırım taşlarına düşmesi ve orada ezilmesi hakikaten müthiş olacaktı.**” (39/3)

“Bu baş ve onun **omuz üzerinde duruşu hep aynı idi.**” (40/2)

1.4. İsim-Fiil Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Abdullah bu aydınlık ve muntazam kadın yüzünde **parlayacağı çok muhakkak olan saadet ve hazı iyice görmek için ona bütün dikkatiyle bakmağa başladı.**” (18/1)

“**Bu dakikayı hayatından silmek için o neleri feda etmezdi.**” (18/2)

“Ve Abdullah Efendi **yavaş fakat emin ve sabırlı bir çalışma** ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte devam ettiği hayaline -kendi tabiriyle- tıpkı bir evden başka bir eve eşya ve itiyatlarımızı nakleder gibi nakletmeğe başladı.” (22/3)

“Zaten artık kendisinde **hiçbir şey yapmak için kuvvet bulamıyordu.**” (30/1)

“Abdullah Efendi **hiç olmazsa bu sesi işitmek için kulaklarını tıkamak istiyordu.**” (39/3)

“**Akıl muvazenesinin yerinde olup olmadığını anlamak için kendisine biricik çare görünen bu kesir meselesinin muhakkak çözülmesi lâzımdı.**” (43/1)

“**Bir eşik atlamakla insan yirmi, otuz sene geriye, ileriye gitmiyor.**” (47/2)

“Büyük bir sevinçle sürahiyi yakaladı ve **boşaltacak bir bardak aramak için etrafına bakındı.**” (48/1)

“Abdullah Efendi **onu teskin etmek için yaklaştığı sırada billûr sürahiyi büyük, ürpertici bir cam şakırtısı içinde geniş bir pencereden aşağıya fırlattı.**” (49/3)

2. Cümledeki Görevi Yönünden İsim-Fiil Grubu

2.1. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması

“İçinde pek nadir duyduğu bir dalgalanma, bir nevi tarifi güç bir sevinç vardı.” (21/2)

“Yalnız biraz beklemesi lazımdı.” (24/1)

“Bu gecenin münasebetsiz talihini muhakkak yenmek, tatmin edilen etin yorgunluğu içinde bütün bu kötü tesadüfleri unutmak lazımdı.” (26/2)

“Gözlerini kapayıp düşünmesi kâfiydi.” (28/2)

“Bu odada daha fazla beklemek delilikti.” (30/1)

“Bu تنها ve tanımadığı sokaklarda yolunu bulmak da epeyce güçtü.” (31/1)

“Bir hayatı yalanlarından temizlemek, onu olduğu gibi, sadece kendi hakikati olarak ortaya koymak, güzel şeydi.” (34/2)

“Bunu söylemek biraz yalan olacaktı.” (34/3)

“Bu nutku hazırlamak onu bir nevi rahata kavuşturmuştu.” (36/3)

“Buradan da kaçması lazım geliyordu.” (41/3)

“Buna itiraz etmek gülünçtü.” (42/1)

“Gizli bir tarafta saklanması lâzımdı.” (43/3)

“Fakat bir gece için buna katlanması lazımdı.” (43/3)

2.2. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması

“Bitmez, tükenmez tesadüflerinin garabetiyle **imkânsız görünen böyle bir geceyi yaşamış olmayı kendisine affetmiyor, talihine kızıyor, kendisini hakikaten deli ve zalim bir kudretin elinde esir zannediyordu.**” (31/1)

“Bir an için, **bu korkunç kalabalığı, bu çıldırtıcı tesadüfleri ve onların mantık dışı sürüsünü kendi kafasında bütün ömrünce taşımış olmayı düşündü.**” (42/1)

2.3. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“O da bu müstesna anın kıymetini biliyor ve kendisini diğer insanlar arasına karışmış görmekten saadet duyuyordu.” (11/1)

“Hâlbuki buraya onlarla birleşmeğe, onlar gibi olmağa gelmişti.” (17/1)

“Bununla beraber olduğu yerde durmaktan da korkuyordu.” (44/2)

2.4. İsim-Fiil Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Asıl mesele bu münasebetsiz geceyi bu kadınla beraber bitirmektir.” (27/2)

“Şimdi yapılacak şey bir an evvel eve yetişmektir.” (36/4)

VI. Ünlem Grubu

“Ah bu ikinci Abdullah Efendi, bu üst kat sâkini...” (12/2)

“Yarabbim bu geceyi, bu sinsî ihtiyarı, onun yapışkan kahkahalarını, bir mezardan gelir gibi ölümü beraberinde taşıyan sesini unutmak için ne yapmalı?” (26/1)

“Ah Yarabbim, şimdi ben ne yapacağım? Ne yapacağım, diye kendi kendine soruyor, ovuna ovuna bundan sonra ne yapacağını, nereye gideceğini, nasıl yaşayacağını düşünüyordu.” (33/2)

“Ah mürâi, ah mürâi... Demek böyle ha... Böyle ha... Demek sen beni altadır ve buralarda eğlenirsin ha...” diyerek başını sallıyor, yumruklarını sıkıyordu.” (41/2)

VII. Birleşik İsim Grubu

“Hepimizin seyrederken o kadar güldüğümüz ve eğlendiğimiz Sekizinci veya cinsinden bir piyeste ciddiyetle rol almış bir Kral Oidipus veya Antigone yahut Othello tasavvur edin.” (35/1)

1. Birleşik İsim Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

1.1. Birleşik İsim Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olarak Kullanılması

“Hepimizin seyrederken o kadar güldüğümüz ve eğlendiğimiz Sekizinci veya cinsinden bir piyeste ciddiyetle rol almış bir **Kral Oidipus** veya Antigone yahut Othello tasavvur edin.” (35/1)

VIII. Edat Grubu

1. Yapıları Bakımından Edat Grupları

1.1. “Beraber” ile Kurulan Edat grubu

“**Bunula beraber** küçük lokantada yalnız değildiler.” (11/1)

“İşte şimdi, o kadar ürktüğü ve **bununla beraber** beklediği saat gelip çatmıştı.” (15/2)

“**Bununla beraber** ne rüyalarında ne de bugün tesadüf ettiği rakamlarda böyle bir akıbeti haber veren bir şey yoktu.” (20/2)

“**Bununla beraber** nedense bu yalnızlık hissine rağmen bedbaht değildi.” (21/2)

“Asıl mesele bu münasebetsiz geceyi **bu kadınla beraber** bitirmektir.” (27/2)

“**Bununla beraber** ne olursa olsun bu merasimde bulunacaktı.” (34/1)

“**Bununla beraber** küçük ve memnun kahkahalarla gülüyordu.” (39/4)

“**Bununla beraber** şimdi tam bir rakamın mevcudiyetinden de şüpheleniyordu.” (43/2)

“**Bununla beraber** olduğu yerde durmaktan da korkuyordu.” (44/2)

“**Bununla beraber** o yürüdükçe bu karanlık yavaş yavaş, bir bardaktaki mahlûlün bulunması gibi, acayip bir şekilde, kendi içinden aydınlanıyordu.” (45/3)

“**Kendisiyle beraber** yürüyen âdeta beraberinde taşıdığı zannını doğuran bir aydınlık sayesinde bu odaları iyice görebiliyordu.” (45/3)

1.2. “İle” ile Kurulan Edat Grubu

“Onlar **kendileri ile** çok meşguldüler.” (11/1)

“Salonun ortasında **çok muntazam fasılalarla** önündeki makarna tabağına, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi başka bir mana ve dikkat kazanmışlar.” (14/3)

“Etten ve kemikten alelâde bir kadın yerine, esrarlı bir mevcut, başka bir yıldızın mucizeli bir çocuğu tarafından sevilmiş olmanın istisnaî saadetini şimdi, senelerden sonra kim bilir **nasıl bir kefaretle** ödeyecekti.” (17/1)

“Abdullah Efendi **bütün sarahatıyla** sonraları bunu hatırlamış ve her defasında ilk önceki korku ve şaşkınlık hissini duymuştu.” (18/1)

“**Aynı taze tebessümle** gülmeye başladı.” (19/1)

“Tekrar kadın **bütün hüviyetiyle** kayboldu.” (19/1)

“Sonra **büyük bir irade gayretiyle** bakışlarını o taraftan çekti.” (19/2)

“**Bir kenarına ilişmek arzusuyla** bu yatağa yaklaştı.” (24/2)

“Abdullah başını kaldırdı ve tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin baştan başa kapladığı sefil duvarda tavana yakın asılmış bir zembilin içinden kendisine **istihza ile** istihfafla bakan bir ihtiyar çehresi gördü.” (24/4)

“Arzunun **bu kadar ısrarla** kendisine hâkim olduğunu bilmiyordu.” (26/2)

“Kadın **çok nazlı bir sesle** ona cevap verdi.” (27/1)

1.3. “İçin” ile Kurulan Edat Grubu

“Sonra galiba **alkolü bir mazeret olarak kabul ettikleri için** ehemmiyet vermemeye başladılar.” (11/1)

“**Bir gece için** ne olsa affedilirdi.” (12/1)

“O halde bu eğlence **onun için** iki kattı.” (12/1)

“Ah, onu uyutabilseydi, **bir an için** o sarhoş olsaydı.” (12/2)

“Birdenbire Abdullah, **kendisi için** artık hayatın sırrı kalmadığını görerek korktu.”
(14/5)

“Abdullah **bu aydınlık ve muntazam kadın yüzünde parlayacağı çok muhakkak olan saadet ve hazzı iyice görmek için** ona bütün dikkatiyle bakmağa başladı.”
(18/1)

“**Bu dakikayı hayatından silmek için** o neleri feda etmezdi.” (18/2)

“Sonra **etrafında gördüğü şeylerin vâki olup olmadıklarını bir daha tetkik için** yine o tarafa baktı.” (20/2)

“**Bütün hayatı için** tesadüf ettiği rakamlar üzerinde ameliyeler yaparak hükümler çıkarır, kendi kendine saadetler vaat eder veya felâketler düşünürdü.” (20/3)

“Çocukça fakat mufassal bir ameliye ile bu rakamın esasını teşkil eden adedi bulmuş ve onda **herhangi münasebetsiz bir tesadüfü haber verecek bir şey bulunmadığı için** sevinmişti.” (21/1)

“Sivri ökçelerinin üstünde külhanbeylinin attığı ölçülü, kıvrak adımları, âni ve sert dönüşlerini, şişman kadının **erkeğine yetişmek için** sarf ettiği gayretle beraber, son derecede vazih görüyordu.” (29/2)

“Zaten artık kendisinde **hiçbir şey yapmak için** kuvvet bulamıyordu.” (30/1)

“**Sahibinin ölümü için** ağlayan bir köpek gibi kendi ölümüne ağladı.” (32/2)

“Herkes biliyordu ki o içkiden hoşlanmaz, böyle yerlere pek nadir zamanlarda, **sadece eşi dostu görmek için** giderdi.” (34/2)

“**Bir defa için...** ve bu kadar zaruret karşısında...” (34/3)

“Şu karısını veya çocuğunu **bir hiç için** azarlayan koca veya babanın yüzündeki ifadeye bakın.” (35/1)

“Hangi münkariz ve kanlı Roma, **son günlerini eğlendirmek için** bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut hangi talih Abdullah Efendi'nin karşısına birdenbire bu Sardanapal cümbüşünü çıkartmıştı.” (40/2)

“**Bir an için**, bu korkunç kalabalığı, bu çıldırtıcı tesadüfleri ve onların mantık dışı sürüsünü kendi kafasında bütün ömrünce taşımış olmayı düşündü.” (42/1)

“Fakat sonra meselenin **kendisi için** ehemmiyetini düşünerek bundan vazgeçti.” (43/1)

“Fakat **bir gece için** buna katlanması lazımdı.” (43/3)

“Büyük bir sevinçle sürahiyi yakaladı ve **boşaltacak bir bardak aramak için** etrafına bakındı.” (48/1)

1.4. “Gibi” ile Kurulan Edat Grubu

“Denilebilir ki dört tarafını böyle vaziyetlerde **bir demir kuşak gibi** çeviren ve ona nefes aldırmayan boğucu, dar havalı şahsiyetlerden kurtulmuştu.” (11/1)

“**Bu cins adamlarda zaman zaman olduğu gibi** o da bu müstesna anın kıymetini biliyor ve kendisini diğer insanlar arasına karışmış görmekten saadet duyuyordu.” (11/1)

“Ah, **bir kör gibi** etrafını deneye deneye, dört bir ciheti yoklaya yoklaya yürüme...” (12/1)

“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki makarna tabağına, **bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasulalarla, birdenbire kesilmiş gibi** düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.” (13/1)

“**Kımıldanmaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi**, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri çırılçıplak bir kıfayette ve hazır buluyordu.” (15/1)

“Kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırrın, **ortasından kesilmiş bir meyve gibi** birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden...” (15/2)

“Bir Abdullah Efendi ki alınının ortasında kendisine ruh selâmetini, sükûnetini iade eden tek bir buseyi **parlak ve yakıcı bir yıldız gibi** taşıyordu.” (16/3)

“Bir sisten sıyrılan tek bir ağaç gibi, bu zihin bulanıklığına mevcut olan her şey tek başına aksediyordu.” (16/4)

*“Birdenbire akılları şaşırtacak bir mahlûk tarafından değil, alelâde bir kadın tarafından sevmek düşüncesi, yeni baştan ona **büyük, erişilmez bir saadet gibi** göründü.” (17/4)*

*“Yüzü **bir büyü ile değişmiş gibiydi.**” (18/1)*

*“Ayakkabı ile mantonun sıkı sıkı örttüğü kısım arasındaki mesafede çorap, **havası boşalmış bir balon gibi** biçimini kaybetmiş, pörsümüş, sönmüştü.” (18/1)*

*“Fakat ıstırap ve azabı içinde bu kısa fasıla Abdullah Efendi’ye **bütün bir ebediyet gibi** göründü.” (18/2)*

*“Uzun zaman bir uçurumun kenarında **en tehlikeli adımlarla yürümüş bir adam gibi** başı dönüyordu.” (19/1)*

*“Bir an kendine **gelir gibi** oldu.” (20/2)*

*“Açık kapıdan yalnız bir parçasını gördüğü sokak, ona **erişilmez bir cennet gibi** görünüyordu.” (21/2)*

*“Bu kiri **üzerinden atar gibi** unutmak...” (21/2)*

*“Tıpkı **bir evden bir başka eve eşyayı ve ihtiyatlarımızı nakletmek gibi** bir şey...” (22/2)*

*“Ve Abdullah Efendi yavaş fakat emin ve sabırlı bir çalışma ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte devam ettiği hayaline -kendi tabiriyle- **tıpkı bir evden başka bir eve eşya ve ihtiyatlarımızı nakleder gibi** nakletmeğe başladı.” (22/3)*

*“Uzun boylu, iri yarı, Beyoğlu âlemlerinin bütün sırrına vâkıf hovarda bir arkadaş, onları **istedikleri gibi** eğlendirebileceğini söylüyordu.” (23/2)*

*“Tek bir diş, güldükçe **bir yara gibi** genişleyip büyüyen bu ağzın ortasında sallanıyordu.” (25/2)*

“O kadar ihtiyar ve mecalsizdi ki, âdeta ağızdan çıkar çıkmaz odanın sessizliği içinde çok eski, **elle dokunmağa gelmeyen bir mumya gibi** dağılıyor, bir yığın toz halinde yukarıdan aşağıya serpiliyordu.” (25/3)

“Yarabbim bu geceyi, bu sinsî ihtiyarı, onun yapışkan kahkahalarını, **bir mezardan gelir gibi** ölümü beraberinde taşıyan sesini unutmak için ne yapmalı?” (26/1)

“**Bir deli gibi** kendi kendine sayıklıyordu: Marika, Eleni, Kalyopi, Artemiz...” (26/1)

“**Efsanevî bir kayık gibi**, yaşadığı ânın karanlığına aydınlığı, huzuru ve aşkı taşıyacak olan narin mahlûku tahayyül ederek arkadaşlarını takip etti.” (26/2)

“Bu, **ortadan ayrılmış saçları her iki kaşının üstüne gözlerini örtecek gibi** düşmüş, uzun yüzlü dar alınlı, küt bıyıklı, genç bir adamla yanı başında bir manken ağırlığıyla duran beyaz gelinlik esvaplı şişman bir kadın resmi idi.” (27/1)

“Bu humma içinde kahramanımız, **yaşadığı gecenin kendisi için korkunç bir gece olduğunu, insafsız bir kaderin yanı başında yürüdüğünü ve her aydınlığı, her vuzuhu bir anda karartacak kadar bulanık nefsinin zaman zaman alnına üflediğini unutmuş gibiydi.**” (28/2)

“O güldükçe oynayanların keyfi artıyor, ziller daha şiddetli çalınıyor, karınlar büyük bir maharet ve süratle **bir usta tefzen elinde dönen bir tef gibi** dönüyor, birbirlerine attıkları yan bakışlar daha iğrenç yapışkan oluyordu.” (30/1)

“**Delî gibi** koşuyordu.” (30/2)

“Daha fazlası bütün bunları **uzviyetinin bir tarafına yapışmış gibi** beraberinde taşıdığını hissetmesindeydi.” (30/3)

“Kendi cenazesini taşıyan otomobilin arkasından, hiç yetişmek ümidi olmadan, **bir deli gibi, bir büyük orman yangınından kaçan yaralı bir hayvan gibi** koştu.” (33/1)

“Tıpkı **bir evden öbürüne eşya nakleder gibi.**” (33/3)

“Fakat bu vodvili **bir Sofokles veya Shakespeare tiyatrosu imiş gibi** ciddi ve mustarip yaşadı.” (35/1)

“Vâkıa eski benliğini kaybetmenin azabını, içinde **bir bıçak yarası gibi** yine duyuyordu.” (36/4)

“Bu bembeyaz ve kanlı vücut, yeşilimtırak bir ışığın taşıdığı pencereden **kanlı bir lokma gibi** karanlığın ağzına atılmıştı.” (39/3)

“Şimdi **onu fark etmişler gibi** bütün kalabalık ona bakıyor, onu da davet ederek gülüyorlardı.” (41/2)

“Bu insanı dinlendiren, sinirlere **yumuşak bir yastığa başın gömülmesi gibi** sükûn ve rahat getiren, zamanın akışını tembel bir rüya içinde teker teker sayan, o munis bakışlı, yaz bahçesi kokulu sessizliklerden değildi.” (44/2)

“Hemen hepsi **yüksek bir sanat haline getirilmiş zulüm riya ve yalandan yapılmış gibiydiler.**” (46/2)

“Tıpkı **her günkü Abdullah gibiydi.**” (47/3)

“Ve boğazından bu suyun aydınlık ve serin geçişini, bütün uzviyetine **ağır ve mahmul bir yaz öğlesinin sonunda yağmurun boşanması gibi** tasavvur ediyordu.” (47/3)

“Abdullah bu susuzluğun tesiri altında büzülmüş damarlarını bir nevi **karıştık köklü Tûba ağacı gibi** görüyordu.” (47/3)

“Fakat hasta onu bir türlü bırakmıyor, **bir gölge gibi** peşine takılıyor, **bir azap gibi** yakasına asılıyor ve muttasıl, muttasıl yalvarıyordu.” (48/4)

1.5. “Göre” ile Kurulan Edat Grubu

“Yani **zamanına göre** mütearrız yahut sinik olmağa çalışıyor.” (12/1)

“İçlerinde bulunanlar alışılmış bir yatağın, maddeye istihalesi yarıda kalmış bir-vücuda verdiği o derin hazzı, **Abdullah Efendi’ye göre** büyük ağaçların kendilerini - meselâ şafak veya akşam vakti gibi- istisnâî bir saat içinde idrâk etmelerinden duyabilecekleri saadete benzeyen hazzı tatmaktan, çok uzaktılar.” (37/3)

1.6. “Kadar” ile Kurulan Edat Grubu

“Hakikatte Abdullah Efendi, **ömürlerinin sonuna kadar** kendileri olmaktan kurtulamayan...” (12/2)

“Bunlar isyan ediyor, çağırıyor, taşıdıkları **kedi yavrusu kadar** ayaklar durmadan konuşuyordu.” (14/3)

“Bir insanın **kendi talihini bütün vuzuhuyla görmesi kadar** korkunç ne olabilir?” (15/4)

“Kafası en karanlık düşünce ve tasavvurlarla dolu olduğu halde, küçük bir oda içinde çırpınıp dururken, birdenbire **sanki bir kıyamet kopuyormuş kadar** büyük bir gürültü ile olduğu yerde mihlanıp kaldı.” (15/4)

“Omuzlarına **taşıyamayacağı kadar** ağır bir yük yüklenmiş zannediyor ve bu yüzden meyus oluyordu.” (17/1)

“İşte bu anda olan şeyi Abdullah Efendi **ömrünün sonuna kadar** unutamazdı.” (18/1)

“Arzu ve heyecanın şişirdiği boynu **bir nabız kadar** muntazam atıyordu.” (18/1)

“Daha **çocuk denecek kadar** genç bir yaşta çıplak ve sefil bir evde bütün bir kış gecesini bir ölüyle baş başa geçirmişti.” (19/2)

“Fakat şimdi, gördüklerinin ve imrendiklerinin hiçbiri ona, **demin saadetine imrendiği bu adamın mahkûm olduğu ıstırap kadar** zalim ve acı gelmiyordu.” (19/1)

“Şüphesiz ki bir kadın, güzel bir kadın bütün bunları, hasta kafasının bu manasız vehimlerini kendi çıplak ve anlayışlı, basit fakat **tabiat kadar** düzgün hakikatiyle unutturabilirdi.” (21/2)

“**Odanın kapısına kadar** gitmek, onu açmak, o dar ve tahta merdiveni inmek, tekrar o tulumbalı taşlıktan geçmek...” (30/1)

“Fakat acaba **kaçabilecek kadar** kuvveti var mıydı?” (30/2)

“Ebediyete kadar, ebediyete kadar benimle beraber gelecekler...” diye düşündü.
(31/1)

“Küçücük, ortalıkta kayboluvermiş denecek kadar küçük hayatının etrafında o kadar çok ve manasız şeyler uydurulmuştu ki...” (34/2)

“Abdullah bu rolün farkına varmadan sabaha kadar böylece oynasaydı yine mesut olurdu.” (35/1)

“Buraya kadar olan kısmını pek beğeniyordu.” (36/2)

“Vâkıa bunu şimdiye kadar hiç düşünmemişti.” (42/2)

“Hem ellerinin yetiştği kadar onu göğsünden itiyor hem titrek ağlayışlı bir sesle “İçmeyin, bu sudan içmeyin... diye yalvarıyordu.” (48/2)

1.7. “Sonra” ile Kurulan Edat Grubu

“Erkek bir müddet konuştuğundan sonra birdenbire başını ileriye doğru uzatarak etrafa acele bir bakışla bakmış.” (18/1)

“Neden sonra arkadaşları içkinin kıfayet ettiğine karar verdiler.” (23/2)

“Bunu kararlaştırdıktan sonra nutku terkibe başladı.” (34/3)

“Bundan sonra kısaca hissiyatını anlatacak, merhumun iyi kalbinden, fedakâr ve vefalı oluşundan bahsedecek ve şöyle devam edecekti.” (35/1)

“Abdullah Efendi bundan sonra daha ileride ihtiyar bir papazın, bir ahretliğin parçalanmış vücudunu bir torbaya doldurarak sırladığını, biraz ötede genç bir kadının âşığının kesik başını bir yıldız gibi boşluğa fırlatarak yatağının üzerinde katıla katıla ağladığını, beri tarafta ihtiyar bir cadının son derece uzun, boğum boğum parmaklarıyla genç çocuğun kalbini yerinden kopardığını görüyordu.” (39/4)

“Abdullah Efendi bir müddet düşündükten sonra bunun ilk “iki” olacağına karar vererek biraz sakinleşti.” (42/2)

“Abdullah Efendi uzun uzadıya düşündükten sonra bunu tek başına halledemeyeceğini kestirdi.” (42/2)

1.8. “Doğru” ile Kurulan Edat Grubu

“Bu emniyetle sandalyesinde biraz yana doğru kayarak **kadının ayaklarına doğru** baktı.” (14/2)

“Her şey onda sanki **daha derine daha esaslıya doğru** gidiyor ve bu yüzden günlük manzara ve çehreler zaman zaman değişiyordu.” (16/4)

“Erkek bir müddet konuştuğundan sonra birdenbire başını **ileriye doğru** uzatarak etrafa acele bir bakışla bakmış.” (18/1)

“Son bir gayretle toparlandı, **pencereye doğru** atıldı.” (30/2)

“Ayaklarının ucunda bütün kent kademe kademe dizilmiş evlerle **denize doğru** iniyordu.” (37/1)

“Ölmüş, yaşayan bütün bir kâinat, gece yarısı **su seslerine doğru**, bir çölden koşan hayvan sürüleri gibi orada, kurumuş gırtlığında toplanmış, bir damla suyun serin şifasını bekliyorlardı.” (47/3)

“Hiçbir yere bakmadan ortadaki masanın üstünde **kenarları buğulanmış sürahiye doğru** koştu.” (48/1)

1.9. “Beri” ile Kurulan Edat Grubu

“Abdullah Efendi, **birkaç haftadan beri** onunla baş başa, göz göze yaşıyordu.” (15/4)

“İşte o **geceden beri** kendisinde çok derin bir yerde saklı, esrarlı bir zembereğin harekete geçtiğini duydu.” (16/4)

“Bu kelime ile, **deminden beri** güzelliğine, zarıflığına, hayat iştahına hayran olduğu genç kadın ortadan kaybolmuş, yerinde bir yığın elbise, sadece bir yığın eşya kalmıştı.” (18/1)

“Abdullah’ta **tâ çocukluğundan beri** bu rakam hastalığı vardı.” (20/3)

“Birdenbire Abdullah Efendi bunun **gecenin başından beri** böyle olduğunu ve hiç kimseye rast gelmediğini hatırladı.” (31/2)

“**İkinci evden kaçtığı andan beri** görmediği arkadaşları da buradaydılar.” (41/1)

“Çok yorgundu ve **deminden beri** duymadığı bir susuzluk içinde kavruluyordu.”
(47/2)

1.10. “Başka” ile Kurulan Edat Grubu

“Abdullah’ı dünyada **Abdullah’tan başka** kim anlayabilirdi.” (34/2)

“Pekâlâ göz yumabileceği bir hiçin üzerinde **ısrar etmekten başka** bir şey değil.”
(35/1)

“Ve bu çok canlı, bir yara kadar ürperişlerle dolu sıcak, âdeta kan renginde homurtuya, şeytanî bir orkestrayı andıran garip ve mâdeni bir ses, **eşyanın şikâyetinden başka** bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

1.11. “Rağmen” ile Kurulan Edat Grubu

“Abdullah Efendi **bütün şaşkınlığına rağmen** gözlerini ondan ayırmıyor, dikkatle bu acayip oyunun tekrarlanmasını bekliyordu.” (19/1)

“Bununla beraber nedense **bu yalnızlık hissine rağmen** bedbaht değildi.” (21/2)

1.12. “Diye” ile Kurulan Edat Grubu

“**Ne oluyor**” diye başını kaldırdığı zaman tavanın tepesinden uçmuş olduğunu ve yıldızların elle tutulacakmış gibi yakından odasına sarktıklarını gördü.” (16/1)

“Hayreti içinde **‘korkunç, korkunç!’** diye haykırdı.” (18/2)

“**Hep de bu işler bana tesadüf eder**” diye talihinden şikâyet etti.” (19/2)

“**Ne diye** bu gece bu adamların sözüne uymuş, bu mânasız yere gelmişti?” (20/1)

“Birdenbire **‘bir kadın olsa’** diye düşündü.” (21/2)

“**Hayır, diye** cevap verdi.” (26/1)

“**Çocuğu başka yerde yatırmak kabil değil mi?**” diye sordu.” (27/1)

“Abdullah ilk önce buna inanmak istemedi, elleriyle gözlerini oğuşturarak tekrar bakıyor, **‘Artık bu kadarı olmaz.’** diye söyleniyordu.” (29/1)

“Fakat bu kendisine pek mühim görünmedi: **‘Zaten yollarımız ayrılmıştı!’** diye düşündü.” (31/1)

“Güneş, Yarabim güneş! diye bağırdı.” (31/2)

“İşte birkaç adım kaldı, diye kendi kendine söylendi.” (31/3)

*“Küçük bir horoz bir kavanozun içinden çatlak sesiyle öterek kanatlarını şakırdattıyor ve arada bir **“Gelsene Abdullah, Abdullah çık gel”** diye onu çağırıyordu.” (41/2)*

*“Hem ellerinin yetiştiği kadar onu göğsünden itiyor hem titrek ağlayışlı bir sesle **“İçmeyin, bu sudan içmeyin, diye** yalvarıyordu.” (48/2)*

*“**Ne diye** karşımıza çıktınız, **ne diye** bunu içmek istediniz?” (49/2)*

1.13. “Evvel” ile Kurulan Edat Grubu

*“Abdullah Efendi **kapıdan çıkmadan evvel** oturduğu sandalye baktı.” (23/2)*

*“Fakat anlaşılmaz bir mucize ile Abdullah **kendisine ulaşmadan evvel** daha yarı yolda bir ölüm tozu haline gelen bu sesin söylediği şeyleri işitiyor ve anlıyordu.” (25/3)*

*“Bütün hâlimden, **bundan yirmi otuz sene evvel** İstanbul’da sık sık görülen külhanbeylerinden -belki de bir latarnacı- olduğu anlaşılıyordu.” (27/1)*

*“Sonra kim bilir kara haberi **kendinden evvel** oraya varacak mıydı?” (33/4)*

*“Fakat her defasında içinde **vaktinden evvel** uyanan bir taraf onu bu eşiği atlamaktan içeriye geçmekten men etti.” (36/1)*

*“Abdullah Efendi, **buradan uzaklaşmadan evvel** en yükseği kendi hizasına kadar çıkan ve sonra kat kat ayaklarının ucunda, tâ aşağıdaki deniz parçasının kenarında bir yığın gölge halinde kaybolmak için derinleşen evlere bir kere daha baktı ve gördüğü şeye şaştı.” (37/2)*

1.14. “Üzere” ile Kurulan Edat Grubu

*“Bu acayip düşüncenin verdiği marazî hazzın içinde **bu sefaletin teferruatını derin derin tatmağa koyulmak üzere** idi ki, çok ihtiyar, paslı bir sesin kendisinden su istediğini işitti.” (24/2)*

“Yuvarlanmak üzere olduğu uçurumun kenarında tuttuğu son çalı veya sivri taş parçasının da ağırlaşan parmaklarının arasından kaymakta olduğunu hisseden bir kazazedenin ümitsizliğiyle etrafına bakındı.” (38/3)

1.15. “Karşı” ile Kurulan Edat Grubu

“Büyüğe ve istinaiye karşı duyduğu aşk, onun zâhiren ve çok sâkin görünen hayatını zehirledi.” (35/1)

“Fakat o hepsine karşı kayıtsızdı.” (45/3)

1.16. “İbaret” ile Kurulan Edat Grubu

“Onun içindir ki bütün hayatı yarım kalmış jestlerden, tamamîyetini bulmamış hareket başlangıçlarından ibaret kaldı.” (35/1)

2. Edat Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Edat Grubunun Sıfat Tamlamasında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Bunlar isyan ediyor, çağırıyor, taşıdıkları kedi yavrusu kadar ayaklar durmadan konuşuyordu.” (14/3)

*“Arzu ve heyecanın şişirdiği boynu **bir nabız kadar** muntazam atıyordu.” (18/1)*

*“Çünkü ölüm düşüncesinin kendisi bile **buna benzer** bir kâbus, herhangi bir değişme, bir hareket, bir arıza fikrinden bu kadar uzak hayatı bir çırpıda ilga ediveren böyle bir boşluk hayalini doğuramazdı.” (44/3)*

3. Cümledeki Görevi Yönünden Edat Grubu

3.1. Edat Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

*“Abdullah Efendi, **birkaç haftadan beri** onunla baş başa, göz göze yaşıyordu.” (15/4)*

*“Bir Abdullah Efendi ki alnının ortasında kendisine ruh selâmetini, sükûnetini iade eden tek bir buseyi **parlak ve yakıcı bir yıldız gibi** taşıyordu.” (16/3)*

*“Her şey onda sanki **daha derine daha esaslıya doğru** gidiyor ve bu yüzden günlük manzara ve çeşreler zaman zaman değişiyordu.” (16/4)*

“Bir sisten sıyrılan tek bir ağaç gibi, bu zihin bulanıklığına mevcut olan her şey tek başına aksediyordu.” (16/4)

“Aynı taze tebessümle gülmeye başladı.” (19/1)

“Sonra büyük bir irade gayretiyle bakışlarını o taraftan çekti.” (19/2)

“Abdullah'ta tâ çocukluğundan beri bu rakam hastalığı vardı.” (20/3)

“Açık kapıdan yalnız bir parçasını gördüğü sokak, ona erişilmez bir cennet gibi görünüyordu.” (21/2)

“Kolları acayip bir iştahla gerindi.” (21/2)

“Abdullah Efendi kapıdan çıkmadan evvel oturduğu sandalye baktı.” (23/2)

“Bir kenarına ilişmek arzusuyla bu yatağa yaklaştı.” (24/2)

“Son bir gayretle toparlandı, pencereye doğru atıldı.” (30/2)

“Deli gibi koşuyordu.” (30/2)

“Bunu kararlaştırdıktan sonra nutku terkibe başladı.” (34/3)

3.2. Edat Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Yüzü bir büyü ile değişmiş gibiydi.” (18/1)

“Hemen hepsi yüksek bir sanat haline getirilmiş zulüm riya ve yalandan yapılmış gibiydiler.” (46/2)

“Tıpkı her günkü Abdullah gibiydi.” (47/3)

IX. Unvan Grubu

*“Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan **Abdullah Efendi**'ye gelince o, gecenin gidişinden pek memnundu.” (11/1)*

*“Ah bu ikinci **Abdullah Efendi**, bu üst kat sâkini...” (12/2)*

*“Zavallı **Abdullah Efendi**, bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.” (12/2)*

*“Alnından ölüm terleri fışkıran **Abdullah Efendi** olduğu yere çöktü.” (32/2)*

“Ve her türlü gayretin beyhude olduğunu anlayan **Abdullah Efendi** eskisi gibi ıssız bir sokakta tek başına kaldı.” (33/1)

“Hangi münkariz ve kanlı Roma, son günlerini eğlendirmek için bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut hangi talih **Abdullah Efendi**’nin karşısına birdenbire bu **Sardanapal cümbüşünü** çıkartmıştı.” (40/2)

“Bu mülâhazaların içinden tükettiği, her türlü adedî tamamıyet ümitlerini yıkıp mahvettiği **Abdullah Efendi**, birdenbire kendisini son derece küçülmüş, daha doğrusu ufalanmış ve dağılmış buldu.” (43/2)

“Ona öyle geldi ki bu kendisi, yani **Abdullah Efendi** idi.” (49/3)

1. Unvan Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

1.1. Unvan Grubunun Sıfat Tamlamalarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan **Abdullah Efendi**’ye gelince o, gecenin gidişinden pek memnundu.” (11/1)

“Zavallı **Abdullah Efendi**, bu sessiz seyircinin bakışları altında hayatının her lezzetinin birdenbire zehir kesildiğini bütün ömrünce görecekti.” (12/2)

“Ertesi sabah odasından yıldız parıltılarının ezdiği, yamyassı ettiği bir **Abdullah Efendi**, güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakkî eden, kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir **Abdullah Efendi** çıktı.” (16/3)

“Alnından ölüm terleri fişkırان **Abdullah Efendi** olduğu yere çöktü.” (32/2)

“Ve her türlü gayretin beyhude olduğunu anlayan **Abdullah Efendi** eskisi gibi ıssız bir sokakta tek başına kaldı.” (33/1)

“Bu mülâhazaların içinden tükettiği, her türlü adedî tamamıyet ümitlerini yıkıp mahvettiği **Abdullah Efendi**, birdenbire kendisini son derece küçülmüş, daha doğrusu ufalanmış ve dağılmış buldu.” (43/2)

“Zavallı Abdullah Efendi, onları bir vakitler ne kadar ciddiye almışlardı.” (46/2)

1.2. Unvan Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“İçlerinde bulunanlar alışılmış bir yatağın, maddeye istihalesi yarıda kalmış bir vücuda verdiği o derin hazzı, Abdullah Efendi’ye göre büyük ağaçların kendilerini - meselâ şafak veya akşam vakti gibi- istisnâ bir saat içinde idrâk etmelerinden duyabilecekleri saadete benzeyen hazzı tatmaktan, çok uzaktılar.” (37/3)

1.3. Unvan Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması

“Hangi münkariz ve kanlı Roma, son günlerini eğlendirmek için bu sarhoş tenlerin ziyafetini hazırlamış yahut hangi talih Abdullah Efendi’nin karşısına birdenbire bu Sardanapal cümbüşünü çıkartmıştı.” (40/2)

2. Cümledeki Görevi Yönünden Unvan Grubu

2.1. Unvan Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Ona öyle geldi ki bu kendisi, yani Abdullah Efendi idi.” (49/3)

X. Birleşik Fiil Grubu

1. Yapıları Bakımından Birleşik Fiiller

1.1. Bir İsimle Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller

1.1.1. Yardımcı Fiili “-et-” Olan Birleşik Fiiller

“İlk önce biraz hayretle seyrettiler.” (11/1)

“Sonra galiba alkolü bir mazeret olarak kabul ettikleri için ehemmiyet vermemeye başladılar.” (11/1)

“Hatta ufak ve çok hesaplı tecrübeler halinde arkadaşlarını taklit ediyor.” (12/1)

“Yani zamanına göre mütearrız yahut sinik olmağa çalışıyor, nükte yapıyor, hicvediyor.” (12/1)

“Bir gece için ne olsa affedilirdi.” (12/1)

*“Bu geceyi **israf edilmiş bir zaman gibi addedecek ve kendisini küçük bulacaktı.**”*
(12/1)

*“Tıpkı alt katta geçen bütün şeyleri merakla takip eden bir üst kat kiracısı gibi köşesinde gizli, mütecessis, gayrimemnun ve zalim ikinci bir şahsın mevcudiyetini, onun zehirli tebessümünü, inkâr ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye **davet edişini duyan insanlardan biriydi.**”* (12/2)

*“Abdullah Efendi bir müddet onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki makarna tabağına, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasılalarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını **seyretti.**”*
(13/1)

*“Filhakika o mütevazı hatta biraz utangaç terbiyesi ve heyecanı ile aşığını sessizce dinleyen iki ayak göreceğini **ümit etmişti.**”* (14/3)

*“Bunlar **isyan ediyor, çağırıyor, taşıdıkları kedi yavrusu kadar ayaklar durmadan konuşuyordu.**”* (14/3)

*“Evet, odasında yapayalnız, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birdenbire tepesinde apartmanın uçtuğu ve odasına yıldızların dolduğu o büyük geceden beri Abdullah, mâverâ ile arasında hiç de **temenni etmediği** şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını **hissetmişti.**”* (15/3)

*“Abdullah, bir kez kapısını çalmamış, semtine uğramamış olan bu güzel mahlûkun böyle uçan bir çatıdan ve bir yıldız kasırgası içinde odasına tavandan girmesine hiç de **hayret etmedi.**”* (16/1)

*“Bir sisten sıyrılan tek bir ağaç gibi, bu zihin bulanıklığına mevcut olan her şey tek başına **aksediyordu.**”* (16/4)

*“Hayatın bütünlüğünü ve basitliğini **kaybetmişti.**”* (17/1)

*“Omuzlarına taşıyamayacağı kadar ağır bir yük yüklenmiş **zannediyor** ve bu yüzden meyus oluyordu.”* (17/1)

“Belki de büsbütün çıldıracağım!.. büsbütün, diyerek ürperdi ve sonra saklayamadığı bir telaşla yanındakilerin bunu **fark edip etmediklerini** anlamak için dört tarafına bakındı.” (17/2)

“Kadın dişlerinin güzelliğini gösteren ve dudaklarının genişleyen çizgileriyle âdeta yüzün alt kısmını alan bir tebessümle gülmekte **devam ediyordu.**” (18/1)

“Ayakkabı ile mantonun sıkı sıkı örttüğü kısım arasındaki mesafede çorap, havası boşalmış bir balon gibi biçimini **kaybetmiş, pörsümüş, sönmüştü.**” (18/1)

“Ve bu hâl böyle dört beş saniye, belki de bütün bir dakika **devam etti.**” (18/2)

“Bu dakikayı hayatından silmek için o neleri **feda etmezdi.**” (18/2)

“Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence; sevdiği kadını her an yeni baştan kendi arzusunun ateşiyle ve ilk kimıldanışta bir yığın kül olmak için, yaratmağa mecbur olan bu zavallının azabıyla **kıyas edilemezdi.**” (19/2)

“Gayriihtiyari, kadîm efsanenin bütün bir ebediyet boyunca, hep aynı kızgın kaya parçasını dik bir yokuşa ite kaka sürüp taşımağa **mahkûm ettiği** kahramanı düşündü.” (19/2)

“Ve insan talihinin zalim imkânları karşısında ürpere ürpere bu manzarayı üst üste birkaç defa daha **seyretti.**” (19/2)

“Hep de bu işler bana tesadüf eder” diye talihinden **şikâyet etti.**” (19/2)

“En garip tarafı da yavaş yavaş gördüğü şeylere alışması, onları tabî **telakkî etmesi** idi.” (19/3)

“Bütün bunları can sıkıntısından kendisi **icat etmişti.**” (20/1)

“Beyaz örtülü masalarla siyah hezaran iskemleleri, bomboş ve her gün binlerce defa **seyrettiğimiz** o alışık çehreleriyle görünce âdeta sevindi.” (20/1)

“Bununla beraber ne rüyalarında ne de bugün **tesadüf ettiği** rakamlarda böyle bir akıbeti haber veren bir şey yoktu.” (20/2)

“Bütün hayatı için **tesadüf ettiği** rakamlar üzerinde ameliyeler yaparak hükümler çıkarır, kendi kendine saadetler vaat eder veya felâketler düşünürdü.” (20/3)

“Çocukça fakat mufassal bir ameliye ile bu rakamın esasını **teşkil eden adedi bulmuş** ve onda herhangi münasebetsiz bir tesadüfî haber verecek bir şey bulunmadığı için sevinmişti.” (21/1)

“Başka bir zaman olsa onunla **iktifa edebilirdi.**” (21/1)

“Bu anda kendisini her şeyi anlar ve her şeyle anlaşabilir **zannediyordu.**” (21/3)

“Bütün etrafıyla kendi arasında imkânsız denebilecek derecede kuvvetli bir münasebet **teşekkül etmişti.**” (21/3)

“Abdullah onları her tekrarlayışında kendisini değişmiş, külçeleşmiş, çok paslı bir makine haline gelmiş **zannediyordu.**” (22/2)

“Tıpkı bir evden bir başka eve eşyayı ve ihtiyatlarımızı **nakletmek** gibi bir şey...” (22/2)

“Oh, kâinatı yepyeni bir cihazla **idrâk etmek** saadeti...” (22/2)

“Ve Abdullah Efendi yavaş fakat emin ve sabırlı bir çalışma ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte devam ettiği hayaline -kendi tabiriyle- tıpkı bir evden başka bir eve eşya ve ihtiyatlarımızı nakleder gibi **nakletmeğe** başladı.” (22/3)

“Neden sonra arkadaşları içkinin **kıfayet ettiği**ne karar verdiler.” (23/2)

“Ömrünün bu saatine **arkadaşlık edecek** kadın hakikaten başka türlü olmalıydı.” (23/3)

“Daha fazlasına **tahammül edemeyen** Abdullah elleriyle yüzünü kapatıp kaçmak istedi.” (25/2)

“Efsanevî bir kayık gibi, yaşadığı ânın karanlığına aydınlığı, huzuru ve aşkı taşıyacak olan narin mahlûku **tahayyül ederek** arkadaşlarını **takip etti.**” (26/2)

“Bu ne çocukların dinlediği masalarda şamdanların ışığından fırlayan aşifte çengilerin raksı, ne de kitaplarda okuduğu ve esrarlı resimlerde seyrettiği iskeletlerin çılgın ve zalim hayatla alay ederek ölümün zaferini **terennüm eden** oyununa benziyordu.” (29/1)

“Abdullah büzüldüğü köşeden dizleri birbirine çarpa çarpa onu **seyrediyordu.**” (29/2)

“Sivri ökçelerinin üstünde külhanbeylinin attığı ölçülü, kıvrak adımları, âni ve sert dönüşlerini, şişman kadının erkeğine yetişmek için **sarf ettiği** gayretle beraber, son derecede vazih görüyordu.” (29/2)

“Abdullah şaşkınlığın ve korkunun son haddinde bu acayip manzarayı uzun bir müddet **seyretti.**” (30/1)

“Fakat birdenbire erkeğin göz süzüşleri ile karşı karşıya gelince daha fazla **tahammül edemeyeceğini** anladı.” (30/1)

“Yavaş yavaş bacaklarının çözüldüğünü **hissetti.**” (30/1)

“Kendisini **tahammül edilemeyecek** kadar bedbaht **hissetti.**” (31/1)

“Bitmez, tükenmez tesadüflerinin garabetiyle imkânsız görünen böyle bir geceyi yaşamış olmayı kendisine **affetmiyor**, talihine kızıyor, kendisini hakikaten deli ve zalim bir kudretin elinde esir **zannediyordu.**” (31/1)

“Sessiz bütünlüğünde gece bir talih kat’iyetiyle **devam ediyordu.**” (31/2)

“Acaba neresi yanıyor” diye **merak etti** ve birdenbire büyük, tamiri kabil olmayan bir felâket ihtimaliyle titredi, oraya, kalabalığa doğru koşmaya başladı.” (31/3)

“Bu, kalabalık bir seyirci kafilesinin önünde nöbet bekleyen ve kimsenin yangın yerine fazla yaklaşmasına **müsaade etmeyen** polis neferiydi.” (32/1)

“Fakat polis neferi onu itelemekte **devam etti.**” (32/1)

“Artık hiçbir şey onu **teselli edemezdi.**” (32/2)

“Sırf kendi zekâsıyla ve istisnaî ruh kabiliyetiyle **tedarik ettiği** başka bir varlıkla yaşıyordu.” (33/2)

“O benim birinci varlığım, asıl hayatımı ve ruhumu başka bir yere **nakletmiştim.**” (33/3)

“Bundan sonra kısaca hissiyatını anlatacak, merhumun iyi kalbinden, fedakâr ve vefalı oluşundan bahsedecek ve şöyle **devam edecekti.**” (35/1)

“Hepimizin seyrederken o kadar güldüğümüz ve eğlendiğimiz Sekizinci veya cinsinden bir piyeste ciddiyetle rol almış bir Kral Oidipus veya Antigone yahut Othello **tasavvur edin.**” (35/1)

“Büyüklik arzusunu, **tatmin** edilmemiş azamet duygularını bir yığın küçük şeylerle doyuran ve bu yüzden mesut olanlara hayatta ne kadar çok **tesadüf** ederiz.” (35/1)

“Pekâlâ göz yumabileceği bir hiçin üzerinde **ısrar** etmekten başka bir şey değil.” (35/1)

“Bütün hayat bu cins beyhude **sarf**edilen büyüklik hisleriyle dolu...” (35/1)

“Fakat her defasında içinde vaktinden evvel uyanan bir taraf onu bu eşiği atlamaktan içeriye geçmekten **men etti.**” (36/1)

“O bütün ömründe bir küçük tereddüt ve şuur jestinin olduğu yerde dönmeğe **mahkûm** ettiği bir bostan dolabı oldu.” (36/1)

“Acaba Cervantes’ten ve Don Kişot’tan **bahsetmeli** miydi?” (36/2)

“Zihninin bir nokta üstünde **sarf**ettiği hummalı gayret, âdeta onu **teselli** etmişti.” (36/4)

“Abdullah Efendi gecenin sükûneti içinde bu manzarayı doya doya **seyretti.**” (37/2)

“Uykunun dinlendirici sularına gömülmüş **zannettiği** bu evlerin hepsi aydınlıktı.” (37/3)

“Hayır, bu evlerde Abdullah Efendinin **tahayyül** ettiği sükûnetten eser yoktu.” (37/3)

“Abdullah Efendi bunun böyle olmasına çok **hayret etti.**” (38/1)

“Abdullah Efendi, uykusunun içinde kendisini ölesiye **tazip eden** bir kâbuslu rüyadan uyanmak için gayret **sarf**eden bir adam gibi silkinip kaçmak istedi.” (39/2)

“Abdullah Efendi bu acayip gülüşün kendi teninde zalim bir yara gibi gittikçe kanadığını **hissedi**yordu.” (39/4)

“Ve bu insanlık vücut ve uzvî çizgilerin hiçbiri değişmeden bir tahavvüle uğramış, içten ve kadîm bir kadere tâbi olarak sanki **tashih** edilmişti.” (40/1)

“Ve Abdullah Efendi yeni **peyda** ettiği bir mantıkla bu değişmeyi tabii buluyor, bunun hakikatte böyle olması lâzım geldiğini düşünüyor, bununla beraber bu gördüğü şeylerin çılgın ve imkânsız hakikatinden korkuyordu.” (40/1)

“Bütün bu boyunları taşıyan boyunlarda bir kalınlaşma, kendi kendisini görülmemiş bir şekilde hodbin ve tatmini **gaye edinmiş** bir idrâk vardı.” (40/2)

“Bu değişikliği etraftaki hayvanlar bile **hissetmiş** olacaktı ki, kimi bir tarafa sinmiş, şaşkın gözleriyle cehennemî bir alevın aydınlattığı bu karınlara bakıyor, kimisi de acı acı haykırıyordu.” (40/2)

“Sanki bir şeytan, kötü bir ruh; bütün eşyayı, bütün mevcutları hep birden **zaptetmiş**, onların ağızlarıyla gülüyor, onların uzuvlarıyla doymak bilmeyen iştahını **tatmin** ediyordu.” (40/2)

“Abdullah Efendi bu kalabalık arasında biraz evvel ölümüne ağladığı, nutuklar hazırladığı birinci varlığının da yanmış uzuvlarını sarsıla topallaya sürükleyerek, **hengâmeye iştirâk** ettiğini gördü.” (41/1)

“Şimdi **onu fark** etmişler gibi bütün kalabalık ona bakıyor, onu da **davet** ederek gülüyorlardı.” (41/2)

“Bu bir doludizgin büyü gecesinin, hayvanî insiyakı doludizgin serbest bırakan, eşyayı arzusunun cehenneminde birleştiren bir gecenin sesiydi ve bu ses dalga dalga kıpkızıl bir şerit gibi uzanıyor, alev halkaları içinde **tesadüf** ettiği her şeyi ölesiye **hapsediyordu**.” (41/2)

“Bu kadar çirkin ve galiz bir dünya ancak bozulmuş bir düşüncede **idrâk** edebilirdi.” (42/1)

“Şimdi bizzat bu kesrin kıymetini **tâyin etmek** lâzımdı.” (42/2)

“Ve yavaş yavaş **hissedi**yordu ki bizzat kendisinin tamam bir rakam olarak kalması da buna bağlıdır.” (43/1)

“Her rakam **taksim** edilebilir!” (43/2)

“Bunu **idrâk** etmekten o kadar zavallı ve biçare idi ki artık burada, herkesin gözü önünde bulunan bu meydanda kalıp bekleyemezdi.” (43/2)

“Yavaş ve ihtiyatlı adımlarla hiçbirini düşürmemeye **dikkat ederek** yürüyordu.” (43/3)

“Fakat talih kendisine hiç **yardım etmiyor**, ikide bir sendeleyerek düşüyor ve sonra karanlıkta uzun uzadıya dağılan kesirlerini arıyor, çamur ve tozlardan siliyordu.” (43/3)

“Fakat oraya gelince, mıknatısla çekilmiş bir yığın demir tozu gibi bütün kesirlerinin içeriye girdiğini ve orada tekrar toplandığını **hissetti**.” (43/4)

“Çünkü ölüm düşüncesinin kendisi bile buna benzer bir kâbus, herhangi bir değişme, bir hareket, bir arıza fikrinden bu kadar uzak hayatı bir çırpıda **ilga ediveren** böyle bir boşluk hayalini doğuramazdı.” (44/3)

“Kimini kendi etinde, kendi kanında **tecrübe etmişti**. Kimisini **tahmin ediyordu**.” (46/3)

“Fakat bu acayip gecede, bu ıssız evde o kadar mutlak bir boşluktan sonra, zembereği kırılmış eski bir saat gibi, bu aynaların bu kadar çıplak ve zalim hakikati birbirini ardınca ortaya atmasına **tahammül edemiyordu**.” (46/3)

“Ve boğazından bu suyun aydınlık ve serin geçişini, bütün uzviyetine ağır ve mahmul bir yaz öğlesinin sonunda yağmurun boşanması gibi **tasavvur ediyordu**.” (47/3)

“Böyle, işte bu sürahide onu **seyrederim...** Siz de **seyredin**, rengine bakın...” (48/2)

“Abdullah Efendi onu **teskin etmek için** yaklaştığı sırada billûr sürahiyi büyük, ürpertici bir cam şakırtısı içinde geniş bir pencereden aşağıya fırlattı.” (49/3)

1.1.2. Yardımcı Fİlî “ol-” Olan Birleşik Fİller

“Ah, onu uyutabilseydi, bir an için o **sarhoş olsaydı**.” (12/2)

“O andan itibaren gecenin bütün füsunu **kayboldu**.” (14/2)

“Sevgilisi ona -belki de aylarca süren ıstıraplarının mükâfatı olarak- kendi cevherinde görünmeğe **razı olmuştu**.” (16/2)

“Yavaş yavaş bütün hayatın kendisi için çehresini değiştirmesini beklemekten, talihine **razı olmaktan başka ne yapabilirdi?**” (17/2)

“Siyah mantonun, kırmızı bluzun ve tüllü şapkanın çevrelediği baş ortadan **kayboldu.**” (18/1)

“Bu kelime ile, deminden beri güzelliğine, zarıflığına, hayat iştahına **hayran olduğu** genç kadın ortadan **kaybolmuş**, yerinde bir yığın elbise, sadece bir yığın eşya kalmıştı.” (18/1)

“Filhakika birkaç dakika sonra aynı hâdiseye tekrar **şahit oldu.**” (19/1)

“Tekrar kadın bütün hüviyetiyle **kayboldu.**” (19/1)

“Fakat şimdi, gördüklerinin ve imrendiklerinin hiçbiri ona, demin saadetine imrendiği bu adamın **mahkûm olduğu** ıstırap kadar zalim ve acı gelmiyordu.” (19/1)

“Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence; sevdiği kadını her an yeni baştan kendi arzusunun ateşiyle ve ilk kımıldanışta bir yığın kül olmak için, yaratmağa **mecbur olan** bu zavallının azabıyla kıyas edilemezdi.” (19/2)

“Arzunun bu kadar ısrarla kendisine **hâkim olduğunu** bilmiyordu.” (26/2)

“Arzunun bütün uzviyetinde bir iksir gibi dolaştığı Abdullah Efendi, mâsumun orada olmasına istemeye istemeye **razı oldu.**” (27/2)

“Kızların eline geçerse **mahvolduğum** gündür.” (28/2)

“Erkeğin sağ eli ikide bir boğazına doğru yükseliyor, yerinden fırlamak, bir taraflara gitmek ve belki de **kaybolmak** isteyen gırtlak kemiğini eski yerine yerleştiriyor, sonra tekrar zillerini şıkırdatıyordu.” (29/3)

“Acaba neresi yanıyor” diye merak etti ve birdenbire büyük, tamiri **kabil olmayan** bir felâket ihtimaliyle titredi, oraya, kalabalığa doğru koşmaya başladı.” (31/3)

“Onu nasıl oraya bırakıp gitmeye **razı olmuştu.**” (32/2)

“Nihayet araba bir köşeyi saparak gözden **kayboldu.**” (33/1)

“Abdullah bu rolün farkına varmadan sabaha kadar böylece oynasaydı yine **mesut olurdu.**” (35/1)

“Artık insan denen şey **kaybolmuş**, yerini birbirine kenetlenmiş, birbirine geçmiş mütesaviyen sarhoş uzuvların sar’ası almıştı.” (40/2)

“Birtakım insanlar, ömrünün macerasında oynadıkları rolün hakikî yüzüyle bu aynalarda görünüyorlar, sonra tekrar **kayboluyorlardı.**” (46/2)

“Abdullah Efendi, bu sudan içmemeğe çoktan **razı olmuştu.**” (48/4)

1.1.3. Yardımcı Fiili “bulun-” Olan Birleşik Fiiller

“Aşağı yukarı ömrümün her anına en yakın noktasından **şahit olmuş bulunuyorum.**” (34/4)

1.2. “Sıfat Fiil + ol- Yardımcı Fiili” Biçiminde Oluşturulan Birleşik Fiiller

“Biraz evvel lokantaya gelirken beraberinde taşıdığı ruh haletinden **ayrılmış olmanın hazzı içinde konuşuyor.**” (11/1)

“Ne oluyor” diye başını kaldırdığı zaman tavanın tepesinden **uçmuş olduğunu** ve yıldızların elle tutulacakmış gibi yakından odasına sarktıklarını gördü.” (16/1)

“Abdullah, bir kez kapısını çalmamış, semtine **uğramamış olan** bu güzel mahlûkun böyle uçan bir çatıdan ve bir yıldız kasırgası içinde odasına tavandan girmesine hiç de hayret etmedi.” (16/1)

“Zaten bu güzel ve asîl mahlûkun kendisiyle aynı hamurdan **yoğrulmuş olmasına** hiçbir zaman inanmamış, onun çok yüksek, büsbütün başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima ihtimal vermişti.” (16/1)

“Etten ve kemikten alelâde bir kadın yerine, esrarlı bir mevcut, başka bir yıldızın mucizeli bir çocuğu tarafından **sevilmiş olmanın** istisnaî saadetini şimdi, senelerden sonra kim bilir nasıl bir kefaretle ödeyecekti.” (17/1)

“Erkek bu acayip istihaleye **alınmış olacak** ki, hiç telâş göstermeden elini geriye çekti ve tekrar uzak bir mırıltıyı andıran sesiyle konuşmağa başladı.” (18/3)

“Ve o konuştuğu sandalyede **yığılmış kalmış olan** manto, elbiseler, çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine kuvvetli ve muntazam bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (18/3)

“Hangi tulsım, hangi imkânsız kudret, ona bugünü unutturabilir, ruhunu yarına bu gecenin korkunç tecrübesinden **temizlenmiş olarak** çıkarabilirdi.” (25/1)

“Efsanevî bir kayık gibi, yaşadığı ânın karanlığına aydınlığı, huzuru ve aşkı taşıyacak olan narin mahlûku tahayyül ederek arkadaşlarını takip etti.” (26/2)

“Bütün bunları düşünürken, o sefil odada bile arzunun kendisini **bırakmamış** olduğunu, biraz da hayretle hatırlıyordu.” (26/2)

“Abdullah bunlardan yalnız bir tanesine, üzerinde sırma işlemeli tozlu bir peşkir **gerilmiş olanına** baktı.” (27/1)

“Yavaş yavaş ona, bu tenhaliğin sebebi kendisi olduğu, kendisi için bu sokakların **boşaltılmış olduğu** zannı geliyordu.” (31/2)

“Ve eski şiddeti **azalmış olan** alevlerin arasından kollarında bir insan vücudunu taşıyarak çıkan itfaiye neferine doğru atıldı.” (32/3)

1.3. Tasvir Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller

1.3.1. Yardımcı Fiili “Başla-” Olan Birleşik Fiiller

“Sonra galiba alkolü bir mazeret olarak kabul ettikleri için ehemmiyet **vermemeye başladılar.**” (11/1)

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde **sızmaya başlamasında**, hüviyetindeki nüfuzlu ve sert tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Bütün bunları düşünürken nasıl oldu da lokantada bulunan diğer müşterilere **bakmağa başladı.**” (13/1)

“Abdullah bu aydınlık ve muntazam kadın yüzünde parlayacağı çok muhakkak olan saadet ve hazzı iyice görmek için ona bütün dikkatiyle **bakmağa başladı.**” (18/1)

“Erkek bu acayip istihaleye alınmış olacak ki, hiç telâş göstermeden elini geriye çekti ve tekrar uzak bir mırıltıyı andıran sesiyle **konusmağa başladı.**” (18/3)

“Yavaş yavaş bu gecenin garip talihini **sezmeğe başlamış.**” (20/2)

“Henüz yeni **görmeğe başladığı** ikinci varlığı ile bu üç adım ileride dikilen ve hareketlerini taklit eden gölge ile, ve onun içinde düşünmek istedi.” (22/2)

“Hele ihsaslar bir kere orada **işlemeğe başlasınlar**, o zaman düşünce de gelir, diyordu.” (22/2)

“Ve Abdullah Efendi yavaş fakat emin ve sabırlı bir çalışma ile kendini, daima üç adım ötesinde görmekte devam ettiği hayaline -kendi tabiriyle- tıpkı bir evden başka bir eve eşya ve itiyatlarımızı nakleder gibi **nakletmeğe başladı.**” (22/3)

“Demin uyuyan küçük çocuk şimdi uyanmış, oturduğu sedirden **el çırpmağa başlamıştı.**” (29/3)

“Sonra yavaş yavaş en ufak bir sesin, bir saat tıkırtısının veya mânasız bir tahta gıcirtısının dahi bölmediği boğucu dümdüz sessizlik içinde, boş evi gölgeden adımlarla **dolaşmağa başladı.**” (44/1)

“Eliyle Abdullah’ı sanki oradan uzaklaştırmak ister gibi **itelemeğe başladı.**” (48/2)

1.3.2. Yardımcı Fiili “iste-” Olan Birleşik Fiiller

“İhtimal kendi içinde olan bu değişikliğin aksülamelini etrafta da **görmek istiyordu.**” (13/1)

“İçinde son bir ümitle “Belki öyle değildir, belki bana öyle geldi.” diyerek bir daha kendisini **denemek istedi.**” (17/2)

“Sonra genç kadının ellerini tutarak yavaşça ağzına **götürmek istemişti.**” (18/1)

“Ah, kaçmak, uzaklara kaçmak, güneşli ve ağaçlı bir yolda bir ikinci saatinin tozları içinde tek başına **yürümek istiyordu.**” (20/2)

“Henüz yeni görmeğe başladığı ikinci varlığı ile bu üç adım ileride dikilen ve hareketlerini taklit eden gölge ile, ve onun içinde **düşünmek istedi.**” (22/2)

“Daha fazlasına tahammül edemeyen Abdullah elleriyle yüzünü kapatıp **kaçmak istedi.**” (25/2)

“Birdenbire şu anda duyduğu hazzı ona da **geçirmek istedi.**” (28/2)

“Onu, kendi vücudunu hakikî benliğini hiç olmazsa bir daha **görmek istiyordu.**” (33/1)

“Abdullah Efendi, uykusunun içinde kendisini ölesiye tazip eden bir kâbuslu rüyadan uyanmak için gayret sarfeden bir adam gibi silkinip **kaçmak istedi.**” (39/2)

“Abdullah Efendi hiç olmazsa bu sesi işitmek için kulaklarını **tıkamak istiyordu.**” (39/3)

“Bu vaziyet karşısında ilk önce yarın sabahı beklemenin münasip olacağına **karar vermek istedi.**” (42/3)

“Birdenbire bu karanlığı arkasında bıraktığı geniş ve aydınlık hayatın hatıralarıyla **bırakmak istedi.**” (45/1)

“Eliyle Abdullah’ı sanki oradan **uzaklaştırmak ister** gibi itelemeğe başladı.” (48/2)

1.3.3. Yardımcı Fiili “çalış-” Olan Birleşik Fiiller

“Her an tekrarladığı mütereddit hareketlerle ikizleşen hüviyetlerinden hangisinin asıl hakikisi olduğunu **anlamaya çalışıyordu.**” (22/1)

“Evvelâ bu hayali gözleriyle **görmeğe, kulaklarıyla işitmeğe çalışması** lazımdı.” (22/2)

“Şimdi kendisine güzel ve sokulgan periler gibi görünen yüzlerini **hatırlamağa çalıştı.**” (45/1)

1.3.4. Yardımcı Fiili “bil-” Olan ve Olumlu Olan Birleşik Fiiller

“Ah, onu **uyutabilseydi, bir an için o sarhoş olsaydı.**” (12/2)

“Evet, o şimdi kendisini, her kapalı şeyin, mütebessim bir insan yüzü için olduğu gibi sımsıkı örtülmüş demir kapıların, hiçbir gediği olmayan yekpare duvarların arkasında olup biten hadiseleri gözlerinin önünde geçiyorlarmış gibi **görebilecek** bir kudrette buldu.” (15/1)

“Yavaş yavaş bütün hayatın kendisi için çehresini değiştirmesini beklemekten, talihine razı olmaktan başka ne **yapabilirdi?**” (17/2)

“Bir insan, en yakınımız bile çarçabuk **değişebilirdi.**” (20/2)

“Hakikatte nereye **gidebileceğini düşündü.**” (21/2)

“Şüphesiz ki bir kadın, güzel bir kadın bütün bunları, hasta kafasının bu manasız vehimlerini kendi çıplak ve anlayışlı, basit fakat tabiat kadar düzgün hakikatiyle **unutturabilirdi.**” (21/2)

“Bu anda kendisini her şeyi anlar ve her şeyle **anlaşabilir** zannediyordu.” (21/3)

“Hangi tılsım, hangi imkânsız kudret, ona bugünü **unutturabilir**, ruhunu yarına bu gecenin korkunç tecrübesinden temizlenmiş olarak **çıkarabilirdi.**” (25/1)

“Fakat o bu geceyi öğrenmişti, ondan her şey **beklenebilirdi.**” (28/5)

“Bu saatte kimden su **isteyebilirdi.**” (30/3)

“Bir kere ondan **siyırılabilseydi.**” (31/2)

“Fakat onlara ne **söyleyebilirdi?** Yarın sabah benim bir meyhanede yandığımı işiteceksiniz, sakın inanmayın ha!..” (33/3)

“Yarın isterse kendi cenaze merasiminde **bulunabilirdi.**” (33/4)

“Fakat isterse bu küçük kalabalığın içine o da **karışabilirdi.**” (33/4)

“Abdullah’ı dünyada Abdullah’tan başka kim **anlayabilirdi.**” (34/2)

“Hattâ mâkul, büyük ve insanî bir sebep bile **bulabilirdi**, mesela içkiye düşkün bir arkadaşına nasihat vermek için oraya gitmiş **olabilirdi.**” (34/2)

“Değil bu sürahi dolusu suyu, bütün pınarları, bütün çeşmeleri, bütün denizleri ona **bağışlayabilirdi.**” (49/1)

1.3.5. Yardımcı Fiili “bil-” Olan ve Olumsuz Olan Birleşik Fiiller

“Zaten bu güzel ve asil mahlûkun kendisiyle aynı hamurdan yoğrulmuş olmasına hiçbir zaman **inanamamış**, onun çok yüksek, büsbütün başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima ihtimal vermişti.” (16/1)

“Karşısındaki erkeğin yüzünü **göremiyordu.**” (17/3)

“İşte bu anda olan şeyi Abdullah Efendi ömrünün sonuna kadar **unutamazdı.**” (18/1)

“Hiçbir sefalet, hiçbir hastalık, hiçbir işkence; sevdiği kadını her an yeni baştan kendi arzusunun ateşiyle ve ilk kıvılcığında bir yığın kül olmak için, yaratmağa mecbur olan bu zavallının azabıyla **kıyas edilemezdi.**” (19/2)

“Fakat neden **gidemiyor**, niçin burada mihlanmış gibi duruyordu?” (21/2)

“Bir kaçabilse... fakat işte **kaçamıyor**, olduğu yerde gecenin tesadüflerinin birbirini kovalamasını bekliyordu.” (21/2)

“Zaten artık kendisinde hiçbir şey yapmak için kuvvet **bulamıyordu.**” (30/1)

“Fakat birdenbire erkeğin göz süzüşleri ile karşı karşıya gelince daha fazla tahammül **edemeyeceğini** anladı.” (30/1)

“Hayır, bunu **yapamayacaktı.**” (30/1)

“Kendisini tahammül **edilemeyecek** kadar bedbaht hissetti.” (31/1)

“Hiçbir şey **kurtaramazsınız**, her şey bitti... olduğunuz yerde kalın...” (32/1)

“Artık hiçbir şey onu teselli **edemezdi.**” (32/2)

“Bunu idrâk etmekten o kadar zavallı ve biçare idi ki artık burada, herkesin gözü önünde bulunan bu meydana kalıp **bekleyemezdi.**” (43/2)

“Çünkü ölüm düşüncesinin kendisi bile buna benzer bir kâbus, herhangi bir değişme, bir hareket, bir arıza fikrinden bu kadar uzak hayatı bir çırpıda ilga ediveren böyle bir boşluk hayalini **doğuramazdı.**” (44/3)

“Hiçbir tılsım onu **yumuşatamazdı.**” (45/3)

“Fakat bu acayip gecede, bu ıssız evde o kadar mutlak bir boşluktan sonra, zembereği kırılmış eski bir saat gibi, bu aynaların bu kadar çıplak ve zalim hakikati birbiri ardınca ortaya atmasına tahammül **edemiyordu.**” (46/3)

“Fakat yalansız **yaşayamaz.**” (46/3)

“Fakat **gidemiyor**, **kurtulamıyor** ve onu dinliyordu.” (49/1)

1.3.6. Yardımcı Fiili “kal-” Olan Birleşik Füller

“Onun içindir ki Abdullah geniş, ağır ve kaypak halkalarını bütün vücuduna doladıktan sonra, zehirli dişini en can alacak yerine geçirmeğe hazırlanan bir yılanın ayaklarının ucunda birdenbire **uyuyup kaldığını** gören bir çöl yolcusunun inanılmaz sevinci içinde kadeh kadeh üstüne içiyordu.” (12/3)

“Bu hayvanî bir homurtuya istihale ederken **yarı yolda donup kalmış** binlerce kesik insan sesinin, ahenksiz, şefkatsiz fakat uzviyet kadar sıcak tufanı idi.” (39/1)

1.3.7. Yardımcı Fiili “git-” Olan Birleşik Füller

“Bütün hayaller, içinde en ufak bir zembereği kımıldatmadan, bir kayanın üzerinden aşan dalgalar gibi beyhude ve kendisine yabancı **akıp gittiler.**” (45/2)

1.3.8. Yardımcı Fiili “dur-” Olan Birleşik Füller

“Kafası en karanlık düşünce ve tasavvurlarla dolu olduğu halde, küçük bir oda içinde **çarpınıp dururken**, birdenbire sanki bir kıyamet kopuyormuş kadar büyük bir gürültü ile olduğu yerde mihlanıp kaldı.” (15/4)

“Kendi ördüğü ağın içinde boğulan bir örümcek gibi, bu tehlikeli ruh hâletinin hazırladığı vaziyetler içinde **çarpınıp dururdu.**” (35/1)

1.3.9. Yardımcı Fiili “ver-” Olan Birleşik Füller

“Kendisini birdenbire yirmi yaş gençleşmiş bulan Abdullah Efendi hemen oracıkta iken kızlardan birini, uzun boylu, taze bir kadını **seçiverdi.**” (27/1)

“Ve Abdullah Efendi gözleri yaş içinde olduğu yerde **kalıverdi.**” (32/1)

“Küçücük, ortalıkta **kayboluvermiş** denecek kadar küçük hayatının etrafında o kadar çok ve manasız şeyler uydurulmuştu ki...” (34/2)

“Çünkü ölüm düşüncesinin kendisi bile buna benzer bir kâbus, herhangi bir değişme, bir hareket, bir arıza fikrinden bu kadar uzak hayatı bir çırpıda ilga **ediveren** böyle bir boşluk hayalini doğuramazdı.” (44/3)

“Onlar teker teker, kendi hayatından parçalayıp kopardıkları ganimetlerle, gülerek eğlenerek, ağlayıp sızlayarak, tek ayak üstünde sıçraya zıplaya, iğrenç dudaklarından salyalar akıtarak, gerdan kırarak, tıpkı bir atlıkarıncanın birdenbire

canlanıvermiş sakat hayvan sürüsü gibi önünden geçtikçe Abdullah çıldırıyordu.” (46/3)

“Sonra birdenbire kızmış gibi **haykıriverdi.**” (49/2)

1.4. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

“Sonra galiba alkolü bir mazeret olarak kabul ettikleri için **ehemmiyet vermemeye** başladılar.” (11/1)

“O da bu müstesna anın **kıymetini biliyor** ve kendisini diğer insanlar arasına karışmış görmekten **saadet duyuyordu.**” (11/1)

“Yani zamanına göre mütearrız yahut sinik olmağa çalışıyor, **nükte yapıyor.**” (12/1)

“Onun çok yüksek, büsbütün başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima **ihtimal vermişti.**” (16/1)

“Hattâ kadının yüzündeki hayranlık dolu dikkate, tebessümündeki âşikâr şefkate bakacak olursa bu söylediği şeylerin çok güzel, çok yüksek, çok tatlı şeyler olması **lazım geliyordu.**” (17/3)

“Bununla beraber ne rüyalarında ne de bugün tesadüf ettiği rakamlarda böyle bir akıbeti **haber veren** bir şey yoktu.” (20/2)

“Çocukça fakat mufassal bir ameliye ile bu rakamın esasını teşkil eden adedi bulmuş ve onda herhangi münasebetsiz bir tesadüfü **haber verecek** bir şey bulunmadığı için sevinmişti.” (21/1)

“Abdullah Efendi dalgın dalgın **içini çekti.**” (21/2)

“Neden sonra arkadaşları içkinin kifayet ettiğine **karar verdiler.**” (23/2)

“Tâ ki sonra hatırlamaktan **lezzet alsın.**” (24/1)

“Hayır, diye **cevap verdi.**” (26/1)

“Abdullah Efendi içinde bu saadeti tadacağı odaya bir **göz attı.**” (27/1)

“Kadın çok nazlı bir sesle ona **cevap verdi.**” (27/1)

“Abdullah gördüğünden ziyade göreceği şeylerin korkusu içinde bir köşeye büzülmüş, ne yapması lâzım geleceğini düşünürken hakikaten **korktuğu başına geldi.**” (29/1)

“Her ikisinin de elinde ziller vardı, her ikisi de **nâralar atıyor**, birbirlerine **göz süzüyorlar** ve **baş döndürücü** bir hareket bolluğu içinde oynamıyorlardı.” (29/2)

“Zaten artık kendisinde hiçbir şey yapmak için **kuvvet bulamıyordu.**” (30/1)

“Fakat bu kendisine pek mühim görünmedi: “Zaten **yollarımız ayrılmıştı!**” diye düşündü.” (31/1)

“Bir hayatı yalanlarından temizlemek, onu olduğu gibi, sadece kendi hakikati olarak **ortaya koymak**, güzel şeydi.” (34/2)

“Şüphesiz, ilk önce bir meyhanede çıkan yangın esnasında yanıp ölmenin felâketi **üzerinde duracaktı.**” (34/2)

“Hattâ mâkul, büyük ve insanî bir sebep bile bulabilirdi, mesela içkiye düşkün bir arkadaşına **nasihat vermek** için oraya gitmiş olabilirdi.” (34/2)

“Bilmem **farkına varıyor musunuz?**” (35/1)

“Pekâlâ **göz yumabileceği** bir hiçin üzerinde ısrar etmekten başka bir şey değil.” (35/1)

“**Kısa kesmek** daha iyi idi.” (36/2)

“Topyekûn bakılacak olursa nutuk **hoşa gidilecek** şekilde idi.” (36/3)

“Bu nutku hazırlamak onu bir nevi **rahata kavuşturmuştu.**” (36/3)

“Abdullah Efendi, birdenbire **aklına gelen** bu kaziyeden fevkalâde memnun oldu.” (42/2)

“Fakat o birdenbire bu miyarın da doğruluğundan **şüpheye düştü.**” (42/2)

“Abdullah Efendi bir müddet düşündükten sonra bunun ilk “iki” olacağına **karar vererek** biraz sakinleşti.” (42/2)

“Bu vaziyet karşısında ilk önce yarın sabahı beklemenin münasip olacağına **karar vermek istedi.**” (42/3)

“Fakat sonra meselenin kendisi için ehemmiyetini düşünerek bundan **vazgeçti.**” (43/1)

“Onun **hüküm sürdüğü** bu yerde bir şeye bağlanmak, bir şey hatırlamak imkânsızdı.” (45/1)

“Hiç **kıymet vermediği** taklit bir eşyayı parmakları arasında biraz da istihfafla evirip çeviren bir adam haliyle bütün ömrünün arasından geçiyordu.” (45/3)

“Zavallı Abdullah Efendi, onları bir vakitler ne kadar **ciddiye almışlardı.**” (46/2)

XI. Tekrar Grubu

1. Tekrar Çeşitleri

1.1. Unsurları Aynı Olan Tekrar Grupları

“Bu cins adamlarda **zaman zaman** olduğu gibi o da bu müstesna anın kıymetini biliyor ve kendisini diğer insanlar arasına karışmış görmekten saadet duyuyordu.” (11/1)

“Ah, bir kör gibi etrafını **deneye deneye**, dört bir ciheti **yoklaya yoklaya** yürüme...” (12/1)

“Her şey onda sanki daha derine daha esaslıya doğru gidiyor ve bu yüzden günlük manzara ve çehreler **zaman zaman** değişiyordu.” (16/4)

“**Yavaş yavaş** bütün hayatın kendisi için çehresini değiştirmesini beklemekten, talihine razı olmaktan başka ne yapabilirdi?” (17/2)

“Ayakkabı ile mantonun **sıkı sıkı** örttüğü kısım arasındaki mesafede çorap, havası boşalmış bir balon gibi biçimini kaybetmiş, pörsümüş, sönmüştü.” (18/1)

“Ve o konuştuğunda sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler, çamaşır yığını **yavaş yavaş** sanki içlerine kuvvetli ve muntazam bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (18/3)

“Yüzünün yerinde görünen acayip ve kirli muşammada **yavaş yavaş** bütün bir hayatıyet ve çizgiler meydana çıktı.” (19/1)

“Bu hüviyet gözlerinin önünde dirilerek **yavaş yavaş** güzelliğinin bütün sihir ve cazibesini kazandı.” (19/1)

“Ve insan talihinin zalim imkânları karşısında **ürpere ürpere** bu manzarayı üst üste birkaç defa daha seyretti.” (19/2)

“En garip tarafı da **yavaş yavaş** gördüğü şeylere alışması, onları tabii telakkî etmesi idi.” (19/3)

“**Yavaş yavaş** bu gecenin garip talihini sezmeğe başlamış.” (20/2)

“Abdullah Efendi **dalgın dalgın** içini çekti.” (21/2)

“**Ağır ağır** içti.” (21/2)

“Evet, isteseydi şu yanı başında duran çiçek saksısı ile dost olabilir ve üstünde oturduğu iskemle ile **uzun uzun** konuşabilirdi.” (21/3)

“Daha iyisi buna **yavaş yavaş** alışmalıydı.” (22/2)

“O masa başında eski hâtıralarını **ballandıra ballandıra** tekrarlayan arkadaşlarına her zaman imrenmişti.” (24/1)

“Abdullah Efendi’yi küçük bir odaya soktu ve kendisi tahta merdivenleri **gıcırdata gıcırdata** aşağıya indi.” (24/1)

“Bu acayip düşüncenin verdiği marazî hazzın içinde bu sefaletin teferruatını **derin derin** tatmağa koyulmak üzere idi ki, çok ihtiyar, paslı bir sesin kendisinden su istediğini işitti.” (24/2)

“Ufalmış, bir el ayası kadar kalmış, buruşuk yüzünü seneler **kemire kemire** âdeta bir sünger yahut daha iyisi kuru ve çürük bir ceviz hâline getirmişti.” (25/1)

“Ve Abdullah Efendi **dörder dörder** atladığı merdivenlerden inerken ihtiyar hâlâ sayıyordu. (25/4)

“Ve şimdi perdeleri **sıkı sıkı** indirilmiş büyükçe odanın mahremiyeti içinde beğendiği bu kadın, vaat ettiği bütün hazlarla kendisinin olacaktı.” (27/1)

“Bütün hâlimden, bundan yirmi otuz sene evvel İstanbul’da **sık sık** görülen külhanbeylerinden -belki de bir latarnacı- olduğu anlaşılıyordu.” (27/1)

“Arzunun bütün uzviyetinde bir iksir gibi dolaştığı Abdullah Efendi, mâsumun orada olmasına **istemeye istemeye** razı oldu.” (27/2)

“Bu humma içinde kahramanımız, yaşadığı gecenin kendisi için korkunç bir gece olduğunu, insafsız bir kaderin yanı başında yürüdüğünü ve her aydınlığı, her vuzuhu bir anda karartacak kadar bulanık nefsinin **zaman zaman** alnına üflediğini unutmuş gibiydi.” (28/2)

“Abdullah büzüldüğü köşeden dizleri birbirine **çarpa çarpa** onu seyrediyordu.” (29/2)

“**Yavaş yavaş** bacaklarının çözüldüğünü hissetti.” (30/1)

“**Yavaş yavaş** ona, bu tenhaliğin sebebi kendisi olduğu, kendisi için bu sokakların boşaltılmış olduğu zannı geliyordu.” (31/2)

“Abdullah Efendi kötü aydınlanmış sokaklarda, kaldırım taşlarına **çarpa çarpa** yürüyor, yolunu arıyordu.” (31/3)

“Ah Yarabbim, şimdi ben ne yapacağım? Ne yapacağım, diye kendi kendine soruyor, **ovuna ovuna** bundan sonra ne yapacağımı, nereye gideceğini, nasıl yaşayacağını düşünüyordu.” (33/2)

“Abdullah’ın felâketi rolünü yaparken **sık sık** uyanmasında, etrafındaki şeniyetle en zalim ve müstehzi manasında temasa gelmesindeydi.” (35/1)

“Yürüme ile koşma arasında **sendeleye sendeleye** karanlık sokaklara daldı.” (36/4)

“Ayaklarının ucunda bütün kent **kademe kademe** dizilmiş evlerle denize doğru iniyordu.” (37/1)

“Abdullah Efendi gecenin sükûneti içinde bu manzarayı **doya doya** seyretti.” (37/2)

“**Yavaş yavaş** o da sükûnet bulmuştu.” (37/2)

“Yüzüne ve ellerine çarpan serinlik sanki onu beraberinde taşıdığı çok zararlı ve tehlikeli şeyden **ağır ağır** fakat emniyetle boşaltıyordu.” (37/2)

“Demir korkuluğa dayanarak **şaşkın şaşkın** gecenin bu saatinde kendisi gibi uyanık duran bu evlere bakmağa başladı.” (38/1)

“Abdullah Efendi bundan sonra daha ileride ihtiyar bir papazın, bir ahretliğin parçalanmış vücudunu bir torbaya doldurarak sırladığını, biraz ötede genç bir kadının âşığının kesik başını bir yıldız gibi boşluğa fırlatarak yatağının üzerinde **katıla katıla** ağladığını, beri tarafta ihtiyar bir cadının son derece uzun, **boğum boğum** parmaklarıyla genç çocuğun kalbini yerinden kopardığını görüyordu.” (39/4)

“Bu değişikliği etraftaki hayvanlar bile hissetmiş olacaktı ki, kimi bir tarafa sinmiş, **şaşkın** gözleriyle cehennemî bir alevin aydınlattığı bu karınlara bakıyor, kimisi de **acı acı** haykırıyordu.” (40/2)

“Bu bir doludizgin büyü gecesinin, hayvanî insiyakı doludizgin serbest bırakan, eşyayı arzusunun cehenneminde birleştiren bir gecenin sesiydi ve bu ses **dalga dalga** kıpkızıl bir şerit gibi uzanıyor, alev halkaları içinde tesadüf ettiği her şeyi ölesiye hapsediyordu.” (41/2)

“Ve **yavaş yavaş** hissediyordu ki bizzat kendisinin tamam bir rakam olarak kalması da buna bağlıdır.” (43/1)

“Sonra **yavaş yavaş** en ufak bir sesin, bir saat tıkırtısının veya mânasız bir tahta gıcirtısının dahi bölmediği boğucu dümdüz sessizlik içinde, boş evi gölgeden adımlarla dolaşmağa başladı.” (44/1)

“Bu insanı dinlendiren, sinirlere yumuşak bir yastığa başın gömülmesi gibi sükûn ve rahat getiren, zamanın akışını tembel bir rüya içinde **teker teker** sayan, o munis bakışlı, yaz bahçesi kokulu sessizliklerden değildi.” (44/2)

“Kokulu meyva bahçelerini, tanıdığı pınar başlarını **teker teker** saydı.” (45/1)

“Sararmış tarlalar, sabah saatlerinde büyük, kuvvetli öküzlerin sağlam bacaklarını yere dayayarak, ıslak ve siyah burunlarından **soluya soluya** çekip götürdükleri arabalar...” (45/1)

“Abdullah, bu susuzluğun tesiri altında, bütün vücudunu, kızgın öğle güneşinde kavuran bir ağaç gibi, **dal dal, yaprak yaprak, örgü örgü, hücre hücre** tutuşmuş sanyordu.” (47/3)

“Ben bu sürahiyi **zaman zaman** bu kadehlere boşaltırım, birinden ötekine...” (49/1)

1.2. Unsurları Yakın Anlamalı Olan Tekrar Grupları

“Onlar kendileri ile çok meşguldüler. Lezzetle **yyiyp içiyor** ve konuşuyorlardı.” (11/1)

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin önünde yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde **açık saçık** şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)

“Bu **ufak tefek**, zarif, her istediği zaman dudaklarının ıslaklığına ve gözlerinin parıltısına biraz daha mana koymasını bilen kadınlardandı.” (13/2)

“Gayriihtiyari, kadim efsanenin bütün bir ebediyet boyunca, hep aynı kızgın kaya parçasını dik bir yokuşa **ite kaka** sürüp taşımağa mahkûm ettiği kahramanı düşündü.” (19/2)

“Uzun boylu, **iri yarı**, Beyoğlu âlemlerinin bütün sırrına vâkıf hovarda bir arkadaş, onları istedikleri gibi eğlendirebileceğini söylüyordu.” (23/2)

“Kapının yanında üstünde bir yığın **ufak tefek** bulunan, fersiz aynalı eski bir konsol duruyordu.” (27/1)

“Sabah olur olmaz bütün şehir onun kaza neticesi bir yangında öldüğünü işitecek, gazeteler yazacak, **eşi dostu** cenazesine geleceklerdi.” (33/2)

“Herkes biliyordu ki o içkiden hoşlanmaz, böyle yerlere pek nadir zamanlarda, sadece **eşi dostu** görmek için giderdi.” (34/2)

“Kendisini gittikçe iyileşir bulmanın verdiği hafiflik içinde tekrar bu **olan biten** şeyleri sinirlerinin geçici bir oyunu addetmeğe bile başladı.” (37/2)

“Abdullah Efendi bu kalabalık arasında biraz evvel ölümüne ağladığı, nutuklar hazırladığı birinci varlığının da yanmış uzuvlarını **sarsıla topallaya** sürükleyerek, hengâmeye iştirâk ettiğini gördü.” (41/1)

“Tıpkı çerçevesi içinde **tuz buz** olmuş bir aynada akseden bir vücut gibi nâmütenahi zerrelere ayrılmıştı.” (43/2)

“Hiç kıymet vermediği taklit bir eşyayı parmakları arasında biraz da istihfafla **evirip çeviren** bir adam haliyle bütün ömrünün arasından geçiyordu.” (45/3)

“Onlar teker teker, kendi hayatından parçalayıp kopardıkları ganimetlerle, gülerек eğlenerek, ağlayıp sızlayarak, tek ayak üstünde **sıçraya zıplaya**, iğrenç dudaklarından salyalar akıtarak, gerdan kırarak, tıpkı bir atlıkarıncanın birdenbire canlanıvermiş sakat hayvan sürüsü gibi önünden geçtikçe Abdullah çıldırıyordu.” (46/3)

1.3. Unsurları Zıt Anlamlı Olan Tekrar Grupları

“**Aşağı yukarı** ömrümün her anına en yakın noktasından şahit olmuş bulunuyorum.” (34/4)

1.4. İlaveli Tekrar Grupları

“Abdullah bu sofrada ve hayatın bütün sofralarında **yepyeni** bir adam olacaktı.” (12/2)

“**Büsbütün** başka bir şey, adeta ifadesi güç bir değişiklik yapmıştı.” (14/5)

“Evet, o şimdi kendisini, her kapalı şeyin, mütebessim bir insan yüzü için olduğu gibi **sımsıkı** örtülmüş demir kapıların, hiçbir gediği olmayan yekpare duvarların arkasında olup biten hadiseleri gözlerinin önünde geçiyorlarmış gibi görebilecek bir kudrette buldu.” (15/1)

“Kımıldanmaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri **çırılçıplak** bir kifayette ve hazır buluyordu.” (15/1)

“Kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırrın, ortasından kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla **apaçık** görünmesinden...” (15/2)

“Evet, odasında **yapayalnız**, bir türlü görünmeyen bir sevgiliyi beklerken birdenbire tepesinde apartmanın uçtuğu ve odasına yıldızların dolduğu o büyük geceden beri Abdullah, mâverâ ile arasında hiç de temenni etmediği şekilde kuvvetli ve derin bir münasebetin başladığını hissetmişti.” (15/3)

“Onun çok yüksek, **büsbütün** başka ve erişilmez bir âlemden gelmiş bir mevcut olmasına daima ihtimal vermişti.” (16/1)

“Ertesi sabah odasından yıldız parıltılarının ezdiği, **yamyassı** ettiği bir Abdullah Efendi, güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakkî eden, kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Belki de **büsbütün** çıldıracağım!.. **büsbütün**, diyerek ürperdi ve sonra saklayamadığı bir telaşla yanındakilerin bunu fark edip etmediklerini anlamak için dört tarafına bakındı.” (17/2)

“Ve biraz sonra buradaki oyunun **büsbütün** başka türlü olduğunu gördü.” (17/2)

“Beyaz örtülü masalarla siyah hezaran iskemleleri, **bomboş** ve her gün binlerce defa seyrettiğimiz o alışık çehreleriyle görünce âdeta sevindi.” (20/1)

“Bir insan, en yakınımız bile **çarçabuk** değişebilirdi.” (20/2)

“Kendini yalnız, **yapayalnız** buldu.” (21/2)

“Kendisi için **yepyeni** bir his olan bu sevinç içinde her şeyi mümkün görüyor, bütün hüviyetini esir kadar hafif buluyordu.” (21/3)

“Ve şimdi asıl hüviyetini üç adım arkasında görmeğe muvaffak olan Abdullah Efendi **büsbütün** başka, imkânsız şekilde yeni bir tatla kadeh kadeh üstüne boşaltıyordu.” (23/2)

“Sadece orada, küçük lokantada, masanın başında **yapayalnız** bıraktığı ilk varlığının, asıl hüviyetinin yanında bulunmadığına müteessirdi.” (28/2)

“**Dümdüz** çok âdi bir şarabın tortusu gibi kaba, sadece sarhoş tenin ve kendisini henüz hakkıyla idrâk etmemiş, insiyaklardan öteye geçememiş iptidai bir ruhun

ilcâlarıyla dolu bir raks, velhâsıl hiçbir sırrı olmayan, hiçbir büyük hakikatle birleşmeyen bir tepinmeydi.” (29/1)

“Sanki bir imdat arıyormuş gibi etrafına bakındı: sokak **bomboştu**.” (31/1)

“Bu **bembeyaz** ve kanlı vücut, yeşilimtrak bir ışığın taşıdığı pencereden kanlı bir lokma gibi karanlığın ağzına atılmıştı. (39/3)

“Çocuğun yüzü **sapsarıydı**.” (39/4)

“Bu bir doludizgin büyü gecesinin, hayvanî insiyakı doludizgin serbest bırakan, eşyayı arzunun cehenneminde birleştiren bir gecenin sesiydi ve bu ses dalga dalga **kıpkızıl** bir şerit gibi uzanıyor, alev halkaları içinde tesadüf ettiği her şeyi ölesiye hapsediyordu.” (41/2)

“Sonra yavaş yavaş en ufak bir sesin, bir saat tıkırtısının veya mânasız bir tahta gıcirtısının dahi bölmediği boğucu **dümdüz** sessizlik içinde, boş evi gölgeden adımlarla dolaşmağa başladı.” (44/1)

2. Tekrar Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Tekrar Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin en önünde yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde **açık saçık** şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)

“Abdullah bu sofrada ve hayatın bütün sofralarında **yepyeni** bir adam olacaktı.” (12/2)

“Kımıldanmaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri **çırılçıplak** bir kıfayette ve hazır buluyordu.” (15/1)

“Ve bu hâl böyle **dört beş** saniye, belki de bütün bir dakika devam etti.” (18/2)

“**Bir iki** dakika içinde genç kadın yine aynı güzel, taze ve zarif manzarasını aldı.” (19/1)

“Sonra yavaş yavaş en ufak bir sesin, bir saat tıkırtısının veya mânasız bir tahta gıcirtısının dahi bölmediği boğucu **dümdüz** sessizlik içinde, boş evi gölgeden adımlarla dolaşmağa başladı.” (44/1)

“Hiç kıymet vermediği taklit bir eşyayı parmakları arasında biraz da istihfafla **evirip çeviren** bir adam haliyle bütün ömrünün arasından geçiyordu.” (45/3)

“Elverir ki kendisini tekrar dışarıda, bu evin dışında bulsun, ayaklarının altında üzerine basacak **beş on** metre toprak bulunsun ve o kaçsın.” (49/1)

3. Cümledeki Görevi Yönünden Tekrar Grupları

3.1. Tekrar Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması

“Sabah olur olmaz bütün şehir onun kaza neticesi bir yangında öldüğünü işitecek, gazeteler yazacak, **eşi dostu** cenazesine geleceklerdi.” (33/2)

3.2. Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Her şey onda sanki daha derine daha esaslıya doğru gidiyor ve bu yüzden günlük manzara ve çehreler **zaman zaman** değişiyordu.” (16/4)

“Bu hüviyet gözlerinin önünde dirilerek **yavaş yavaş** güzelliğinin bütün sihir ve cazibesini kazandı.” (19/1)

“Ve insan talihinin zalim imkânları karşısında **ürpere ürpere** bu manzarayı üst üste birkaç defa daha seyretti.” (19/2)

“**Yavaş yavaş** bu gecenin garip talihini sezmeğe başlamış.” (20/2)

“Abdullah Efendi **dalgın dalgın** içini çekti.” (21/2)

“**Ağır ağır** içti.” (21/2)

“Kendini yalnız, **yapayalnız** buldu.” (21/2)

“Evet, isteseydi şu yanı başında duran çiçek saksısı ile dost olabilir ve üstünde oturduğu iskemle ile **uzun uzun** konuşabilirdi.” (21/3)

“Daha iyisi buna **yavaş yavaş** alışmalydı.” (22/2)

“Arzunun bütün uzviyetinde bir iksir gibi dolaştığı Abdullah Efendi, mâsumun orada olmasına **istemeye istemeye** razı oldu.” (27/2)

“Abdullah Efendi gecenin sükûneti içinde bu manzarayı **doya doya** seyretti.” (37/2)

“**Yavaş yavaş** o da sükûnet bulmuştu.” (37/2)

“Bu değişikliği etraftaki hayvanlar bile hissetmiş olacaktı ki, kimi bir tarafa sinmiş, şaşkın gözleriyle cehennemî bir alev in aydınlattığı bu karınlara bakıyor, kimisi de **acı acı** haykırıyordu.” (40/2)

“Ve **yavaş yavaş** hissediyordu ki bizzat kendisinin tamam bir rakam olarak kalması da buna bağlıdır.” (43/1)

“Kokulu meyva bahçelerini, tanıdığı pınar başlarını **teker teker** saydı.” (45/1)

“Hepsi gözlerinin önünden **karmakarışık** geçti.” (45/1)

“Ben bu sürahiyi **zaman zaman** bu kadehlere boşaltırım, birinden ötekine...” (49/1)

3.3. Tekrar Grubunun Cümlede Yüklemler Olarak Kullanılması

“Onlar kendileri ile çok meşguldüler. Lezzetle **yyiyp içiyor** ve konuşuyorlardı.” (11/1)

“Sanki bir imdat arıyormuş gibi etrafına bakındı: sokak **bomboştu**.” (31/1)

“Çocuğun yüzü **sapsarıydı**.” (39/4)

XII. Bağlama Grubu

1. Bağlama Grubu Çeşitleri

1.1. “ile” Bağlacı ile Kurulan Gruplar

“**Ayakkabı ile mantonun sıkı sıkı örttüğü** kısım arasındaki mesafede çorap, havası boşalmış bir balon gibi biçimini kaybetmiş, pörsümüş, sönmüştü.” (18/1)

“Fakat nedense **4 ile 7**’yi topladı.” (21/1)

“Abdullah başını kaldırdı ve **tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin baştan başa** kapladığı sefil duvarda tavana yakın asılmış bir zembilin içinden kendisine istihza ile istihfafla bakan bir ihtiyar çehresi gördü.” (24/4)

“**Yürüme ile koşma** arasında sendeleye sendeleye karanlık sokaklara daldı.” (36/4)

1.2. “ve” Bağlacı ile Kurulan Gruplar

“Hatta **ufak ve çok hesaplı** tecrübeler halinde arkadaşlarını taklit ediyor.” (12/1)

“Bu akşamın fevkalâdeliği, bu kibirli ev sahibinin belirsiz bir şekilde sızmaya başlamasında, hüviyetindeki **nüfuzlu ve sert** tarafı kaybetmiş, yumuşamış hissini vermesindeydi.” (12/3)

“Onun içindir ki Abdullah geniş, **ağır ve kaypak** halkalarını bütün vücuduna doladıktan sonra...” (12/3)

“Ve insan bu korku içinde iken birdenbire iki dudağı arasında bir tutam makarna ile onun, tekrar **muzaffer ve sakin** eski yerine geldiğini görüyordu.” (13/1)

“**Esmer ve çok tatlı** bir teni vardı.” (13/2)

“Fakat bu sarhoşluk gecesinde ona birdenbire **korkunç ve imkânsız** göründü.” (14/3)

“**Arzu ve heyecanın** şişirdiği boynu bir nabız kadar muntazam atıyordu.” (18/1)

“Fakat **ıstırap ve azabı** içinde bu kısa fasıla Abdullah Efendi’ye bütün bir ebediyet gibi göründü.” (18/2)

“Ve o konuştuğça sandalyede yığılmış kalmış olan manto, elbiseler, çamaşır yığını yavaş yavaş sanki içlerine **kuvvetli ve muntazam** bir şekilde hava verilmiş gibi şişerek şekillerini aldılar.” (18/3)

“**Uzak ve tılsımlı** bir bahçe, serin gölgelerinde her türlü yorgunluğun, **gurbet ve acının** dinleneceği, unutturucu hassalara malik sularından ömrün bütün biçareliklerinin **teselli ve mükâfat** bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

“**Büyük ve dev** makineler horulduyorlardı.” (31/3)

“**Yavaş ve ihtiyatlı** adımlarla hiçbirini düşürmemeğe dikkat ederek yürüyordu.” (43/3)

1.3. “virgöl” ile Kurulan Gruplar

“Burada sarışın, elâ gözlü, güzel ve muntazam ağızlı bir genç oturuyordu.” (17/3)

“Filhakika müthiş bir homurtu içinde çöken duvarların arasından fırlayan **büyük, muazzam, devkâri** bir alev sütunu her şeyin bittiğini açıkça gösteriyordu.” (32/1)

“Sararmış tarlalar, sabah saatlerinde **büyük, kuvvetli** öküzlerin sağlam bacaklarını yere dayayarak, ıslak ve siyah burunlarından soluya soluya çekip götürdükleri arabalar...” (45/1)

1.4. “yahut” Bağlacı ile Kurulan Gruplar

“Yani zamanına göre **mütearrız yahut sinik** olmağa çalışıyor.” (12/1)

“Tıpkı suda **yahut daha koyu bir mayi içinde** yürüyen bir adamın adımlarındaki ağırlığa benzer bir halleri vardı.” (22/2)

“O kadar kâinatla alâkasını kesmiş, **kendi kendisi yahut sadece iradesi** olmuştu.” (22/3)

“Ufalmiş, bir el ayası kadar kalmış, buruşuk yüzünü seneler kemire kemire âdetâ **bir sünger yahut daha iyisi kuru ve çürük bir ceviz hâline** getirmişti.” (25/1)

“Hepimizin seyrederken o kadar güldüğümüz ve eğlendiğimiz Sekizinci veya cinsinden bir piyeste ciddiyetle rol almış bir Kral Oidipus veya **Antigone yahut Othello** tasavvur edin.” (35/1)

1.5. “veya” Bağlacı ile Kurulan Gruplar

“Bir saksının, bir sedirin, bir masanın, **bir duvar veya kapının** değişmesi imkânsızdı.” (20/2)

“Fakat bu vodvili bir **Sofokles veya Shakespeare** tiyatrosu imiş gibi ciddi ve mustarip yaşadı.” (35/1)

“Şu **karısını veya çocuğunu** bir hiç için azarlayan **koca veya babanın** yüzündeki ifadeye bakın.” (35/1)

1.6. “ne...ne...” Bağlacı ile Kurulan Gruplar

“Bununla beraber **ne rüyalarında ne de bugün tesadüf ettiği rakamlarda** böyle bir akıbeti haber veren bir şey yoktu.” (20/2)

“Fakat kirlî bir sabahın aydınlattığı yolda **ne billûr sürahi parçası ne de küçük su birikintisi** vardı.” (49/3)

2. Bağlama Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. Bağlama Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Hatta **ufak ve çok hesaplı** tecrübeler halinde arkadaşlarını taklit ediyor.” (12/1)

“Onun içindir ki Abdullah **geniş, ağır ve kaypak** halkalarını bütün vücuduna doladıktan sonra...” (12/3)

“Bir Abdullah Efendi ki alnının ortasında kendisine ruh selâmetini, sükûnetini iade eden tek bir buseyi **parlak ve yakıcı** bir yıldız gibi taşıyordu.” (16/3)

“Ah, kaçmak, uzaklara kaçmak, **güneşli ve ağaçlı** bir yolda bir ikinci saatinin tozları içinde tek başına yürümek istiyordu.” (20/2)

“**Uzak ve tılsımlı** bir bahçe, serin gölgelerinde her türlü yorgunluğun, gurbet ve acının dinleneceği, unutturucu hassalara malik sularından ömrün bütün biçareliklerinin teselli ve mükâfat bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

2.2. Bağlama Grubunun Sıfat Tamlamalarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Karşısındaki pencere hücrelerinde oturan **kadınla erkeğe**, salona ilk girdiği zaman gördüğü çiftlerden birincisine baktı.” (13/2)

“Filhakika o mütevazı hatta biraz utangaç **terbiyesi ve heyecanı** ile aşığını sessizce dinleyen iki ayak göreceğini ümit etmişti.” (14/3)

“Salonun ortasında çok muntazam fasülalarla önündeki makarna tabağına, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi başka bir **mana ve dikkat** kazanmışlar.” (14/3)

“Her şey onda sanki daha derine daha esaslıya doğru gidiyor ve bu yüzden günlük **manzara ve çehreler** zaman zaman değişiyordu.” (16/4)

“Abdullah Efendi bütün sarahatıyla sonraları bunu hatırlamış ve her defasında ilk önceki **korku ve şaşkınlık** hissini duymuştu.” (18/1)

“Bütün **boğazı ve vücudu** yanıyordu.” (47/3)

2.3. Bağlama Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması

“**Arzu ve heyecanın** şişirdiği boynu bir nabız kadar muntazam atıyordu.” (18/1)

“**Ayakkabı ile mantonun** sıkı sıkı örttüğü kısım arasındaki mesafede çorap, havası boşalmış bir balon gibi biçimini kaybetmiş, pörsümüş, sönmüştü.” (18/1)

“Evvelâ tekti ve sonra **vahdetin ve vahdaniyetin** rakamıydı.” (20/2)

“Uzak ve tılsımlı bir bahçe, serin gölgelerinde her türlü yorgunluğun, **gurbet ve actının** dinleneceği, unutturucu hassalara malik sularından ömrün bütün biçareliklerinin teselli ve mükâfat bulacağı ezeli bir bahçe onları davet ediyordu.” (23/3)

“Sadece bu ses, bu zayıf, şımarık fakat **kalbin ve sinirlerin** yolunu bulan, bir merhalede bir taraflıyla derhal anlaşan bu ses onu çıldırtıyordu.” (49/1)

2.4. Bağlama Grubunun Belirtisiz İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması

“Abdullah Efendi bütün sarahatıyla sonraları bunu hatırlamış ve her defasında ilk önceki **korku ve şaşkınlık** hissini duymuştu.” (18/1)

“Bakışlarında mesafe hakkındaki fikir ve itiyatlarını, **mesafe ve ayniyet** mantığını değiştiren istisnai bir derinlik peydahlanmıştı.” (22/1)

“**Yürüme ile koşma** arasında sendeleye sendeleye karanlık sokaklara daldı.” (36/4)

“İçlerinde bulunanlar alışılmış bir yatağın, maddeye istihalesi yarıda kalmış bir vücuda verdiği o derin hazzı, Abdullah Efendi'ye göre büyük ağaçların kendilerini - meselâ **şafak veya akşam** vakti gibi- istisnai bir saat içinde idrâk etmelerinden duyabilecekleri saadete benzeyen hazzı tatmaktan, çok uzaktılar.” (37/3)

2.5. Bağlama Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Olarak Kullanılması

“Ertesi sabah odasından yıldız parıltılarının ezdiği, yamyassı ettiği bir Abdullah Efendi, güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakkî eden, kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun **kanun ve zaruretlerini**, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Hayatın **bütünlüğünü ve basitliğini** kaybetmişti.” (17/1)

2.6. Bağlama Grubunun Edat Gruplarında İsim Unsuru Olarak Kullanılması

“Yerlerine sefarathane kavası kılıklı bir adam, **dik bıyıkları ve şakulî burnuyla** her kımıldanışında kitle halinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede hayat çevikliğinden mahrum cüssesiyle bir nevi bostan korkuluğuna benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

“Bu kadın sadece iradesiyle veya bir anın ilcasıyla değil **bütün uzviyeti ve hayatı ile** onun...” (14/1)

“**Büyüğe ve istinaiye karşı** duyduğu aşk, onun zâhiren ve çok sâkin görünen hayatını zehirledi.” (35/1)

3. Cümledeki Görevi Yönünden Bağlama Grupları

3.1. Bağlama Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması

“**Bütün boğazı ve vücudu** yanıyordu.” (47/3)

Fakat kirlî bir sabahın aydınlattığı yolda **ne billûr sürahi parçası ne de küçük su birikintisi** vardı. (49/3)

3.2. Bağlama Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Olarak Kullanılması

“**Aynı dikkati ve mesut teslimiyeti** bulurum.” (14/1)

“Fakat nedense **4 ile 7’yi topladı.**” (21/1)

3.3. Bağlama Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

“Acaba Cervantes’ten ve Don Kişot’tan bahsetmeli miydi?” (36/2)

3.4. Bağlama Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Hayır, o kiracı değil, evin asıl sahibi, efendisi, hükümrandı.” (12/2)

“Ve tek dişli ihtiyar bir yara gibi açılan ağzının bütün genişliğiyle **gülüyor ve hatırlıyordu.**” (25/3)

“Her şey **değişik ve yabancıydı.**” (38/3)

3.6. Bağlama Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Fakat bu sarhoşluk gecesinde ona birdenbire **korkunç ve imkânsız** göründü.” (14/3)

“Kıvılcıktanmaya yeni başlamış tohumlarını bile sezip gören bir eski zaman bakıcısı gibi, Abdullah Efendi de şimdi kendi kafasında bütün hakikatleri **çırçıplak bir kifayette ve hazır** buluyordu.” (15/1)

“Onlar, hep bir ağızdan, onun sükûtuna kızıyorlar, bu somurtkanlığı **manasız, budalaca ve kibirli** buluyorlardı.” (23/1)

“Fakat bu vodvili bir Sofokles veya Shakespeare tiyatrosu imiş gibi **ciddi ve mustarip** yaşadı.” (35/1)

XIII. Sayı Grubu

“Gelirken bindiği otobüsün numarasını hatırladı: **bin sekiz yüz yetmiş üç.** (20/2)

“Hepsi **on dokuz** ediyordu.” (20/2)

“Hepsi **kırk yedi** idi.” (21/1)

“Bu en azından **yüz elli**, iki yüz yaşlarında bir erkekti.” (25/1)

1. Sayı Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

1.1. Sayı Grubunun İsim Tamlamalarında Tamlayan Olarak Kullanılması

“Bu en azından **yüz elli**, iki yüz yaşlarında bir erkekti.” (25/1)

2. Cümledeki Görevi Yönünden Sayı Grupları

2.1. Sayı Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Hepsi **kırk yedi** idi.” (21/1)

XIV. Zarf Grubu

“Gece **çok güzel** başlamıştı.” (11/1)

“Fakat hepsi **çok güzel** şeyler söylediklerine emindiler.” (11/1)

“Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan Abdullah Efendiye gelince o, gecenin gidişinden **pek memnundu**.” (11/1)

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin **en önünde** yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde açık saçık şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)

“Esmer ve **çok tatlı** bir teni vardı.” (13/2)

“Şu karşımda oturan erkek muhakkak ki tanıdığım insanların **en mesududur**.” (14/1)

“Gördüğü şey haddizatında **çok basitti**.” (14/2)

“Salonun ortasında **çok muntazam** fasılalarla önündeki makarna tabağına, kesilmiş gibi düşüp sonra birden kalkan sefarethane kavası kılıklı adamın dik bıyıkları şimdi başka bir mana ve dikkat kazanmışlar.” (14/3)

“**En ufak, en gizli** şeyleri, hatta bir düşüncenin, henüz müphem bir düşüncenin tamamlanmamış halkalarını bile...” (15/1)

“Bunun nasıl olduğunu bizzat kendisi de **pek kolay** anlatamazdı.” (15/4)

“Kafası **en karanlık** düşünce ve tasavvurlarla dolu olduğu halde, küçük bir oda içinde çırpınıp dururken, birdenbire sanki bir kıyamet kopuyormuş kadar büyük bir gürültü ile olduğu yerde mihlanıp kaldı.” (15/4)

“Abdullah bunun böyle olmasından **çok mustarıptı**.” (17/1)

“Hattâ kadının yüzündeki hayranlık dolu dikkate, tebessümündeki âşikâr şefkate bakacak olursa bu söylediği şeylerin **çok güzel, çok yüksek, çok tatlı** şeyler olması lazım geliyordu.” (17/3)

“İşte bunlar birbirine **gayet uygun** insanlar...” (17/4)

“Fakat henüz bu düşünceleri tam bir vuzuh bile kazanmadan gözünün önünden biraz Uzun zaman bir uçurumun kenarında **en tehlikeli** adımlarla yürümüş bir adam gibi başı dönüyordu.” (19/1)

“**En garip** tarafı da yavaş yavaş gördüğü şeylere alışması, onları tabii telakkî etmesi idi.” (19/3)

“Elde kalan birdi; 1 onun için **çok iyi** bir rakamdı.” (20/2)

“Bu itiyat, kafasını dünyanın **en çabuk** işleyen hesap makinesi hâline getirmişti.” (20/2)

“O zaman işler **daha düzgün** gidecekti.” (21/1)

“İçinde **pek nadir** duyduğu bir dalgalanma, bir nevi tarifi güç bir sevinç vardı.” (21/2)

“Abdullah onları her tekrarlayışında kendisini değişmiş, külçeleşmiş, **çok paslı** bir makine haline gelmiş zannediyordu.” (22/2)

“Bu garip proje ona bu fikri bulduktan sonra **çok basit** göründü.” (22/2)

“Eğlenmek, **ne güzel** şeydi bu!” (23/2)

“Bu çehrede iki sönük çizgi hâline girmiş gözlerden ve son derece korkunç, iğrenç ve sinsî gülüşle **en feci** yara manzarası gösteren ağızdan başka canlı hiçbir şey yoktu.” (25/2)

“O kadar ihtiyar ve mecalsizdi ki, âdeta ağızdan çıkar çıkmaz odanın sessizliği içinde **çok eski**, elle dokunmağa gelmeyen bir mumya gibi dağılıyor, bir yığın toz halinde yukarıdan aşağıya serpiliyordu.” (25/3)

“İkinci ev, birincisinden büsbütün başkaydı; **daha az** sefildi.” (26/3)

“Abdullah Efendi bunu **pek münasebetsiz** buldu.” (27/1)

“Kadın **çok nazlı** bir sesle ona cevap verdi.” (27/1)

“Fakat bu kendisine **pek mühim** görünmedi: “Zaten yollarımız ayrılmıştı!” diye düşündü.” (31/1)

“Bırakın beni gideyim, bırakın, orada benim olan, sadece benim olan **çok aziz** bir şey, **çok mühim** bir şey var...” (32/1)

“Hakikaten vaziyeti **çok vahim**di.” (33/2)

“Herkes biliyordu ki o içkiden hoşlanmaz, böyle yerlere **pek nadir** zamanlarda, sadece eşi dostu görmek için giderdi.” (34/2)

“Aşağı yukarı ömrümün her anına **en yakın** noktasından şahit olmuş bulunuyorum.” (34/4)

“Yüzüne ve ellerine çarpan serinlik sanki onu beraberinde taşıdığı **çok zararlı ve tehlikeli** şeyden ağır ağır fakat emniyetle boşaltıyordu.” (37/2)

“Ve bu **çok canlı**, bir yara kadar ürperişlerle dolu sıcak, âdeta kan renginde homurtuya, şeytanî bir orkestrayı andıran garip ve mâdeni bir ses, eşyanın şikâyetinden başka bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

“Bu boşluğu herhangi bir hareket veya sesle doldurmak Abdullah’a **çok tehlikeli** bir tecrübe gibi geliyordu.” (44/2)

“Bütün hayaller, içinde **en ufak** bir zembereği kımıldatmadan, bir kayanın üzerinden aşan dalgalar gibi beyhude ve kendisine yabancı akıp gittiler.” (45/2)

“Fakat hayır, bu gece **en çıplak, en zalim** hakikatlerin gecesi idi. (47/1)

“Bu düşüncelerle son odayı da geçti ve kendisini **daha tabii** şekilde aydınlanmış bir başka sofada buldu.” (47/1)

1. Zarf Grubunun Kelime Grupları İçindeki Durumu

1.1. Zarf Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Fakat hepsi **çok güzel** şeyler söylediklerine emindiler.” (11/1)

“**En ufak, en gizli** şeyleri, hatta bir düşüncenin, henüz müphem bir düşüncenin tamamlanmamış halkalarını bile...” (15/1)

“Kafası **en karanlık** düşünce ve tasavvurlarla dolu olduğu halde, küçük bir oda içinde çırpınıp dururken, birdenbire sanki bir kıyamet kopuyormuş kadar büyük bir güürültü ile olduğu yerde mihlanıp kaldı.” (15/4)

“Hattâ kadının yüzündeki hayranlık dolu dikkate, tebessümündeki âşikâr şefkate bakacak olursa bu söylediği şeylerin **çok güzel, çok yüksek, çok tatlı** şeyler olması lazım geliyordu.” (17/3)

“İşte bunlar birbirine **gayet uygun** insanlar...” (17/4)

“Uzun zaman bir uçurumun kenarında **en tehlikeli** adımlarla yürümüş bir adam gibi başı dönüyordu.” (19/1)

“**En garip** tarafı da yavaş yavaş gördüğü şeylere alışması, onları tabî telakkî etmesi idi.” (19/3)

“Abdullah onları her tekrarlayışında kendisini değişmiş, külçeleşmiş, **çok paslı** bir makine haline gelmiş zannediyordu.” (22/2)

“Eğlenmek, **ne güzel** şeydi bu!” (23/2)

“O **daha müstesna** bir güzellik istiyordu.” (23/3)

“**Ne tuhaf** geceydi bu; bir büyü, bir masal içinde başlamıştı.” (24/2)

“İkinci ev, birincisinden büsbütün başkaydı; **daha az** sefildi.” (26/3)

“Kadın **çok nazlı** bir sesle ona cevap verdi.” (27/1)

“Bırakın beni gideyim, bırakın, orada benim olan, sadece benim olan **çok aziz** bir şey, **çok mühim** bir şey var...” (32/1)

“Herkes biliyordu ki o içkiden hoşlanmaz, böyle yerlere **pek nadir** zamanlarda, sadece eşi dostu görmek için giderdi.” (34/2)

“Aşağı yukarı ömrümün her anına **en yakın** noktasından şahit olmuş bulunuyorum.” (34/4)

“Bu boşluğu herhangi bir hareket veya sesle doldurmak Abdullah’a **çok tehlikeli** bir tecrübe gibi geliyordu.” (44/2)

“Bütün hayaller, içinde **en ufak** bir zembereği kimildatmadan, bir kayanın üzerinden aşan dalgalar gibi beyhude ve kendisine yabancı akıp gittiler.” (45/2)

“Fakat hayır, bu gece **en çıplak, en zalim** hakikatlerin gecesiydi.” (47/1)

1.2. Zarf Grubunun Belirtili İsim Tamlamalarında Tamlanan Unsur Olarak Kullanılması

“Hilkatten korkak yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda **kafilenin en önünde** yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde açık saçık şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)

“Şu karşımda oturan erkek muhakkak ki tanıdığım **insanların en mesududur.**” (14/1)

1.3. Zarf Grubunun Bağlama Grubunun Unsuru Olması

“Hattâ kadının yüzündeki hayranlık dolu dikkate, tebessümündeki âşikâr şefkate bakacak olursa bu söylediği şeylerin **çok güzel, çok yüksek, çok tatlı şeyler** olması lazım geliyordu.” (17/3)

“Yüzüne ve ellerine çarpan serinlik sanki onu beraberinde taşıdığı **çok zararlı** ve tehlikeli şeyden ağır ağır fakat emniyetle boşaltıyordu.” (37/2)

2. Cümledeki Görevi Yönünden Zarf Grubu

2.1. Zarf Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Gece **çok güzel** başlamıştı.” (11/1)

“Bunun nasıl olduğunu bizzat kendisi de **pek kolay** anlatamazdı.” (15/4)

“O zaman işler **daha düzgün** gidecekti.” (21/1)

“İçinde **pek nadir** duyduğu bir dalgalanma, bir nevi tarifi güç bir sevinç vardı.” (21/2)

“Bu garip proje ona bu fikri bulduktan sonra **çok basit** göründü.” (22/2)

“Abdullah Efendi bunu **pek münasebetsiz** buldu.” (27/1)

“Fakat bu kendisine **pek mühim** görünmedi: “Zaten yollarımız ayrılmıştı!” diye düşündü.” (31/1)

2.2.Zarf Grubunun Cümlede Yüklem Olarak Kullanılması

“Daha ziyade kendi içinde yaşamağa alışmış olan Abdullah Efendiye gelince o, gecenin gidişinden **pek memnundu.**” (11/1)

“Gördüğü şey haddizatında **çok basitti.**” (14/2)

“Abdullah bunun böyle olmasından **çok mustarıptı.**” (17/1)

XV. Kısaltma Grupları

1. Tür Bakımından Kısaltma Grupları

1.1. İsnat Grubu

“Abdullah Efendi garip, **hikâyesi güç** bir serencama daldı.” (14/2)

“Büsbütün başka bir şey, adeta **ifadesi güç** bir değişiklik yapmıştı.” (14/5)

“İçinde pek nadir duyduğu bir dalgalanma, bir nevi **tarifi güç** bir sevinç vardı.” (21/2)

“Çok hususî biçimli ceketinin altında **üst düğmesi çözük** mintanının yakasından gırtlak kemiği fırlıyordu.” (27/1)

“**Talihi küçük** bir vodvil muharririydi.” (35/1)

1.2. Yönelme Grubu

“Ertesi sabah odasından yıldız parıltılarının ezdiği, yamyassı ettiği bir Abdullah Efendi, güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakkî eden, kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat **dünyamıza yarı yabancı**, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına üst üste yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Abdullah başını kaldırdı ve tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin baştan başa kapladığı sefil duvarda **tavana yakın** asılmış bir zembilin içinden kendisine istihza ile istihfafla bakan bir ihtiyar çehresi gördü.” (24/4)

“Hattâ mâkul, büyük ve insanî bir sebep bile bulabilirdi, mesela **içkiye düşkün** bir arkadaşa nasihat vermek için oraya gitmiş olabilirdi.” (34/2)

“O başka bir yıldızda doğmuş kadar bu toprağın **hesaplarına, zaruretlerine yabancı** idi.” (35/1)

“Bütün hayaller, içinde en ufak bir zembereği kımıldatmadan, bir kayanın üzerinden aşan dalgalar gibi beyhude ve **kendisine yabancı** akıp gittiler.” (45/2)

“Şu kadar garip şekilde girdiği bu evde **kendisine yabancı** hiçbir şey yoktu.” (45/3)

1.3. Bulunma Grubu

“İşte o geceden beri kendisinde **çok derin bir yerde saklı**, esrarlı bir zembereğin harekete geçtiğini duydu.” (16/4)

“Başını kaldırarak **tezgâhın arkasındaki rafta dizili** içki şişelerini saydı.” (21/1)

1.4. Çıkma Grubu

“Masalarının karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada **dört erkekten mürekkep** bir grup daha vardı.” (11/1)

“**Hilkatten korkak** yaratılmış bir insanın tehlikeli bir gece yolculuğunda kafilenin en önünde yürümüş olmaktan duyacağı muğlak bir zevk içinde açık saçık şeyler bile anlatıyordu.” (12/1)

“Yerlerine sefarathane kavası kılıklı bir adam, dik bıyıkları ve şakulî burnuyla **her kımıldanışında kitle halinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede hayat çevikliğinden mahrum** cüssesiyle bir nevi bostan korkuluğuna benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

“Bir gün insanlar ve eşya ile olan münasebetlerinin, **ihsasların sathî planından çok daha derin ve çok başka** bir seviyeye çıkmasından, kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırrın, ortasından kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla

apaçık görünmesinden, korkunç manzarasıyla, onda her nevi yaşama zevkini bir anda, tıpkı bir nefeste söndürülen bir mum gibi söndürmesinden korkmuştu.” (15/2)

“Sevgilisini daima **kendisinden uzak** görmüş ve bu hissin verdiği hurafevî korku içinde bütün hayatı zehirlenmişti.” (16/2)

“Hem o **herkesten fazla** eğlenecekti.” (23/1)

“Bütün bu ıstırap içinde tek nokta ona **hepsinden garip** geliyordu.” (33/4)

1.5. Vâsıta Grubu

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta çıplak ve sefil bir evde bütün bir kış gecesini **bir ölüyle baş başa** geçirmişti.” (19/2)

“Dümdüz çok âdi bir şarabın tortusu gibi kaba, sadece sarhoş tenin ve kendisini henüz hakkıyla idrâk etmemiş, insiyaklardan öteye geçememiş iptidaî bir ruhun **ilcâlarıyla dolu** bir raks, velhâsıl hiçbir sırrı olmayan, hiçbir büyük hakikatle birleşmeyen bir tepinmeydi.” (29/1)

“Ve bu çok canlı, **bir yara kadar ürperişlerle dolu** sıcak, âdetâ kan renginde homurtuya, şeytanî bir orkestrayı andıran garip ve mâdeni bir ses, eşyanın şikâyetinden başka bir şey olmayan bir diğer ses daha iştirâk etmekteydi.” (39/1)

1.6. Klişe Kısaltmalar

1.6.1. İkinci Unsuru Yönelme Hâli Eki Taşıyan Kısaltma Grupları

“Abdullah Efendi, birkaç haftadan beri onunla **baş başa, göz göze** yaşıyordu.” (15/4)

“Ertesi sabah odasından yıldız parıltılarının ezdiği, yamyassı ettiği bir Abdullah Efendi, güneş ışığını gülünç bir şey gibi telakki eden, kehkeşanların sütü ile beslenmiş bir ilâh yavrusu kadar mesut fakat dünyamıza yarı yabancı, onun kanun ve zaruretlerini, kafasına **üst üste** yığılmış aydınlık tabakalarının arasından ancak uzak bir hâtıra şeklinde sezen bir Abdullah Efendi çıktı.” (16/3)

“Ve insan talihinin zalim imkânları karşısında ürpere ürpere bu manzarayı **üst üste** birkaç defa daha seyretti.” (19/2)

“Bu kadar **uzun uzadıya** dolaşmamıştı.” (19/3)

“Bütün hayatı için tesadüf ettiği rakamlar üzerinde ameliyeler yaparak hükümler çıkarır, **kendi kendine** saadetle vaat eder veya felâketler düşünürdü.” (20/3)

“Ve bu derinlik sanki **karşı karşıya** konmuş iki ayna gibi bakışlarının takıldığı her şeyi bir sonsuzluk içinde çoğaltıyordu.” (22/1)

“Şimdi kendisinin de bu cinsten bir hatırası olmasını, aradan zaman geçtikten sonra bir vaha değilse bile, hiç olmazsa bir serap gibi düşünebileceği bir güzellikle **baş başa** bir saat geçirmesini istiyordu.” (24/1)

“Bir deli gibi **kendi kendine** sayıklıyordu: Marika, Eleni, Kalyopi, Artemiz...”

“Bu eski ve soluk fotoğrafın sakinleri, bu latarnacı kıyafetli erkekle, yanı başında bir manken cansızlığı içinde duran şişman kadın -başındaki tül ve çelenkle- dirilmişler, şimdi **el ele, yan yana** dünyanın en acayip ve korkunç raksını yapıyorlardı.” (29/1)

“Fakat birdenbire erkeğin göz süzüşleri ile **karşı karşıya** gelince daha fazla tahammül edemeyeceğini anladı.” (30/1)

“İşte birkaç adım kaldı” diye **kendi kendine** söylendi.” (31/3)

“Ah Yarabbim, şimdi ben ne yapacağım? Ne yapacağım, diye **kendi kendine** soruyor, ovuna ovuna bundan sonra ne yapacağını, nereye gideceğini, nasıl yaşayacağını düşünüyordu. (33/2)

“En korkuncu bütün bu şeylerin karmakarışık, nizamsız, **alt alta, üst üste** olmalarıydı.” (38/2)

“Abdullah Efendi **uzun uzadıya** düşündükten sonra bunu tek başına halledemeyeceğini kestirdi.” (42/2)

1.6.2. Birinci Unsuru Uzaklaşma Hâli İkinci Unsuru Yönelme Hâli Eki Taşıyan Kısaltma Grupları

“Tıpkı **bir evden bir başka eve** eşyayı ve ihtiyatlarımızı nakletmek gibi bir şey...” (22/2)

“Abdullah başını kaldırdı ve tahta kurusu lekeleriyle çivi deliklerinin **baştan başa** kapladığı sefil duvarda tavana yakın asılmış bir zembilin içinden kendisine istihza ile istihfafla bakan bir ihtiyar çehresi gördü.” (24/4)

“Geniş temizce bir yatak, duvarlardan birisini **baştan başa** kaplıyordu.” (27/1)

“Bunu **iyiden iyiye** anladı.” (38/3)

2. Kısaltma Gruplarının Kelime Grupları İçindeki Durumu

2.1. İsnat Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Abdullah Efendi garip, **hikâyesi güç** bir serencama daldı.” (14/2)

“Büsbütün başka bir şey, âdeta **ifadesi güç** bir değişiklik yapmıştı.” (14/5)

“İçinde pek nadir duyduğu bir dalgalanma, bir nevi **tarifi güç** bir sevinç vardı.” (21/2)

“**Talihi küçük** bir vodvil muharririydi.” (35/1)

2.2. Yönelme Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Hattâ mâkul, büyük ve insanî bir sebep bile bulabilirdi, mesela **içkiye düşkün** bir arkadaşına nasihat vermek için oraya gitmiş olabilirdi.” (34/2)

“Şu kadar garip şekilde girdiği bu evde **kendisine yabancı** hiçbir şey yoktu.” (45/3)

2.3. Bulunma Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Hoyrat, kaba, bir çocuk ağzında **insanın kanını donduracak şekilde tecrübeli** bir gülüşle gülüyor...” (30/1)

2.6. Çıkma Grubunun Sıfat Tamlamalarında Sıfat Unsuru Olarak Kullanılması

“Masalarının karşısına düşen iki pencere içine oturmuş iki çift ile tam ortadaki masada **dört erkekten mürekkep** bir grup daha vardı.” (11/1)

“Yerlerine sefarathane kavası kılıklı bir adam, dik bıyıkları ve şakulî burnuyla her kımıldanışında kitle halinde gidip geliyormuş zannını bırakacak derecede **hayat çevikliğinden mahrum** cüssesiyle bir nevi bostan korkuluğuna benzeyen, esmer tenli bir adam gelmişti.” (13/1)

3. Cümledeki Görevi Yönünden Kısaltma Grupları

3.1. Bulunma Grubunun Cümlede Özne Olarak Kullanılması

“**Küçük**, yedi sekiz yaşlarında bir çocuk, bir köşeden dehşetten açılmış büyük gözlerle ona bakıyordu.” (48/2)

3.2. Bulunma Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Erkeğin sağ eli **ikide bir** boğazına doğru yükseliyor, yerinden fırlamak, bir taraflara gitmek ve belki de kaybolmak isteyen gırtlak kemiğini eski yerine yerleştiriyor, sonra tekrar zillerini şıkırdatıyordu.” (29/3)

“**İki de bir** küçük cüssesinden hiç beklenmeyen dik bir sesle “Yaşa Kosti” diye bağırıyor ve muttarit, muntazam hiçbir ritmini kaçırmayan bir şekilde elini çırpıyordu ve muttasıl gülüyordu.” (30/1)

“İnsan başlı büyükçe bir asma **ikide bir** ayaklarına takılıyor, onları düşürüyor ve latarnacı kıyafetli adamın gırtlakıyla keskin bir ağız kavgasına girişiyordu.” (41/1)

“Küçük bir horoz bir kavanozun içinden çatlak sesiyle öterek kanatlarını şakırdatıyor ve **arada bir** “Gelsene Abdullah, Abdullah çık gel” diye onu çağırıyordu.” (41/2)

3.3. Çıkma Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Sevgilisini daima **kendisinden uzak** görmüş ve bu hissin verdiği hurafevî korku içinde bütün hayatı zehirlenmişti.” (16/2)

“Hem o **herkesten fazla** eğlenecekti.” (23/1)

“Bütün bu ıstırap içinde tek nokta ona **hepsinden garip** geliyordu.” (33/4)

3.4. Vâsıta Grubunun Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Daha çocuk denecek kadar genç bir yaşta çıplak ve sefil bir evde bütün bir kış gecesini **bir ölüyle baş başa** geçirmişti.” (19/2)

3.5. Klişe Kısaltmaların Cümlede Zarf Olarak Kullanılması

“Geniş temizce bir yatak, duvarlardan birisini **baştan başa** kaplıyordu.” (27/1)

“İşte birkaç adım kaldı, diye **kendi kendine** söylendi. (31/3)

“En korkuncu bütün bu şeylerin karmakarışık, nizamsız, **alt alta, üst üste** olmalarıydı.” (38/2)

“Bunu **iyiden iyiye** anladı.” (38/3)

III. SONUÇ

Dilin anlamlı en küçük kısmı kelimedir. Yaşam tarzındaki değişmelere, dönemin özelliklerine, gündelik ihtiyaçların farklılaşmasına bağlı olarak zamanla yeni kelimeler ortaya çıkabilir. Bu noktada, yeni kelimeler üretmek dilin canlılık işlevinin bir göstergesidir. Fakat kelimeler, tek başına, anlatılmak istenileni tam olarak karşılamakta yetersiz kalabilirler. Kelime grupları, yeni anlamlar için, kelimelerin -dil yapısına uygun olarak- bir araya gelmesiyle oluşur. Kelime grupları ifadeyi zenginleştirir, anlatımı rahatlatır ve kolaylaştırır, muhatap üzerinde yeni ve farklı bir etki oluşturur.

Şunu ifade etmek gerekir ki bir metnin yazılış amacına göre kelime gruplarının kullanım sıklığı veya hangi kelime grubunun ne kadar kullanıldığı konusunda farklılıklar yaşanabilir. Çünkü bir hikâye veya romandaki anlatım tarzı, cümle uzunlukları, hayal dünyasına bağlı olarak betimlenen durumlar, kelime gruplarının daha fazla kullanılmasına yol açacaktır. Ancak yapılan bu tespitle beraber tüm metin türlerinde, kelime gruplarının oldukça sık kullanıldığını da söylemek gerekir.

Çalışmamızda toplam 15 “Kelime Grubu” incelendi. Bu kelime grupları hakkında araştırmacıların görüşlerine yer verildi. Kelime grupları, belirlenen başlıklar altında verildikten sonra, bu grupların başka kelime gruplarının ve cümlelerin yapılarına ne ölçüde katıldıkları, cümlede ne tür görevler üstlendikleri tespit edildi.

Yapılan inceleme sonucunda bazı kelime gruplarının sık kullanıldığı tespit edildi: isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isim-fiil grubu, sıfat-fiil grubu, birleşik fiil grubu, edat grubu, bağlama grubu. Bunlar arasında isim tamlamaları ve sıfat tamlamalarının çok kullanılan kelime grupları olduğunu söyleyebiliriz. Bunlarla beraber fiilimsi gruplarını da saymak mümkündür. İsim tamlamalarının çok olması kavram niteliği taşıyan kelimelerin çokluğuna işaret etmektedir.

Belirtili isim tamlamaları, incelememizde fazlaca göze çarpmıştır. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan veya tamlanan unsurlar birer kelimedenden oluşabilmektedir. Tamlayan veya tamlanan unsurlardan birinin de kelime grubu olabildiği ayrıca hem

tamlayan hem de tamlanan unsurların kelime grubu olduğu örneklere de çalışmamızda verilmiştir. İsim tamlamalarının diğer kelime gruplarının yapısına nasıl ve ne ölçüde katıldığı da önemlidir. İsim tamlaması; başka bir isim tamlamasında tamlayan unsur, sıfat tamlamasında isim veya sıfat unsuru, edat gruplarında isim unsuru ve bağlama grubunun unsurları olarak kullanılabilirlerdir.

Çalışmamızda sıfat tamlamalarının çokça kullanıldığını görüyoruz. Bu, metinde nitelendirme ve betimlemelere sıkça yer verildiğinin göstergesidir. Tamlayan veya tamlananın tek kelimedenden oluştuğu sıfat tamlaması örneklerine sıkça rastlanmıştır. Tamlayanı sıfat-fiil grubu olan tamlamaların çokluğu dikkatimizi çekmiştir. Bu da cümlelerin daha uzun olmasının bir sebebidir. Ayrıca cümlede öge olmaları bakımından değerlendirdiğimizde, uzun ve iç içe yapıların tek bir ögeyi işaret etmesi de incelenmesi gereken bir durum olarak görülmüştür.

Sıfat-fiil grupları da incelememizde oldukça geniş yer tutmaktadır. Daha önce belirttiğimiz gibi bu, uzun cümlelerin kurulmasına da yol açmıştır. Aşağıdaki iki örnekte kullanılan sıfat-fiil ve isim-fiil grupları bu durumu göstermektedir:

“Hakikatte Abdullah Efendi, ömürlerinin sonuna kadar kendileri olmaktan kurtulamayan, nefislerini bir an bile unutamayan, etrafındaki havaya kendilerini en fazla bıraktıkları zamanda bile, içlerinde, tıpkı alt katta geçen bütün şeyleri merakla takip eden bir üst kat kiracısı gibi köşesinde gizli, mütecessis, gayrimemnun ve zalim ikinci bir şahsın mevcudiyetini, onun zehirli tebessümünü, inkar ve istihfaftan hoşlanan gururunu ve her an için ruhu insafsız bir muhasebeye davet edişini duyan insanlardan biriydi.” (12/2)

“Bir gün insanlar ve eşya ile olan münasebetlerinin, ihsasların sathî planından çok daha derin ve çok başka bir seviyeye çıkmasından, kâinatı saran ve ona güzelliğini veren büyük sırrın, ortasından kesilmiş bir meyve gibi birdenbire bütün çıplaklığıyla apaçık görünmesinden, korkunç manzarasıyla, onda her nevi yaşama zevkini bir anda, tıpkı bir nefeste söndürülen bir mum gibi söndürmesinden korkmuştu.” (15/2)

Sıfat-fiil grubu daha çok sıfat tamlamalarında sıfat unsuru olarak kullanılmıştır. Belirtili ve belirtisiz isim tamlamalarında, tamlayan ve tamlanan olarak, edat gruplarında isim unsuru olarak kullanıldığı örneklere de incelemede yer verilmiştir. Ayrıca bağlama grubunun unsurlarını oluşturmuştur.

Hikâyede isim-fiilleri de sıkça görüyoruz. Başka kelime gruplarının yapısına girmesine ise sıfat-fiil kadar çok rastlanmamıştır. Belirtili ve belirtisiz isim tamlamalarında tamlayan, isim tamlamalarında tamlanan, edat gruplarında isim unsuru ayrıca bağlama grubunun unsuru olarak kullanılmıştır. İsim-fiillerin bağlama grubunun unsurlarını oluşturduğu bir örnekte birçok kelime grubunun bir araya gelmesi, Türkçenin ifade zenginliğinin farkında olan ve kelimeleri dilin kurallarına göre ustaca bir araya getiren bir sanatkârı işaret etmektedir:

“Abdullah Efendi bir müddet **onun otomata benzeyen hareketlerle yemek yiyişini ve daha doğrusu önündeki makarna tabağına, bu dik bıyıklı ve tahta burunlu başın muntazam fasıllarla, birdenbire kesilmiş gibi düşüp sonra yine kalkmasını seyretti.**” (13/1)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere, bu cümle, içinde sıfat-fiil grubu, isim-fiil grubu, edat grubu, sıfat tamlaması barındıran büyük bir gruptur. Ayrıca kelime grubunun işlevsel olması, cümlede öge oluşuyla doğru orantılıdır. Ne kadar uzun ve iç içe bir yapı görsek de, örnekte koyu yazılmış kısım bir ögeyi işaret eder.

İncelememizde zarf-fiil gruplarının da, diğer gruplarda olduğu gibi, bağlama grubunun unsurlarını oluşturduğu örnekler görülmüştür. Ayrıca “-ArAk”ekli zarf fiiller diğerlerine oranla fazladır. Bir diğer kelime grubu olan zarf grubunun hikâyede kullanım oranı hiç de az değildir.

İncelememizde ünlem grubu, birleşik isim grubu, unvan grubu ve sayı grubu kullanımı diğer gruplara göre çok düşüktür. Unvan grubu olarak sadece “Abdullah Efendi” örneğine rastlanmıştır.

Edat grupları da metinde çok fazla kullanılmıştır. Bu grup, fiilimsi gruplarında zarf görevinde kullanılmıştır.

Eserde birleşik fiil grubu sıkça kullanılmıştır. *Ehemmiyet vermek, içini çekmek, lezzet almak, nâra atmak, yolları ayırmak* gibi birçok deyim de dile canlılık katmıştır.

Eserde, bağlama gruplarının; isim tamlamalarının, sıfat tamlamalarının, edat gruplarının yapısına katıldığı görülmektedir.

Tekrar grupları, sıfat tamlamalarının yapılarına tamlamanın sıfat unsuru olarak katılmaktadır.

Kısaltma grupları, hikâyede çok fazla kullanılmamıştır. Yükleme grubuna hiç rastlanmamıştır. İsnat, yönelme, bulunma ve çıkma grupları dışındakiler “klişe kısaltmalar” olarak adlandırılmıştır.

Türkçenin zenginliğinin ortaya konulması bakımından kelime gruplarının derin yapılarını incelemek oldukça önem taşımaktadır. Bu bilinçle, inceleme bölümünde, kelime gruplarının yapıları, diğer kelime gruplarının yapılarına katılmaları ve cümlede görev üstlenmelerine dair örnekler bolca ve detaylı bir şekilde ortaya konmuştur. Kelime gruplarının oluşumuna ve işlevlerine dair daha önce fark edilmemiş, yeni iç içe yapılar ortaya konmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla, yeni bir eserin incelenmesinin yeni bir yapı, yeni bir zenginlik, diğerlerinden farklı bir özellik ortaya koyacağı fikri ve ümidi ile çalışma tamamlanmıştır.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Halil ve YELTEN Muhammet, “Kelime Grupları”, Doğu Kütüphanesi Yay., İstanbul, 2005, s.17-83.
- AKSAN, Doğan, “Her Yönüyle Dil”, Ankara, TDK Yay., 2015.
- AKSAN, Doğan, ÖZEL, Sevgi, ATABEY, Neşe ve KUTLUK, İbrahim, “Sözcük Türleri”, TDK Yayınları, Ankara,1983, s.52.
- AKTAN, Bilâl, Türkiye Türkçesi Söz Dizimi, Gazi Kitabevi, Ankara, 2009, s. 2.
- BANGUOĞLU, “Tahsin, Türkçenin Grameri”, Ankara, Türk Dil Kurumu, 2011, s. 496-498.
- BAYDAR, Turgut, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ‘Huzur’ İsimli Romanında Kelime Grupları”, (Danışman: Yard. Doç. Dr. Yusuf Tepeli), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- BAYDAR, Turgut, “Reşat Nuri Güntekin’in ‘Çalıkuşu’ İsimli Romanında Kelime Grupları”, (Danışman: Yard. Doç. Dr. Yusuf Tepeli), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Seminer Çalışması, 2000.
- BAYRAKTAR, Nesrin, “Türkçede Fiilimsiler”, TDK yay., Ankara, 2004, s. 8.
- BESEREK, Ahmet, “Türkçede Cümle Yapısı”, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1991, s. 28-31.
- BİLGEGİL, M. Kaya, “Türkçe Dilbilgisi”, Güzel İstanbul Matbaası, Ankara, 1963, s.115-163.
- BULUT AKTAŞ, Gülşah, “Üriye Edemova’nın ‘Ömürlük Yanımdasın Adlı Eserinden Hareketle Kırım Tatar Türkçesinde Kelime Grupları’ (Danışman: Yar. Dç. Dr. Arzu Sema Ertane Baydar), Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- DAYIOĞLU, Aylin, “İskender Pala’nın ‘Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk’ Adlı Romanındaki Kelime Grupları”, (Danışman: Doç. Dr. Bilal AKTAN), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

- DEMEN COŞKUN, Sakine, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'Huzur' Romanında Söz Dizimi, (Danışman: Doç. Dr. Şahin Baranoğlu, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- DENY, Jean, "Türk Dili Grameri", Tercüme: Ali Ulvi Elöve, İstanbul, 1941, s.709-712.
- EDİSKUN, Haydar, "Sesbilgisi-Biçimbilgisi-Cümlebilgisi" Türk Dil Bilgisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992, s.114.
- EKER, Süer, "Çağdaş Türk Dili", Ankara, 2015, s. 353.
- ERGİN, Muharrem, "Türk Dil Bilgisi", İstanbul, Bayrak Basım Yayım Tanıtım, 2013, s. 374 -397.
- ERTANE BAYDAR, Arzu Sema ve BAYDAR Turgut, "Türkiye Türkçesinde Kelime Grupları", A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 16, 2001, Erzurum, s. 42.
- GENCAN, Tahir Nejat, Dil Bilgisi, "Tek Ağaç", Ankara, 2007, s. 196.
- GÜNEŞ, Sezai, "Türk Dili Bilgisi", Çağlayan Kitabevi, İzmir, 1996, s. 329.
- HATİBOĞLU Vecihe, Türk Dilinde İkileme, TDK yay., Ankara, 1971, s. 9.
- HATİBOĞLU, Vecihe, "Türkçenin Sözdizimi", TDK Yayınları, Ankara 1972, s. 2-51.
- HENGİRMEN, Mehmet, "Türkçe Dilbilgisi, Engin Yay., Ankara, 2005.
- KABAKLI, Ahmet, "Türk Edebiyatı, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul, 1978, s.156.
- KAPLAN, "Mehmet, Tanpınar'ın Mirası", Türk Edebiyatı, Sayı 101, Mart 1982, s.15.
- KAPLAN, "Mehmet, Tanpınar'ın Şiir Dünyası", İstanbul, 1963, s.174-177.
- KARAAĞAÇ, Günay, "Türkçenin Söz Dizimi", İstanbul, Kesit Yayınları, 2017, s. 159-218.

- KARAHAN, Leyla, “Türkçede Söz Dizimi”, Ankara, Akçağ Yayınları, 2014, s. 39-41.
- KARAÖRS, Metin, “Cümle Bilgisinde İsimlendirme, Sınıflandırma, ve Tahlil Metodlarının Birliği”, Türk Gramerlerinin Sorunları Toplantısı (22-23 Ekim 1993), Ankara, 1995, s. 28-29.
- KERİMOĞLU, Caner, “Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminde Söz Dizimi İle İlgili Kabuller Üzerine I [Kelime Grupları]”, Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, No:20, 2006, s.106-118.
- KHAN, Hamed, “Mustafa Kutlu’nun ‘Uzun Hikâye’ Adlı Eseri Üzerine Bir Söz Dizimi (Kelime Grupları) İncelemesi, (Danışman: Doç. Dr. Hatice Tören), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014.
- KILIÇ, Latife, “Hikâye Yazarı Olarak Ahmet Hamdi Tanpınar”, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 21, Erzurum, 2003.
- KORKMAZ, Zeynep, “Bağlaçlar ve Türkiye Türkçesindeki Oluşumları”, Türk Dili, S. 638, Şubat 2005, s. 118.
- KORKMAZ, Zeynep, “Gramer Terimleri Sözlüğü”, TDK Yay., Ankara, 1992, İlgili maddeler.
- KORKMAZ, Zeynep, “Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi”, TDK Yayınları, Ankara, 2014, s.285-288.
- KÜKEY, Mazhar, “Türkçenin Dil Bilgisi 2”, Samsun, Cem Ofset, 2005, s. 5.
- NOAM Chomsky, “Söz dizimsel yapılar”, Mehmet Rifat, 20. Yüzyılda dilbilim ve göstergebilim kuramları (Temel Metinler 2) (Çev. Mehmet Rifat), Om, 2. Baskı, İstanbul, 2000, s.170.
- ÖZKAN, Abdurrahman, “Türkiye Türkçesinde Kısaltma Grupları”, İnsan Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 2004, s. 6.
- ÖZKAN, Mustafa, “Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi”, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2009.

- ÖZKAN, Mustafa ve SEVİNÇLİ, Veysi, “Türkçenin Söz Dizimi”, Akademik Kitaplar, İstanbul 2017, s.
- SAMSAKÇI, Mehmet, “Tanpınar’ın Eşiğinde”, Kitabevi Yay., 2017.
- SEV Gülsel, “Dede Korkut Hikâyelerine Unvan Grupları”, İlmî Araştırmalar, S. 21, 2006, s. 172.
- SÜZER, Hüseyin, “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın ‘Saatleri Ayarlama Enstitüsü’ Romanının Söz Dizimi Bakımından İncelenmesi”, (Danışman: Doç. Dr. İlker Aydın) Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- ŞİMŞEK, Rasim, “Örneklerle Türkçe Sözdizimi”, Trabzon, 1987, s.322-400.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, “Huzur”, Dergâh Yayınları, 20. Baskı, İstanbul, 2013, s.8.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, “Tanpınar’ın Mektupları”, (hızl. Zeynep Kerman), Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013, s. 320.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, Hikâyeler, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013, s. 1-50.
- TOPARLI, Recep, Türk Dili ve Kompozisyon, 2. Basım, Ankara, 2000.
- TUNCER, Hüseyin, “Cumhuriyet Devri Türk Edebiyatı I”, Ders Kitapları, İstanbul, 2001, s.205.
- ÜSTÜNOVA, Kerime, “Ad Tamlaması-İyelik Öbeği Ayrımı”, Türk Dili, 2005.
- ÜSTÜNOVA, Kerime, “Türkiye Türkçesi Ad İşletimi (Biçim Bilgisi)”, Sentez Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 77.